

İdari Gözetime Alternatifler

Göç yönetimi kapsamındaki gerekli olmayan idari gözetimi önlemeye yönelik El kitabı (Gözden geçirilmiş baskı)

*Gözden Geçirilmiş Toplum
Temelli Değerlendirme ve
Yerleştirme Modeli*

**International
Detention Coalition**
Rights and dignity for all who migrate

**Mülteci
Hakları
Merkezi**

İdari Gözetime Alternatifler

International Detention Coalition (IDC) idari gözetimden etkilenen mülteci, sığınmacı ve göçmenlere dair savunuculuk faaliyetleri yürüten, araştırma yapan ve doğrudan hizmet sağlayan 70'i aşkın ülkedeki 300'den fazla sivil toplum kurumundan oluşan eşsiz bir küresel ağıdır. IDC üyeleri, Avustralya Melbourne'deki Sekreteryaya Ofisi ve Almanya, Berlin; İngiltere, Londra; İsviçre, Cenevre; Meksika, Meksiko ve Malezya, Kuala Lumpur bölge ofislerince desteklenmektedir.

Mülteci Hakları Merkezi savaş ve zulüm sebebiyle ülkelerini terk edip Türkiye'de sığınma arayan yabancıların hukuki koruma mekanizmalarına erişimi; sığınmacılara yönelik hukuki destek kapasitesinin artırılması, sığınma alanındaki mevzuat, politika ve uygulamaların uluslararası standartlarla uyum içinde gelişmesi ve kamuoyunda ve toplum hayatında sığınmacılara yönelik hoşgörü ve dayanışmanın güçlenmesi için uzmanlığa dayalı faaliyetler yürüten bir sivil toplum örgütüdür. Merkezi İstanbul'dadır.

İngilizce Basım:

© International Detention Coalition, 2015

There Are Alternatives: A Handbook for Preventing Unnecessary Immigration Detention (Revised)

Yazarlar: R. Sampson, V. Chew, G. Mitchell ve L. Bowring

Tasarım: Haydn Jones Communication Design

Türkçe Basım:

© Mülteci Hakları Derneği, 2021

Yayınevi Sertifika No: 51853

Adres: Dr. Refik Saydam Caddesi, Dilber Apartmanı, No: 39 D:10-11-12-14 Beyoğlu, İstanbul

Telefon: 0212 292 48 30

E-posta: info@mhd.org.tr

www.mhd.org.tr

İlk Basım: Nisan 2018

İkinci Basım: Eylül 2021

Baskı ve Cilt: Favori Basım Yayın ve Reklamcılık Sanayi ve Ticaret LTD. ŞTİ.

Adres: Ferhatpaşa Mahallesi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, No:129-131, İstanbul

Telefon: 0216 326 94 86 Sertifika No: 49806

ISBN: 978-605-67546-5-4

Bu eserin dijital versiyonuna www.mhd.org.tr adresinden erişilebilmektedir.

Bu eserin İngilizce orijinal versiyonuna <http://www.idcoalition.org> adresinden erişilebilmektedir.

Türkçe Baskıya Önsöz

Kurumumuz Mülteci Hakları Merkezi, uzun yıllardır savaş ve zulüm sebebiyle ülkelerini terk edip Türkiye’de sığınma arayan yabancıların hukuki koruma mekanizmalarına erişimi, sığınmacılar ve hassas durumda göçmenlere yönelik hukuki destek kapasitesinin arttırılması ve ülkemizde göç ve sığınma alanındaki mevzuat, politika ve uygulamaların uluslararası standartlarla uyum içinde gelişmesine yönelik faaliyetler yürütmektedir.

Ülkemiz son yıllarda tarihsel boyutta bir göç ve sığınma olgusuyla karşı karşıyadır. Suriye’nin yanı sıra Irak, Afganistan ve İran gibi ülkelerden sığınma amacıyla ülkemize gelen nüfusun dışında, gerek çalışma gerekse Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine geçme amacıyla düzensiz yollardan ülkemize gelen veya geldikten sonra düzensiz duruma düşen ya da düzensiz yollardan Türkiye’den çıkmaya çalışırken yakalanan ciddi hacimde bir düzensiz göçmen nüfusu da söz konusudur. Bu düzensiz göç hareketi içinde ekonomik sebeplerle hareket halinde olanlar kadar savaş ve zulümle ilgili sebeplerden dolayı sığınma ihtiyacı olanlar, rekafakatsiz çocuklar, çocuklu aileler ve başkaca hassas durumda kişiler de bulunmaktadır.

Türkiye’de göç ve sığınma alanını düzenleyen başlıca mevzuat 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre gerek sınır bölgelerinde gerekse iç bölgelerde düzensiz durumdayken veya düzensiz şekilde çalışırken ya da düzensiz yollarla ülkeye girdikten veya ülkeden çıkmaya çalışırken yakalanan yabancılar sınır dışı işlemleri için Geri Gönderme Merkezleri’ne sevk edilmekte, bu işlemler devam ederken idari gözetim altında tutulmaktadır. Keza yasaya göre Türkiye’de sığınma başvurusu yapan kişilerin de belirli durumlarda idari gözetim altında tutulabileceği öngörülmektedir. Bununla beraber gerek uluslararası hukuk gerekse ulusal mevzuatımız gereği, kişilerin göç yönetimiyle ilgili idari süreçler kapsamında özgürlüklerinden mahrum edilmeleri anlamına gelen idari gözetim ancak belirli durumlarda ve istisnai olarak başvurulabilecek bir tedbir olarak tanımlanmaktadır.

Bu bağlamda kurumumuz, Türkiye’de göç yönetimiyle ilgili uygulamalarda idari gözetimin, uluslararası standartlar ve ulusal mevzuatımızın da öngördüğü şekilde istisnai olarak müracaat edilen bir tedbir haline gelmesi, ilgili idari süreçlerin -başta hassas gruplar olmak üzere- kişiler özgürlüklerinden mahrum edilmeden yürütülebileceği hallerde terke davet, bildirim yükümlülüğü, imza yükümlülüğü gibi idari gözetime alternatif tedbirlerin daha sistematik ve etkili bir şekilde kullanılabilmesi için, “idari gözetime alternatifler” konusunda bütün ilgili paydaşların katılımıyla bir arama ve tartışma sürecine ihtiyaç olduğunu değerlendirmektedir.

Avustralya-merkezli bir uluslararası sivil toplum kuruluşu olan International Detention Coalition (IDC), bütün dünyada göç alanında “idari gözetime alternatif” yaklaşımlar ve uygulama modellerinin benimsenmesi ve geliştirilmesi için hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği içinde uzmanlığa dayalı çalışmalar yürüten ve danışmanlık sağlayan başlıca uzman kuruluş olarak öne çıkmaktadır.

2001 senesinde dünyanın çeşitli ülkelerinde göç hareketlerine konu olan kişilerin haklarının korunmasına yönelik faaliyetler yürüten sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu bir ağ yapılanması olarak hayata gelen IDC, 2008 yılından itibaren kurumsal bir kimlik kazanmış, geçtiğimiz 10 yıl içinde gerek çıkardığı yayınlar, gerekse bütün dünyada hükümetler ve sivil toplum aktörlerinin bu konuyla ilgili çalışmalarına sağladığı desteklerle önemli bir etki yaratmış, göç politikasıyla ilgili tartışmalarda "idari gözetime alternatifler" başat bir gündem maddesi haline gelmesinde, ve pek çok ülkede buna yönelik pilot uygulamalar geliştirilmesinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenmiştir.

IDC aynı zamanda, bütün dünyada, göç alanındaki idari gözetim uygulamalarının kişilerin uluslararası insan hakları normlarıyla güvence altına alınmış olan haklarına saygılı bir şekilde yürütülmesi ve idari gözetimin gerekli olmadığı hallerde "idari gözetime alternatif" yaklaşımların benimsenmesini teşvik etmeyi amaçlayan sivil toplum örgütlerinin bu amaca yönelik iş birliği, tecrübe ve uzmanlık paylaşımı süreçlerini destekleyen bir platform işlevi görmeye devam etmektedir. IDC halihazırda, 70 ülkeden 300'ü aşkın ulusal sivil toplum örgütünü çatısı altında toplayan bir küresel ağ yapılanmasına da çatı sağlamaktadır.

Nitekim kurumumuz Mülteci Hakları Merkezi de 2010 senesinden beridir IDC işbirliği içinde ülkemizde göç alanındaki idari gözetime alternatif yaklaşımları teşvik etmeye yönelik gayretler yürütmekte; 2015 senesinden beridir IDC'nin Uluslararası İstişare Kurulu'na katkı yapmakta; özellikle Güneydoğu Avrupa bölgesindeki ülkelerde sivil toplum örgütlerinin ulusal düzeyde "idari gözetime alternatif" yaklaşım ve modeller üretmeye yönelik çabalarına destek sağlamaktadır.

IDC'nin ilk olarak 2011 yılında yayımladığı akabinde 2015 yılında genişleterek güncellediği El Kitabı, hükümetler, politika yapıcılar, uygulayıcı kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve avukatların göç ve sığınma alanındaki prosedür ve uygulamalarda "idari gözetime alternatif" yaklaşımlar ve usuller oluşturmak yönündeki çabalarına katkı sunmayı amaçlayan çok değerli bir referans kaynağıdır. Kaynak, "idari gözetime alternatiflerin" hayata geçirilmesi konusunda hem kavramsal bir çerçeve sağlamakta hem de çok sayıda ülkeden farklı uygulama örneklerini bir araya getirerek bu konuda adımlar atmayı planlayan ülkelerde ulusal düzeyde yapılacak arama tartışmalarına model önerileri sunmaktadır.

Mülteci Hakları Merkezi olarak, bu önemli başvuru ve referans kaynağının IDC iş birliğiyle ve Danimarka Mülteci Konseyi ile AB İnsani Yardım Genel Müdürlüğü'nün (ECHO) proje desteğiyle hazırladığımız Türkçe baskısının, ülkemizde "idari gözetime alternatifler" konusunda gerek başta Göç İdaresi Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili kamu kurumları, gerekse sivil toplum aktörleri tarafından yürütülecek gayretlere ışık tutmasını ümit etmekteyiz.

Saygılarımızla;

Mülteci Hakları Merkezi

İstanbul, Nisan 2018

İkinci Türkçe Baskıya Önsöz

International Detention Coalition (IDC) tarafından ilk kez 2011 yılında hazırlanan, daha sonra 2015 yılında gözden geçirilen bu kaynağı, Mülteci Hakları Merkezi olarak 2018 Nisan ayında *İdari Gözetime Alternatifler* adıyla Türkçeye kazandırarak yayımlamıştık. Kitabın ilk Türkçe baskısını yayımladığımız 2018 yılından bugüne ülkemizde, gerek düzensiz göç hareketleri ile idari gözetim ve sınır dışı uygulamalarında, gerekse ilgili yasal mevzuatta önemli gelişmeler oldu.

Hem doğrudan Türkiye'ye yönelen hem de Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine doğru gerçekleşen düzensiz göç hareketlerinin büyüklüğü bakımından önemli bir gösterge arz eden yıllık yakalama rakamları, 2019 yılı sonunda yarım milyon gibi oldukça yüksek bir sayıya ulaştıktan sonra, 2020 yılında COVID-19 pandemisi ve beraberinde gelen kısıtlamalar nedeniyle bir azalma görse de içinde bulunduğumuz 2021 yılından itibaren bir kez daha bir artış eğiliminde. Dahası, dünyadaki ve özellikle bölgemizdeki gelişmeler, Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda da yoğun düzensiz göç hareketliliğiyle karşı karşıya kalacak bir ülke olmaya devam edeceğini gösteriyor.

Düzensiz hareket halindeyken yakalanan kişilerden sınır dışı işlemine tabi tutulacak olanların önemli bir kısmının idari gözetim altına alındığı göz önünde bulundurulduğunda, yakalamalardaki artış, idari gözetim altına alınan kişi sayısını da doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple hem idari gözetimin nasıl uygulanacağı hem de göç yönetimi amaçları bakımından gerekli olmayan durumlarda idari gözetimin nasıl önlenebileceği ve yasalar gereği idari gözetim altına alınmaması gereken kişilerin ne şekilde tespit edileceği hususları daha da önemli bir hale gelmiştir. Türkiye'deki düzensiz göç hareketi içerisinde menşe ülkesindeki savaş ve zulüm olaylarından kaçan ve sığınma arayan kişilerin ciddi bir orana tekabül ettiğini dikkate aldığımızda, bu tespit mekanizmalarının önemi ve alternatif tedbirlere duyulan ihtiyaç daha da artmıştır.

Bu bağlamda, 2019 yılı Aralık ayında Türkiye'deki göç ve sığınma hukukunu düzenleyen temel kanun niteliğindeki 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Anılan kanunun "sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" başlıklı 57. maddesinde yapılan değişiklik ve yine kanuna eklenen "idari gözetime alternatif yükümlülükler" başlıklı 57/A maddesiyle birlikte "idari gözetime alternatif yükümlülükler" kavramı ulusal mevzuatımızda ilk kez ve açıkça yer bulmuştur. Böylelikle, ülkemizdeki düzensiz göç yönetimiyle ilgili işlemler içinde, haklarında sınır dışı kararı verilen yabancıların, belirli koşullarda, idari gözetime alternatif tedbirler ve yükümlülüklerle toplum içerisinde serbest yaşamalarına imkân verilmesi ön görülmüştür. Anılan yasa değişikliği, ülkemizde idari gözetime alternatiflerin kurumsallaştırılması ve daha yaygın olarak uygulanması yönünde çok önemli bir ilk adım teşkil etmektedir. Mevzuattaki bu önemli gelişmenin akabinde, önümüzdeki dönemde genel olarak düzensiz göç yönetiminde özel olarak da her bir bireysel vaka özelinde idari gözetimin zaruri olup olmadığına dair yapılması gereken bireysel inceleme ve değerlendirmeler ile hassas grupların tespitine yönelik usullerin daha etkin hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kitabımızın bu ikinci Türkçe baskısının yayımlandığı 2021 yılı Eylül ayı itibarıyla, yasanın 57 ve 57/A maddeleriyle düzenlenen İdari Gözetime Alternatiflere dair usul ve esasları düzenlemesi beklenen yönetmelik henüz çıkmış değildir; bu eksikliğin ivedilikle giderilmesi önem taşımaktadır. Bununla birlikte, alternatif tedbirler ve yükümlülüklerle ilgili uygulama, 2020 yılının başlarından itibaren başlamıştır. Beklenen ikincil mevzuat düzenlemesinin, hem ulusal ve uluslararası hukuk yükümlülükleri gereği idari gözetim uygulamasına tabi olmaması gereken hassas grupların temel haklarının korunması, hem idari gözetimin göç yönetimi amaçları bakımından gerekli olmadığı durumlarda önlenmesi, hem de ülkemizin düzensiz göç yönetimi uygulamalarının sürdürülebilirliğinin güçlenmesi için, idari gözetime alternatifleri etkili ve sistematik bir şekilde hayata geçirecek uygulama kriterlerini ve usullerini ortaya koyması gerekmektedir. Bunun akabinde, atılan bu çok önemli ilk adımların ardından, gerek başta Göç İdaresi Genel Müdürlüğü olmak üzere yetkili kamu kurumları gerekse avukatlar ve sivil toplum örgütlerinin, ortaya konan uygulamaların objektif temelde izlenmesi ve değerlendirilmesi hem mevzuat hem de uygulamanın tecrübelerden hareketle geliştirilmeye devam etmesi için işbirliği ve diyalog içinde bulunması çok değerli olacaktır.

Bu çerçevede, Mülteci Hakları Merkezi olarak, International Detention Coalition tarafından hazırlanan *İdari Gözetime Alternatifler* kitabının oldukça ilgi gören Türkçe çevirisinin bu ikinci baskısını tüm paydaşların dikkatine ve kullanımına sunuyor olmaktan büyük memnuniyet duymaktayız. Kurumumuzun Danimarka Mülteci Konseyi ve Avrupa Birliği İnsani Yardım Kurumu (ECHO) mali desteğiyle yürüttüğü bir projenin olanaklarıyla hazırladığımız bu ikinci Türkçe baskının da ülkemizde göç alanında idari gözetime alternatif tedbirlerin etkili bir şekilde hayata geçirilmesi için devam eden gayretlere ışık tutmasını ümit etmekteyiz.

Saygılarımızla,

Mülteci Hakları Merkezi

Eylül 2021

Teşekkürler

El kitabının gözden geçirilmiş baskısı Swinburne Üniversitesi Swinburne Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nden Dr. Robyn Sampson ve International Detention Coalition'dan (IDC) Vivienne Chew, Grant Mitchell ve Lucy Bowring tarafından kaleme alındı. Bu çalışmanın temelini oluşturan araştırma ise Adele Cubbitt, Elba Coria Marquez, Gisele Bonnici, Ben Lewis, Jem Stevens, Vanessa Martinez, Leeanne Torpey, Libby Zerna, Katherine Wright, Caroline Stephens, Athena Rogers, Jocelyne Cardona, Ahmed Correa, Beth Edgoose, Danielle Grigsby, Shaista Kiran, Thais Pinheiro, Catherine Stubberfield, Natasha Warchalok ve Rosario Rizzo Lara tarafından gerçekleştirildi.

IDC, yoğun programlarına rağmen araştırmaya katkı sunmak için bizlere vakit ayıran tüm görüşmecilere şükranlarını sunarken, gözden geçirilmiş El kitabının yayımlanabilmesini mümkün kılan Open Society Foundation, Oak Foundation, Ford Foundation Planet Wheeler Foundation, CAMMINA ve AVINA'naya finansal destekleri için de minnettedir. El kitabının birinci baskısı, Melbourne Avustralya'da bulunan La Trobe Üniversitesi eski La Trobe Mülteci Araştırmaları Merkezi'nin iş birliği ile hazırlanmıştı. Araştırmanın ilk versiyonu ise La Trobe Üniversitesi Yüksek Lisans Bursundan faydalanan Robyn Sampson'un doktora çalışmasının bir parçası olarak gerçekleştirilmişti. Araştırmanın gözden geçirilmiş versiyonunun tamamlanması, Swinburne Teknoloji Üniversitesi'nin Yeni Araştırma Öncelikleri şeması dahilinde verilen bir burs sayesinde mümkün oldu. IDC danışma grubuna ve IDC'nin diğer üyelerine destekleri, El kitabının yazım aşamasında sundukları katkı ve yorumlar için teşekkür ederiz.

İçindekiler

Türkçe Baskıya Önsöz

İkinci Türkçe Baskıya Önsöz

Teşekkürler

Önsöz	I
Özet	II
Temel bulgular	1
1. Giriş	2
2. Alternatifler lehine argümanlar	7
3. Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme: Gözden geçirilmiş TTDY modeli	18
4. Özgürlük: Kişinin karine olarak kapatılmaması	20
Çocuk göçmenlerin özgürlük hakkının tesis edilmesi	24
5. Asgari standartlar	29
6. Tespit ve karar alma	37
7. Vaka yönetimi	49
Göç statüsünü çözüme kavuşturma	56
8. Yerleştirme Seçenekleri	61
Hareket halindeki göçmenler	65
9. Sonuç	77
Önerilen ek okumalar	79
Terimler sözlüğü	80
Ek A – Araştırma Yöntemleri	83
Son Notlar	87

Kutu Dizini

Kutu 1.	Kanunda özgürlük karinesi - Arjantin	21
Kutu 2.	İdari gözetime yasa ile düzenlenmiş alternatifler - Polonya, Hırvatistan ve Yeni Zelanda	22
Kutu 3.	Hassas durumda olan kişilerin kapatılmasının yasaklanması - Çin	23
Kutu 4.	Yaş tespiti	25
Kutu 5.	Çocukların göç yönetimi kapsamında idari gözetime alınmasına son verilmesi - Mevcut küresel eğilimler	26
Kutu 6.	Vasi atanması	28
Kutu 7.	Refakatsiz küçükler idari gözetimde tutulamaz - Macaristan	28
Kutu 8.	Sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlamak - İspanya	31
Kutu 9.	Resmi statü ve belgeler - Muhtelif Ülkeler	32
Kutu 10.	Düzenli aralıklarla yapılan ek değerlendirme - Kanada ve Avrupa Birliği	36
Kutu 11.	Karma göç bağlamında tarama ve değerlendirme - Zambiya	39
Kutu 12.	Tarama ve değerlendirme - Amerika Birleşik Devletleri	41
Kutu 13.	Hassas durumda olan bireylerin kapatılmasının yasaklanması - Türkiye	43
Kutu 14.	Kapatılmasına ihtiyaç olmayan bireylerin tespit edilmesi - Hong Kong	47
Kutu 15.	Göç bağlamında vaka yönetimi - İki vaka çalışması	53
Kutu 16.	Karmaşık vakalarda yoğun vaka çözümü - Avustralya	54
Kutu 17.	Geri dönüş sonrası için plan yapma - Hollanda	56
Kutu 18.	Aileleri kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmaya hazırlama - Belçika	57
Kutu 19.	Sınır dışı edilemeyenler için mevcut seçenekler - Muhtelif Ülkeler	60
Kutu 20.	İnsan ticareti mağdurlarının korunması - Avrupa	60
Kutu 21.	Toplum içine yerleştirme - İsveç	64
Kutu 22.	Alternatif yöntemlerin kullanılması için idari gözetim merkezlerinin kapatılması - Yunanistan	66
Kutu 23.	Bir izleme mekanizması olarak bildirim yükümlülüğü - Muhtelif Ülkeler	70
Kutu 24.	Sınır dışı sürecinde denetleme faaliyeti - Amerika Birleşik Devletleri	71
Kutu 25.	Yükümlülükler uymamanın bir sonucu olarak kefalet uygulaması - Kanada	72
Kutu 26.	Salıverilme seçenekleri - Muhtelif Ülkeler	74
Kutu 27.	İnsan onuruna saygılı idari gözetim koşulları - İsveç	76

Şekil Dizini

Şekil 1:	Gözden geçirilmiş TTDY modeli - Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme	18
Şekil 2:	Bireysel değerlendirme yöntemiyle toplumu anlamak	38
Şekil 3:	Hassas durumların değerlendirilmesi	42
Şekil 4:	Vaka yönetimi süreci	51

Önsöz

Gözden geçirilmiş baskıda hangi yenilikler var?

İdari Gözetime Alternatifler, IDC tarafından ilk olarak 2011 yılında yayımlandı. Gözden geçirilmiş basımda ise, ikinci bir araştırma ve El kitabının yayımlandığı tarihten bu yana geçen dört yıl içerisinde geliştirilen görüş ve zamanlıklar doğrultusunda, 2011 yılında yayımlanan bu ilk çalışma hem genişletildi hem de güncellendi. 2013 yılında başlatılan bu yeni araştırmada 20 yeni ülkeye odaklanıldı. Bu araştırma çerçevesinde, “transit” göçü tecrübe eden, kalabalık mülteci, sığınmacı, vatansız ya da düzensiz göçmen topluluklarını ağırlayan ve/veya bu toplulukların idaresi için kısıtlı kaynaklara sahip olan ülkelerin de dahil olduğu daha geniş bir yelpazede alternatifler tarif ve tespit edilmeye çalışıldı. Araştırma kapsamında, hükümetler, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kurumları temsil eden toplam 71 katılımcı ile görüşüldü. El kitabı bir dizi ilave belgeyle de zenginleşti:

- Gözden geçirilmiş Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme (TTDY) Modeli: TTDY Modelini, modelin ana unsurlarını koruyarak ancak temel ilke ve standartlar, tespit ve karar alma, vaka yönetimi ve yerleştirme süreçlerini daha sarıh bir biçimde ortaya koyacak şekilde yeniden tasarladık.
- Ek araştırmalar sayesinde elde ettiğimiz yeni ve güncel ülke vaka çalışmaları: Yeni araştırma sahaları sayesinde transit göçü tecrübe eden, yüksek sayıda düzensiz göçmeni ağırlayan ve/veya göç yönetiminde kısıtlı kaynaklara sahip olan ülkelerde uygulanan alternatiflerle ilgili bilgi ve birikimimizi artırdık.
- “İdari gözetime alternatifler” tanımını, göçmenlik durumları nedeniyle idari gözetim altında tutulan ya da tutulma riskiyle karşı karşıya olan kişileri daha geniş bir yelpazede değerlendirmemizi sağlayacak şekilde gözden geçirdik.

Yaklaşımımız

Bu El kitabı, güçlü göç yönetim sistemleri oluştururken devletlerin, uluslararası sınırlarında sahip oldukları yetkiyi insan hakları yükümlülüklerini gözeterek kullanmaları gerektiği kabulünden yola çıkarak kaleme alındı. Devletler sınırlarını yönetirken:

- Tüm sığınmacı, mülteci ve göçmenlere insani, uluslararası ve ulusal hukuka uygun muamele edilmesini,
- Göçün yerel topluluklara faydalı olmasını ve ulusal güvenlik kaygılarının en aza indirgenmesini,
- Vakaların vakit kaybetmeden sonuçlandırılmasını,
- Maliyet etkinliğini,

güvence altına almalıdır.

Göç yönetimi hedeflerine katı bir denetleme/yaptırım yaklaşımı ile ulaşamaz. Aksine her ülkenin özel durumuna göre tasarlanmış, kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Gözden geçirilmiş El kitabı bu tür bir yaklaşımın ortaya çıkmasını sağlayacak sürece destek olmak ve mevcut siyasi tartışmalara katkı sağlamak için hazırlandı. El kitabı, hem gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarını bertaraf etmeyi, hem de vakaların adil ve insani bir biçimde, vakit kaybetmeden çözülmesini sağlayacak mekanizmalar sunuyor. Karar alıcılar ve diğer paydaşlar mevcut uygulamaları değerlendirirken sunduğumuz kavramsal çerçeveden faydalanabilecek ve var olan diğer seçenekleri inceleyebilecekler. Ayrıca El kitabı, önerdiği kavramlar ve sunduğu somut örneklerle uluslararası ve bölgesel tartışmaları besleyen bir kaynak olarak da kullanılabilir.

Özet

Giriş

Bu El kitabı, hükümetler, sivil toplum ve diğer paydaşların, sığınmacı, mülteci ve göçmen nüfuslarını, idari gözetim altına almadan, güvenilir, maliyet etkin ve insani bir biçimde yönetme yollarını araştırma hususunda gösterdikleri artan ilgiye cevaben kaleme alındı. Hükümetlerin istenmeyen sınır ötesi göçü düzenlemek için çaba sarf ettiği bir dönemde göçmenlerin alıkonulması git gide artan bir olgu. İdari gözetim uygulamalarının insan hakları, gözetim altına alınan kişilerin refah ve sağlık durumlarını olumsuz yönde etkilemesi ve lüzumsuz bir biçimde gözetim altında bulunanların acı çekmesine neden olmasına dair mevcut somut kaygılara rağmen, dünyada alıkoyma kapasiteleri genişletilmeye devam ediyor. Dahası, masraflı bir politika olan idari gözetim hem meşakkatli hem de belirlenen hedeflere ulaşmayı genellikle sağlayamayan bir yöntem.

IDC son beş yılda göçe bağlı idari gözetime alternatif oluşturan yöntemleri ('alternatifleri') tespit etmeyi ve ayrıntılı bir biçimde betimlemeyi hedefleyen bir araştırma programı yürüttü. Söz konusu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, hükümetlerin bu zor politika alanında ilerlemelerini sağlayabilecek yöntemler sunmak için bu el kitabında bir araya getirildi.

El kitabı, uluslararası hukukta mevcut olan korumayı araçsallaştırmayı, sistemleri güçlendirmeyi ve böylece;

- İdari gözetimin her bireysel vakada hukuki, gerekli ve orantılı olmasını;
- İdari gözetimin yalnızca istisnai vakalarda ve son çare olarak kullanılmasını ve
- Toplum temelli değerlendirme ve yerleştirme seçeneklerinin mümkün mertebe etkin kılınmasını hedefliyor.¹

Alternatifler lehine argümanlar İdari gözetime alternatif oluşturabilecek yöntemlerin tanımlanması

"Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamasına alternatif oluşturan yöntemler ('alternatifler') terimi ne normatif ne de yerleşik hukuki bir kavram. Bu terim göç yönetimine farklı bir yaklaşımı simgeliyor. Alternatifler ile güvenlik ve kısıtlamaları önceleyen bir yaklaşımdan uzaklaşarak vakaların çözümüne odaklanan pragmatik ve proaktif bir yaklaşım benimseniyor. Alternatif yaklaşımda sığınmacı, mülteci ve göçmenler, özgürlüklerinden mahrum bırakılmadan ya da özgürlüklerinin kısıtlanması söz konusu olmadan göç süreçlerinin gereğini yerine getirebilmek için desteklenmesi gereken birer hak sahibi olarak saygı görüyor.

Bu yaklaşım doğrultusunda IDC idari gözetime alternatif oluşturan yöntemleri şu şekilde tanımlıyor:

Göç statüleri nedeniyle ki ilerin alıkonulmadı ı her tür yasa, politika veya uygulama.

IDC'nin alternatiflere yaklaşımı

IDC'nin alternatiflerle ilgili belirlediği temel ilkelere bazıları şunlar:

- Alternatifler yalnızca çocuklar ya da mülteciler gibi hassas durumda olan kişilere uygulanmaz.
- Alternatifler yalnızca barınma modelleri ile ilgili değildir.
- Alternatiflerde kefalet/bildirim yükümlüğü gibi şartların mutlak olarak uygulanması söz konusu değildir.
- Alternatifler, alternatif alıkoyma yöntemlerinin uygulanması anlamına gelmez.

Uluslararası bir perspektiften bakıldığında ve farklı ülkelerin göç politika ve uygulamaları karşılaştırıldığında ise

- Birçok ülkede idari gözetimin, vakaların büyük çoğunluğunda ilk tercih edilen yöntem olmadığı;
- Bazı ülkelerde idari gözetim uygulamalarına nadiren ve son çare olarak başvurulduğu ya da bu tür bir uygulamaya hiç rastlanmadığı tespit ediliyor.

Alternatiflerin kazandırdıkları

Araştırma, idari gözetim uygulamalarının sınırlandırılması ve toplum temelli yönetim seçeneklerine öncelik verilmesinin birden çok fayda getirdiğini ortaya koydu. Tespit edilen temel faydalar şunlar:

Alternatifler, idari gözetim uygulamaları ile kıyaslandığında çok daha ucuzdur.

Alternatifler yine idari gözetim uygulamaları ile kıyaslandığında %80 oranında daha düşük bir maliyete sahiptir. Vakaların birçoğunda idari gözetim diğer alternatiflere göre kayda değer düzeyde daha pahalıdır. Alternatiflerin işletme masrafları alıkoyma uygulamalarının işletme masraflarına oranla çok daha düşük bir seviyede. Ayrıca alternatifler bağımsız bir biçimde ülkeden ayrılan kişi sayısının artmasını sağlıyor, mahkemeye başvurulmasını ve haksız idari gözetim pratiklerine karşı ya da bu pratiklerin kişiye zarar veren etkilerinin tazmini için dava açılmasını önüyor.

Alternatifler daha insani yöntemlerdir.

Alternatifler, sığınmacı, mülteci, vatansızlar, düzensiz göçmenler ve diğer göçmenlerin haklarının gözetilmesi için daha uygun çözümler sunar. Alternatifler alıkonmanın kişiye verdiği zararın önüne geçebilir, kalabalık mekanlarda

uzun süreli alıkoyma uygulamalarına maruz kalınmamasını sağlayabilir ve kişilerin sağlık ve refahını güvence altına almayı hedefleyen programlara daha rahat erişebilmelerini mümkün kılar. Toplum içinde gerçekleştirilecek etkin bir göç idaresi yöntemi ile medeni, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel haklar gözetilebilir. Böylece kişilerin daha fazla kendi kendine yetebilir olmaları ve huzurlu bir şekilde yaşamalarına katkı sunulur. Bu yöntem ile aynı zamanda, kendilerine ikamet hakkı tanınan mülteci ve göçmenlerin içinde yaşadıkları topluma katkıda bulunabilmelerine imkân tanınmış; ülkeden ayrılmaları gerekenlerin ise karşı karşıya kalacakları zorluklarla baş edebilmeleri için daha donanımlı olmaları sağlanmış olur.

Alternatifler son derece etkilidir.

Alternatiflerde yükümlülükler uyma oranlarının son derece yüksek olduğu, kişilerin %95 oranında bildirim yükümlülüklerini yerine getirdiği, ikamet talepleri reddedilen vakalarda ise kişilerin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma oranının %69'lara vardığı görülüyor. Alternatifler, özellikle de vaka yönetimi ve hukuki yardım ayağına sahip olan yöntemler, kişilerin göç süreçlerine güven duymasını sağlayarak etkin ve sürdürülebilir sonuçların ortaya çıkmasına yardımcı oluyor ve hukuki

İDARİ GÖZETİM UYGULAMALARI VE ALTERNATİFLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

İdari Gözetim

- Maliyetlidir
- Kişi sağlığı ve refahı için zararlıdır
- İnsan haklarıyla çelişir
- Kişinin vaka çözüm süreçlerine katılımını teşvik etmez
- Caydırıcılık açısından etkin bir yöntem değildir
- Kişilerin buldukları ülkeden ayrılarak üçüncü bir ülkeye doğru hareket etmelerine neden olabilir
- Hükümetleri, hukuksuz idari gözetim uygulamaları ve bu uygulamaların sağlık üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle açılan davalarla karşı karşıya bırakabilir

Alternatifler

- Maliyeti idari gözetim uygulamalarına göre daha azdır
- Kişinin sağlığı ve refahını gözetir
- İnsan haklarına saygılıdır ve bu hakların kullanılmasını sağlar
- Vaka çözüm sürecine katılımı güçlendirir
- Kişilerin gönüllü ve kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma oranlarını arttırır
- Geçiş aşamasında olan hassas durumdaki kişilerin durumlarını stabilize etmelerine yardımcı olabilir
- Haksız idari gözetim uygulamalarını önler, kalabalık ve uzun süreli idari gözetim uygulamalarını azaltır

temeli olmayan itirazların azalmasını sağlıyor. Bu durum ister statü almış kişilerin toplumla uyumu olsun, ister ikamet talepleri reddedilen kişilerin ülkeden ayrılması, göç sürecinin olduğu nihai sonucu olumlu yönde etkiliyor.

Başarılı alternatiflerin ortak özellikleri :

Araştırma sonucunda başarılı alternatiflerin ortak özellikleri tanımlandı ve mümkün mertebe bu özelliklerin hangi şekilde kişilerin yükümlülüklerine uymasını, vakaların çözülmesini sağladığı, maliyet, sağlık ve kişilerin refahı açısından olumlu sonuçların ortaya çıkmasını mümkün kıldığı tespit edildi. Başarılı alternatifler, bireylerin toplum içinde yaşarken göç süreçlerine müdahil olmaya devam edebilmelerini ve yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlayan bir dizi stratejiye dayanıyor. Bu tür programlarda barınma merkezlerinin kullanılması söz konusu olsa da birincil sorun kişinin bulunduğu mekân olmaktan ziyade

Başarılı alternatiflerin temel unsurları :

IDC'nin araştırma programı çerçevesinde maliyet, yükümlülüklerle uyum ve kişinin refahı açısından başarılı alternatiflerin temel öğeleri tespit edildi. Bu unsurlar şunlar:

- İdare ve yerleştirme kararlarının vakaya özel olarak alınabilmesi için tarama ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması.
- Çözüme odaklanan bütüncül vaka yönetimi.
- Erken aşamada müdahaleye odaklanma.
- Kişilerin en iyi şekilde bilgilendirilmelerini ve içinden geçtikleri sürece güvenmelerini, adil ve yerinde bir süreç olduğuna inanmalarını sağlama.
- Temel haklara saygı gösterilmesini ve temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlama.
- Ülkede yasal olarak kalmayı ya da kişilerin gönüllü ve
- Kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmalarını sağlayacak tüm seçenekleri gözden geçirme.
- Kişiyeye dayatılan şartların aşırı derecede zor ya da külfetli olmamasını sağlama.

Bu temel unsurlar gözden geçirilmiş TTDY modelinde bir arada sunulmuştur.

Mevcut araştırmalar, sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin:

- Hedefledikleri varış noktasına ulaşmışlar ise vize başvuruları, mülteci statüsü belirleme prosedürü ya da göç ile ilgili diğer süreçlerin sonucunu beklerken nadiren kaçıp kaybolduklarını,
- Toplum içerisinde temel ihtiyaçlarını karşılayabildiklerinde yükümlülüklerini daha kolay yerine getirebildiklerini,
- Vize başvuruları, mülteci statüsü belirleme prosedürü ya da diğer göç ile ilgili prosedürlerde haklarında alınacak olumsuz kararları kabul etme ve bu kararların gereğini yerine getirme olasılıklarının
  - adil ve etkin bir sürece tabi tutulduklarına
  - süreç boyunca bilgilendirildiklerine ve desteklendiklerine
  - ülkede yasal olarak kalabilmelerini sağlayacak tüm seçenekleri değerlendirdiklerine inandıklarında
- Geçiş ülkesi olarak gördükleri bir ülkede, temel ihtiyaçlarını yasal yollarla karşılayabildiklerinde, alıkonma ya da geri gönderilme riski ile karşı karşıya olmadıklarında ve geleceğe dair umutlu olabildiklerinde söz konusu ülke içerisinde kaçma kaybolma olasılıklarının daha az olduğunu göstermektedir.
- Ayrıca ikincil hareketler her zaman önlenemese de tarama ve değerlendirme yöntemleri kişilerin neden göçe yöneldiklerini tespit etmeyi sağlayabilir ve yetkililer nezdinde kayıt yaptırımlarını kolaylaştırabilir. Vakaların tümünü tamamen kontrol altında tutmaya çalışmak ise gerçekçi değildir. Dolayısıyla yapılması gereken, düzensiz göçün ana nedenlerini ortadan kaldırmayı sağlayacak, proaktif, önleyici mekanizmalar oluşturmak ve külfet paylaşımı açısından daha güçlü bir uluslararası sistem inşa etmektir.

- Her bireysel vakanın teker teker incelenmesi ve değerlendirilmesine,
- Kişinin, vakasının çözümü için çalışmasını sağlayacak vaka yönetimi, yasal danışmanlık ve diğer destek mekanizmalarına erişiminin sağlanmasına,
- Temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlamaya,
- Gereksinimler kişilere kısıtlamaların ya da şartların dayatılmamasına odaklanılıyor.

Gerekli olmayan alıkoyma uygulamalarını önlemeye yönelik en etkin yasa, politika ve uygulamalarda (i) alıkoymanın bireysel vaka özelinde gerçekten gerekli olup olmadığı ve (ii) vakanın çözülebilmesi için kişinin toplum içerisinde en iyi şekilde nasıl idare edileceği ve destekleneceğini belirler. Bu özellikler ve alternatiflerin diğer temel özellikleri Gözden geçirilmiş Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme Modelinde (Gözden geçirilmiş TTDY) bir arada sunuluyor.

Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme: Gözden geçirilmiş TTDY modeli

IDC, alternatiflerin güçlü yönlerine odaklanan bir yaklaşım benimseyerek farklı ülkelerdeki alternatifleri araştırdı ve bu uygulamaları tek bir çatı altında bir araya getirdi Gözden geçirilmiş Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme Modeli (Gözden geçirilmiş TTDY modeli), alıkoymanın ancak son çare olarak kullanıldığı ve en iyi sonuçların toplum temelli seçenekler ile elde edildiği bir sistem kurmak için hükümetlerin, sivil toplum örgütlerinin ve diğer paydaşların kullanabilecekleri bir araç. Gözden geçirilmiş TTDY modelinde, temel ilkeler olan özgürlük ve asgari standartlar, tespit ve karar alma, vaka yönetimi ve yerleştirme süreçleri bir araya getiriliyor.

İDARİ GÖZETİME ALTERNATİFLER (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI)

Gözden geçirilmiş TTDY Modeli şu amaçlarla kullanılabilir:

- Mevcut yasa, politika ve uygulamaların eksiklikleri, ihtiyaçları, öncelikleri ve hedeflerini inceleme ve değerlendirme,
- Mümkün olan ve olmayana dair fikir edindikten sonra bu doğrultuda yerelde alternatiflerin oluşturulması, bu alternatiflerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi,
- Hükümetlerin farklı birimlerini temsil eden yetkililerle, devletler arası ve paydaşlar arası diyalogu kolaylaştırma,
- Karar alma süreçlerine, göç yönetimi kapsamındaki idari gözetimin yalnızca son çare olarak kullanılmasını sağlayacak şekilde yön verme,
- Resmî merciler, uygulayıcılar ve paydaşları, gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarına son vermek, alternatifler geliştirmek ve bu alternatifleri uygulayabilmek için nasıl çalışabilecekleri konusunda eğitme.

Özgürlük: Kişinin karine olarak idari gözetim altına alınmaması

Alternatiflerin ilk temel ilkesi kişinin karine olarak idari gözetim altına alınmamasını da kapsayan özgürlük hakkıdır. Özgürlük hakkı temel bir insan hakkıdır ve başlıca uluslararası ve bölgesel insan hakları araçları tarafından güvence altına alınmıştır. Tüm bireyler hukuki statülerinden, yani mülteci, kağıtsız göçmen ve vatansızlık durumlarından bağımsız olarak bu hakka sahiptir. Kişilerin özgürlük hakkı, devletlerin, meşru bir amaç dahilinde gerçekleştirdiği, yasa ile uyumlu ve keyfiyet arz etmeyen idari gözetim uygulamaları da dahil olmak üzere, kapatma pratiklerine bir dizi özel sınırlamalar getirir. Göçmenlerin özgürlük hakkı birçok ülkede göç süreci boyunca muhafaza edilir. Bu ülkelerde, göçten sorumlu resmî yetkililerin, başka seçeneklerin yeterli olduğu durumlarda idari gözetim uygulamasına gitmeleri yasaklanmıştır.

Özgürlük hakkı ve kişinin karine olarak idari gözetim altına alınmaması ilkesi;

- Özgürlük karinesini tanıyan,
- Alternatiflerin ilk aşamadan itibaren uygulanması yönünde yetki veren,

- Kapatmaya ancak alternatiflerin uygulanamaması söz konusu olduğunda izin veren,
- Hassas durumda olan bireylerin kapatılmasını yasaklayan

yasa, politika ve uygulamaların benimsenmesiyle tesis edilebilir.

Asgari standartlar

Alternatiflerin temelinde yatan ikinci ilke ise asgari standartlardır. Devletlerin, bireylerin hukuki statülerinden bağımsız olarak gözetmesi ve koruması gereken bir dizi standart vardır. Bu asgari standartlar aynı zamanda göç yönetim sistemlerinin sorunsuz bir biçimde işlenmesini ve alternatiflerin etkili olmasını sağlamaya da yardımcı olur. Alternatifler uygulanırken asgari standartlar gözetilmez ise yükümlülükler uyum, vaka çözümü ve insan haklarına riayet oranları açısından beklenen rakamlara ulaşamaz.

Asgari standartlar şunları içerir:

- Temel haklara saygı
- Temel ihtiyaçların karşılanması
- Yasal statü ve belge
- Yasal danışmanlık ve tercüme hizmeti
- Vakaların adil ve vakitlice çözüme kavuşturulması
- Yerleştirme kararlarının düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi

Tespit ve karar alma

Başarılı göç yönetim programları mültecilerin, sığınmacıların, düzensiz göçmenlerin ve yasal statüye sahip diğer yabancıların farklı ihtiyaçlara sahip, farklı motivasyonları olan dolayısıyla da önemli bir çeşitlilik arz eden bir topluluğa tekabül ettiğinin farkındadır. Bu gruplar arasındaki farklılıkların gözetilmesi, göç yönetimi ve toplum içine yerleştirme seçeneklerine dair kararların bilgiye dayalı bir biçimde alınmasını sağlar. Bu tür kararlar düzenli aralıklarla yapılacak incelemeler sonucunda ihtiyaca göre yeniden düzenlenebilir.

Yetkililer, tarama ve düzenli aralıklarla yeniden değerlendirme yaparak risk ve

hassas durumların seviyesini tespit edebilir, her bireyin ihtiyaçlarını ve güçlü noktalarını tanımlayabilir. Bu doğrultuda araştırmamız değerlendirilmesi gereken birden fazla alan olduğunu ortaya koymuştur. Bu alanlar arasında;

- Yasal yükümlülükleri,
- Kimlik, sağlık ve güvenlik kontrollerini,
- Hassas durumları,
- Vakayı bireysel olarak etkileyen faktörleri,
- Toplumun genel durumunu

sayabiliriz.

Vaka yönetimi, vakaların desteklenmesi ve çözümü

En başarılı alternatiflerde, vaka yönetiminin sürecin her aşamasında kullanılması, her bir vakanın koordineli bir şekilde ve bütüncül bir yaklaşım içerisinde yönetilebilmesi için esastır. Vaka yönetiminde bireyin ve bireyin içinde bulunduğu ortamın tekil ihtiyaç ve zorluklarını anlamaya ve bunlara cevap vermeye odaklanılır. Vaka yönetimi bireylerin güçlü yanları temel alınarak oluşturulur. Bireyin koruma ihtiyacı ve hassas durumu tespit edilir ve mümkün mertebe bu ihtiyaçları karşılanır. Bu yaklaşımda, bireyin destek hizmetlerine ve ağlarına erişimi kolaylaştırılarak birey, içinde bulunduğu durum ile başetmeye teşvik edilir. Vaka yönetimi, bireyin kendisini ilgilendiren bilgilere vakitlice erişmesini sağlayarak ve ciddi ihtiyaçları karşılanarak göç süreçlerine güven duymasını sağlar ve hem bireyin hem de hükümet tarafındaki karar vericilerin bilgi dahilinde karar almalarını teşvik eder. Vaka yönetimi, kendi kendine yetebilen göçmenler nezdinde sınırlı bir müdahaleden karmaşık bir vakaya sahip ve/veya geri dönüş hazırlığı içerisinde olan göçmenlere sağlanacak yoğun destek hizmetine uzanan geniş bir yelpazeyi kapsayabilir.

Sıklıkla birbirleriyle örtüşüyor olsa da **vaka çözümü** ile vaka yönetimi aynı şey değildir. Vaka çözümünde göçmenlik durumuna kalıcı ya da geçici bir çözüm bulmaya odaklanılır. Bu sorumluluk nihai olarak resmi göç mercilerine ait olsa da, vaka yönetimi ile hedeflenen sonuçların önündeki yasal, pratik ve kişisel bariyerler tespit edilir ve böylece ortak çözümler üzerinde

çalışılması mümkün olur. Bu da vakanın vakitlice çözülmesine katkı sağlayabilir. Vaka çözümünde çeşitli vize ve ülkeden ayrılma seçenekleri de dahil olmak üzere farklı çözüm yöntemlerinden faydalanılabilir. Bu yöntemler arasında, düzensiz durumda olanların yasal statüye kavuşmasını sağlayan programları, insani vizeleri, koruma vizeleri ve diğer daimi vizeleri, kısa süreli “köprü” vizelerini (bakınız Kutu 26, Avustralya), üçüncü bir ülkeye geçiş, menşe ülkenin başka bir bölümüne geri dönüş ve sürdürülebilir geri dönüşü destekleyen ek kaynakları sayabiliriz.

Yerleştirme Seçeneği

Çözüm sürecinde olan bireysel bir vakayı yönetirken devletlerin başvurabileceği çeşitli yerleştirme seçenekleri mevcuttur. Bu seçenekler arasında topluluk içine şartsız ya da şartlı olarak yerleştirme de vardır. Şartlı yerleştirmede söz konusu şartların bireysel vaka özelinde belirlenmesi ve vaka ile orantılı olması gerekir. Göçe bağlı alıkoyma ise yalnızca istisnai vakalarda son çare olarak kullanılacak seçenekler arasında yer almalı ve gereklilik, makullük ve orantılılık standartlarını karşılamalıdır.

Şartsız olarak topluluk içine yerleştirme

Özgür bırakma ya da şartsız olarak topluluk içine yerleştirme vakaların birçoğunda en çok tercih edilen ve en isabetli olan, yerleştirme seçeneğidir. Bu yöntem, idari gözetim uygulamasının yasal bir temeli olmadığı ve toplum içine yerleştirme devletin meşru amacı olan yasal göç sürecinin tamamlanmasına hizmet ettiğinde başvurulabilir. Şartsız olarak topluluk içine yerleştirme seçeneğiyle, asgari standartlar ve vaka yönetimi ile desteklendiğinde sıklıkla tatmin edici sonuçlar elde edilir. Bu süreçte şartsız olarak topluluk içine yerleştirilmiş bireye sahip olduğu statüyü koruma ve göç prosedürüne aktif olarak katılma sorumluluğu da yüklenebilir. Bu sorumluluk dahilinde kişiden göçmenlik durumu ile ilgili duruşmalarda, mülakatlarda, randevularda hazır bulunması, vakasının çözümü için gerekli adımları atması ve mevcut vize ve ikamet yükümlülüklerine uyması beklenebilir. Kişinin göç prosedürlerine normal bir biçimde katılmasını

İDARİ GÖZETİME ALTERNATİFLER (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI)

zorunlu kılmak, kişinin seyahat özgürlüğünü şarta bağlamak ya da kısıtlamaktan farklıdır, zira seyahat özgürlüğünün kısıtlanması ya da şarta bağlanması hem daha pahalı bir yöntemdir hem de kişinin özgürlük hakkı ve seyahat özgürlüğünü olumsuz yönde etkileyecektir.

Şartlı olarak ya da sınırlı düzeyde kısıtlamalarla toplum içine yerleştirme

Eğer, yapılan tarama ve değerlendirmelerin ardından kişinin şartsız olarak toplum içine yerleştirilmesinde ciddi sakınca olduğu ortaya çıkarsa, kişinin yetkililerle işbirliği yapması ve yükümlülüklerine uymasını sağlayacak bir dizi ek mekanizma harekete geçirilebilir. Kişiden uyması beklenen şartlar, kişinin özgürlük hakkının belirli bir düzeyde kısıtlanması anlamına geleceğinden bunlar vaka özelinde gerekli, makul ve orantılı olmalıdır.

Şartlar aşağıda sunulan mekanizmaları kapsayabilir:

- İzleme
- Denetim
- Yükümlülüklere uymamanın sonucu olarak kefalet ve diğer yaptırımlar

Son çare olarak idari gözetim

Uluslararası insan hakları hukuku ve standartlarında, göçe bağlı idari gözetim uygulamasına, yalnızca mevcut diğer seçenekler bireysel vakaya uygun olmadığında, istisnai ve son çare olarak başvurulması gerektiği açıkça ifade edilir. İdari bir prosedür dahilinde alıkoymanın kullanılması, bu pratiğin bireylerin sağlığı, refahı ve insan hakları üzerindeki olumsuz etkilerinden dolayı son derece tartışmalıdır. İdari gözetime hassas durumda olan kişiler söz konusu olduğunda kesinlikle başvurulmamalı, bu yöntem uygulandığında ise kapatma, uluslararası, bölgesel ve ulusal mevzuat ve standartlarla uyumlu olmalıdır. Bu çerçevede gereklilik, makullük ve orantılılık standartlarının bireysel vaka temelinde karşılanıyor olması zorunludur. İdari gözetim uygulamasının yarattığı ciddi endişelere rağmen El kitabında bu yönüme de yer veriyoruz. Ancak idari gözetimin yalnızca istisnai durumlarda,

son çare olarak ve tespit edilen sorunların diğer yöntemlerle çözülmediği, bağımsız bir yargı mercii önünde gerçekleştirilen kapsamlı değerlendirme sonucunda ortaya çıktığında kullanılabilmesinin de altını çiziyoruz.

Keyfi ve kişiye aşırı düzeyde zarar veren alıkoyma pratiklerinin ortaya çıkmasına engel olmak için bu uygulamanın dikkatle değerlendirilmesi ve denetlenmesi gereken alanlarına dair detaylı bilgiler farklı yayınlarda mevcut.² Genel olarak endişe uyandıran alanlar arasında alıkoyma ve göç prosedürleri; kişilerin alıkonma esnasında maruz kaldığı muamele ve sahip oldukları güvenceler; güvenlik, düzen ve disiplin; maddi koşullar; etkinlikler; sağlık hizmetleri; personel/ çalışanlar; ve risk altında ve/veya hassas durumda olan kişilerin durumlarını sayabiliriz.

Sonuç

Düzensiz göç gün be gün yönetilmesi gereken bir alandır. El kitabında da işaret edildiği üzere, etkin yasa ve politikalar, açık bir sistem ve bunların doğru bir şekilde uygulanmasıyla sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin topluluk içinde idaresi vakaların birçoğunda mümkün olacaktır. Alıkonulan ya da alıkonma riski ile karşı karşıya olan kişilerin dosyalarının taranması ve incelenmesi sayesinde, yetkililer ihtiyaçları tespit etme, gerekli desteği sunma ve ihtiyaç duyulduğunda kişileri şartlı olarak toplum içine yerleştirme imkânı bulacaktır. Yetkililer bu tür bir yaklaşımı benimseyerek, vakaların büyük bir bölümünde, alıkoymanın maddi ve insani maliyetiyle karşı karşıya kalmaksızın kişileri topluluk içerisinde yönetebilirler. El kitabı maliyet etkin, güvenilir ve insani alternatiflerin birbirinden farklı düzlemlerde, bu zorlu politika alanından etkilenen birçok paydaşa yarar sağlayabilecek şekilde kullanılabilmesini gösteriyor.

Temel bulgular

Uluslararası insan hakları hukuku ve standartları göç yönetimi kapsamındaki idari gözetimin yalnızca istisnai durumlarda, son çare olarak ve diğer tüm seçenekler bireysel vakaya uygun değilse uygulanabileceğini açıkça ifade ediyor. Bu El kitabı, okuyucusuna gerekli olmayan idari gözetimi ortadan kaldırmak ve topluluk çözümlerinin en etkin biçimde kullanılmasını sağlamak için ihtiyacı olan rehber bilgileri sunuyor. Bu baskıda Gözden Geçirilmiş Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme Modeline (Gözden geçirilmiş TTDY) ek olarak yeni ve güncel ülke örneklerine de yer veriliyor. Orijinal TTDY modelinin temel unsurları aynı kalmak kaydıyla revize edilmiş modelde göçe bağlı bürokratik süreçlerin ana ilkeleri ayrı ayrı irdeleniyor.

İdari gözetime alternatifler

Hükümetlerin gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarını azaltmak ve toplum temelli yöntemlerin başarısını arttırmak için kullanabilecekleri bir dizi alternatif mevcuttur. Kullanabileceğimiz birçok çözüm var. IDC 60'ın üzerinde ülkede 250'den fazla alternatif örneği tespit etti. Bu örnekler arasında kalabalık sığınmacı, mülteci ve göçmen nüfusuna ve kısıtlı kaynaklara sahip ülkeler de var.

Alternatifler vakaların çoğunluğunda uygulanabilir.

Alıkoyma, sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle vaka çözümüne yönelik çalışırken ender olarak ihtiyaç duyulan bir yöntemdir. Yerleştirme seçenekleri, düşük risk grupları için topluluk içinde asgari düzeyde yaptırımla barındırmadan, hapis cezasını tamamlamalarının ardından sınır dışı edilecek olan yabancılar gibi yüksek risk grubuna mensup kişilerin sıkı sıkıya denetlenmesi ve vakalarının yönetilmesine uzanan geniş bir yelpaze oluşturuyor.

Alternatiflerin maliyeti daha düşüktür.

Alternatifler, işletme giderlerinin daha düşük olması sayesinde idari gözetim uygulamalarından %80 oranından da az maliyetlidir. Ayrıca alternatifler masraflı davalar ve tazminat taleplerini de ortadan kaldırır.

Alternatifler daha insandır.

Alternatifler idari gözetim uygulamalarına nazaran kişiye daha az zarar verir. Toplum içine yerleştirme kişinin sağlığını ve huzurunu korur ve insan haklarını gözetir. Alternatifler yalnızca daha insani yöntemler değildir. Aynı zamanda, göç süreçleri ister entegrasyonla ister ülkeden ayrılmayla sonuçlansın, sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin göçmenlik durumları çözüme kavuştuktan sonra hayatlarında ilerleyebilmeleri için daha avantajlı bir konumda olmalarını sağlar.

Alternatifler son derece etkindir.

Alternatifler vaka çözümüne açısından etkin sonuçlara ulaşılmasını sağlar. Alternatifler uygulandığında bildirim yükümlülüğüne uyma oranının %95 ve gönüllü ve bağımsız geri dönüş oranının ise %69'lara ulaştığı görülmektedir.

1. Giriş

1.1 Göçü Yönetmek

Göç idaresi, göçün genel eğilimleri ve göçmen topluluklarının profillerinin değişimi doğrultusunda zaman içerisinde farklılaşır. Son yıllarda ulusal sınırları aşan göçmenlerin sayısında bir artış yaşanıyor.³ Göçün hem hedef ülkelere hem de göç eden kişilere bir dizi sosyal ve ekonomik kazanç sağlıyor olması ise birçok çalışmanın ortaya koyduğu bir gerçek.⁴ Hükümetler ise istihdam, eğitim, aile birleşimi ve turizm gibi gerekçelerle yasal göç yolları oluşturarak göçün faydalarını kabul etmiş oluyorlar. Yasal göç yollarının kullanıldığı düzenli göç, düzensiz göçten çok daha fazla sayıda kişiyi kapsayan bir hareketi temsil ediyor.⁵ Yine de göç hareketlerinin kayda değer bir kısmı yasal kanalların dışında oluşuyor. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2010 yılında, dünyadaki 214 milyonluk göçmen nüfusunun tahmini olarak %10 ila 15'inin düzensiz durumdaki göçmenlerden oluştuğunu ve bu göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun yasal yollarla hedef ülkelerine ulaştıktan sonra düzensiz duruma düştüklerini ifade ediyor.⁶

Göçün düzenlenmesi modern hükümetlerin temel işlevlerinden biridir. Bu doğrultuda hükümetler tarafından ulusal sınırları içerisinde yabancıların hareketlerini düzenlemek için birtakım sistemler oluşturuldu. Bu sistemler sayesinde geniş göç hareketleri başarılı bir şekilde yönetiliyor olsa da bazı çevreler göçün kontrolden çıktığını düşünmeye başladı. Bu tür bir algı ulusal güvenlik ve suç, istihdam imkanlarının yetersizliği, kültürel kimlik ve geleneklerin erozyona uğraması ile ilgili endişelere bağlı olarak ortaya çıktı.⁷ Bu çerçevede düzensiz göç bir ihtilaf meselesine ve siyasi tartışma alanına dönüşebiliyor ve bu da göçün düzenlenmesini zorlu ve hassas bir siyaset alanı haline getirebiliyor.

Göç yönetimi sürekli olarak değişen ve karmaşık bir görev olsa da, göç gündelik bir olgu ve hükümetin yürütme görevinin doğal bir parçası. Tüm ülkeler, bir yandan sığınmacı, mülteci, vatansız kişiler ve hassas durumdaki bireylere yönelik koruma sağlarken öte yandan düzenli göç programlarını izleme ve düzensiz göçü yönetme ikilemini yaşıyor.

1.2 Göç yönetiminde idari gözetimin kullanılması

Göçle bağlı alıkoyma uygulaması, son yirmi yılda hükümetlerin sınırlarını kontrol etme yönündeki artan çabaları ile git gide daha fazla başvurulan bir yönteme dönüştü.⁸ Bazı ülkelerde, ulusal güvenlik ve terörist saldırılar ile ilgili kaygılar alıkoymanın daha yaygın olarak uygulanmasını meşrulaştırdı.⁹ Birçok ülke, çeşitli sebeplerle, sınırları içerisinde bulunan sığınmacı, mülteci ve düzensiz göçmen sayısını azaltmak için daha yoğun bir çaba harcar oldu.¹⁰ İdari gözetim bu eğilimin temel taşlarından biri haline geldi. Geçmişte idari gözetim, yalnızca sınır dışı işlemleri öncesinde ve kısa süreli olarak başvuru bir uygulamaydı. Şimdi ise kapatma, birçok ülkenin varış anında ya da başvuruların değerlendirilmesi esnasında kullandığı bir yönteme dönüştü. Hedef ülkeler hareket halinde olan yabancıları yakalamaları ve kapatmaları için geçiş ülkelerine git gide daha fazla yatırım yapar oldu.¹¹ Sınır kontrollerini “dışsallaştırma” pratiği, Avrupa'ya düzensiz giriş yapmayı planlayan sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin tespit edilmesi, alıkonması ve caydırılması için, Ukrayna, Libya ve Türkiye gibi sınır komşularının kapasitesini arttırmaya yönelik yatırımlar yapan Avrupa Birliği tarafından son derece açık bir şekilde uygulanıyor.¹² Benzer dinamikler Amerika Birleşik Devletleri'nin Guatemala ve Meksika'ya, Avustralya'nın ise Endonezya, Nauru ve Papua Yeni Gine'ye yaptığı siyasi ve mali yatırımlarda da gözlemlenebiliyor.¹³ Sonuç olarak, sayılarını tam olarak bilemesek de dünyada yüzbinlerce kişi idari gözetim altına alınıyor.¹⁴

1.3 Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetime dair kaygılar

Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim hükümetler tarafından hem siyasi bir araç hem de bir göç yönetimi aracı olarak kullanılıyor.¹⁵ Düzensiz göç yönetiminde kullanılan bir araç olarak idari gözetim, düzensiz göçmenlerin ülke topraklarına girişini engellemek; kimlik, sağlık ve güvenlik kontrolleri ve diğer prosedürleri tamamlamak; geçerli vizesi olmayan kişileri statüleri değerlendirilene kadar tutmak; ve olumsuz sonuçlanan vize başvurularının gereğini yapmak yani sınır dışı işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılıyor.

İdari gözetim bazı durumlarda hükümetler tarafından, sığınmacı ve düzensiz göçmenler üzerinde caydırıcı bir etki yaratmak, kendi vatandaşları nezdinde ülke sınırlarının kontrol altında tutulduğu algısını oluşturmak ve siyasi baskılara cevap vermek gibi daha geniş kapsamlı sosyal ve siyasi meselelere cevap olarak da kullanılıyor.¹⁶ Bu bağlamda idari gözetim, gözetim altına alınmamış kişiler nezdinde caydırıcı etki yaratması beklenen sembolik bir edim olarak karşımıza çıkıyor. Burada söz konusu olan hükümetleri etkileyen önemli ve karmaşık meseleler olsa da, idari gözetimin bu tür bir amaçla kullanılması ciddi kaygı yaratıyor. İdari gözetimin bu gerekçelerle kullanılması kabul edilemez zira:

- İdari gözetim etkin bir caydırıcı değildir.
- İdari gözetim entegrasyon ve ülkeden ayrılma yönünde vaka çözümüne destek olmaz.
- İdari gözetimin sağlığa ve kişinin refahına zarar verdiği kanıtlanmıştır.
- İdari gözetim insan haklarıyla çelişir.
- İdari gözetim pahalı bir yöntemdir.

1.3.1 İdari gözetim uygulaması etkin bir caydırıcı değildir

Alıkonma tehdidinin düzensiz göç üzerinde caydırıcı bir etkisi olduğunu gösteren hiçbir ampirik veri mevcut değildir.¹⁷ Aksine, mevcut veriler, hükümet ve yargı mercilerinin beyanları¹⁸, alıkonmanın mülteci ve düzensiz göçmenler üzerinde caydırıcı bir

etki yaratmada etkin ve makul bir yöntem olmadığını gösteriyor. Son 20 yılda gittikçe daha katı kapatma politikaları uygulanıyor olmasına rağmen düzensiz göçmenlerin sayısında bir düşüş yaşanmadı.¹⁹

İdari gözetim tehdidinin düzensiz göç üzerinde caydırıcı bir etkisi olduğunu gösteren hiçbir ampirik veri mevcut değil.

Sığınmacı ve düzensiz göçmenlerin hedef ülke seçimini en çok etkileyen faktörleri tespit etmek için birçok araştırma yapıldı.²⁰ Bu araştırmalar, sığınmacı ve göçmenlerin temel hedefinin güvenli bir yere ulaşmak olduğunu gösteriyor.²¹ Sığınmacıların birçoğu hedef ülkeye varmadan önce göç politikalarına dair son derece sınırlı bilgiye sahip oluyor ve göç edecekleri ülkeyi sıklıkla insan tacirlerinin yönlendirmesiyle seçiyor.²² Hedef ülkeye gelmeden önce alıkonma riski ile karşı karşıya kalabileceklerinin farkında olanlar ise alıkonmayı yolculuklarının kaçınılmaz bir parçası olarak görüyor, alıkonduklarında insani bir muamele göreceklarine inanıyor ve kimlik ve sağlık kontrolleri için yapılan alıkoyma uygulamalarının devletlerin meşru bir hakkı olduğunu düşünüyor.²³ Mültecilerin çoğu, hedef ülkelerini bu ülkelerin göç politikalarından etkilenecek seçmiyor. Bunun yerine aileleri ya da arkadaşlarıyla bir araya gelebilecekleri; menşe ülkeleriyle tarihi bağları olan ülkeleri; dilini konuşabildikleri ülkeleri; ya da ülkenin genel refah seviyesi sayesinde hızlıca güvenli bir iş bulabileceklerine inandıkları yerleri tercih ediyorlar.²⁴ Başka bir araştırma ise idari gözetimi tecrübe etmiş mültecilerin büyük bir çoğunluğunun bu tecrübelerinden yola çıkarak menşe ülkelerine caydırıcı bir geri bildirimde bulunmadıklarını gösteriyor. Zira zulümden kurtulmanın ve güvenli bir ülkeye ulaşmanın verdiği rahatlatma duygusu, alıkonma sonucunda yaşadıkları travma ve dışlanmışlık hissinden daha ağır basıyor.²⁵ Bu bulgu da kapatılmanın kişilerin göç tercihlerinde son derece az bir etkiye sahip olduğunu gösteriyor.

1.3.2 İdari gözetim vaka çözümüne yardımcı olmuyor

Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim göç süreçlerine uyum açısından etkisiz olabiliyor ve hedeflenenin aksi bir etki yaratabiliyor. Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim, vaka çözümünü olumsuz yönde etkileyebiliyor. Zira alıkonma ve sınır dışı edilme riski kişileri resmi yetkililerle irtibata geçmekten sıklıkla caydırıyor. Dahası, alıkoyma uygulamasının kişinin akıl ve beden sağlığına verdiği zarar kişinin göç sürecinin gerekliliklerini yerine getirme kapasitesini olumsuz yönde etkiliyor. Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim genel olarak büyük bir adaletsizlik olarak algılanıyor zira alıkonulan kişiler hiçbir suç işlememelerine rağmen kendilerine suçlu muamelesi yapıldığını düşünüyorlar.²⁶ Bu adaletsizlik hissiyatı kişilerin değerlendirme süreciyle ilgili algılarına da nüfuz ediyor ve dosyalarının hakkaniyetli bir biçimde incelenmediği inancını yaratıyor. Bu tür bir durumda da koruma ihtiyacı olmadığı tespit edilen kişilerin geri dönüşü için çalışma yürütmek zorlaşıyor. Sınır dışı işlemini kişinin rızası olmadan gerçekleştirmek, söz konusu kişi idari gözetim altında olsa dahi son derece zor olabiliyor.²⁷

İdari gözetimin vaka çözümü üzerindeki etkileri

İdari gözetim altına alınan kişiler sıklıkla göç statüleriyle ilgili yürütülen idari süreç boyunca tutulur. Bu süreç, koruma başvurularının (ilk) değerlendirildiği, ülkede kalma gerekçelerinin incelendiği ve sınır dışı işlemi öncesi hazırlık dönemini kapsayabilir. Alıkoyma pratiğinin kendisi idari meselelerin çözümüne katkı sağlamaz. Hollanda'da yapılan bir araştırmanın sonuçları idari gözetimin alıkonulan kişilerin ülkede kalma ya da ülkeyi terk etme kararlarını değiştirmede; ancak alıkonulan kişi hali hazırda ülkeyi terk etmeye meyilli ise alıkoymanın kişinin bu yöndeki niyetini daha keskin hale getirdiğini gösteriyor.²⁸

Bunlara ek olarak, idari gözetim uygulaması alıkonulan kişilerin dış dünya ile ilişki kurma imkanlarını kısıtlayarak ve kişilerin hem akıl sağlığı hem de yaşam enerjisini olumsuz

yönde etkileyerek çözüm süreçlerine katılmalarına engel oluyor.²⁹ Bu durum, kimliklerini kanıtlamalarını sağlayacak belgeleri elde etme ya da yasal tavsiyelere erişim gibi idari süreçleri yönetme kapasitelerini de olumsuz yönde etkileyebiliyor.

İdari gözetimin ülkeden ayrılma oranları üzerindeki etkisi

İdari gözetim uygulaması yasal ikamet hakkı olmayan kişilerin alıkonulduktan sonra ülkeden ayrılacaklarına dair bir güvence de vermez. Bireylerin ülkelerine geri dönme kararlarını etkileyen birden çok faktör vardır ve bu faktörlerin büyük bir bölümü yerel politikaların etki alanının dışındadır.³⁰ İdari gözetim uygulaması ile bu tür geniş kapsamlı meseleleri geri dönüşü mümkün kılacak şekilde çözmek kolay değildir.³¹ Sınır dışı açısından bakıldığında da sınır dışı amacıyla alıkonulan göçmen sayısı ile fiili olarak sınır dışı edilen göçmen sayısı arasında bir fark olduğu görülmüştür.³² Zira sınır dışı birden fazla ülkenin, kurumun ve şirketin müdahilliğini gerektiren karmaşık bir süreçtir. Vatansız kişilerin bu süreçte uzun süreli alıkoymaya maruz kalması kuvvetle muhtemeldir çünkü sınır dışı edilmelerine mâni olan nedenlere çok az müdahale edilebilir ya da hiç müdahale edilemez.³³

Birleşik Krallık'ta yapılan bir araştırma, süresiz idari gözetim uygulamalarının genelde sınır dışı işlemiyle sonuçlanmadığını; sınır dışı işleminin bir yıllık bir süre zarfında gerçekleştirilmemesi durumunda bu işlemin gelecekte yapıma ihtimalinin de olmadığını gösteriyor.³⁴ Ayrıca idari gözetim gibi cezalandırıcı kısıtlamalara maruz kalan göçmenlerin, kaybedecek hiçbir şeylerinin olmadığını düşünerek, ülkede kalabilmek için hukuksuz yollara başvurmaları da kuvvetle muhtemel.³⁵

İdari gözetimin entegrasyon üzerindeki etkisi

Entegrasyon açısından bakıldığında, alıkonulan göçmenlerin kayda değer bir bölümünün, kendilerine süreli ya da süresiz ikamet hakkı tanınarak sonra serbest bırakıldıkları ve bu kişiler topluma yeniden dahil olurken alıkonma

tecrübelerini de beraberlerinde getirdikleri görülüyor. Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamaları, alıkonulan kişiler serbest bırakıldıktan sonra bu kişilerin topluma entegrasyonunu farklı şekillerde etkileyebiliyor. İdari gözetim ruh sağlığı ve bireyin benlik bilincini, dolayısıyla da entegrasyon sürecini ciddi düzeyde değiştiriyor.³⁶ İdari gözetimin entegrasyon süreçleri üzerindeki etkisi ilerleyen bölümlerde tartışılıyor.

İdari gözetim kişilerin tatmin edici ve üretken bir hayata sahip olma ve güvene dayalı sosyal ilişkiler kurma yetisini de etkiliyor. Ayrıca uzun süreli idari gözetim uygulamalarının, bireylerin odaklanabilme kapasiteleri ile hafızaları dolayısıyla da dil öğrenme, çalışma ve eğitim alma kabiliyetlerine tesiri de olumsuz yönde.³⁷

1.3.3 İdari gözetim uygulamalarının kişinin sağlık ve huzuruna zarar verdiği görülüyor

İdari gözetimin alıkonulan kişilerin sağlığı üzerindeki muhtemel etkisi o kadar ağırdır ki bu tür bir yöntemin, sınırları geçmek isteyenlere caydırıcı bir mesaj vermek ya da onları kontrol altında tutmak için kullanılıyor olması idari gözetim uygulamasının benimsenmesini haklı çıkarmaz. Benzer bir biçimde, belirli durumdaki göçmenlerin tümü için genel bir çözüm olarak kullanıldığında da idari gözetim uygulamasının meşruluğu soru işaretleri yaratır.

Araştırmalar idari gözetimin yüksek depresyon, kaygı ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu (PTSD)³⁸ da dahil olmak üzere bir dizi ruh sağlığı problemine neden olduğunu ve düşük yaşam kalitesini de beraberinde getirdiğini ortaya koyuyor.³⁹ Yapılan araştırmalardan biri alıkonulan kişilerin %86'sında depresyon, %77'sinde kaygı, %50'sinde PTSD semptomlarına rastlandığını, dörtte birinde ise intihar düşüncesinin mevcut olduğunu gösteriyor.⁴⁰ Ayrıca, alıkonulan kişinin ruh sağlığı da kapatma süresi uzadıkça git gide kötüleşiyor.⁴¹ Kapatmanın çocuklar üzerindeki etkisi ise özellikle kaygı verici zira kapatmanın çocuğun kognitif ve duygusal

gelişimi üzerindeki etkileri ömür boyu devam edebiliyor.⁴² Yetişkinler açısından bakıldığında, idari gözetimin kişiyi fiziksel ve ruhsal anlamda zayıflatan etkisinin, özellikle uzun süreli idari gözetim söz konusu olduğunda, kapatma uygulamasına son verildikten sonra da devam ettiğini ifade etmek mümkün.⁴³ Bu bulgular, idari gözetimin kullanılmadığı seçeneklerin önemini daha da net bir biçimde gözler önüne seriyor.

İdari gözetimin yukarıda anılan etkileri yalnızca geçmişte alıkoymaya maruz kalmış kişilerin yaşamlarını etkilemekle kalmıyor, idari gözetim uygulamaları alıkonulanları kabul eden toplum için de büyük bir külfet yaratıyor. Örneğin, ruh sağlığı sorunları tedavi ihtiyacını artırıyor ve sosyal refah sistemi üzerinde potansiyel ek bir yük oluşturuyor. Uzun süreli idari gözetimin yaşam boyu yarattığı sağlık giderlerinin kişi başı 25.000 Amerikan doları olduğu tahmin ediliyor.⁴⁴

1.3.4 İdari gözetim uygulamaları insan haklarıyla çelişiyor

İdari gözetimin siyasi kazanç sağlamak için ya da caydırma aracı olarak kullanılması uluslararası insan hakları hukukuyla bağdaşmaz. İnsan hakları hukuku, özgürlük hakkını tesis eder ve keyfi alıkoyma uygulamalarına karşı koruma sağlar.⁴⁵ Ayrıca alıkonulan kişiler kapatıldıkları mekanlarda daha fazla insan hakları ihlallerine maruz kalma riski altındadır. İdari gözetim insan hakları ile çeliştiği için yalnızca yasada belirtilen durumlarda uygulanmalı; idari gözetim gerekçesinin temelinde yatan amaç ile orantılı olmalı; yalnızca vaka özelinde gerekli olduğunda ve ayrımcılık gözetmeden uygulanmalıdır.⁴⁶ İdari gözetim uygulamasına geçilmeden önce daha az kısıtlayıcı yöntemleri vaka özelinde uygulamanın mümkün olup olmadığı somut olarak saptanmalıdır. İdari gözetimin kitlesel olarak uygulanmasındansa her bir vaka özelinde gerekli olup olmadığına bakılmalıdır. Bu doğrultuda El kitabı, hükümetlerin idari gözetimi istisnai bir uygulama olarak kullanmalarını sağlayabilecek

yol ve yöntemleri tespit ederek uluslararası hukukta yer alan yasal korumanın somut olarak tesis edilmesi için çalışıyor.

1.3.5 İdari gözetim pahalı bir uygulamadır

Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamaları altyapı maliyetleri ve kurumun işletilmesi için gerekli personel giderleri nedeniyle sürdürülmesi son derece pahalı bir politikadır. Bu maliyet toplum temelli yönetim programlarından kayda değer oranda daha yüksektir. Maliyet açısından alternatiflerin sağladığı tasarruflar, El kitabının 2.4.2 Maliyet Getirileri başlıklı bölümünde detaylı olarak sunuluyor.

İdari gözetim hükümetler için son derece problemlili bir politikadır. Caydırıcılık hedefine ulaşmayı sağlamaz, vaka çözümü açısından istenilenin aksi bir etki yaratır, alıkonulan kişilerin zarar görmesine ve acı çekmesine neden olur, insan haklarına riayet edilmesini genelde sağlamaz ve mevcut alternatiflerle karşılaştırıldığında haddinden fazla pahalı bir yöntemdir. Düzensiz göç bağlamında ortaya çıkan siyasi yetki ve kamu hassasiyeti ile ilgili meseleler, alıkoyma uygulamalarına başvurulmadığında en iyi şekilde yönetilmiş olur. Güçlü bir liderlik ve göç politikalarının etkinliğine duyulan güven bu tür kaygıların bir bölümünün ortadan kaldırmayı sağlayabilir.

1.4 Alternatifleri araştırma programımız

Gözden geçirilmiş El Kitabı, IDC'nin alternatifleri araştırma programının sonuçlarına ve IDC sekreteryaının çalışanları ve üyelerinin son beş yıl içerisinde hükümetler nezdinde yaptığı girişimler sonucu elde ettiği uzmanlığa dayanarak hazırlanmıştır. Bu bilgi kaynaklarını El kitabı içerisinden genel olarak tanıtıyor, kullanılan araştırma yöntemiyle ilgili detaylı açıklamaları ise Ek I bölümünde sunuyoruz.

El kitabının 2011 yılında yapılan birinci baskısı, 2009/2010 yılları arasında yapılan

araştırmanın sonuçlarına dayanıyordu. Bu çalışmanın verilerini toplamak için mevcut literatür taranmış, İnternet üzerinden bir anket çalışması gerçekleştirilmiş ve Dr. Robyn Sampson tarafından dokuz ülkede saha çalışması yürütülmüştü. Saha çalışmasında 57 katılımcı ile derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak görüşme yapılmış ve sekiz saha ziyareti gerçekleştirilmişti.

İkinci bir araştırmaya ise 2013 yılında başlandı. Buradaki amaç birinci araştırmayı genişletmek ve bu ilk araştırmanın bulgularını daha geniş bir çerçevede test etmektir. İkinci araştırmada 20 yeni ülkede alternatiflerin tespit ve tarif edilmesi hedeflendi. Amerika, Asya-Pasifik, Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin her birinden dört farklı ülke seçildi. Ülkeleri seçerken transit göçün yaşandığı; kalabalık bir mülteci, sığınmacı, vatansız ya da düzensiz göçmen nüfusuna sahip ve/veya bu tür toplulukları yönetmek için kısıtlı kaynağı olan ülkelere odaklanıldı. Veri toplamak için seçilen her ülke ve bölgeye ait literatür tarandı, 18 farklı ülkeden 71 katılımcı ile derinlemesine görüşme yapıldı. Mülakatlar yüz yüze ya da Skype üzerinden gerçekleştirildi. Son olarak, Adele Cubbitt tarafından Türkiye, Endonezya ve Meksika'da uluslararası bir saha çalışması yürütüldü.

IDC Amerika ofisi tarafından 2012 yılında Meksika'daki idari gözetime alternatif uygulamaları konu alan ek bir araştırma yapıldı. Bu araştırma çerçevesinde, saha çalışmasının yanı sıra hükümeti, yerel, bölgesel ve uluslararası sivil toplum örgütlerini temsil eden 32 katılımcı ile mülakatlar gerçekleştirildi.

Ayrıca IDC'nin sekreterya çalışanları ve üye grupları alternatiflerle ilgili ciddi düzeyde uzmanlığa sahiptir. IDC çalışanları ve üyeleri alternatiflerle ilgili önemli uluslararası, bölgesel ve ulusal yuvarlak masa toplantıları ve istişare görüşmeleri organize ederek ya da bu tür toplantılara katılarak değerli bilgi ve görüşlere erişebildiler. Bu bilgi ve görüşler El kitabı gözden geçirilirken kullanıldı.

2. Alternatifler lehine argümanlar

2.1 İdari gözetime alternatif oluşturan uygulamaların tanımlanması

Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetime alternatif oluşturan yöntemler ('alternatifler') terimleri ne normatif ne de yerleşik hukuki bir kavramdır. Görece yeni olan bu terim tüm paydaşlar tarafından aynı şekilde tanımlanmıyor.⁴⁷ IDC gibi bazı paydaşlar, idari gözetim uygulamasına gitmemek için devletin sahip olduğu bir dizi seçenek olarak tarif edilebilecek geniş bir tanıma benimsiyor. Bazı paydaşlar ise bildirim yükümlülüğü ya da özel barınma modelleri gibi yalnızca koşullara odaklanan bir tanım kullanıyor.

IDC'nin araştırma programı alternatiflerin geniş tanımlanmasının fayda sağladığı fikrini pekiştirdi. IDC göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamalarına alternatif oluşturan yöntemleri ('alternatifleri') şöyle tanımlıyor:

Göç statüleri nedeniyle ki ilerin idari gözetim altına alınmadı ı her tür yasa, politika veya uygulama.

Bu tür bir kavramsallaştırma, El kitabının birinci baskısında kullanılan tanıma güçlendiriyor ve bu tanıma açıklık getiriyor. Bu tanım ile hem kullanılan dil sadeleşiyor hem de göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamalarına maruz kalma riski altında olan daha geniş bir kitle dikkate alınmış oluyor. El kitabı söz konusu tanım doğrultusunda, yaptırımlar yerine, göçü yönetmeye yönelik etkin ve insani sistemleri oluşturmak için en iyi yaklaşım olan katılımcılığa odaklanıyor. Bu yaklaşımda, sığınmacı, mülteci ve göçmenler gereksiz kısıtlamalara maruz kalmadan yine gereksizce özgürlüklerinden ya da seyahat hürriyetlerinden mahrum bırakılmadan vakalarının çözümünü için çalışan ve bu yönde desteklenen hak sahibi bireyler olarak görülüyor.

Alternatiflere yönelik daha kısıtlayıcı bir yaklaşımda ise, vaka çözümü için iş birliği ve katılımcılığı öne çıkarmak yerine kontrol ve denetime önem veriliyor. Alternatifler dar tanımlandığında toplum içinde kişilerin desteklenmesi ve idaresi için kullanılan bir dizi gündelik politika ve uygulamanın güçlü noktaları gözardı edilmiş olabiliyor. Örneğin, Güney Amerika ve Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğunda varış anında sığınmacıların idari gözetim altına alınması söz konusu değildir. Aksine bu ülkeler sığınmacıları, koruma talepleri değerlendirilirken açık kabul merkezlerine yerleştirerek onları korur ve onlara destek olur. Bu devletler genelde sığınmacıları idari gözetim altına almadıkları için açık kabul merkezlerini alıkoyma uygulamalarının bir alternatifi olarak değerlendirmezler. Fakat açık kabul merkezine yerleştirme uygulaması, sığınmacıların kapatılmasının söz konusu olduğu ülkelerde uygulandığında ya da sığınmacıların kabul merkezlerinde ağırlandığı ülkelerde diğer göçmen gruplarına yönelik olarak kullanıldığında idari gözetime alternatif oluşturan bir uygulama olarak kabul edilir.

Benzer bir biçimde birçok ülkede, idari gözetime/alıkoymaya az sayıda vakada uygulanan ve/veya kısa süreli istisnai bir tedbir olarak başvuruluyor. Bu ülkelerin inşa ettikleri sistemler bireylerin toplum içinde seyahat özgürlüklerinden mahrum kalmadan yaşamalarını sağlıyor. Alıkonulanlar arasından alternatiflerden faydalanabilecek olanları tespit etmektense bu ülkelerde kapatmaya yalnızca son çare olarak başvuruluyor. İdari gözetim hiçbir zaman olağan seçenekler arasında yer almadığından gözetim altına almayı önceleyen yöntemler 'idari gözetimin alternatifi' olarak görülüyor. Ancak gözetim altına almayı içermeyen uygulamalar, idari gözetimin olağan pratikler arasında yer aldığı devletlerde alternatif birer yöntem olarak değerlendirilebilir.

Bu tür politika ve uygulamalara El kitabında yer vermeseydik, alıkoyma ve özgürlüğü kısıtlama yöntemlerinin kullanımını azaltacak en etkin modellerle ilgili bilgilerden

okuyucuları mahrum bırakmış olacaktık. Oysa ki alternatiflerin daha geniş bir kavramsal ve pratik yaklaşım ile ele alınması bu konuda daha kapsamlı bir tartışma yürütülmesini sağlıyor, kapatma ve diğer kısıtlayıcı tedbirleri en aza indirgeyen politikaların daha iyi anlaşılmasını imkân tanıyor. Bu yaklaşımı benimseyerek, halihazırda alıkonulan/idari gözetim altında tutulan kişilerin gerçekten kapatılmalarına ihtiyaç olup olmadığı; göç hareketlerini alıkoyma dışında yönetmeyi sağlayan mevcut sistemlerin halihazırda alıkonulan kişilerin durumuna çözüm getirecek bir programa dönüştürülüp dönüştürmeyeceğine dair bir tartışma başlatmak istiyoruz.

El kitabında 'göçmen' terimi, dünyanın farklı yerlerinde idari gözetim riski ile karşı karşıya olan geniş bir yabancı kitlesi için kullanılıyor. Bu terim vatansız bireyler, insan ticareti mağdurları, göçmen işçiler, vize sürelerini aşanlar ve düzensiz göçmenler de dahil olmak üzere, yaşadıkları ülkede yabancı statüsünde olan kişileri tanımlıyor. Göçmen terimini kullanmayı seçmemizin sebebi dünyanın farklı yerlerinde alıkoyma uygulamalarına maruz kalanların yasal göçmen statüsü olmayan farklı özelliklere sahip kişilerden oluşması. 'Göçmen' teriminin sağladığı geniş tefekkür alanı her bir bireysel vakada hassas durum ve riskleri tespit edebilmek için gerekli tarama ve değerlendirme çalışmalarının önemini bir kez daha vurgulamayı sağlıyor.

2.2 IDC'nin alternatiflere yaklaşımı

IDC'nin alternatiflere dair geliştirdiği temel ilkeleri burada bir kez daha hatırlatmakta fayda var:

- Alternatifler yalnızca çocuklar ya da mülteciler gibi hassas durumda olan kişilere uygulanmaz,
- Alternatifler yalnızca barınma modelleri ile ilgili değildir,
- Alternatiflerde kefalet/bildirim yükümlüğü gibi şartları uygulama zorunluluğu yoktur,

→ Alternatifler, alternatif idari gözetim yöntemlerinin uygulanması anlamına gelmez.

Yukarıda ifade edilenin aksi bir yaklaşım, alternatifleri hayata geçirmenin ciddi düzeyde yeni kaynak gerektiren büyük bir iş olduğu; alternatiflerin özgürlük kısıtlamalarını gerektirdiği ya da özgürlüğü kısıtlayıcı uygulamaları teşvik ettiği ve alternatifleri tartışmanın idari gözetim uygulamalarını normalleştirdiği yönünde bir algının oluşmasına neden olabilir.

Alternatiflerin, topluluk içinde yaşamaktan daha fazlasını sunması gerekmez. Herhangi bir toplum temelli tedbir bir alternatif olarak kabul edilebilir. Etkin topluluk içi tedbirlerin kullanıldığı durumlarda önemli olan, mülteciler, sığınmacılar, vatansız kişiler ve düzensiz göçmenler de dahil olmak üzere tüm göçmenlerin bu programlara dahil edilmelerini sağlamaktır.

Alternatifler ve alternatif idari gözetim uygulamaları arasındaki farkın altını çizmek de önemlidir. Bazı göç yönetim biçimleri özgürlük ve seyahat hürriyetini ciddi düzeyde sınırlar ya da tamamen ortadan kaldırır. Elektronik izleme sistemlerinin bir kısmı, katı sokağa çıkma yasakları ve diğer seyahat özgürlüğünü denetleyici mekanizmalar bu yönetim biçimlerinden bazılarıdır. Bir uygulama sonucunda kişi özgürlüğü kasıtlı ya da kasıtsız olarak kısıtlanıyor ise bu uygulama El kitabında bir alıkoyma biçimi olarak değerlendirilecek ve bu doğrultuda Son çare olarak düzenli denetime tabii idari gözetim uygulaması isimli bölümde ele alınacaktır.

2.3 Alternatiflerle ilgili bildiklerimiz

Dünyanın her yerinde idari gözetim uygulamalarının daha sık kullanılıyor olmasına rağmen, son yıllarda alternatiflerin araştırılması ve uygulanmasına yönelik artan bir ilgi de var.⁴⁸ Hükümetlerin, alternatifler ve farklı stratejilerin

görece etkinliğine dair daha detaylı bilgi edinme talebine cevaben kademeli olarak bu alanda yürütülen araştırmalar da arttı. Ancak mevcut araştırmaların büyük bir bölümünde sığınmacılara⁴⁹ yönelik alternatiflere odaklanıldı ve gözetim altına alınan büyük göçmen grupları bu araştırmaların dışında bırakıldı. Alternatiflerin oluşturulması için genel bir çerçeve sağlayan uluslararası insan hakları hukukunun yorumlanması için çalışmalar da yapıldı.⁵⁰ Ancak ulusal programların sistematik olarak değerlendirilmesi hâlâ asgari düzeyde yapılan bir çalışma⁵¹ ve genelde hükümetlerin yaptığı değerlendirmeler pilot programların incelenmesinin ötesine geçmiyor.⁵² Sivil toplum örgütleri bu eksikliği gidermek için imkanları dahilinde araştırma yapmaya çalıştıklarında ise⁵³ resmi istatistiklere erişimin mümkün olmaması nedeniyle ancak küçük çaplı araştırmalar yapabiliyorlar. Göç yönetimi programlarını değerlendirmek için hükümetlerin inisiyatif almaması ve mevcut bilgileri paylaşmaması alternatiflerle ilgili verimli bir diyalog yürütme imkanlarını da kısıtlıyor zira alternatiflerin farklı durumlarda ve farklı hedeflere ulaşma açısından ne düzeyde etkin olabildiği her zaman sahip olduğumuz bir veri değil.

Göç ile ilgili meselelerde idari gözetimin gitgide daha fazla kullanıldığı bir gerçek ancak uluslararası düzeyde karşımıza çıkan politika ve uygulamalara bakıldığında sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin topluluk içerisinde yönetimi temelinde tasarlanmış, etkin olarak kullanılan kapsamlı sistemlere de rastlıyoruz. Alternatifleri geniş bir açıyla ele aldığımızda şu tespitleri yapabiliyoruz:

- Birçok ülkede idari gözetim, vakaların büyük çoğunluğunda ilk tercih edilen yöntem değil.
- Bazı ülkelerde idari gözetim uygulamalarına nadiren ve son çare olarak başvuruluyor ya da bu tür bir uygulamaya hiç rastlanmıyor.

→ Gitgide daha fazla ülkede alternatifler geliştiriliyor ve uygulanıyor.

Ülkelerin büyük bir bölümü sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin göç prosedürü dahilindeki işlemleri yapılırken öncelikli olarak idari gözetim uygulamalarına başvurmuyor. Örneğin düzensiz göçmenlerin büyük bir bölümü birçok ülkeye ya turist olarak giriş yapmış kişilerden ya da vizelerinin süresi bittikten sonra ülkede kalmaya devam eden kısa dönem ziyaretçilerden oluşuyor.⁵⁴ Bu kişileri idari gözetim uygulamalarına maruz bırakmak yerine kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmaları ya da farklı bir göç statüsü veya vizesine başvurmaları sağlanarak durumlarını çözüme kavuşturmalarına imkan tanınıyor. Buna ek olarak, karma göçmen grupları ve transit göçmenlerin yoğun olduğu ülkelerde, göçmenlerin büyük çoğunluğunun fiili olarak alıkonmadığı ancak alıkonma riski ile karşı karşıya olduğu görülüyor. Bu durum en belirgin şekilde kalabalık bir düzensiz göçmen nüfusuna sahip olmasına rağmen idari gözetim maliyetlerinin ve idari gözetim uygulamasına konu olabilecek göçmen sayısının çok yüksek olduğunun bilincinde olan ülkelerde gözlemleniyor. İdari gözetim uygulamalarına gitgide daha fazla başvurulsa da birçok ülkede kapatma, mevcut vakaların büyük bir bölümü için öncelikli seçenek değil. Bazı ülkelerde göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamalarına nadiren başvuruluyor ya da bu tür bir uygulamaya hiç rastlanmıyor.⁵⁵ Bu farklı uygulamaların farkında olmak ve bu örneklerden diğer göçmenler için kullanılabilir bir kaynak olarak faydalanmak da önemli.

2.4 Alternatiflerin faydaları

IDC'nin araştırma programında idari gözetim uygulamalarını azaltmayı sağlayan politika ve programlara odaklanıldı. Bu çerçevede maliyet, yükümlülükler uyma oranları, vakaların vakitlice ve etkin çözümü

gibi meseleler ve kişilerin sağlık, refah ve insan haklarının gözetilmesine dair endişeler de dikkate alındı. İdari gözetim uygulamalarını azaltarak ve topluluk temelli yönetim seçeneklerine öncelik vererek elde edilebilecek birçok fayda var. Alternatifler:

- Göç ve vaka çözümü süreçlerinde yükümlülüklerle uyumu arttırıyor,
- Maliyetleri idari gözetim uygulamalarından daha düşük,
- Haksız idari gözetim uygulamaları ve buna bağlı olarak açılan dava sayısını azaltıyor,
- Kalabalık mekanlarda uzun süreli idari gözetim uygulamalarını azaltıyor,
- Kişilerin gönüllü ve kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma oranlarını arttırıyor,
- İnsan haklarına saygılı olup insan haklarını gözetiyor ve koruyor,
- Transit aşamasında olan hassas durumdaki bireylerin durumlarını stabil hale getirmelerine yardımcı olabiliyor,
- Başvuruları kabul edilen kişilerin entegrasyon süreçlerini olumlu yönde etkiliyor,
- Bireylerin sağlık durumlarının iyileşmesini ve huzurlarının artmasını sağlıyor,
- Yerel göç altyapısı ve diğer göçmen destek sistemlerinin iyileştirilmesini sağlıyor.

Bu çıktıların her birine dair tutarlı verilere erişmek mümkün olmasa da EI kitabında araştırma programı çerçevesinde toplanan bilgilerle mevcut araştırmalardan elde edilen bilgileri bir araya getirerek sunmaya çalıştık. Araştırmamızda özellikle yükümlülüklerle uyum ve vaka çözümü, maliyet, sağlık ve huzur gibi meselelere odaklandık. Bu farklı konular ilerleyen bölümlerde detaylı bir biçimde tartışılıyor.

2.4.1 Yükümlülüklerle uyma ve vaka çözümü

Araştırmalar insanların genelde doğru olanı yaptıklarını ve ekseriyetle kurallara riayet ettiklerini gösteriyor.⁵⁶ Asgari düzeyde

müdahalede bulunan meşru bir otoriteye itaat etme eğilimi göç yasaları bağlamında yabancılar için de geçerli.⁵⁷ Kanada ve İsviçre'de gerçekleştirilen karşılaştırmalı bir araştırmada yükümlülüklerle uyumu arttıran dört farklı faktör tespit edilmiş: 1) mültecilerin içinde buldukları olumsuz durum ve geri gönderilme korkusu; 2) yasalara uyma ve yasalara bağlı olma; 3) mülteci statüsü değerlendirme sürecine duyulan güven ve varış ülkesine dair hakkaniyet algısı; ve 4) düzensiz duruma düşmekten ve bunun sonucu olarak ortaya çıkacak zorluklar ve hassas durumlardan kaçınma isteği.⁵⁸ Gerçekten de bireylerin göç süreçlerine güven duymasını sağlayan alternatifler yükümlülüklerle uyulmasını, etkin ve sürdürülebilir göç yönetimi kararlarının alınmasını teşvik edebiliyor. Bu tür bir yaklaşım, ister yasal statüye kavuşanların entegrasyonu ister ikamet başvuruları reddedilenlerin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılması olsun, göç sürecinin nihai sonucunu olumlu yönde etkileyebiliyor.

Yükümlülüklerle uyum oranlarıyla ilgili mevcut veriler de yukarıda değinilen savları destekliyor. Mevcut veriler özellikle vize talepleri ya da varış ülkesinde yapılan statü başvurularına verilecek nihai cevabı bekleyen göçmenlerin durumu açısından anlamlı:

- 13 farklı programın değerlendirildiği bir araştırma başvurularına verilecek nihai kararı bekleyen sığınmacıların yükümlülüklerle uyma oranının %80 ilâ %99,9 olduğunu gösteriyor.⁵⁹
- **Amerika Birleşik Devletleri'**nde ISAP isimli topluluk denetimi programı içerisinde yer alan göçmenlerin mahkeme çağrılarında uyma oranı %99, sınır dışı işlemleri çerçevesinde yapılan duruşmalarda hazır bulunma oranı ise %95tir.⁶⁰
- **Kanada'**da idari gözetim altında tutulan yüksek risk grubuna mensup göçmenlere yönelik yürütülen denetleme programı kapsamında, yükümlülüklerle uyma oranı 2009-2010 mali yılı içerisinde %96,35 iken⁶¹

2013-2014 mali yılı içerisinde ise %94,31 olduğu görülüyor.⁶²

- **Avustralya**'da hassas durumdaki göçmenlere yönelik vaka yönetimi pilot projesi üç yıllık bir dönemde göçmenlerin yükümlülüklerine uyma oranının %94 olduğunu gösteriyor.⁶³ "Köprü vizesi" almış olan göçmenlerin 2009-2010 yılları arasında yükümlülüklerine uyma oranı ise yaklaşık %90⁶⁴.
- **Birleşik Krallık**'ta geçici kabul, geçici ya da kefaletle salıverme prosedürleri dahilinde serbest bırakılan kişilerin 2013 senesi içerisinde yükümlülüklerine uyma oranları %90,8 ve Ocak 2014 ile Eylül 2014 tarihleri arasında ise %91,9.⁶⁵

Toplum içine yerleştirme yöntemi, henüz istedikleri göç ülkesine ulaşamamış olanlar için de etkin bir yöntem olabilir ancak bunun için yerleştirmeye konu olan bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabiliyor olmaları, gelecekte karşılarına çıkacak imkanlar açısından umutlu olabilmeleri ve alıkonma ya da sınır dışı edilme riski ile karşı karşıya olmamaları gerekiyor. Örnek vermek gerekirse:

- **Hong Kong**'da başvuruları kabul edilen kişilere süresiz ikamet izni verilmemesi gibi caydırıcı etki yaratan bir uygulamanın benimsenmiş olmasına rağmen sığınmacı ve işkence mağdurlarının yükümlülüklerine uyma oranı %97 (bakınız Kutu 14 Hong Kong).
- **Endonezya**'da çocuk yurtlarına yerleştirilen refakatsiz küçük ve sığınma talebinde bulunan çocukların kaçma kaybolma oranı 2013 yılında %14, 2014 yılında ise %6.⁶⁶ Endonezya, BMMYK Ofisi'nin mülteci statülerini tescil etmesi ve uzun vadeli çözümü beklerken çocuklara bu yurtlarda destek sağlıyor.
- **Tayland**'da bir STK'nın yürüttüğü program çerçevesinde refakatsiz mülteci çocuklara ve sığınma başvurusu sahibi çocuklar toplum içine yerleştiriliyor ve çocuklara maddi destek veriliyor. Ayrıca, bir sosyal çalışmacının hizmetlerinden faydalanmaları

sağlanıyor. Gerektiğinde çocuklar sağlık hizmetleri, psiko-sosyal destek ve yasal danışmanlık hizmetlerini alabilecekleri kurumlara yönlendiriliyor. Yeni bir çalışma olmasına rağmen bu programda çocukların kaçma kaybolma oranı son derece düşük, yalnızca %6. 2014 yılının Eylül ayı ile 2015 yılının Mayıs ayı arasından 186 çocuktan yalnızca 6'sı kurumdan firar etmiş. Firar edenlerin büyük birçoğu kayıt işlemlerinin hemen ardından kendilerine bir sosyal çalışmacı atanmadan ve herhangi bir destek sunulmadan kurumu terk etmiş.

Bunlara ek olarak, ülkeden ayrılması gereken gruplar içerisinde de yükümlülüklerine uyma ve ülkeden ayrılmada yüksek oranlarına erişmek mümkün.

- **Amerika Birleşik Devletleri**'nde geri gönderme sürecinde denetim programlarına dahil edilmiş olan göçmenlerin %84'ü sınır dışı kararına uyuyor. Bu oran destek almayan ya da denetim programlarına dahil edilmeyen göçmen gruplarında yalnızca %13.⁶⁷ Burada anılan denetim programı 1990'lı yıllarda uygulanan bir pilot proje çerçevesinden kurulmuş ve göçmenlerin haklarında alınan nihai karara uyma oranının iki katı artmasını sağlamış: Denetim programına katılanların haklarında alınan nihai karara uyma oranı %69 iken kefalet ile ya da sözlü taahhüt üzerine salıverilen kişilerden oluşan karşılaştırma grubunda bu oran yalnızca %38. (Kutu 24).
- **Avustralya**'da, hassas durumdaki göçmenlere yönelik vaka yönetimi pilot projesinde %93 oranında yükümlülüklerine uyum sağlandı. Buna ek olarak, ülkede yasal yollarla kalabilmelerini sağlayacak ikamet iznini alamayan kişilerin %60'ı, uzun süredir ülkede yaşıyor olmalarına ve geri dönmeleri önündeki ciddi engellere rağmen bağımsız olarak ülkeden ayrıldı. (Kutu 16).
- **İsveç**'te sığınmacılara yönelik olarak oluşturulmuş vaka yönetimi sistemi

İDARİ GÖZETİME ALTERNATİFLER (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI)

etkin vaka çözümü açısından son derece başarılı sonuçlara ulaşılmaması sağladı. Ülkeden ayrılmak zorunda olan kişilerin büyük bir çoğunluğu idari gözetim altına alınmadan ya da sınır dışı prosedürünün uygulanmasına gerek kalmadan ülkeyi terk etti. 2012, yılında haklarında ülkeyi terk etme kararı almış üçüncü ülke vatandaşlarının %68'i ya gönüllü geri dönüş yaptı ya da Gönüllü Geri Dönüş Programından faydalandı.⁶⁸ 2011 yılında bu oran %63 idi. (Kutu 21).

→ **Belçika**'da aileler temelinde yapılan bir değerlendirme, projenin başlangıcından itibaren ailelerin büyük bir çoğunluğunun, yaklaşık %70 ilâ %80'inin göç süreci içerisindeki yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiğini, gönüllü geri dönüş oranlarının yüksek ve kaçma kaybolma oranlarının ise görece düşük olduğunu ortaya koydu (Kutu 18).

Bu istatistiki veriler, toplum temelli programlarla, farklı gruplar söz konusu olduğunda dahi yükümlülükler uyma oranlarının yüksek tutulabildiğini gösteriyor. Ayrıca burada yükümlülükler uyma ile göç sürecindeki yükümlülükleri kastettiğimizi de hatırlatmamız gerekiyor. Burada söz konusu olan alternatiflere uyum değil. Her alternatifte kişi devamlılık arz eden bir biçimde taahhüt altına girmez. Her alternatif de göç süreciyle ilintili değildir. Göçmenlerin, yol masraflarını karşılayamadıkları için bildirim yükümlülüklerini yerine getirememeleri ya da süreçle ilgili bilgi eksikliği gibi pratik ve kişisel nedenlerden alternatiflerin gerekliliklerini yerine getirmeyi bırakmaları daha muhtemeldir.⁶⁹

2.4.2 Maliyet avantajları

Alternatiflere öncelik verilerek maliyet açısından ciddi kazanç sağlanır.⁷⁰ Eğer göç sürecine ilişkin işlemlerin süresinin kısaltılmadığı durumda vakalar topluluk içerisinde yönetilmeye başlarsa kaçınılmaz bir biçimde maliyetten tasarruf edilecektir. Gereki olmayan alıkoyma

vakalarını bertaraf etmek ve bir kişinin alıkonma süresini azaltmak kapatma maliyetini düşürmek için kullanılan en temel stratejilerdir.

Tablo 1 İdari gözetim uygulamaları ve alternatiflerin maliyet karşılaştırılması

Ülke	Alıkoymanın Maliyeti (günlük/kişi başı)	Alternatifin Maliyeti (günlük/kişi başı)
Avusturya	AU\$655 ⁷²	AU\$8.80 ⁷³ to AU\$38 ⁷⁴
Avusturya	€120 ⁷⁵	€17 to €24 ⁷⁶
Belçika	€180- €190 ⁷⁷	€90 to €120 ⁷⁸
Kanada	CA\$179 ⁷⁹	CA\$10-12 ⁸⁰
Hong Kong	-	HK\$108 ⁸¹
Endonezya	-	US\$8 ⁸²
ABD	US\$158 ⁸³	US\$10.55 ⁸⁴

Bu raporda sunulan toplum temelli programlar günlük işletme maliyetleri açısından değerlendirildiğinde, bu programların alıkoyma uygulamalarından çok daha düşük maliyetli olduğu ortaya çıkıyor. Tablo 1'de farklı ülkelerin idari gözetim maliyetleri ve alternatif yöntemlerin maliyetleri karşılaştırılıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bağımsız bir araştırma, yalnızca ciddi bir suç işlemiş yabancıların idari gözetim altına alınması ve diğer yabancılar için alternatiflerin uygulanması sonucunda 2 milyar dolarlık idari gözetim bütçesinde 1,44 milyar dolarlık tasarruf sağlanabileceğini gösteriyor.⁷¹

Daha etkin sistemler de genel işletme maliyetlerini azaltabilir. Gönüllü geri dönüşün maliyeti kişiye nezaret edilerek yapılan sınır dışı işleminin maliyetinden daha azdır. Avrupa Birliği içerisinde diğer bir AB ülkesine yapılan gönüllü geri dönüşün maliyeti 300 ilâ 600 € arasındayken kişiye nezaret edilerek yapılan

sınır dışı işlemlerinin maliyeti 1.500 Euro'yu buluyor.⁸⁵

Birleşik Krallık'ta yapılan bir değerlendirme, zorla sınır dışı işleminin kişinin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmasından on kat daha maliyetli olduğunu, birinci yöntemin maliyeti 1.100 £ iken ikinci yöntemin maliyetinin 11.000 £'a ulaştığını gösteriyor.⁸⁶ Benzer bir biçimde, Avustralya hükümeti, toplum içine yerleştirmenin ardından yapılan kişilerin kendi imkanlarıyla geri dönüşlerine verilen desteğin 'ortak olmayan' maliyetlerinin 'yakala, kapat ve sınır dışı et' vakalarındaki maliyetin yaklaşık üçte birine tekabül ettiğini, toplum içine yerleştirme sonrası kişilerin kendi imkanlarıyla geri dönüşlerinin maliyeti 1.500 Amerikan doları civarındayken, kapatma uygulamasının ardından yapılan sınır dışı işleminin maliyetinin 5.000 Amerika doları olduğunu ifade ediyor.⁸⁷ Ayrıca haksız ya da keyfi idari gözetim uygulamalarını engellemek ya da sayılarını azaltmak yüksek maliyetli davaların açılmasının da önüne geçiyor. Birleşik Krallık üç yıllık bir süre zarfında, 112 kişiye, hukuksuz alıkonuldukları için 2 milyon £'dan fazla tazminat ödedi.⁸⁸ Avustralya hükümeti ise on yıllık bir süre zarfında geçmişte alıkonulmuş kişilere 16 milyon Avustralya doları tazminat ödemek zorunda kaldı.⁸⁹ Son olarak şunu da ekleyelim, Avustralya'da yapılan bir araştırma, idari gözetim uygulamalarının yarattığı travmanın ortaya çıkardığı ek sağlık masraflarının kişi başı 25.000 Avustralya doları olduğunu ortaya koydu.⁹⁰

2.4.3 Sağlık ve refahın korunması

Alternatiflerin başarısını ölçerken kullanılan üçüncü faktör sağlık ve refahın korunması. Bölüm 1.3.3'te detaylı olarak değinildiği üzere idari gözetim uygulamaları kişi sağlığı ve refahını olumsuz yönde etkiliyor ve bu etki kapatma süresi arttıkça katlanarak büyüyor. Kapatılan ya da geçmişte idari gözetim altına alınmış kişilerin sağlık ve refahının, bu tür

bir uygulamaya maruz kalmamış olanlarla karşılaştırıldığında kayda değer düzeyde daha kötü olduğunu araştırmalar net bir biçimde ortaya koyuyor.⁹¹ İdari gözetimin hapsedilme, yoğun adaletsizlik hissi, bozulan ilişkiler ve toplumdaki tecrit gibi hasar ve zarar verici etkileri var.⁹² İdari gözetimin çocukların bilişsel ve duygusal gelişimi üzerindeki tesiri ise yaşamları üzerinde kalıcı ve uzun vadeli bir etki yarattığı için daha da ağır.

Toplum temelli değerlendirme ve yerleştirme yöntemi kişinin sağlığı ve refahı açısından idari gözetimle karşılaştırıldığında çok daha iyi sonuçlar veriyor. Göç süreci içerisinde karar beklemekte olan her birey stres ve kaygı⁹³ yaşayacaktır ve toplum içine yerleştirme bu belirsizliği ortadan kaldırmaz. Ancak yapılan bir araştırmaya göre, toplum içine yerleştirme "İdari gözetim uygulamalarıyla karşılaştırıldığında [göçmenlerin] refahının iyileşmesini sağlıyor ... mevcut travmaların daha da derinleşmesine neden olmuyor."⁹⁴ Buna ek olarak, geçmişte alıkonulmuş olan kişiler toplum içine yerleştirmenin, daha 'doğal' bir ortam sağladığı; kişileri stresli ya da kızgın insanlarla dar bir alanda yaşamaya mecbur bırakmadığı; kişiye mahremiyetini koruma ve kendine zaman ayırma özgürlüğü tanıdığı; ve ne zaman ne yiyecekleri, kimi ziyaret edecekleri ve nasıl vakit geçirecekleri de dahil gündelik hayata dair karar alma hürriyetini sunduğu için daha az zarar verici bir yöntem olduğunu ifade ediyorlar.⁹⁵ Görüşülen annelerden biri kendisiyle birlikte idari gözetim altında tutulan oğlunun durumunu şu cümlelerle anlatıyor: "İdari gözetimde oğlumuz sıkılıyordu, diğer çocuklarla oynamadı, ağladı, 'Buradan çıkmak istiyorum' diyordu. Ama şimdi burada çok daha iyi. Toplum içinde olmak çok şeyi değiştirdi."⁹⁶

İnsan haklarını gözetmek ve kişilerin refahına destek olmak, kendilerine ikamet izni verilenlerin topluma katkı sunmalarını ya da geri gönderilenlerin geri dönüş esnasında karşılaşacakları zorluklarla daha

iyi başa çıkabilmelerini sağlamak toplum içi yöntemlerle daha mümkündür.⁹⁷

2.5 Başarılı alternatiflerin ortak özellikleri

IDC araştırma programına göre gerekli olmayan alıkoyma uygulamalarının önüne geçmeyi sağlayan en anlamlı ve etkin stratejiler: (i) Bireysel vaka özelinde kapatma uygulamasının gerçekten gerekli olup olmadığını ve (ii) söz konusu birey topluluk içine yerleştirildiğinde vaka çözümüne ulaşmak için en iyi şekilde nasıl desteklenmesi gerektiğini tespit edebilenlerdir. Bir dizi strateji, kişilerin toplum içinde yaşarken göç süreçlerine müdahil olmaya devam etmelerini sağlar. Alternatif yaklaşımda birincil mesele kişinin bulunduğu ya da yaşadığı mekân değildir. Bunun yerine, göçmen topluluğunun tarama ve değerlendirme yöntemleri kullanılarak ayrıştırılması ve toplum içerisinde kişilerin vaka çözümü için yetkililerle birlikte çalışmasını sağlayacak gerekli destek mekanizmaları ve yapıları mevcut olmasını sağlamaya odaklanılır.

2.5.1 Başarılı alternatiflerin unsurları

IDC araştırma programı çerçevesinde başarılı alternatiflerin maliyet, yükümlülüklerle uyum ve refah açısından temel unsurları saptandı. Bu unsurlar arasında:

- Yönetim ve yerleştirme kararlarının vakaya özel olarak alınabilmesi için tarama ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması.
- Vaka çözümüne odaklı bütüncül vaka yönetimi.
- Erken aşamada müdahaleye odaklanılması.
- Kişilerin en iyi şekilde bilgilendirilmelerinin ve içinden geçtikleri süreçte güvenmelerinin ve sürecin adil ve yerinde bir süreç olduğuna inanmalarının sağlanması.

- Temel haklara saygı gösterilmesini ve temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlama.
- Ülkede yasal olarak kalmayı ya da gönüllü ve kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmayı sağlayacak tüm seçenekleri gözden geçirme.
- Kişiye dayatılan şartların aşırı derecede zor ya da külfetli olmamasını sağlama.

IDC araştırma programından elde ettiğimiz bu bilgiler gözden geçirilmiş TTDY modelinde bir araya getirildi.

2.5.2 Göçmen topluluğunu tarama ve devamlı değerlendirme yöntemi ile tanıma

Başarılı alternatiflerde, göçmen toplulukları çeşitlilik arz eden, farklı ihtiyaç ve motivasyonlara sahip insan grupları olarak değerlendirilir.⁹⁸ Bu durumu en iyi ülkeye giriş aşamasında göçmen gruplarını yönetmede kullanılan "karma göç" kavramı tarif eder.⁹⁹ Burada sıralanan gruplarla sınırlı olmamak kaydıyla dünyanın genelinde idari gözetim riski ile karşı karşıya olan kişiler şunlardır: mülteciler; sığınmacılar; doğal afet, silahlı çatışma ya da hükümetlerinin geri dönüş sürecinde işbirliği yapmaktan imtina etmesi nedeniyle ülkelerine geri dönemeyenler; seks işçiliğine zorlandıkları için "kaçak" çalışanlar; kısa süreli ziyaretçi vizelerinin süresi dolmuş olmasına rağmen ülkede kalmaya devam eden turistler; doğdukları ülkeye geri dönemeyen ve uzun süreli ikamet izni alamayan vatansız kişiler; öğrenci vizesi şartlarından birini ihlal etmiş olan yabancı öğrenciler; suç işlemiş ve buna bağlı olarak sınır dışı edilmeleri söz konusu olan göçmenler. Bunlara ek olarak, gerekli belgeleri olmadan sınırları geçen statü almış mülteciler ve uluslararası koruma başvurularının sonucunu bekleyen kağıtsız sığınmacılar, bu statülerdeki kişilere yönelik olarak uluslararası hukukta yer alan güvencelere rağmen idari gözetim altına alınma ya da geri gönderilme (refoulement)

riskiyle karşı karşıyadır. Bu grupların tespit edilmesi ve birbirinden ayrıştırılması yetkililerin karşılaştıkları durumlara isabetli ve etkin bir biçimde müdahale etmelerini sağlayacaktır.

Aşağıda sunduğumuz temel bulgular göçmen grupları arasındaki farkları anlamak için son derece faydalıdır:

→ Göçmenler eğer hedef ülkelere ulaşmışlar ise vize başvuruları, uluslararası koruma taleplerinin ya da diğer göç prosedürlerinin sonucunu bekledikleri süreçte nadiren kaçıp kayboluyor.¹⁰⁰ Bölüm 2.4.1'de anlatıldığı gibi göçmenlerin büyük bir çoğunluğu vakalarının en iyi şekilde sonuçlanabilmesi için göç yetkilileri ile irtibatı kalmayı istiyor. Bu durum bir önceki araştırmamızın bulgularını da destekliyor: "...hedef' ülkelere ulaşmış olan sığınmacıların kaçma kaybolma ihtimalleri azdır zira ülke sınırları içinde kalmaya devam etmek ve sığınma prosedürünün gerekliliklerini yerine getirmek onların menfaatindedir."¹⁰¹ Bu tür

bir çıkarım, göçmenlerin hedef ülkelerine ulaşabilmek için olağanüstü koşullara katlanmaları ve sınır dışı işlemlerinde ya da sürdürülebilir bir biçimde kişilerin ülkelerine iadesinde hükümetlerin karşılaştıkları zorluklarda da örtülü olarak mevcut.¹⁰²

→ Kişiler toplum içinde temel ihtiyaçlarını karşılayabildiklerinde göçe bağlı yükümlülüklerine daha kolay uyabiliyorlar.¹⁰³ İstikrarlı barınma imkanlarına sahip kişiler yetkililerle irtibatı kalma konusunda daha avantajlı bir konumda olup, göç süreçlerinin karmaşıklığını kısıtlı imkanlara sahip ya da evsiz göçmenlerden daha iyi yönetebiliyorlar.¹⁰⁴ Barınma, temel refah ve sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlayan politikalar ne bağımsız olarak ülkeden ayrılma oranlarını artırıyor ne de caydırıcılık açısından etkin bir sonuç doğuruyor.¹⁰⁵ Bu tür politikalar, göçmenlerin sağlık durumlarının kötüleşmesine neden olarak göçmenlerin vaka çözümü için yetkililerle birlikte çalışmasını zorlaştırıyor.¹⁰⁶ Temel ihtiyaçlarını karşılamak için danışanlarla birlikte çalışma yürüten vaka yönetimi programları ise

Mevcut araştırmalar sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin:

- Hedefledikleri varış noktasına ulaşmışlar ise vize başvuruları, mülteci statüsü belirleme prosedürü ya da diğer göç ile ilgili süreçlerin sonucunu beklerken nadiren kaçıp kaybolduklarını,
- Toplum içerisinde temel ihtiyaçlarını karşılayabildiklerinde yükümlülüklerini daha kolay yerine getirebildiklerini,
- Vize başvuruları, mülteci statüsü belirleme prosedürü ya da diğer göç ile ilgili prosedürlerde haklarında alınacak olumsuz kararları kabul etme ve bu kararların gereğini yerine getirme olasılıklarının
  - adil ve etkin bir süreç tabii tutulduklarına,
  - süreç boyunca bilgilendirildiklerine ve desteklendiklerine,
  - ülkede yasal olarak kalabilmelerini sağlayacak tüm seçenekleri değerlendirdiklerine inandıklarında daha yüksek olduğunu,

- Geçiş ülkesi olarak gördükleri bir ülkede temel ihtiyaçlarını yasal yollarla karşılayabildiklerinde, idari gözetim altına alınma ya da geri gönderilme riski ile karşı karşıya olmadıklarında ve geleceğe dair umutlu olabildiklerinde söz konusu ülke içerisinde kaçma kaybolma olasılıklarının daha az olduğunu göstermektedir.
- Ayrıca, ikincil göç hareketleri her zaman önlenemese de tarama ve değerlendirme yöntemleri kişilerin neden göçe yöneldiklerini tespit etmeyi sağlayabilir ve yetkililer nezdinde kayıt yaptırılmalarını kolaylaştırabilir. Ancak her bir vakayı tamamen kontrol altında tutmaya çalışmak gerçekçi değildir. Dolayısıyla bu tür durumların çözümü için düzensiz göçü ortaya çıkaran ana nedenleri ortadan kaldırmayı sağlayacak, proaktif, önleyici mekanizmalar oluşturulmalı ve külfet paylaşımı açısından daha güçlü bir uluslararası sistemin inşa edilmelidir.

gönüllü ya da kendi imkanlarıyla geri dönüş ve diğer vaka çözümleri açısından daha yüksek yüzdeler elde etmeyi sağlıyor.

→ Göçmenler adil ve etkin bir sürece tabi tutulduklarına; bu süreç boyunca bilgilendirildiklerine ve desteklendiklerine; ülkede yasal yollarla kalabilmelerini sağlayacak mevcut tüm seçenekleri değerlendirdiklerine inandıklarında vize başvuruları, uluslararası koruma başvuruları ya da diğer göçle ilgili prosedürler sonucunda alınan olumsuz kararları kabul etme ve bu kararlara vama olasılıkları da artıyor.¹⁰⁷ Toplum temelli programlar bazı gruplar söz konusu olduğunda yükümlülüklerle uyma seviyesini belirli bir düzeyde korumayı sağlıyor. Örneğin, Belçika'da yürütülen geri dönüş hazırlık programında (Kutu 18), yüksek yükümlülüklerle uyma ve ülkeden ayrılma oranlarına ulaşabilmek için danışanların, yasal yollarla ülkede kalmalarına imkân verebilecek tüm seçenekleri gözden geçirmeleri sağlanıyor. Buna karşılık ailelere yönelik pilot geri dönüş projesinin yoğun adaletsizlik duygusu ve göç sürecine duyulan güven eksikliği nedeniyle hedefine ulaşamadığı görülüyor: "Program dahilindeki aileler sığınma prosedürü çerçevesinde kendilerine kötü davranıldığını ya da en azından adilane bir tutum sergilenmediğini ve bu nedenle geri dönüşle ilgili tartışmalara girmek istemediklerini aksine ülkede kalmaya devam edebilmelerini sağlayacak yeni bir yol bulmaya çalıştıklarını ifade ettiler".¹⁰⁸

→ Geçiş ülkelerinin durumu birçok hükümet için bir endişe kaynağı haline gelmiş olsa da, mevcut veriler temel ihtiyaçlarını yasal yollardan karşılayabildiklerinde, kapatılma ya da geri gönderilme (*refoulement*) riski ile karşı karşıya olmadıklarında ve geleceğe dair umutlu olabildiklerinde, buldukları ülke içerisinde göçmenlerin kaçma kaybolma olasılıklarının daha az olduğunu gösteriyor.¹⁰⁹ 34 ülkeyi kapsayan geniş bir araştırmanın sonuçları da "geçiş ülkelerinde kabul koşulları ve entegrasyon imkanlarının iyileştirilmesinin sığınma prosedürleri çerçevesinde yükümlülüklerle uyma oranlarını yükselteceği" fikrini destekliyor.¹¹⁰ Libya'yı bir geçiş ülkesi olarak kullanan göçmenler nezdinde yapılan bir araştırmada "Libya'da göç akınlarını yönetmek için insani ve düzenli

kurallara sahip bir çerçevenin mevcut olmaması şüphesiz Avrupa'nın güvenli topraklarına ulaşabilmek için hayatlarını Akdeniz'de riske atan göçmen, sığınmacı ve mültecilerin sayısını sürekli olarak arttıran bir faktör"¹¹¹ olarak görülüyor. Kutu 14'te de ifade edildiği üzere, Hong Kong'da başvuruları olumlu sonuçlanan sığınmacı ve işkence mağdurlarına süresiz ikamet hakkı tanınmasa da toplum içine yerleştirilen sığınmacı ve işkence mağdurlarının yükümlülüklerle uyma oranı %97.¹¹² İkincil hareketler her zaman önlenemese de tarama ve değerlendirme yöntemleri kişilerin neden göçe yöneldiklerini tespit etmeyi sağlayabilir ve yetkililer nezdinde kayıt yaptıklarını kolaylaştırabilir. Başka bir ülkeye doğru ilerleme, özellikle aile birleşimi talebi olan ya da ikinci bir göç hareketine yönelmelerine neden olan başka baskı türleriyle karşı karşıya kalan gruplar için zorunlu hale gelir. Bu yüzden ülkeler düzensiz göçü ortaya çıkaran ana nedenleri ortadan kaldırmayı sağlayacak önleyici mekanizmalara yatırım yapmalı ve külfet paylaşımı açısından daha güçlü bir uluslararası sistem inşa etmelidir.

Bu bulgular mülteci, sığınmacı, vatansız ve düzensiz göçmen gruplarının çeşitliliğini kavramanın ve bazı paydaşlar açısından olumlu sonuçların ortaya çıkmasını sağlayacak genel çerçeveyi tespit etmenin önemini ortaya koyuyor. Bu bulgular gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarını önlemeyi ve toplum içinde vaka çözümünü desteklemeyi sağlayan Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme modelini geliştirmede kullanıldı. Altını çizdiğimiz bulgularla ilgili ek veri ve açıklamalara ilerleyen bölümlerde yeri geldikçe değiniyoruz.

2.5.3 Vaka çözümüne odaklı bütüncül vaka yönetimi

Başarılı alternatifler, göç süreci boyunca, genellikle vaka sorumluları aracılığıyla, göçmenlerle ilişkililen ve göçmenlerin desteklediği süreçlerdir. Vaka sorumlularının erken bir safhada göçmenlerle irtibat kurması ve vakalarına müdahil olması sayesinde kişilerin yetkililer nezdinde işlemlerini yürütme kapasitelerini olumsuz yönde etkileyebilecek

risk durumları, hassas durumları ve ihtiyaçları tespit edilebilir ve böylece gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarının önüne geçilebilir. Bu şekilde yetkililerin söz konusu kişiyle ilgili tüm bilgi ve verilere erişimi sağlanarak göç süreciyle ilgili kararların bilgi dahilinde alınması mümkün olur. Bu tür bir yaklaşım ayrıca göçmenlerin mevcut sisteme güven duymalarına, göç prosedürünü anlamalarına, bu sistem içerisinde ilerleyebilmelerine ve de vaka çözümü açısından erişilebilir olan seçenekleri değerlendirebilmelerine yardımcı olur. Vaka sorumluları kişileri tercüme ve hukuki danışmanlık hizmetlerine, sağlık çalışanlarına ve ihtiyaç duydukları diğer hizmetlere yönlendirerek içinde buldukları durum ile baş edebilmelerini ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlayabilirler. Böylece kişiler, göç süreci dahilindeki yükümlülüklerine uyma ve/veya toplum içine yerleştirilme şartlarına ya da bu çerçevede kendilerine dayatılan kısıtlamalara riayet etme hususunda desteklenmiş olur. Bu tür bir yaklaşım, vakitli ve adil bir biçimde vakaların çözüme kavuşturulmasına da yardımcı olur ve göçmenleri entegrasyon ve ülkeden ayrılma da dahil olmak üzere karşı karşıya kalacakları süreçlere hazırlar. Ayrıca bakınız Bölüm 7.1.

3. Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme: Gözden geçirilmiş TTDY modeli

Şekil 1: Gözden geçirilmiş TTDY modeli - Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme

Gözden geçirilmiş Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme modeli (Gözden geçirilmiş TTDY modeli) gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarını önleyici ilke ve süreçlerin tespit edilmesini ve toplum temelli seçeneklerin desteklenmesini sağlar. Şekil 1’de sunduğumuz Gözden geçirilmiş TTDY modeli, hükümet ve diğer paydaşların, düzensiz göçü yönetmelerini sağlayacak etkin ve insancıl sistemler geliştirmek için kullandıkları pratik bir araçtır. TTDY modeli hükümetlere sunulan dayatmacı olmayan bir çerçevedir. TTDY ile hükümetler, mevcut göç yönetim çerçevelerini gözden geçirebilir, analiz edebilir ve yerel düzeyde faydalı olabilecek alternatifleri araştırabilirler. Gözden geçirilmiş TTDY modelinin üç temel süreci yani karar verme, yerleştirme ve vaka yönetimi, özgürlük ve asgari standartların korunması ilkeleri temelinde inşa edilmiştir. IDC’nin araştırma programının sonuçları doğrultusunda oluşturulmuş olan bu model, sığınmacı, mülteci, vatansız bireyler ve düzensiz göçmenlerin kapatılmalarıyla ilgili uluslararası normatif standartları da desteklemekte ve güçlendirmektedir.¹¹³

Gözden geçirilmiş TTDY modeli şu amaçlarla kullanılabilir:

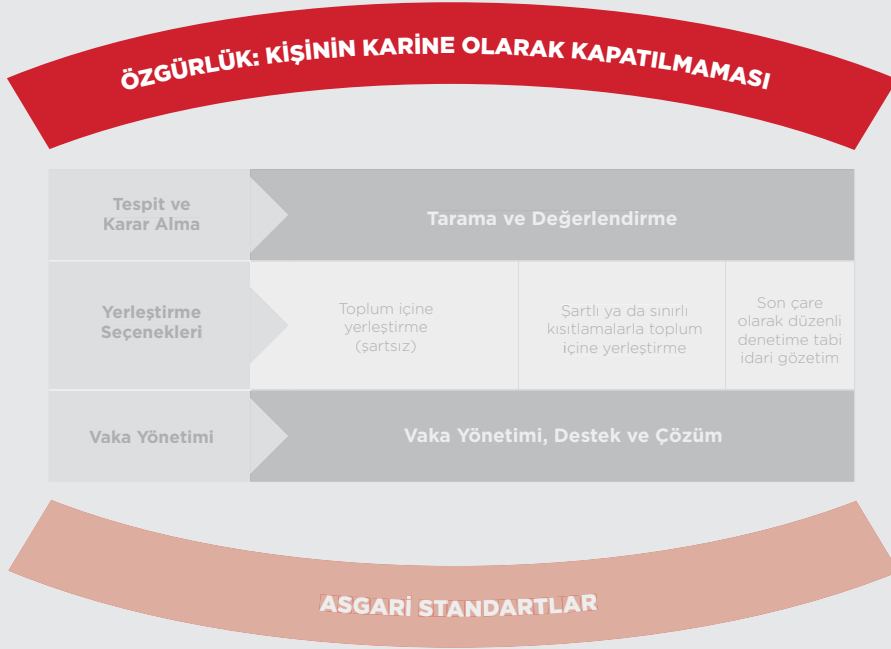
- Mevcut yasa, politika ve uygulamaların eksiklikleri, ihtiyaçları, öncelikleri ve hedeflerini inceleme ve değerlendirme,
- Mümkün olan ve mümkün olmayana dair fikir edindikten sonra bu doğrultuda yerelde alternatiflerin oluşturulması, bu alternatiflerin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi,
- Hükümetlerin farklı birimlerini temsil eden yetkililerle, devletler arası ve paydaşlar arası diyalogu kolaylaştırma,
- Karar alma süreçlerine göçe bağlı kapatmanın yalnızca son çare olarak

kullanılmasını sağlayacak şekilde yön verme,

- Resmi merciiler, uygulayıcılar ve paydaşları gerekli olmayan idari gözetim uygulamalarına son vermek, alternatifler geliştirmek ve bu alternatifleri uygulayabilmek için nasıl çalışabilecekleri konusunda eğitime.

Aşağıdaki paragraflarda modelin her bir bileşeni ayrıntılı bir biçimde tanıtılıyor. Ayrıca modelin temelinde yatan ilke ve süreçlerin somut olarak nasıl kullanıldığını gösteren açıklayıcı vaka çalışmaları sunuluyor. Vaka çalışmaları ve açıklayıcı kutular sayesinde farklı bağlamlardan uygulama örnekleri veriliyor.

4. Özgürlük: Kişinin karine olarak kapatılmaması

Özgürlük hakkı ve kişinin karine olarak idari gözetime alınmaması, gözden geçirilmiş TTDY modelinin temelini oluşturan iki ana ilkedendir. Özgürlük hakkı, tüm önemli uluslararası ve bölgesel insan hakları araçlarının güvence altına aldığı temel bir insan hakkıdır.¹¹⁴ Yasal statülerine bakılmaksızın özgürlük hakkı mülteciler, sığınmacılar, göçmenler ve vatansız kişiler dahil herkese tanınmış bir haktır. Özgürlük hakkı, devletlerin bireyleri özgürlüklerinden mahrum bırakma gücüne bir dizi kısıtlama getirir. Bu doğrultuda idari gözetimin devletin meşru bir amacına yönelik olması, yasalarla uyumlu olması ve keyfiyet içermemesi gerekir. Gerekli olmayan ve keyfi idari gözetimi ortadan kaldırmayı hedefleyen her sistem özgürlük karinesi temelinde inşa edilmelidir.

Araştırma çerçevesinde özgürlük hakkını korumayı sağlayacak bir dizi strateji

saptandı. Bu stratejiler yasa ile yerleşik hale getirildiklerinde daha güçlü stratejilere dönüşebiliyor. Saptanan stratejiler yalnızca politika olarak ya da pratik bir uygulama olarak da ifade bulabilir. Bu stratejiler arasında:

- özgürlük karinesini tesis eden,
- idari gözetime başvurmadan önce alternatiflerin uygulanmasını zorunlu kılan,
- idari gözetime ancak alternatiflerin uygulanması mümkün olmadığında izin veren,
- hassas durumda olan kişilerin idari gözetim altına alınmasını yasaklayan

kanun, politika veya uygulamalar sayılabilir.

4.1 Özgürlük karanesinin tesis edilmesi

Özgürlük karanesi, ya da kişinin karine olarak alıkonmaması, idari gözetimin istisnai ve son çare olarak kullanılmasını sağlamak için etkili bir araçtır. Özgürlük karanesi her bireyin hareket özgürlüğünü gözetir ve göç yetkililerinin başka seçeneklerin uygulanması mümkünken alıkoyma yoluna gitmelerinin önüne geçer.¹¹⁵ Özgürlük karanesi bir yasa ya da politikayla tesis edildiğinde daha güçlüdür. Özgürlük karanesinin tutarlı bir biçimde uygulanabilmesi için kişinin karine olarak alıkonmamasını öngören tüm kanun, politika ve benzeri kaynaklar mümkün olan en geniş şekilde yazılı formatta erişilebilir hale getirilmelidir. Bunlara ek olarak, hükümetler, özgürlük karanesinin en etkin şekilde sahada uygulanabilmesi için kolluk kuvvetleri ve yargı mensupları nezdinde eğitim ve rehberlik çalışmaları yürütmelidir.

Güçlü özgürlük karanesinin ülke sınırları içerisinde yaşayan tüm bireyleri kapsadığı

ülkeler arasında Arjantin, Brezilya, Kosta Rika ve Venezuela'yı sayabiliriz. Bu ülkelerin kanunları ayrımcılık yapmama ilkesini güçlü bir biçimde içselleştirmiştir. Temel haklara erişim ve bu haklardan faydalanma açısından vatandaşlar ile yabancılar arasında fark gözetilmiyor. Bu tür yasalarda kapatma yalnızca son çare olarak ve/veya gerekli olduğunda başvurulacak, istisnai bir tedbir olarak karşımıza çıkıyor. Ayrıca yasalar, ilk elde uygulanabilecek idari gözetime alternatif oluşturabilecek yöntemler de sunuyor.

4.2 İdari gözetime başvurmadan önce alternatifleri uygulama zorunluluğu

Özgürlük karanesi, alternatifler kanunla ya da mevcut politikalar çerçevesinde tesis edildiğinde ve ayrıntılı bir biçimde tanımlandığında güçlenir. Yasalarla düzenlenmiş alternatifler, göç yetkililerine, göç prosedürleri tamamlanana kadar kişilerin toplum içinde yaşamaya devam edebilmelerini

KUTU 1

KANUNDA ÖZGÜRLÜK KARANESİ

ARJANTİN

Ocak 2004'te yürürlüğe giren Arjantin Göç Kanunu (25.871 sayılı kanun) göçü bir insan hakkı olarak kabul ediyor. Ayrıca bu kanun anayasa ve insan haklarının sağladığı korumayı yasal statülerine bakılmaksızın ülke sınırları içerisinde yaşayan her bireyi kapsayacak şekilde genişletiyor. 25.871 sayılı kanunun 6. maddesi aynı zamanda herkesin ayrımcılık yasağından faydalanma hakkını tanıyarak eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetlere erişimi güvence altına alıyor. Arjantin'de göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamasına hem yasadaki hem de pratikte nadiren rastlanıyor ve genelde yalnızca nihai sınır dışı kararı verildikten sonra idari gözetime izin veriliyor.¹¹⁶ 25.871 sayılı kanunun 61.

maddesinde, sınır dışı işlemine başlanmadan önce kişiye ülkedeki yasal statüsünü düzenli hale getirmesini sağlayacak tüm seçenekleri değerlendirme fırsatı verilmesi gerektiği ifade ediliyor. Ancak söz konusu yasa maddesine göre hakkında sınır dışı kararı alınan kişi bu değerlendirmeyi kendisine tanınan belirli bir süre zarfında tamamlamak mecburiyetinde. Ayrıca Arjantin'de kararlar göç makamları tarafından alınsa da yargı denetimine açık ve yargı denetimi süresince kişinin kapatılması söz konusu değil. Sınır dışı sürecinin her aşamasında hukuki destekten faydalanmak mümkün. Sınır dışı ve kapatma kararlarının her ikisinin de mahkeme tarafından alınması gerekiyor ve kapatma uygulamasına

ancak ve ancak mevcut diğer tüm çareler tükendiğinde, son çare olarak başvurulabiliyor. 25.871 sayılı kanunun 616/2010 sayılı uygulama yönetmeliği uyarınca ise idari gözetim kararı yalnızca sınır dışı kararına uymama riski varsa nihai karardan önce önleyici bir tedbir olarak alınabiliyor. 616/2010 sayılı yönetmeliğin 70. maddesinde bir sınır dışı kararı kesinleştiğinde sınır dışı işleminin sonuçlandırılmasına yönelik en fazla 45 günlük idari gözetim kararı alınabileceği öngörülüyor. Bu süreçte ayrıca ilk 15 gününün ardından, göç mercileri mahkemeye idari gözetim uygulamasını uzatma gerekçelerini ayrıntılı bir raporla bildirmekle yükümlüdürler.

sağlayacak somut seçenekler sunar. Birçok ülkede idari gözetim kararı verilmeden önce alternatiflerin değerlendirilmesi ya da doğrudan uygulanmasını zorunlu kılan yasal düzenlemeler vardır. (Örneğin Arjantin (Kutu 1), Avusturya ve Kosta Rika). Bazı ülkelerde ise yetkililer idari gözetim kararı almadan önce alternatifleri değerlendirmeye teşvik edilirler (Örneğin Kanada, Hong Kong, Endonezya). Bu tür kanunların, gerekli olmayan alıkoymaları önlemede ne düzeyde etkili olacağı uygulamanın başarısına bağlı olarak değişir.

İlk elde alternatiflerin uygulanması zorunluluğuna örnek olarak Avrupa Birliği (AB) mevzuatına bakabiliriz. Geri Dönüş Yönergesi¹¹⁷ ve Kabul Koşulları Yönergesinin¹¹⁸ iç hukuka aktarılmasıyla, Üye Devletler idari gözetime son çare olarak ve mevcut kapatma dışı alternatifleri incelendikten sonra başvurmakla yükümlüdür. Bu yönergeler doğrultusunda neredeyse tüm AB Üye Devletleri ulusal yasalarında

alternatiflere yer vermektedir (bakınız Kutu 2 Polonya, Hırvatistan ve Yeni Zelanda örnekleri).

4.3 İdari gözetime ancak alternatiflerin uygulanması mümkün olmadığına izin verilmesi

Kanun ve politikalarda idari gözetim, bireysel vakadaki özne durumu nedeniyle alternatiflerin uygulanması mümkün olmadığına ve istisnai bir tedbir olarak düzenlendiyse özgürlük karinesi tesis edilmiş olur. Bu tür kanunlar, karar vericilerin ve göç yetkililerinin her bir vakada daha az kısıtlayıcı tedbirleri dikkate almalarını ve bu tedbirlerin söz konusu bireysel vakada neden uygulanamayacağını açıkça ortaya koymalarını sağlar. Bu da yetkililere, idari gözetimin bireysel vaka özelinde neden gerekli görüldüğünü açıklama yükümlülüğünü getirir.

KUTU 2

İDARİ GÖZETİME YASA İLE DÜZENLENMİŞ ALTERNATİFLER POLONYA, HIRVATİSTAN VE YENİ ZELANDA

Polonya'da göç yönetimi kapsamındaki idari gözetime alternatif oluşturan yöntemlerin değerlendirilmesini mecburi kılan Yeni Yabancılar Kanunu 1 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu yasa, AB'ye Üye Devletlerde düzensiz durumda olan üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standart ve usullere dair 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi (Geri Dönüş Yönergesi) ışığında hazırlandı. Yeni Yabancılar Kanunu'nun 398. maddesinde Polonya Sınır Güvenliği yetkilileri tarafından aşağıda sıralanan tedbirlerden

bir ya da birkaçının uygulanması öngörülmüyor:

- Belirli aralıklarla Polonya Sınır Güvenliğine bildirimde bulunma yükümlülüğü;
- Asgari ücret yasasında ifade edilen asgari ücretin iki katından az olmamak kaydıyla bir teminat alınması;
- Seyahat belgelerinin yetkililere teslim edilmesi; ve
- Yetkililer tarafından belirlenen bir yerde ikamet etme.

Hırvatistan'da 2012 yılında yürürlüğe giren yasada da idari gözetime alternatif birçok yöntem öngörülmüyor.

Bu uygulamalar arasında belgelerin teslim edilmesi, teminat ödenmesi, belirlenen adreste ikamet etme ve belirli aralıklarla bildirimde bulunma yükümlülükleri var.¹¹⁹ Bu yasa çerçevesinde göç yetkililerine yönelik olarak hazırlanan açıklayıcı bir kitapçık ile de yasanın en iyi şekilde uygulanması hedeflenmiş.¹²⁰

2009 tarihli Yeni Zelanda Göçmenlik Kanunu, 315. paragrafı idari gözetime alternatif oluşturan yöntemlere tabi tutulan bir kişinin karşılaması gereken özel şartları hatırlatıyor; bu şartlar arasında bildirimde bulunma, kefil gösterme ve vaka çözümüne yönelik çalışma gibi yükümlülükler var.

Özgürlük karinesi yasa ile tesis edildiğinde daha güçlüdür. Öte yandan politikalar ya da göç yetkililerinin gerekli olmadığı idari gözetime başvurmama yönündeki uygulamaları da özgürlük karinesinin fiilen tesis edilmesini sağlar.

İdari gözetim kararı alındığında ya da bu karar mahkeme tarafından değerlendirilirken, kararın nasıl bir değerlendirmenin ardından alındığına dair bilgiler talep edilebilir. Arjantin (Kutu 1) ve İsveç (Kutu 21) örneklerinde olduğu gibi, özgürlük karinesi yasada yer almadığında, bir politika olarak ya da pratikte göç memurlarının gerekmedikçe idari gözetime başvurmaması ile de tesis edilebilir. Birçok davada mahkemeler, yetkili makamlardan idari gözetimin gerekçelerini gösterebilmelerini ve idari gözetim kararı alındığında neden daha hoşgörülü

tedbirlerin uygulanmadığını izah etmelerini sağlayacak şekilde mevcut prosedürlerini gözden geçirmelerini emretmiştir.¹²¹

4.4 Hassas durumda olan kişilerin kapatılmasının yasaklanması

Ayrıca, birçok ülke hassas durumdaki kişilerin özgürlük hakkını güvence altına alıyor. Bu devletler ya hassas durumda olan kişilerin kapatılmalarına kanun hükmüyle yasak getiriyor ya da göç yetkililerini hassas durumda olan kişiler söz konusu olduğunda alternatifleri uygulamaya yönlendiriyor. Ülkeler hassas durumların belirlenmesi konusunda farklı kriterler benimsemiş olsalar da hassas durumda olan kişiler kavramı genelde refakatsiz küçükleri, aileleri ile seyahat eden çocukları, hamile kadınları, yaşlıları, zihinsel ya da fiziksel hastalığı olanları, mülteci, sığınmacı ve/veya vatansız kişileri kapsar. Bu tür yasa ve politika örneklerine Çin (Kutu 3), Macaristan (Kutu 7), Zambiya (Kutu 11), Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 12), Türkiye (Kutu 13), Hong Kong (Kutu 14) ve Belçika'da (Kutu 18) rastlanıyor. Hassas durumda olan kişilerin tespit edilmesine ilişkin daha fazla bilgi Bölüm 6.3'te mevcut.

KUTU 3

HASSAS DURUMDA OLAN KİŞİLERİN KAPATILMASININ YASAKLANMASI

ÇİN

1 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe giren Çin Halk Cumhuriyeti Çıkış ve Giriş Yasası, hassas durumda olan kişilerin idari gözetim altına alınmasını sınırlamayı amaçlıyor. Çıkış ve Giriş Yasası, 16 yaşın altındaki küçükler, engelli bireyler, ciddi hastalıkları olan kişiler, hamile kadınlar ve 70 yaşından büyükler de dahil olmak üzere belirli hassas gruplara mensup göçmenleri idari gözetim uygulamalarının dışında tutuyor. Çıkış ve Giriş

Yasası ayrıca, mülteci ve sığınmacıların kayıt işlemleri tamamlandıktan ve yetkililer tarafından kendilerine kimlik belgesi düzenlendikten sonra Çin'de yasal olarak ikamet etmelerini sağlayan hükümler içeriyor. Ayrıca, İdari Vakaların Kamu Güvenliği Makamları Tarafından Yürütülmesine İlişkin Usul Kuralları isimli mevzuatta Temmuz 2012 tarihinde yapılan değişiklikle; gönüllü olarak giriş-çıkış dairesi tarafından denetlenmeyi talep edenler;

idari cezalarını ödeyerek gönüllü geri dönüş için kendilerine bilet temin edenler; düzensiz yollarla giriş yaptıktan sonra ülkede kalmaya devam etmiş, aile üyelerinden ya da elçiliklerden yardım almamış mağdurları; ve Çin vatandaşları ile evli yabancılar, özellikle de Çin'de doğan çocukları olanlar da dahil olmak üzere bir grup göçmen idari gözetim uygulamalarının dışında tutuluyor.

Çocuk göçmenlerin özgürlük hakkının tesis edilmesi

Mülteci, sığınmacı ve düzensiz göçmen çocuklar, her şeyden önce çocuktur. Çocukları etkileyen her kararda devletler çocuğun yüksek yararını gözetmeli ve ayırım yapmaksızın haklarını korumalıdır. Nitekim, BM Çocuk Hakları Komitesi (ÇHK Komitesi) de bu doğrultuda şu karara varmıştır:

Bir çocuğun, ebeveyninin göç durumu nedeniyle alıkonması çocuk haklarının ihlali anlamına gelir ve çocuğun yüksek yararı ilkesiyle daima çelişir. Bu doğrultuda devletler, çocukların göç statüleri nedeniyle idari gözetim altında tutulmasına ivedilikle ve tamamen son vermelidir.¹²²

Ayrıca aile birliğinin korunması için göçmen çocuğun kapatılması çocuğun yüksek yararı ilkesi, çocuğun ancak son çare olarak kapatılma hakkı ve ebeveynlerinin eylemleri nedeniyle cezalandırılmama hakkının ihlali anlamına gelebilir.¹²³ Alternatifler tüm aile bireyleri için uygulanmalı ve idari gözetime yalnızca istisnai durumlarda başvurulmalıdır.¹²⁴

Mevcut araştırmalar idari gözetimin genç insanların sağlığı ve gelişimi üzerinde son derece derin ve olumsuz etkiler doğurabileceğini gösteriyor. İdari gözetim altında tutulan çocuklarda depresyon ve kaygı gelişebiliyor ve sıklıkla bu çocuklarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu¹²⁵ belirtilerine rastlanıyor. İntihar, intihar girişimi, kendine zarar verme, ruhsal bozukluklar ve gelişim sorunları oranları idari gözetim altına alınmış çocuklarda daha yüksek.¹²⁶ Kısa süreli kapatmalar dahi çocuğun psikolojik ve fiziksel sağlığına zarar verebiliyor ve bilişsel gelişimini olumsuz yönde etkiliyor.¹²⁷ Yakın zamanda yapılan bir araştırmanın sonuçları kapatmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine dair endişeleri doğruluyor ve şu tespiti yapıyor: “İdari gözetim [çocuklar için] son derece üzüntü verici ve bazen travmatik bir durumdur. Araştırma bulguları, çocukların, göçmenlik statüleri her ne olursa olsun, idari gözetimden korunması ve ailelerinden zorla ayrılmaması gerektiğini gösteriyor”¹²⁸

Çocuğa Duyarlı Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme Modeli (ÇTTDY)

IDC araştırma programı, düzensiz durumdaki göçmen çocukların haklarının korunmasını sağlamak için vakaların çözüme kavuşturulması

IDC, Çocukların İdari Gözetiminin Sonlandırılması Kampanyası'nın destekleyicileri arasındadır. Daha ayrıntılı bilgi için kampanyanın internet sayfasını ziyaret edebilirsiniz: <http://endchilddetention.org>

beklenirken, devletlerin kullanabileceği bir dizi mekanizma tespit etti. Bu mekanizmalar IDC'nin Çocuğa Duyarlı Toplum Temelli Değerlendirme ve Yerleştirme modelinde (ÇTTDY) sunuluyor.¹²⁹ ÇTTDY modeli, hükümetler ve diğer paydaşlara TTDY modelinin özellikle çocuklar söz konusu olduğunda nasıl uygulanabileceğine dair detaylı bilgiler sunuyor. ÇTDY modelinin ana bileşenleri şunlar:

Önleyici tedbirler

Bu sistemik yaklaşım ile çocukların kapatılmaması için yasal düzenlemeler getirilerek ve politikalar oluşturularak çocukların idari gözetim uygulamalarından korunması sağlanır.

Tarama, Değerlendirme ve Yönlendirme

Yetkililer bir çocukla karşı karşıya kaldıklarında, birkaç saat içerisinde çocuğun yüksek yararını değerlendirmeli ve yaş, cinsiyet ve kültürel özelliklerini dikkate alarak çocuğu uygun bir yere yerleştirmelidir. Bu aşamada, çocuğun yaş tespitinin yapılması, refakatsiz ya da ebeveynlerinden ayrı çocuğa vasi atanması (Kutu 6), ailesi ile seyahat eden çocuk için bir vaka sorumlusunun tayin edilmesi, ilk değerlendirme ve kayıt işlemlerinin ardından çocuk ve ailesinin toplum içine yerleştirilmesi söz konusudur. Ancak Kutu 4'te ifade edildiği yaş tespiti uygulamasına yalnızca çocuğun yaşına dair ciddi şüphe olduğunda gidilmelidir.

Yerleştirme ve Vaka Yönetimi

Bu aşamada çocuk ve ailesi için göç sürecine dair mevcut alternatifler araştırılır, çocuğun

yüksek yararı değerlendirmesi tam ve eksiksiz olarak yapılır, çocuğun ve/veya ailesinin koruma ihtiyaçları değerlendirilir.

Alınan karar ve yapılan müdahalelerin gözden geçirilmesi ve çocuğa sağlanan güvenceler

Bu aşamada, çocuk haklarının ve çocuğun yüksek yararının, yerleştirme, çocuğun yükümlülükleri ve hukuki statüsü de dahil, çocuk ile ilgili alınan tüm kararların bağımsız bir merci tarafından düzenli olarak denetlenmesi sağlanır

Vaka Çözümü

Çocuk ve ailesi için sürdürülebilir bir çözüm üretilmesi.

ÇTTDY hakkında daha fazla bilgi için IDC'nin Captured Childhood (*Tutsak Alınmış Çocukluk*) yayınına <http://idcoalition.org/ccap> adresinden ulaşabilirsiniz.

KUTU 4

YAŞ TESPİTİ

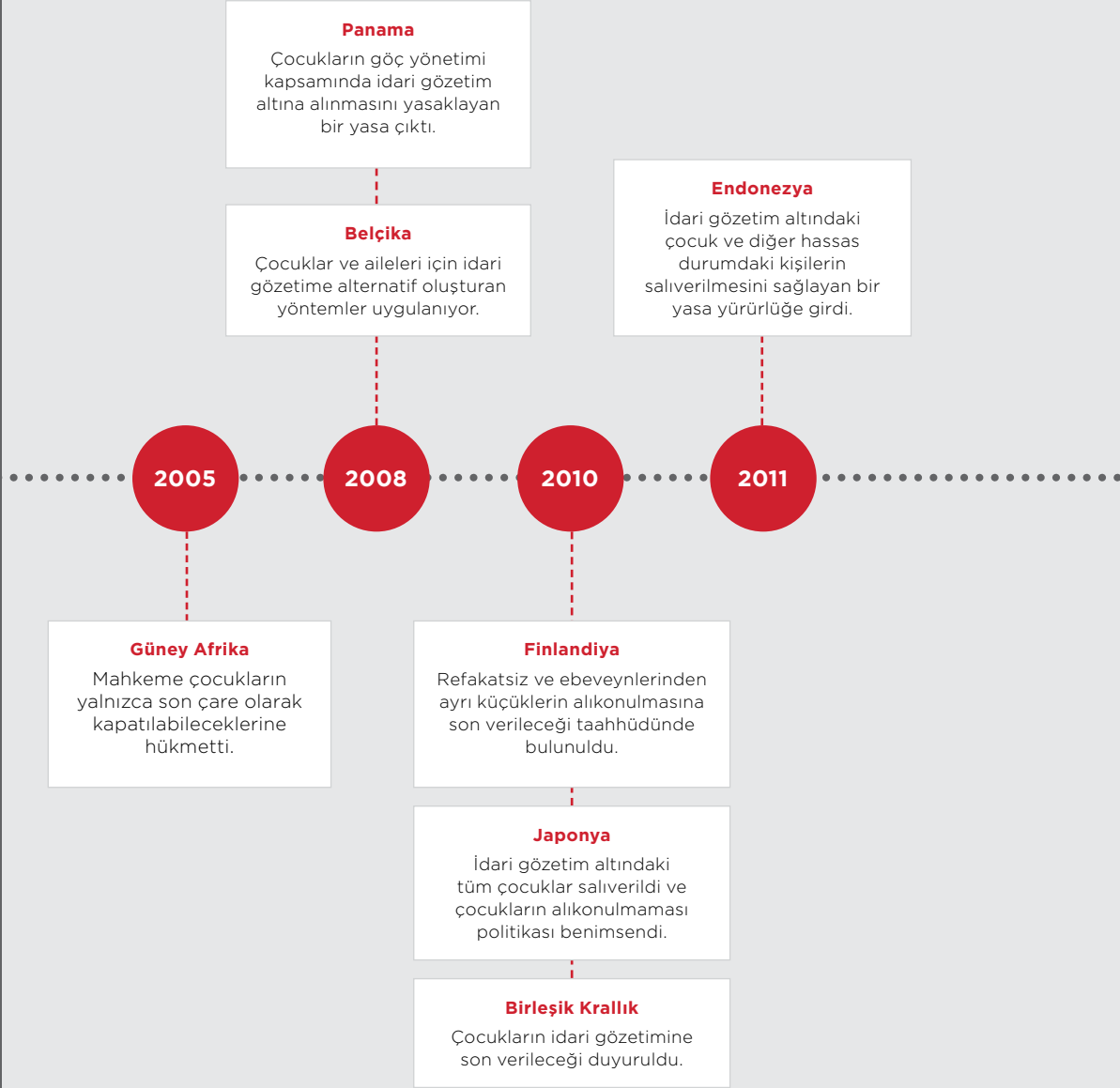
Bir kişinin yaşı tartışmalı ise yaş tespiti yapılması gerekebilir. BM Çocuk Hakları Komitesi yaş tespiti yapılırken kişinin psikolojik olgunluk durumu ve fiziksel görünüşünün de dikkate alınması yönünde tavsiyede bulunmuştur. Yaş tespiti işlemi nesnel, güvenli, çocuğa ve cinsiyete duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Yaş tespiti yapılırken belgeye dayalı kanıtlara, yaş tespitine konu olan

kişiyle yapılan mülakatlara, profesyonellerin yaptıkları gözlemlerin sonuçlarına ve tıbbi değerlendirmeye başvurulabilir.¹³⁰ İsveç ve Belçika'da, bu üç yöntem bir arada kullanılıyor. Yaş tespit usulleri tartışma yaratabiliyor zira yaş tespitinin dayandığı mülakat ve gözlem teknikleri - görsel bilişsel, davranışsal ve psikolojik - nesnellikten uzak olabiliyor. Ayrıca yaş tespitinin sonucu değerlendirmeyi yapan

kişinin yaş göstergelerinin kültürel boyutu ile ilgili uzmanlığına bağlı olarak da değişebilir.¹³¹ Manyetik Rezonans Tomografisi, kemik ve diş radyolojisi ve cinsel olgunluk muayeneleri gibi tıbbi testler de yaş tespitinde hatalı sonuçlar verdikleri için eleştiriliyor.¹³² Yaş tespiti kişinin yaşına ilişkin şüpheleri ortadan kaldırmadığında şüphe çocuğun lehine yorumlanmalı ve kişi çocuk kabul edilmelidir.¹³³

KUTU 5

ÇOCUKLARIN GÖÇ YÖNETİMİ KAPSAMINDA İDARİ GÖZETİME ALINMASINA SON VERİLMESİ

MEVCUT KÜRESEL EĞİMLER

Çin

16 yaşından küçük çocukların idari gözetim altına alınmasını kısıtlayan yeni bir kanun çıkarıldı.

Malta

Çocukların göç yönetimi kapsamında idari gözetim altına alınmasına son verme taahhüdünde bulunuldu.

Fransa

Çocukların idari gözetim altına alınması istisnai durumlarla sınırlandırıldı.

Türkiye

Uluslararası koruma talebinde bulunan refakatsiz küçüklerin idari gözetim altına alınmasını yasaklayan yeni bir kanun yürürlüğe girdi.

2012

2014

2015

Hollanda

Sığınma başvurusunda bulunan çocuklu ailelerin artık istisnai durumlar haricinde sınırdaki idari gözetim altına alınmayacağı duyuruldu.

Tayvan

12 yaşından küçük çocukların idari gözetim altında tutulması yasakladı.

İsrail

Çocukları "ikamet kararlarının" (belirli bir geri gönderme merkezinde ikamet etme şartı) dışında tutan yeni bir yasa çıkarıldı; yetkililere refakatsiz küçükler ve bazı kriterlere göre belirlenen bir grup çocuğun topluluk içine yerleştirmeleri talimatı verildi.

KUTU 6

VASİ ATANMASI

Refakatsiz küçükler ile bakım ve gözetimlerinden sorumlu kişilerden ayrı düşmüş çocuklar istismar ve sömürüye açıktır ve korunmaları gerekir.¹³⁴ Son derece önemli bir koruma tedbiri de çocuğa bağımsız yasal vasi atanmasıdır. Vasilik müessesesi ile hedeflenen göç sürecinde çocuğun yasal açıdan dezavantajlı bir duruma düşmemesi, destek ve bakım ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. ÇHK Komitesi 6 numaralı Genel Yorumunda, refakatsiz ya da ebeveynlerinden ayrı düşmüş bir çocuk tespit edilir

edilmez, devletlerin, çocuğa bir vasi atamakla ve atamanın çocuk erişkin olana kadar ya da ülkeden ayrılana kadar devam etmesini sağlamakla yükümlü olduklarının bir kez daha altını çiziyor. Çocuğu ilgilendiren tüm işlemlerde vasiye danışılmalı ve vasi bilgilendirilmelidir. Aynı zamanda vasinin çocukla ilgili karar verme süreçlerinin tümünde hazır bulunma yetkisi olmalıdır.¹³⁵

Dünyada uygulanan farklı vasilik modelleri var.¹³⁶ İyi uygulama örneklerinde vasi ile göç yetkilileri arasında

açık bir ayırım yapılıyor. Belçika'da vasiler sivil toplum örgütlerinde çalışan profesyoneller ve gönüllüler arasından atanırken İsveç'te bu görev itibar sahibi vatandaşlara veriliyor. Her iki ülkede de vasi bağımsız bir organ tarafından atanıyor. Belçika'da bu görevi Vasilik Hizmeti ve İsveç'te ise Baş Vasi kurumu üstlenmiş. Filipinler'de Sosyal Refah ve Kalkınma Dairesi barınma, sosyal hizmet ve sağlık hizmetleri açısından çocuklardan sorumlu vasilik görevini yürütüyor.

KUTU 7

REFAKATSİZ KÜÇÜKLER İDARİ GÖZETİMDE TUTULAMAZ

MACARİSTAN

Macaristan'ın 2007 tarihli Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Kabulü ve İkamet Hakları isimli kanununun 56. paragrafına göre refakatsiz küçükler idari gözetim altına alınamaz.¹³⁷ Fakat yetkililerle temasa geçen refakatsiz küçükler kimlik belgesi veya geçerli seyahat belgesi ile kimliklerini ispat etmek ve Macaristan'da kalmaları için yasal bir gerekçe göstermekle yükümlüler. Bunları sağlayamayanlar yetkililer tarafından kimlik soruşturması ve yaş tespiti işlemleri yapılanaya kadar en fazla 24 saat süresince idari gözetim altında tutulabilirler. Çocuk olduğu tespit edilenler için Çocuk Koruma Hizmetleri Dairesi tarafından istihdam edilen bir vasi atanır ve bu vasi çocuğun genel

bakımından, idaresinden ve yasal temsilinden yasal olarak sorumludur.

Mayıs 2011'den bu yana sığınma veya uluslararası koruma talebinde bulunan refakatsiz küçükler ülkenin genel çocuk koruma rejimi kapsamında değerlendiriliyor ve böylelikle Macar çocuklar ile aynı haklardan faydalanabiliyor, önce çocuk, ardından göçmen olarak kabul ediliyorlar.¹³⁸ Macar yetkililer tarafından denetlenen Föt'taki özel bir çocuk yurduna yerleştiriliyor, çocuk yurtlarında farklı yerel ve uluslararası örgütlerin sunduğu hizmetlerden istifade edebiliyorlar.¹³⁹ Macaristan Çocuk Koruma Kanununun 45(1) paragrafı uyarınca, yurtlarda

çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerine uygun, zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarına cevap verebilecek gıda, giyecek, sağlık hizmeti, eğitim ve barınma olanaklarının sağlanması gerekiyor.

Sığınma talebinde bulunmayan çocuklar ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Koruma Müdürlüğü'nün idaresini bir sözleşme ile Katolik Kilisesi'ne bıraktığı Hódmezővásárhely'de bulunan bir yurda yerleştiriliyor. Bu yurdun kapasitesi sınırlı olduğu için sığınma talebinde bulunmayan bazı çocuklar da gerektiğinde diğer çocuk yurtlarına yerleştirilebiliyor.¹⁴⁰

5. Asgari standartlar

Gözden geçirilmiş TTDY modelinin ikinci temel ilkesi asgari standartlardır. Bu modeldeki tüm karar alma ve yerleştirme süreçlerinin temelinde asgari standartlar yatıyor. Devletlerin, yasal statülerinden bağımsız olarak herkes için gözetmesi ve koruması gereken bir dizi asgari standart var ve bu standartlar göç yönetim sistemlerinin düzgün çalışmasına ve alternatiflerin etkinliğini güvence altına almaya yardımcı oluyor.

Asgari standartların belirlenmediği bir durumda, alternatiflerin yükümlülüklere uyma, vaka çözümü ve insan haklarına saygı açısından hedeflerine ulaşması da zorlaşıyor. Bireyler temel ihtiyaçlarını toplum içinde karşılayabildiklerinde yükümlülüklere uymaları da kolaylaşıyor. Ayrıca adil bir göç sürecine tabi

olduklarına; süreç boyunca bilgilendirildiklerine ve desteklendiklerine ve ülkede yasal olarak kalabilmelerini sağlayacak mevcut seçeneklerin tümünü değerlendirdiklerine inandıklarında olumsuz vize ya da statü kararlarını daha kolay kabul edebiliyorlar.

Asgari standartlar şunları kapsar:

- Temel haklara saygı
- Temel ihtiyaçlar
- Yasal statü ve belgeler
- Yasal danışmanlık ve tercümanlık hizmeti
- Adil ve vakitli vaka çözümü
- Yerleştirme kararlarının düzenli olarak gözden geçirilmesi

5.1 Temel haklara saygı

Devletlerin, statülerinden bağımsız olarak her bir bireyin temel insan hak ve özgürlüklerinden faydalanmasını sağlaması son derece önemlidir. Bu haklar çerçevesinde, her bir bireyin onurlu muamele görmesini sağlamak için bir dizi asgari standart belirlenmiştir; dolayısıyla devletin yargı ve yetki alanı içindeki herkes bu haklara sahiptir.¹⁴¹ Temel haklar sağlığı, geçim kaynaklarına ve eğitime erişim gibi ekonomik, sosyal ve kültürel hakları da kapsar. Yukarıda, Bölüm 4'te özetlendiği gibi temel haklar arasında özgürlük hakkı, seyahat özgürlüğü ve ulusal köken ya da göç statüsü de dahil herhangi bir gerekçeye dayanan ayrımcılığa karşı korunma hakkı vardır. Özgürlük, seyahat özgürlüğü ve ayrımcılıktan korunma hakkı devletin vatandaş olmayanları yönetmesi açısından özel öneme sahiptir. Ayrıca, temel hakların gözetilmesi göçmenlerin resmi mercilerle kurdukları ilişkilerin sürekliliğini sağlayabilir, ikincil göç hareketlerinin azalması ve hem göçmenlerin hem de yerli nüfusun daha güvenli ve emniyetli bir ortamda yaşaması sonucunu doğurabilir. Temel haklar kanun, politika veya pratiklerle tesis edilebilir ve/veya desteklenebilir.

Temel hakların gözetilmesi göçmenlerin resmi mercilerle kurdukları ilişkilerin sürekliliğini sağlayabilir, ikincil göç hareketlerinin azalması ve hem göçmenlerin hem de yerli nüfusun daha güvenli ve emniyetli bir ortamda yaşaması sonucunu doğurabilir.

Arjantin, Brezilya, Kosta Rika ve Venezuela ayrımcılık yasağını güçlü bir biçimde benimsemiştir. Bu ülkelerde temel haklara erişim bakımından vatandaşlarla yabancılar arasında hiçbir fark gözetilmiyor. Kutu 1'de görüldüğü gibi Arjantin'de yeni bir yasa ile anayasal haklar ve insan hakları yasal statülerinden bağımsız olarak ülkede yaşayan herkese koruma sağlıyor. Ayrıca, bu ülkede göç bir insan hakkı olarak güvence altına alınmış. Yasa aynı zamanda tüm bireylere ayrımcılığa uğramama, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim hakkı tanıyor.

5.2 Temel ihtiyaçlar

Temel ihtiyaçları karşılayabilme alternatiflere temel teşkil eden ikinci asgari standarttır. Tüm bireylerin, göç statülerinden bağımsız olarak, temel ihtiyaçlarını karşılayabiliyor olmaları önemlidir. Temel ihtiyaçların karşılanabilmesi insan hayatı için temel öneme sahiptir. Muhtelif insan hakları enstrümanlarında da bu öneme vurgu yapılır.¹⁴²

Ayrıca, sığınmacı, mülteci ve düzensiz göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri bir topluluk içinde yaşadıklarında yükümlülüklerini daha kolay yerine getirdiklerini gösteren somut veriler de mevcuttur.¹⁴³ İstikrarlı barınma imkanlarına sahip göçmenler, yetkili makamlarla irtibatla kalma konusunda kısıtlı imkanlara sahip ya da evsiz göçmenlerden daha avantajlı bir konumdadırlar.¹⁴⁴ Barınma, temel refah ve sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlayan politikaların, kişilerin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma oranlarını arttırdığını ya da caydırıcılık açısından etkin bir sonuç doğurduğunu söylemek ise mümkün değildir.¹⁴⁵ Aksine, bu politikalar göçmenlerin sağlık durumlarını olumsuz yönde etkileyerek geri dönüş dahil vaka çözümü için çaba sarf eden yetkiler açısından ciddi olumsuz sonuçlar yaratır.¹⁴⁶ Oysa ki, temel ihtiyaçların

karşılanması için danışanlarla işbirliğini öne çıkaran vaka yönetimi programları, gönüllü ya da kendi imkanlarıyla geri dönüş ve diğer vaka çözümleri açısından daha yüksek başarı yüzdeleri elde etmeyi sağlıyor.¹⁴⁷ Unutmamalı ki göçmenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için idari gözetim doğru bir yöntem olmadığı gibi temel haklarının gözetilmesini de sağlamaz.

Bazı vakalarda göçmenler yasal işlerde çalışarak kendi ihtiyaçlarını karşılayabilirler. İspanya (Kutu 8), Şili (Kutu 9) ve İsveç (Kutu 21) örneklerinde görüldüğü gibi

uluslararası koruma talepleri değerlendirilirken sığınmacılara çalışma hakkı tanıyan ülkeler de var. AB Kabul Yönergelerinde ise Üye Devletlerin sığınmacılara “hayatlarını idame ettirmeleri için yeterli, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruyan... uygun yaşam standartlarının” sağlanması gerektiği ifade ediliyor.¹⁴⁸ Ayrıca Üye Devletler başvuru sahiplerine, uluslararası koruma başvurularının kayıt altına alınmasından en geç dokuz ay sonra iş piyasasına erişim hakkı tanımakla yükümlüdür.¹⁴⁹

KUTU 8

SİĞINMACILARIN TEMEL İHTİYAÇLARINI KARŞILAYABİLMELERİNİ SAĞLAMAK

İSPANYA

İspanya’da mülteci statüsü belirleme sürecindeki sığınmacılar, barınma ihtiyaçlarını kendileri karşılayamadıkları takdirde açık bir kabul merkezinde ikamet edebilirler.¹⁵⁰ Bu merkezler, hükümet ya da sivil toplum kuruluşları tarafından işletiliyor. İspanya’nın toplam kabul kapasitesi yaklaşık 850 ve barınma imkânı öncelikli olarak hassas bireylere tanınıyor. Sığınmacılar İspanya’da yerleştirilecekleri bölgeyi seçme hakkına sahip değiller. Söz konusu merkezler, sığınmacı ve mültecilerin kabulü, desteklenmesi ve entegrasyonundan sorumlu.¹⁵¹ Sığınmacı ve mülteciler merkeze istedikleri gibi girip çıkmakta serbestler. Merkezlerden birinde 3 ya da 4 yetişkin bekar erkek bir tek odayı paylaşırken, ailelere özel oda ve küçük bir banyo tahsis ediliyor. Ayrıca merkezde sığınmacı ve mültecilerin yiyecek temin edebilecekleri bir

yemek salonu, açık dinlenme alanları, kütüphane, ortak bilgisayar ve İnternet bağlantısı ve ortak bir çamaşırhane var. Merkezde barınmaları sağlanan sığınmacı ve göçmenler toplu taşıma dahil kişisel ihtiyaçları için aylık 50 Euro harcırah ve yılda iki defa giyecek için para yardımı alıyor. Merkez sakinleri için ayrıca kişisel durumları ile ilgili bilgi ve danışmanlık veren, geleceğe dair planlarını oluşturmada onlara yardımcı olan ve İspanya’daki eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlere erişebilmeleri için onlara yardımcı olan bir sosyal çalışmacı görevlendiriliyor. Sığınmacı ve mültecilerin tümünün İspanyolca dil derslerine, kültürel yönlendirme ve iş hayatına hazırlık programlarına katılmaları bekleniyor. Spor, şehir kütüphanesine yapılan ziyaretler, sergiler ve sinema filmleri gibi dinlendirici faaliyetler ise başka bir görevli tarafından koordine

ediliyor. Hukuki danışmanlık da dahil olmak üzere bazı özel hizmetler ve psikolojik destek hizmetleri de ihtiyaç duyan kişilere sağlanıyor. Merkezler aynı zamanda İspanyol toplumuna yönelik savunuculuk faaliyetleri de yürütüyor.¹⁵² Sığınmacı ve mültecilere yasal statülerini belirten bir kart veriliyor ve böylece sağlık hizmeti alabilmeleri mümkün oluyor. Sığınmacılar kabul merkezlerinde en fazla altı ay ikamet etme hakkına sahip. Bu sürenin sonunda iltica başvuruları karara bağlanmadıysa bir ev ve iş bulabilmeleri için yetkililer sığınmacılara destek oluyor. Bu aşamada ayrıca sığınmacılara çalışma hakkı tanınıyor. Hassas bireyler ve aileler merkezdeki konaklama sürelerini altı ay daha uzatmak için başvuruda bulunabiliyor. Bu program sığınmacı ve mültecilere sunduğu yüksek standartlar nedeniyle BMMYK’nın övgüsünü kazanmıştır.¹⁵³

Göçmenler temel ihtiyaçlarını toplum içinde karşılayabildiklerinde yükümlülüklerine daha rahat uyabiliyorlar.

Ancak, iş piyasasından dışlanan göçmenler mali ya da aynı yardıma ihtiyaç duyabiliyor. Devlet yardım etsin ya da etmesin, sivil toplum örgütleri çoğu zaman temel ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynuyor ve bu şekilde idari gözetim altında tutulan kişilerin salıverilebilmesi için gerekli koşulları yaratıyor. Temel ihtiyaçların karşılanması için göçmenlere sağlanan destek Macaristan

(Kutu 7), İspanya (Kutu 8), Şili (Kutu 9), Kanada (Kutu 10), Zambiya (Kutu 11), Hong Kong (Kutu 14), Avustralya (Kutu 16), Hollanda (Kutu 17), Belçika (Kutu 18), Macaristan (Kutu 19), Almanya ve Birleşik Devletler, Avrupa (Kutu 20), İsveç (Kutu 21) ve Amerika Birleşik Devletler (Kutu 24) örneklerinde görülebilir.

Sağlık, istihdam veya eğitime erişimin yasal olarak mümkün olması göçmenlerin bu haklara fiilen erişebildiği anlamına gelmiyor. Örneğin sahadaki sağlık çalışanları göçmen gruplarına tedavi sunma yükümlülüklerinin farkında olmayabiliyorlar ya da sağlık hizmetlerine erişimin maliyeti bu hizmetlere erişimi engelleyici düzeyde olabiliyor. Ayrıca, çalışma izni almak ve/veya iş bulmak da

KUTU 9

RESMİ STATÜ VE BELGELER

MUHTELİF ÜLKELER

Şili'de sığınmacılara sekiz ay süreli yenilenebilir bir geçici ikamet izni verilir. İkamet izni aynı zamanda çalışma izni yerine de geçer ve hamiline çalışma hakkı tanır. Sığınmacılar ayrıca kapsamlı bir sosyal destek programından faydalanır. Bu program dahilinde sığınmacılar ve ailelerinin gıda, barınma, mobilya ve seyahat gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri sağlanır. Üç ay boyunca tam destek aldıktan sonra sığınmacılara sağlanan destek ilk üç ayın sonunda %75'e, altıncı ayın sonunda %50'ye düşer ve 12. ayda tamamen ortadan kalkar. Özel durumlarda sığınmacıların bu destek mekanizmasından daha uzun bir süre boyunca istifade etmeleri mümkün olabilir.¹⁵⁵

İran'daki Afgan mültecilere ülkede kendilerine yasal statü

kazandıran "Amayeş kartları" verilir. Bu kart geçerli kimlik belgesi olarak kullanılır ve hamilinin sağlık hizmetleri ve eğitime erişimini sağlar. Amayeş kartları mevcut durumda bir yıllık süreyle düzenlenir ve 3 dolar tutarında yenileme harcı karşılığında her yıl yenilenir.

Romanya'da, Romanya topraklarını terk edemeyen ancak ülkede kalabilmelerini sağlayacak yasal dayanağa da sahip olmayan kişilerin ülkede kalmasına mütamaha gösteriliyor ve bu kişiler adına Romanya Genel Teftiş Kurumu tarafından "mütamaha belgesi" adı verilen bir kimlik düzenleniyor.¹⁵⁶ İlk etapta altı ay süreyle düzenlenen bu belge altı aylık periyodlarla yenilenebiliyor. Romanya'da ikamet etmesine izin verilmesini sağlayan gerekçeler ortadan kalktığında

ise kişi ülkeyi terke davet ediliyor. Mütamaha belgesi hamiline çalışma hakkı tanıyor. Öte yandan belge sahipleri Genel Teftiş Kurumunun yerel temsilciliğinde düzenli olarak bildirimde bulunma ve ikametgâh değişikliklerini yine yetkili makamlara bildirmekle yükümlüler. Ayrıca mütamaha belgesi sahipleri belirli bir coğrafi bölgede ikamet etmek ve ikamet bölgelerinin dışına çıkmak istediklerinde yetkili makamlardan izin almak zorundalar.¹⁵⁷

Türkiye'de kimlik tespiti yapılan vatansızlara Vatansız Kişi Kimlik Belgesi düzenleniyor. Bu belge kişiye yasal ikamet hakkı, sağlık hizmetleri, eğitim ve adli yardım hizmetlerine erişim hakkı tanıyor.

zor olabiliyor. Geçici bir statüye, kısa vadeli çalışma iznine sahip olduğunda veya göçmenlerin yalnızca belirli sektörlerde çalışmasına izin verildiğinde iş bulmak özellikle zor olabiliyor. Diploma ve karne gibi resmi okul belgelerinin olmaması da göçmenlerin eğitime erişimini engelleyebiliyor. Bazı ülkelerde çocuklar devlet okullarına gidemiyor, yalnızca gayri resmi öğretim merkezlerine kabul ediliyorlar. Bu durum çocukların resmi bir diploma edinmelerine de engel oluyor.

5.3 Yasal statü ve belgeler

Yasal statü ve yasal statünün belgelerle tesis edilmesi başarılı alternatiflerin temelinde yatan asgari standartların üçüncüsüdür. Göçmenlik statüleri ile ilgili karar verilmesini bekleyen kişiler, vaka çözümü sürecinde ülkede kalmalarını sağlayan geçici yasal bir statüye sahip değillerse idari gözetim uygulamaları karşısında daha korunmasızdırlar. Düzenlenen belgelerde hem kişinin kimlik bilgileri hem de yasal olarak ülkede ikamet etme hakkına sahip olduğu belirtilmelidir. Bu tür bir belge yetkili makamlarca halihazırda kayıt altına alınış bir kişinin başka bir devlet kurumu tarafından yeniden kayıt altına alınmasını da engelleyecektir. Belge aynı zamanda sosyal yardım örgütleri tarafından da kullanılabilir. Bu örgütler hizmet sundukları kişinin hedef kitlelerine uygun olup olmadığını resmi kayıt belgesine bakarak tespit edebilirler. Belgenin belirli bir süre zarfında ya da belirli koşullar altında yenilenmesi öngörülmüş ise yenileme işlemi fiili olarak bildirim mekanizması işlevi görebilir. Kişiye uygun bir vize verilmemiş ya da somut bir statü tanınmamış ise, adına düzenlenen belgede kimlik bilgilerine ek olarak belge üzerinde yer alan tarihe kadar ya da göç işlemleri son bulana kadar sınırdışı edilemeyeceği açık bir biçimde yer alabilir. (Kutu 14 Hong Kong). Bu tür geçici statüler oluşturmak için yetkili makamlar mevcut vize/ikamet türlerini kullanabilir ya da yeni vize/ikamet çeşitleri oluşturabilir.¹⁵⁴ Belgeler çoğunlukla devlet tarafından düzenlense

de, bazı ülkelerdeki sığınmacı ve mülteciler gerekli olmayan idari gözetime karşı kendilerini korumak için BMMYK tarafından düzenlenen kayıt belgelerine de önem veriyorlar.

Belgelendirme idari gözetime alternatif oluşturan yöntemlerin başarısında temel öneme sahiptir ve çeşitli paydaşlar için birçok amaca hizmet edebilirler.

Kutu 9'da göç sürecinin nihai sonucunu bekledikleri süre boyunca ya da ülkede ikamet etmeye devam edebilmelerini sağlayan yasal bir dayanak olmamasına rağmen idari sebeplerle ya da başka gerekçelerle ülkeden ayrılması mümkün olmayan kişilere tanınabilecek farklı geçici yasal statü örneklerine yer verdik. Birçok ülkede yasal statü kazanan kişilere aynı zamanda bir kimlik belgesi düzenlenir, çalışma ve sosyal yardımlara erişim hakkı tanınır. Yasal statü ve kimlik/ikamet belgelerinin düzenlenmesi ve bu belgelerin sunduğu haklarla ilgili İspanya (Kutu 8), Türkiye, Hong Kong (Kutu 14), İsveç (Kutu 21) ve Avustralya (Kutu 26), Meksika, Filipinler ve Güney Kore örnekleri de incelenebilir.

5.4 Hukuki danışmanlık ve tercümanlık hizmeti

Hukuki danışmanlık ve tercümanlık hizmeti, kişilerin göç süreci içerisinde ve/veya idari gözetim uygulamaları açısından içinde buldukları durumu ve müdahil oldukları yasal süreçlere dair danışmanlık alabilmelerini sağlayan asgari standartlardır. Hukuki danışmanlık ve tercümanlık hizmetleri adil yargılanma hakkını güvence altına alır. Kişiler yasal durumlarını, dahil oldukları yasal ve bürokratik süreçleri ve gelecekte kendilerini

nelerin beklediğini anladıklarında yükümlülüklere uymaları da kolaylaşır.¹⁵⁸ Bu süreçlere dair en doğru ve güvenilir bilgiyi göçmenlere avukatlar ya da bu alanda eğitim almış danışmanlar verebilir. Bir araştırma sonucunda göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları kurumlara güven duymalarına neden olan en önemli ve yegâne kurumsal özelliğin ilk aşamadan itibaren güvenilir hukuki danışmanlık ve destek hizmetlerine erişim sağlanması olduğu tespit edildi.¹⁵⁹

Kişiler yasal durumlarını, dahil oldukları yasal ve bürokratik süreçleri ve gelecekte kendilerini anladıklarında yükümlülüklere uymaları kolaylaşır.

Göç sistemini iyi tanıyan bilgili vaka sorumluları, hukuki danışmanlar ve yetkililerin paylaştığı bilgiler doğrultusunda, kişileri yönlendirerek, göçmenlere sürece dair tutarlı bir mesajın iletilmesini sağlayabilir ve göç sürecinin tamamlanması için onlara somut destek verebilirler. Ayrıca, hukuki danışmanlık hizmeti daha adil bir sistem kurulmasını sağlayarak genel anlamda göç sistemini iyileştirir.¹⁶⁰ Hukuki danışmanlık karar süreçlerinin daha etkin bir şekilde işlemlerini sağlar. Bu hizmet sayesinde karar vericilerin değerlendirme işlemlerini ertelemelerine ya da yasal temsilcisi olmayan başvuru sahiplerinin iddialarına açıklık kazandırmak için ek zaman harcamalarına gerek kalmaz. Toplamda hukuki danışmanlık hizmeti karar süreçlerinin etkin bir şekilde işlemlerini sağlayarak maliyeti düşürür.¹⁶¹ Göçmenlere yönelik hukuki destek programları Japonya, Ürdün, Tayland, Mısır, Amerika Birleşik Devletleri ve Yemen gibi birçok ülkede uygulanıyor. Bu programların büyük bir bölümü sivil toplum örgütleri tarafından yürütülüyor ve temel olarak

mülteci statüsü belirleme prosedürü dahilinde sığınmacılara, istihdam alanında sığınmacı ve düzensiz göçmenlere hukuki destek sağlanıyor ya da danışmanlık hizmeti veriliyor. Bu programlar dahilinde ayrıca idari gözetim altında tutulan ya da tutulma riski ile karşı karşıya olan bireylere hukuki destek hizmeti sağlanıyor.

Hayati öneme sahip bilgilerin etkin biçimde ilgili kişilere aktarılabilmesi için yazılı çeviri ve tercümanlık hizmetleri de son derece önemlidir.¹⁶² Çevirisi yapılmış yazılı materyallerin yanı sıra, yetkin tercümanlar da avukatlar, vaka sorumluları ve göç yetkilileriyle kurulan iletişimin kalitesini artırır. Tercümanlar yüz yüze görüşmelere katılmadığında, tercüme hizmetinin telefonla verilmesi iletişimin en iyi şekilde sağlanabilmesi için en uygun ikinci yöntemdir.¹⁶³

5.5 Adil ve vakitli vaka çözümü

Bir başka önemli asgari standart da göç sürecinde adil ve vakitli bir çözüme ulaşmayı sağlamaktır. Adil ve vakitli vaka çözümü, etkin ve mantıklı bir göç yönetimi sisteminin olmazsa olmazıdır. Bu El Kitabının önceki bölümlerinde de ifade edildiği gibi göçmenler adil ve hakkaniyetli bir sürece tabi tutulduklarına inandıklarında vize başvuruları, uluslararası koruma başvuruları ya da diğer göçle ilgili prosedürler sonucunda alınan olumsuz kararları kabul etme ve bu kararlara uyma olasılıkları da artıyor. Bir kişi sistemin adaletsiz olduğuna inanıyorsa vize talebinin reddi ve benzeri olumsuz kararları kabul etme, yükümlülüklere uyma ve yetkili makamlarla irtibat halinde olmaya devam etme ihtimali de daha düşüktür. Sürüncemeli, kötü yönetilmiş ve şeffaflıktan uzak süreçler söz konusu olduğunda, kişiler kendilerini sistem içerisinde kaybolmuş, bir belirsizlik durumunda sıkışıp kalmış hissedebileceklerdir. Bu durum onları ikincil göç hareketlerine itecek ya da yasal olmayan faaliyetler yürütmeyi bir strateji olarak benimsemelerine neden olabilecektir.

Vaka çözüm sisteminin adilaneliğini etkileyen unsurlar arasında; göç süreçlerine dair bilgilere

erişimin zor olması; tutarsız ya da çelişkili bilgi veya kararlar, olumsuz kararlara yönelik temyiz mekanizmalarının zayıf oluşu ve karar verme sürecinde şeffaflık eksikliği (örneğin olumsuz kararların gerekçelerinin paylaşılması açısından) sayılabilir. Uzun ve verimsiz vaka çözüm süreçleri de kişinin sisteme inancını olumsuz yönde etkileyebilir, ister bağımsız ya da gönüllü ülkeden ayrılma ister sınır dışı olsun göç sürecinin nihai sonucunu kabul etmesini güçleştirebilir. Ayrıca 8.3 uygulaması olarak düzenli denetim tabi idari gözetim bölümünde belirtildiği gibi, göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulaması büyük bir adaletsizlik olarak algılanır zira kişiler hiçbir suç işlememiş olmamalarına rağmen kendilerine suçlu muamelesi yapıldığını düşünürler.¹⁶⁴ Bu adaletsizlik hissiyatı onların değerlendirme süreci ile ilgili algılarına da nüfuz eder ve vakalarının hakkaniyetli bir biçimde değerlendirilmediği inancını yaratabilir. Bu tür bir durumda ülkede yasal olarak kalma hakkına sahip olmayan kişilerin geri dönüşü için çalışma yürütmek zorlaşır. Sınır dışı işlemini kişinin rızası olmadan gerçekleştirmek, söz konusu kişi alıkonuluyor olsa dahi son derece zor olabilir.¹⁶⁵

5.6 Yerleştirme kararlarının düzenli olarak gözden geçirilmesi

Asgari standartların sonucusu ise kişiye uygulanan kısıtlamalar ya da şartların gereklilik ve orantılılığının değerlendirilmesi ve kişinin değişen koşullarının göz önüne alınabilmesi için yerleştirme kararlarının düzenli aralıklarla gözden geçirilmesiyle ilgilidir. Kişinin özgürlüğünü kısıtlayan alternatifler de insan hakları standartlarına tabidir ve bağımsız bir mercii tarafından düzenli aralıklarla alternatifler çerçevesinde alınan kararların gözden geçirilmesi gerekir.¹⁶⁶ Ayrıca alternatiflere tabi tutulan kişilerin etkin şikâyet mekanizmalarına vakitlice erişebilmelerine ve yasal yollara başvurabilmelerine de imkân tanınması zaruridir.¹⁶⁷

Alınan kararların düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi, yetkili makamlara, kişinin göç vakası

çerçevesinde yetkililerle etkileşimde kalmaya ve dayatılan şartlara uymaya devam etmeyi isteyip istemediğini yeniden değerlendirme fırsatı sunar. Kanada (Kutu 10) örneğinde görüldüğü gibi yükümlülükler uymayı ödüllendirmek ve desteklemek için şartların gevşetilmesi kişinin göç sürecine müdahilliğini devamlı kılmak açısından etkili bir araçtır. Alınan kararların düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi aynı zamanda yetkili makamların, yerleştirme kararlarını etkileyen, yeni ortaya çıkmış hassas durumlar ya da risk faktörleri gibi unsuları ve vaka çözümü önündeki yeni ya da devam eden engelleri tespit etmesini de sağlar.¹⁶⁸

Ayrıca, her türlü idari gözetim kararının yargı denetimine açık olması keyfi alıkoyma uygulamalarının önüne geçmek için kilit öneme sahiptir.¹⁶⁹ İdari gözetim sistemlerinin, alıkoyma kararı ve kişinin saliverilmesi şartlarını düzenli aralıklarla bağımsız bir mercii tarafından incelenebilmesi özellikle önemlidir. Kişinin hakkında alınan idari gözetim kararına tarafsız bir mahkeme önünde itiraz edebilmesi, kişi hürriyetini keyfi alıkoyma uygulamalarına karşı koruyan temel bir mekanizmadır.

Alınan kararların düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi yetkililerin, yerleştirme kararlarını etkileyen yeni unsuları ve vaka çözümü önündeki engelleri tespit etmesini sağlar.

Bu hedefe ulaşmak için oluşturulan en güçlü mekanizmalardan biri alınan tüm idari gözetim kararlarını Arjantin (Kutu 1) ve Almanya örneklerinde olduğu gibi yargı denetimine tabi tutmaktır.¹⁷⁰ İdari gözetim kararları otomatik, hızlı ve düzenli olarak ya mahkemelerin ya

da bağımsız bir kamu kurumunun bağımsız denetimine tabi olmalıdır.¹⁷¹ Mahkeme ya da bağımsız kamu kurumu tarafından yapılan denetim kararların bağımsız ve düzenli bir şekilde gözden geçirilmesini sağlar. Bu tür şeffaf mekanizmalar, karar verici tarafından idari gözetim kararının gerekçelerinin açıkça ortaya konmasını ve hakkında idari gözetim kararı alınan kişinin de durumuyla ilgili endişelerini ifade etmesini ve elindeki mevcut kanıtları yetkili makamlarla paylaşmasını sağlar.

Kişinin saliverilmesi için ise ya kefalet ya da teminat (Kefalet, teminat, güvence veya garanti bölümünde açıklanmıştır) gibi yöntemler uygulanabilir ya da idari gözetim süresinin üst sınırı belirlenerek bu süre sonunda kişi serbest bırakılabilir. Ayrıca idari gözetim altında tutulan kişinin hassas durumu ya da kişiye karşı bakım

yükümlülüğü nedeniyle de salıverme söz konusu olabilir.¹⁷² Örneğin, idari gözetim nedeniyle kişinin ciddi ruh sağlığı sorunları ortaya çıktığında ya da vatansız kişiler söz konusu olduğunda vaka çözümü beklenirken idari gözetim süresinin belirlenen üst sınırı aşması durumunda idari gözetim uygulamasına son verilebilir. Topluluk temelli alternatifler geliştirildiğinde ise alıkoyma, salıvermeyi sağlayacak seçeneklerin mevcut olmaması nedeniyle başvuru bir uygulama olmaktan çıkar. Bakınız: Kanada (Kutu 25) ve Avustralya (Kutu 25), Meksika, Filipinler ve Güney Kore örnekleri.

KUTU 10

DÜZENLİ ARALIKLARLA YAPILAN EK DEĞERLENDİRME

KANADA VE AVRUPA BİRLİĞİ

Kanada'da uygulanan Toronto Kefalet Programı idari gözetim şartlarının düzenli olarak gözden geçirilmesinin önemini ortaya koyuyor. Bu program çerçevesinde oluşturulmuş idari gözetim alanında uzman bir kuruluş 1996'dan beri hükümet desteğiyle bu çalışmayı yürütülmüştür.¹⁷³ Söz konusu kurum tarama ve değerlendirme süreci sonunda kefalet ile serbest bırakılma şartlarını karşılayan kişileri tespit ediyor ve bu kişilere kefalet başvurusu sürecinde destek oluyor. Bu hizmetten faydalanan danışanlar arasında hapis cezasını tamamladıktan sonra sınırdışı edilme riskiyle karşı karşıya olan göçmenler, uluslararası koruma başvuruları reddedilenler ve inandırıcılık sorunları ya da kaçma riski

nedeniyle idari gözetim altında tutulan sığınmacılar var. Program güçlü vaka yönetimi, destek, bilgi ve danışmanlık, bildirim ve denetim çalışmaları temelinde oluşturulmuş. Programa dahil olan kişilere öncelikle düzenli bildirim yükümlülüğü getiriliyor ve bu şekilde yoğun bir denetime tabi tutuluyorlar. Bu şartlar bir süre muhafaza edildikten sonra yükümlülükler yeniden değerlendiriliyor ve vaka yöneticileri ile danışanlar arasında güven ilişkisi kurulması sağlanıyor. Vaka yöneticileri aynı zamanda madde kullanımı, uyuşturucu bağımlılığı veya ruh sağlığı desteği ihtiyacı gibi hususları izliyor ve ele alıyor zira kişisel sorunlar kişinin yükümlülüklerine uyma yetisini etkiliyor. Programın

maliyeti kişi başı günlük 10-12 Kanada doları, idari gözetimin günlük maliyeti ise 179 Kanada dolarıdır.¹⁷⁴ 2009-2010 mali yılında programın başarı oranı %96,35¹⁷⁵; 2013-2014 yılında bu oran %94,31'dir.¹⁷⁶

Gerçekleşen Yönergesinin 15 (2) maddesi ve Kabul Koşulları Yönergesinin 9 (3) maddesi uyarınca, Avrupa Birliği'ne Üye Devletler idari gözetim kararlarının en erken şekilde yargı denetimine girmesini sağlamalıdır.¹⁷⁷ Ayrıca, Gerçekleşen Yönergesinin 15 (3) maddesi ve Kabul Koşulları Yönergesinin 9 (5) maddesi de idari gözetim kararının makul aralıklarla, ya üçüncü ülke vatandaşının başvurusu üzerine ya da re'sen gözden geçirilmesi şartını getirir.

6. Tespit ve karar alma

Etkin göç yönetimi için tarama ve değerlendirme hayati öneme sahiptir. Bireysel tarama ve değerlendirme alıkoymanın gereklilik ve orantılılık testlerini geçtiğinden ve keyfi olmadığından emin olmanın tek yoludur. Gerçekten de göç yetkilileri kapatılmaması gerekenleri “ayıklamak” ve bilgiye dayalı yerleştirme ve yönetim kararları almak için giderek artan biçimde tarama ve değerlendirme yöntemlerini kullanıyor.

Bireysel tarama ve değerlendirme sayesinde hükümetler, kişinin vakasının çözümü için çalışırken, onu nasıl yerleştirecekleri, idare edecekleri ve destekleyecekleri konusunda vaka temelinde bilgiye dayalı karar alabilmek için riskleri, gereksinimleri, hassasiyetleri ve güçlü noktaları tespit edip değerlendirebilirler. Tarama ve değerlendirme, yerleştirme kararını almadan önce, yerleştirme sırasında periyodik aralıklarla kısaca göç sürecinin her aşamasında yapılabilir. Devamlı periyodik değerlendirme, yerleştirme kararlarını gözden geçirmek, gerektiğinde

yerleştirmeyi yeniden düzenlemek ve yerleştirme şartlarının her birinin halen gerekli olduğundan emin olabilmek için hayati öneme sahiptir.

Tarama ve değerlendirme farklı fakat birbirini tamamlayan süreçlerdir. Yetkililerin yerleştirme kararlarını mevcut duruma göre yeniden düzenlemelerini ve yerleştirme şartlarının her birinin geçerliliğini koruyup korumadığını tespit etmelerini sağlar.

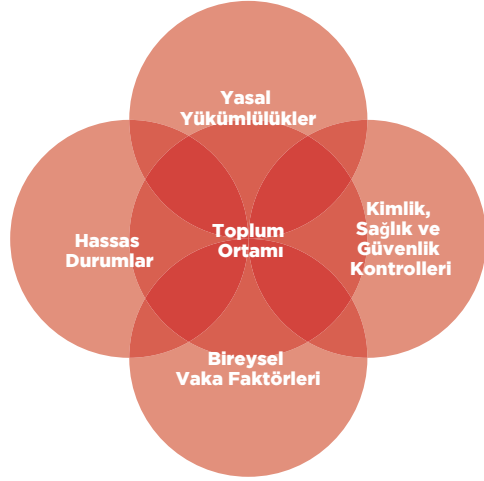
Tarama kişisel bilgiler gibi temel bilgi ve kişisel özelliklerin elde edilmesi sürecidir. Tarama sırasında toplanan veriler, kişinin kimliği, uyruğu, yasal statüsü, sağlık durumu, güvenlik göstergeleri, hassasiyet göstergeleri ve yükümlülüklere uyma geçmişi gibi bilgileri kapsar. Bu bilgiler kişinin göç statüsünün belirlenmesi, ilk yönlendirme, yönetim ve yerleştirme kararlarının alınması için kullanılabilir.

Değerlendirme çerçevesinde kişinin içinde bulunduğu koşullar, hassas durumu ve/veya risk faktörleri daha detaylı bir biçimde ele alınır. Tarama esnasında tespit edilen ihtiyaçların değerlendirilmesi, örneğin insan ticareti mağdurları ya da vatansız kişiler için, ayrıca bir inceleme yapılabilir ya da belirli bir vakada izlenmesi gereken yolun detaylı bir biçimde araştırılması söz konusu olabilir. Değerlendirme taramayla aynı anda ve taramayı yapan kişi tarafından gerçekleştirilebilir ya da vaka sorumluları, göç yetkilileri ve/veya yargı mensupları tarafından ileri bir tarihte ve mükerreren yapılabilir. Değerlendirmeler yönetim ve yerleştirme kararları almak ya da bu kararları mevcut duruma uygun hale getirmek için kullanılır.

Bireysel bir vakanın taranması ve değerlendirilmesinde çeşitli faktörler dikkate alınabilir. Aşağıdaki paragraflarda göçmenlerle etkin vaka yönetiminde başat öneme sahip dört kilit alan tanımlandı. Şekil 2'de görüldüğü gibi bu alanlar şunlar:

- Yasal yükümlülükler
- Kimlik, sağlık ve güvenlik kontrolleri
- Hassas durumlar
- Bireysel vaka faktörleri
- Toplum ortamı

Şekil 2: Bireysel değerlendirme yöntemiyle toplumu anlamak

6.1 Yasal yükümlülükler

İdari gözetimin her vakada yasallık kriterini karşılıyor olması kişilerin keyfi veya haksız idari gözetim uygulamalarına karşı korunması için birincil öneme sahiptir. Kişiler, uluslararası insan hakları hukuku ve standartları, kapatmaya dair ulusal kanun ve politikalar ışığında yürütülen bir tarama faaliyetine tabi tutulduğunda hukuksuz idari gözetim uygulamalarının azalması, bu uygulamalara bağlı olarak ortaya çıkan yüksek dava masraflarının ve kamusal alana taşınan eleştirilerin bertaraf edilmesi sağlanabilir. Her bireysel vakada yasal yükümlülükler değerlendirildiğinde kapatma uygulamasının yasallık şartını karşılayıp karşılamadığı tespit edilebilir ve yerine getirilmesi gereken tüm yasal gereklilikler belirlenebilir.

Birçok ülkede, refakatsiz küçüklerin idari gözetime konu edilmesini yasaklayan hükümler gibi, hassas durumda olan bireyler de dahil olmak üzere belirli gruplar söz konusu olduğunda zorunlu olarak uygulanacak tedbirleri tanımlayan yasalar vardır. Bu tedbirler, ulusal kanunlara ve bazı durumlarda bölgesel sözleşmelere göre farklılık gösterir. Devletler, mecburi idari gözetim

uygulamalarının herhangi bir türüne başvurmayı düşündüklerinde keyfi uygulamalardan korunma hakkının gözetildiğinden emin olmalıdırlar.¹⁷⁸

Bu aşamada değerlendirme altına alınması gereken yükümlülükler arasında belirli grupların, örneğin refakatsiz küçüklerin, kapatılmasının engellenmesi vardır. Ayrıca yasalara yurttaş ve yasal statü sahibi yabancıların ya da diğer hassas bireylerin idari gözetim altına alınmasının önüne geçebilir. (Bölüm 4.4'te görüldüğü gibi).

Bölüm 4'te ifade edildiği gibi, mevcut yasa ya da politikalar, idari gözetime alternatif oluşturan yöntemlerin denenmiş olmasını ya da söz konusu bireysel vakada idari gözetim dışı yöntemlerin uygulanamayacağına saptanmış olmasını zorunlu kılabilir.

Son olarak, halihazırda idari gözetim altında tutulan kişilerin hangi koşullar altında salıverilebileceğini belirleyen kanun ya da politikalar olabilir. Salıverilme gerekçeleri arasında şunlar sayılabilir:

KUTU 11

KARMA GÖÇ BAĞLAMINDA TARAMA VE DEĞERLENDİRME

ZAMBİYA

2013 ve 2014 yılları arasında Zambiya hükümeti IOM, BMMYK ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu ile iş birliği içerisinde, karma göç bağlamında ulusal aktörlerin hassas durumda olan göçmenlerin ihtiyaçlarına yanıt verebilme kapasitelerinin geliştirilmesi için bir çalışma başlattı. Programın hedeflerine yönelik olarak çalışma yürütmek üzere bakanlıklar, polis ve sivil toplum örgütlerini bir araya getiren çalışma grubu oluşturuldu.

Hassas durumda olan göçmenlerin tespit edilmesi, yetkili kurumlara ve ilgili hizmetlere yönlendirilmesi için Kılavuz İlkeler oluşturuldu ve Ulusal Yönlendirme Merkezi (NRM)¹⁷⁹ kuruldu.¹⁸⁰ NRM'nin tanımına göre hassas durumda olan göçmenler arasında mülteciler, sığınmacılar, başvuruları reddedilen sığınmacılar, insan kaçakçılığı mağdurları (insan kaçakçılığı mağduru olduğu "varsayılanlar" ve "potansiyel" mağdurlar da dahil), refakatsiz

ve ebeveynlerinden ayrı çocuklar, ülkeyi terk edemeyen ancak yasal ikamet hakkına da sahip olmayan göçmenler ve vatansız kişiler bulunuyor.

NRM süreci, göç yetkililerin yaptığı bir ilk mülakat ve kayıt işlemleri ile başlıyor.¹⁸¹ Bu ilk mülakatın amacı acil koruma/destek ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve temel kimlik bilgilerinin kayıt altına alınması.

Ardından göçmen daha ayrıntılı bir değerlendirme ve statü belirleme prosedürü için yetkili mercilere yönlendiriliyor. Yetkili merciler arasında polis (insan kaçakçılığı mağdurları için), Sosyal Refah Bakanlığı (refakatsiz veya ebeveynlerinden ayrı çocuklar için), Mülteciler Komiserliği Ofisi (mülteciler, sığınmacılar ve başvurusu reddedilen sığınmacılar için) ve göç yetkilileri (ülkeyi terk edemeyen ancak yasal ikamet hakkına da sahip olmayan göçmenler ve vatansız kişiler için) bulunuyor.

Bu kapsamlı değerlendirmenin ardından göçmenler kısa, orta ve uzun dönem ihtiyaçlarının karşılanması için ilgili kurumlara, vaka çözümünün kolaylaştırılması için ise yetkili makamlara yönlendiriliyor.

Pilot proje olarak uygulandıktan sonra Kılavuz İlkeler Zambiya'nın tüm bölgelerinde kullanılmaya başlandı. 200'den fazla görevli Kılavuz İlkeler ve NRM eğitimi aldı.¹⁸² Programa dair yapılan ilk değerlendirme, program sayesinde görevlilerin (a) Profil Çıkarma Formunu kullanarak hassas durumdaki göçmenlerin tespit edilmesi; (b) göçmenlerin ilgili kurumlara ve hizmet sağlayıcılara yönlendirilmesi; (c) göçmenlere ihtiyaçları olan koruma hizmetlerinin sağlanması ve (d) Zambiya'da yaşayan hassas durumdaki göçmenler için koruyucu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik olarak paydaşlarla koordinasyon ve işbirliği yapılması gibi alanlarda kapasitelerini geliştirdikleri ortaya çıktı.

- İdari gözetim altında bakım yükümlülüğünü yerine getirmek mümkün değilse,
- Azami idari gözetim süresine ulaşıldığında,
- Kişiye vize ya da oturma izni verildiğinde.

Yasal yükümlülüklerin tarama ve değerlendirme sürecine dahil edilmesi idari gözetim kararlarının yasalara uygun olmasını sağlayarak hem bireyleri hem de devleti hukuksuz ya da keyfi uygulamaların olumsuz sonuçlarından korur.

6.2 Sağlık, kimlik ve güvenlik kontrolleri

Tüm tarama ve değerlendirme süreçlerinin temel bileşeni hükümetler tarafından yürütülen standart sağlık, kimlik ve güvenlik kontrolleridir. Bu üç değerlendirme, ülkeye giriş/çıkışların yönetilmesi ve düzenlenmesi açısından hayati öneme sahiptir. Birçok ülkede, bu kontroller yapılırken idari gözetime başvurulmaması ya da en azından idari gözetim süresinin asgaride tutulabilmesi için kolaylaştırılmış kimlik, sağlık ve güvenlik kontrolü yöntemleri geliştirildi.

6.2.1 Sağlık kontrolleri

Sağlık taramaları hükümetlerin, tüberküloz gibi bulaşıcı hastalıklar da dahil olmak üzere, her tür tıbbi meseleyi kontrol edebilmesini sağlıyor.¹⁸³ Sağlık kontrolleri hükümetlerin temel sağlık sorunlarını belirleyebilmelerini ve böylece kamu sağlığını koruyabilmelerini mümkün kılıyor. Bu kontroller aynı zamanda idari gözetim altında tutulan kişilerin sağlıklarının korunması için de kullanılabilir. Düzenli sağlık tarama ve kontrolleri geri gönderme merkezlerine bulaşıcı hastalıkların girmesini önleyebilir. Kontroller aynı zamanda ciddi sağlık sorunları olan kişilerin tespit edilmesi ya da bu kişilerin gerektiğinde salıverilmelerini de sağlayabilir. Sağlık taraması bazen ulusal sağlık sistemleri üzerinde oluşabilecek adil olmayan yükü sınırlandırmak için de kullanılıyor. Ancak, bu tür bir uygulama titizlikle yürütülmeli ve ciddi anlamda hasta olan kişilerin sağlık hizmetlerinden yoksun bırakılarak gayriirnsani muameleye maruz kalmaması sağlanmalıdır. Bunların yanı sıra,

kişilerin geri gönderilecekleri yerde ihtiyaçları olan tedaviye erişim sağlayabileceklerinden emin olmadan sınır dışı edilmemeleri gerekir.¹⁸⁴ İsveç'te sığınmacılar ülkeye girişte sağlık kontrolü hizmetinden faydalanabiliyorlar ancak bu kontroller yalnızca kamu sağlığını tehdit eden gözle görülür bir hastalık söz konusuysa zorunlu olarak yapılıyor.¹⁸⁵

6.2.2 Kimlik kontrolleri

Kimlik kontrolleri, kişinin adı, menşe ülkesi, uyruğu ve doğum tarihi gibi temel kimlik bilgilerinin tespit edilmesini sağlar. Temel kimlik bilgileri, pasaport gibi kimlik ve seyahat belgelerinin diğer mevcut verilerle uyumlu olduğu durumlarda kolaylıkla tespit edilebilir. Ancak kimlik tespiti, kişi zulüm gördüğü ülkeden belgeleri olmadan kaçmak zorunda kaldıysa ya da sahte isim ile ülkeye giriş yapmaya çalıştıysa zorlaşabilir.¹⁸⁶ Bu araştırmada kimlik tespiti ile ilgili bu tür sorunları tartışmak istemiyoruz ancak kişinin kimlik tespitinin yapılmasını sağlayacak belgeleri sunamıyor oluşu bir alıkonma gerekçesi olmamalıdır zira bu koşullar altında kapatma gereklilik ve orantılılık kriterlerini karşılamıyor olacaktır.

Kişinin kimlik tespitinin yapılmasını sağlayacak belgeleri sunamıyor olması alıkonma gerekçesi olmamalıdır.

Ayrıca, mevcut veriler sığınmacıların statü belirleme işlemleri süresince göç prosedürlerine uyma eğiliminde olduklarını gösteriyor. Dolayısıyla kişilerin kaçıp kaybolacakları varsayımına dayanan bir kapatma uygulamasının gerekli bir uygulama olduğu iddia edilemez.¹⁸⁷ Gerçekten de aralarında İsveç, Finlandiya ve Almanya'nın da bulunduğu birçok ülke kimlik doğrulaması yaparken sığınmacıları açık barınma merkezlerinde misafir ediyor. Kanada'da ise yetkililerle iş birliği yapmalarına rağmen kimlikleri belirlenemeyen kişilerin salıverilmesi yönünde talimat veriliyor.¹⁸⁸

6.2.3 Güvenlik kontrolleri

Güvenlik kontrolüyle söz konusu kişinin ulusal güvenliğe veya kamu düzenine tehdit oluşturup oluşturmadığı tespit edilir. Kişinin geçmişte terör örgütleri içinde yer almış, insan hakları ihlalleri içeren faaliyetlere katılmış olması ulusal güvenliği ya da kamu düzenini tehdit edici bir unsur olarak değerlendirilirse bu durum ülkeye girişine izin verilmemesine neden olabilir. Güvenlik kaygılarını risk değerlendirmesine dahil eden ülkeler arasında Avustralya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 12) ve Hong

Kong (Kutu 14) bulunmaktadır. Alıkoymanın gereksiz yere uzamaması için bu tür kontroller en kısa zamanda ve hızlı biçimde tamamlanmalıdır. Güvenlik kontrolünün kısa sürede gerçekleştirilmesi için yetkililerle iş birliği yapan bireyler uzun süreli alıkoyma uygulamalarına maruz bırakılmamalıdır. Bu süreç boyunca bir güvenlik riski olarak görülen kişilere haklarında yapılan bu değerlendirmenin dayanakları anlatılmalı ve hukuki destek yardımıyla bağımsız bir organ karşısında savunmalarını yapabilmeleri için vakalarıyla ilgili daha fazla bilgiyi yetkililerle paylaşma imkânı tanınmalıdır.

KUTU 12

TARAMA VE DEĞERLENDİRME

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Mart 2013'te ABD Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza (ICE) departmanı ulusal düzeyde yeni bir Risk Sınıflarını Değerlendirme aracı oluşturdu. Bu araç yerleştirme kararları alınırken kullanılan ilk otomatik bireysel değerlendirme sistemiydi. Risk Sınıflarını Değerlendirme aracı git gide artan sayıda kişinin gereksiz yere idari gözetim altına alınması ya da uzun gözetim altında tutulması karşısında yükselen eleştirilere cevaben geliştirilmişti. Bu tür uygulamalar, idari gözetimin orantılı ve meşru olup olmadığını değerlendirmeyi sağlayacak bireysel ve yeknesak bir değerlendirme yapılmadan uygulanıyordu. Örneğin, kişinin toplum için bir tehlike teşkil edip etmediği ya da kaçma riskinin olup olmadığı değerlendirilmeden kişi idari gözetim altına alınıyordu.¹⁸⁹

Risk Sınıflarını Değerlendirme aracı kapatılan kişilerin kayıt sürecinde (a) kişinin salıverilmesi mi yoksa idari gözetim altına alınması mı

gerektiği, (b) salıverilme durumunda kişinin hangi düzeyde denetleneceği ve (c) idari gözetim altında tutulması söz konusu olursa sınıflandırmasının ne olacağı belirlemek için kullanılıyor. Bu araç ICE memurlarına çok aşamalı bir karar verme sürecinde rehberlik ediyor. Karar alma süreci hukuki bir değerlendirme ile başlıyor. Öncelikle kişinin mecburi idari gözetime tabi olup olmadığı ya da bunun gerekli olup olmadığı hukuki düzlemde inceleniyor. İdari gözetimin gerekli olup olmamasıyla ilgili olarak Risk Sınıflarını Değerlendirme aracı, bir kişinin toplum için yarattığı riski puanlamak için nesnel sınıflandırma ölçekleri ve matematiksel katsayılara sahip çarpanlar/algoritmalar kullanıyor. Toplum için bir risk teşkil etmeyen ve salıverilme şartlarını karşılayan kişiler kaçma kaybolma riskini puanlayan ek çarpanlar kullanarak değerlendiriliyor. Bu değerlendirme sonucunda kişiye en uygun alternatif saptanıyor.

Risk Sınıfları Değerlendirme aracı, ICE memurlarının aile bağları, göç öyküsü ve göç sürecinde yükümlülüklerle uyma geçmişi, sağlık, ruh sağlığı ve diğer hassas durumların ortaya çıkmasına neden olabilecek etkenleri ilk aşamadan itibaren dikkatle değerlendirmelerini gerektiriyor. Ayrıca kişilerin hassas durumda birey olarak değerlendirilmelerini sağlayacak engellilik, yaşlılık, hamilelik, emziren anne ya da ailesinin geçimini sağlayan yegâne kişi olma, ruh sağlığı sorunları, Kadına Yönelik Şiddet Kanunu kapsamında olma, suç mağdurları ve insan ticareti mağdurları dahil mağduriyet durumlarıyla ilgili bir dizi yönlendirici soruyu da içeriyor.¹⁹⁰ Risk Sınıfları Değerlendirme aracının tarihsel olarak kapatma eğiliminin ağır bastığı ve kriterlerin son derece katı bir biçimde uygulandığı bir ortamda ne kadar etkin olabileceğini zamanla göreceğiz.¹⁹¹

Hapis cezasını tamamlayan göçmenler ile ilgili risk değerlendirilmesi Bölüm 6.4.5'te bir kişisel özellik meselesi olarak ele alınıyor.

6.3 Hassas durumda olma

Hassas durumların değerlendirilmesi, yönetim stratejileri oluşturulurken hassas bireylerin özel ihtiyaçlarına duyarlı olunması ve stratejilerin bu kişilerin ihtiyaç duyduğu desteği sunabilmesini sağlar. Bu tür bir değerlendirmeyle, yalnızca temel ihtiyaçlarını karşılamak ya da günlük faaliyetlerini yürütmek için ek desteğe ihtiyacı olan bireyler değil, göç prosedürlerini anlamak ve müzakere etmek ve salıverilme koşullarını yerine getirmek için ek desteğe ihtiyacı olan kişiler de tespit edilebilir. Özellikle hassas durumda olan kişilerin idari gözetim ortamıyla baş etmelerini sağlayacak kişisel kaynakları daha az olabilir. Ayrıca bu bireylerin alıkoyma uygulamasından zarar görme riskleri de daha yüksek olabilir.¹⁹² Bölüm 4.4 aktardığımız üzere, bazı ülkelerde belirli hassas grupların alıkoyma uygulamalarına kati suretle konu edilemeyecekleri açıkça ortaya konmuştur.

Hassas durum değerlendirmeleri, bireylerin toplum içerisinde sahip oldukları konumların hangi şekilde toplumun diğer üyeleriyle eşitsiz bir ilişkiye girmelerine neden olduğunu tespit etmeyi sağlar. Bu kavram üzerindeki çalışmalar, hassas durum değerlendirmelerini insanların neyin karşısında hassas olabilecekleri etrafında kurarak, hassasiyet yaratan bağlama odaklanır.¹⁹³ Ancak, halihazırda kullanılan hassas durum değerlendirme yöntemlerinin çoğu belirli kişisel özellikler temelinde oluşturulan bazı kategorileri hassas gruplar olarak tanımlar.¹⁹⁴ Bu rapor ile hedeflenen amaç doğrultusunda geleneksel olarak hassas bireylerin tespit edilmesinde kullanılan dört alanı tartışacağız (Bakınız Şekil 3). Bu alanlar şunlar:

- Yaş
- Toplumsal Cinsiyet / Çeşitlilik
- Sağlık
- Korunma ihtiyaçları

Şekil 3: Hassas durumların değerlendirilmesi

Yaş	Yaşlılar ve çocuklar (özellikle refakatsiz ve ebeveynlerinden ayrı düşmüş küçükler)
Toplumsal Cinsiyet / Çeşitlilik	Risk altındaki kadınlar, hamile kadınlar, emziren anneler ile cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimleri nedeniyle risk altında olanlar
Sağlık	Bedensel ya da ruhsal sağlık sorunları, engellilik, psiko-sosyal faktörler ve refah seviyesi
Koruma ihtiyacı	Mülteciler, sığınmacılar, vatansızlar, insan ticareti mağdurları ile işkence, travma ve cinsel veya cinsiyet temelli şiddet mağdurları

6.3.1 Yaş

Hassas durum değerlendirmesi yaşı nedeniyle hassas durumda olan kişileri tespit edilebilmelidir. Toplumda ekonomik, siyasi ve kişisel iktidar sıklıkla yaşla ilgilidir. Zayıf ve artık çalışamayacak durumda olan yaşlı kişiler temel ihtiyaçlarını karşılamak için genelde başkalarına bağımlı haldedir.¹⁹⁵ Hem Kanada¹⁹⁶ hem de Çin'de uygulanan politikalar yaşlılar söz konusu olduğunda alıkoyma uygulamalarına gidilmemesi ya da bu gruplar için alıkonmanın ancak son çare olarak kullanılması yönünde düzenlenmiştir. Benzer biçimde çocuklar da temel ihtiyaçlarını karşılamak için çoğunlukla yetişkinlere bel bağlamak zorundadır ve daha önce Bölüm 4.4'te ifade edildiği gibi çocuklar hiçbir koşulda alıkonulmamalıdır.

6.3.2 Toplumsal Cinsiyet / Çeşitlilik

Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve farklılığı gözler önüne seren diğer işaretler bazı ortamlarda bireylerin

hassas bir duruma itilmelerine neden olabilir. Risk altındaki kadınlar, emziren anneler ve hamile kadınlar idari gözetim ortamında diğer alıkonulan kişilere nazaran daha hassas bir konumda olacaklardır. Cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği de özellikle idari gözetim ortamında hassas durumların oluşmasına sebebiyet verebilir.¹⁹⁷ Hassas durum değerlendirmesi esnasında bu tür durumların tespit edilmesi, tıpkı Kutu 18'de sunulan Belçika örneğinde olduğu gibi, kişiye güvenli bir yaşam alanı sunabilecek yönetim seçeneklerinin benimsenmesine yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda, sığınmacılar için BMMYK'nın 9 numaralı İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri'nin sunduğu ek bilgilerden de faydalanılabilir.

6.3.3 Sağlık

Ciddi sağlık problemleri göç süreci içerisinde kişileri hassas bir duruma itebilir. Bağımsız hareket edebilme imkanlarını kısıtlayan veya ortadan kaldıran fiziksel ya da ruhsal sağlık sorunları olan kişiler, gündelik bakıma ve sağlık hizmetlerine erişmek için desteğe ihtiyaç duyabilirler. Bu tür bir destek sunulurken hem yasal bakım yükümlülüğünün gereği yerine getirilmeli hem de kişinin olumsuz sağlık durumunun toplum içine yerleştirilme şartlarını yerine getirmesine engel olmaması sağlanmalıdır. Örneğin, kronik hastalığı olan bir kişi, yetkililerle irtibat halinde olmaya devam etmek istese de fiziksel olarak bildirim yükümlülüğünü yerine getiremeyebilir.¹⁹⁸ Kişinin refahını etkileyen ve hassas durum

KUTU 13

HASSAS DURUMDA OLAN BİREYLERİN KAPATILMASININ YASAKLANMASI

TÜRKİYE

Türkiye'de ilk defa kapsamlı bir göç yönetim çerçevesi oluşturuldu. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 4 Nisan 2014 tarihinde parlamentonun onayından geçerek yürürlüğe girdi. Bu kanun, uluslararası koruma talep eden kişilere yönelik alınan idari kararlarda önemli usul güvenceleri ve koruma getiriyor. Ayrıca bu yasa ile hassas durumda olan kişilerin idari gözetim altına alınması yasaklanıyor ve ilk defa bu gruplar için alternatif yöntemler tesis ediliyor.

YUKK kapsamında uluslararası koruma talep eden refakatsiz küçükler,²⁰² insan ticareti mağdurları, uluslararası koruma statüsü sahipleri, uluslararası koruma başvurusu sahipleri (yasa ile belirlenen durumlar

dışında) ve vatansız kişilerin kapatılması yasaklanmaktadır.

YUKK aynı zamanda hassas durumda olan bazı grupların sınırdışı edilmelerini, dolayısıyla idari gözetim altında tutulmalarını yasaklıyor. Bu hassas gruplar; sınır dışı edilmeleri durumunda işkence/kötü muameleye maruz kalacak olanlar, sağlık durumları, yaşları ya da hamilelik durumları nedeniyle seyahat etmesi mümkün olmayan kişiler; geri gönderildikleri ülkede ya da menşe ülkelerinde ihtiyaç duydukları tıbbi tedaviye erişmesi mümkün olmayan kişiler ve tedavileri tamamlanıncaya kadar ciddi psikolojik, fiziksel ya da cinsel şiddette mağdurları.

YUKK uyarınca, hassas durumdaki kişilere insani ikamet

izni düzenleniyor. İnsan ticareti mağdurları için ise özel bir ikamet izni düzenlenmekte. İnsani ikamet izni aynı zamanda hakkında sınır dışı kararı alınmış ancak sınır dışı edilemeyen kişiler için de düzenlenebiliyor (örneğin, menşe ülkeleri söz konusu kişiyi kabul etmeyi reddettiği durumlarda). İnsani ikamet izni sahiplerine yetkililer tarafından belirlenen kabul ve barınma merkezlerinde ikamet etme ya da belirli aralıklarla yetkili makamlara bildirimde bulunmaları yükümlülüğü getiriliyor. Bu ikamet izni hamilinin sağlık, eğitim ve hukuki yardım hizmetlerine erişimde kullanılan yabancı kimlik numarası almasını sağlıyor. Sığınmacılar tayin edildikleri "uydu kent" sınırları içerisinde hareket özgürlüğüne sahip olabiliyorlar.²⁰³

yaratan psiko-sosyal faktörler arasında aile ilişkilerinin ciddi düzeyde bozulması, şiddet ve tacize uğrama ve çocuklar söz konusu olduğunda ciddi davranışsal sorunlar sayılabilir.¹⁹⁹ Sağlık açısından hassas durumları tespit etmek için tarama ve değerlendirme yöntemlerini kullanan ülkeler arasında Hong Kong (Kutu 14) ve Avustralya (Kutu 16) var.

İdari gözetim vakalarında kişinin sağlık ve refah durumunun değerlendirilmesi özellikle önemlidir zira alıkonuların birçoğu, özellikle de ciddi ve kronik hastalıklar söz konusu olduğunda, ancak sınırlı düzeyde ihtiyaçları olan sağlık hizmetlerine erişebilirler. Ayrıca Bölüm 1.3.3'te tartışıldığı üzere kapatma uygulamasının kendisi bazı sağlık problemlerinin ortaya çıkmasına ya da ilerlemesine neden olan başat bir faktör olarak karşımıza çıkabilir.

6.3.4 Koruma ihtiyaçları

Uluslararası insan hakları sözleşmeleri, devletlerin, sınırları içerisinde bulunan hassas durumdaki bireyleri koruma yükümlüğüne işaret ediyor. Bu sözleşmeler çocukları, sığınmacıları ve mültecileri, işkence mağdurlarını, insan ticareti mağdurlarını, kadınları ve vatansız kişileri de koruma altına alıyor.²⁰⁰ Latin Amerika ve Afrika'daki bölgesel sözleşmeler ise meşru sebeplerle ülkesini terk etmek zorunda kalmış olan göçmenler için ek bir koruma sağlıyor.²⁰¹ Ayrıca işkence, şiddet ve travma mağdurları kapatma uygulamalarının zarar verici etkisi karşısında daha savunmasız olabiliyor ve hapisane benzeri bir kuruma yerleştirildiklerinde tekrar travma yaşama riski ile karşı karşıya kalabiliyorlar. Hassas durum değerlendirmesi, koruma ihtiyacı olan bireylerin tespit edilmesini ve sığınma prosedürlerin ya da diğer koruma mekanizmalarına erişmeleri, statü değerlendirilmesi yapılırken uygun bir kuruma yerleştirilmelerini sağlayacaktır. Sığınmacılar söz konusu olduğunda esas alınacak kriterler ve standartlar için ayrıca bakınız: BMMYK İdari Gözetim Kılavuz İlkeleri ve Kutu 8 İspanya, Kutu 13 Türkiye, Kutu 21 İsveç.

6.4 Bireysel vaka ile ilgili faktörler

Kişinin durumunun topluluk içinde en uygun şekilde yönetilmesi için gerekli destek mekanizmaları ya da ilave şartları değerlendirirken önemli olabilecek, birey ve bireyin içinde bulunduğu durumla ilintili bir dizi faktör vardır. Değerlendirme kapsamında alınacak temel alanlardan bazıları şunlardır:

- Kişinin göç sürecinin hangi aşamasında bulunduğu,
- Vaka çözümü için gerekli tahmini süre,
- Hedeflenen varış ülkesi,
- Aile ve topluluk bağları,
- Yükümlülüklere uyma geçmişi dahil kişilik özellikleri ve
- Kişinin sürece duyduğu güven.

6.4.1 Göç süreci

En doğru yerleştirmeyi yapabilmek için kişinin göç sürecinin hangi aşamasına ulaştığını tespit etmek önemlidir. Vize başvurularıyla ilgili alınacak ilk kararı bekleyen bir kişi ile vize talebi tüm aşamalarda reddedilmiş ve ülkede kalmaya devam etmesini sağlayacak hiçbir yasal yolu kalmamış olan bir kişi tamamen farklı durumdadır.

Eğer hedef ülkelerinde bulunuyorlarsa, hem sığınmacı hem de düzensiz göçmenlerin vize başvuruları, mülteci statüsü talepleri ya da diğer yasal prosedürlerin cevabını bekledikleri süreçte kaçma kaybolmalarının söz konusu olmadığı konusunda uzlaşma sağlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı verilerine göre seyahat özgürlükleri kısıtlanmadan, bağımsız ve şartsız olarak toplum içinde yaşayan sığınmacıların %85'inden fazlası herhangi bir ilave yaptırım söz konusu olmadan Göç Mahkemelerinin duruşma çağrılarına uyuyor.²⁰⁴ Bu tür veriler, sığınmacıların statü değerlendirme prosedürlerine müdahil olmaya devam etmelerini sağlamak için

izleme faaliyetlerine ya da yaptırımlara gerek olmayabileceğini gösteriyor.

Kişinin göç sürecinde vardığı aşama göçmenlerin yükümlülüklerine uyması açısından tek başına belirleyici bir faktör değil zira Kanada (Kutu 10), Avustralya (Kutu 16), Hollanda (Kutu 17), Belçika (Kutu 18) ve İsveç (Kutu 21) gibi birçok ülkede topluluk içinde yaşayıp sınırdışı ya da geri gönderilme aşamasında olan kişilere yönelik başarılı programlar var. Bu programlarda kişinin göç sürecinin hangi aşamasında olduğu dikkate alınıyor ve ek destek mekanizmaları, mümkün olduğunda kişinin bağımsız olarak ülkeden ayrılabilmesini sağlamak için kullanılıyor.

6.4.2 Vaka çözümü için gerekli tahmini süre

Arjantin (Kutu 1), Kanada (Kutu 10) ve Hong Kong (Kutu 14) örneklerinde görüldüğü gibi, göç süreci tamamlanana kadar ya da sınırdışı işlemi gerçekleştirilene kadar geçmesi beklenen tahmini süre de alternatifleri değerlendirirken dikkate almamız gereken bir diğer önemli faktör. İdari gözetimin yarattığı psikolojik hasar alıkonma süresi uzadıkça artacağından, makul bir süre zarfında vize başvurusunun sonuçlanmayacağı ya da sınırdışı işleminin tamamlanamayacağı açıkça ortada ise idari gözetim meşru değildir.²⁰⁵

Toplum temelli alternatiflere yönlendirilmesi gereken bazı göçmen gruplarının gerekli olmayan, uzun ve tekrar eden idari gözetim karşısında daha korumasız oldukları görülüyor.

Toplum temelli alternatiflere yönlendirilmesi gereken bazı göçmenler gerekli olmayan,

uzun ve tekrar eden idari gözetim karşısında daha korunmasızdır. Bu göçmenler arasında vatansızlar; menşe ülke yetkilileri ya da bir önceki ikamet ülkeleri yetkililerinin seyahat belgesi düzenlemediği ya da düzenlemediği göçmenler; savaş, silahlı çatışma ya da doğal afetin yaşandığı bir ülkeye sınır dışı edilme riski ile karşı karşıya olanlar ve sağlık durumları nedeniyle geri gönderilemeyecek olan göçmenler sayılabilir.²⁰⁶

6.4.3 Hedeflenen varış ülkesi

Göçmenler hedef ülkelerine varmışlar ve vize, uluslararası koruma ya da benzeri bir hukuki sürecin sonucunu bekliyorlarsa kaçıp kaybolmayacaklardır. Zira bu durumda, kendi seçtikleri varış ülkesinde yasal statü kazanma şansları gerçek ve somut bir olasılıktır. Bu çerçevede süreç müdahil olmaya devam etmelerinin vize başvurularını olumlu yönde etkileyeceği ya da ülkede yasal ikamet hakkı kazanma şanslarını arttıracığının bilincindedirler.

Bu faktör yani göçmenlerin hedefledikleri varış ülkesinde olmaları, söz konusu ülkenin geçiş ülkesi ya da hedef ülke olarak sınıflandırılmasından tamamen bağımsızdır. Burada önemli olan bireysel vaka özelinde hedeflenen varış ülkesini tespit etmektir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırma, idari gözetimden salıverilen sığınmacı gruplarının yükümlülüklerine uyma eğilimlerini değerlendirmiş ve hedefledikleri varış ülkesi Kanada olan sığınmacıların göçmen statüleriyle ilgili duruşmalarda hazır bulunma olasılığının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.²⁰⁷ Bu örnekte, Amerika Birleşik Devletleri'nin "hedef ülke" olarak sınıflandırılıyor olmasının Kanada'ya ulaşmayı hedefleyen sığınmacılar için hiçbir ehemmiyetinin olmadığı görülüyor.

6.4.4 Aile ve topluluk bağları

Birçok kişinin hayatında aile bağları son derece önemlidir ve göç süreçlerine farklı şekillerde yön verebilir. Küçük yaşta çocuğu olan ailelerin kaçma kaybolma olasılığı, özellikle de çocukları ilk ve orta öğretim gibi sosyal bir sisteme dahil olduklarında daha düşüktür,²⁰⁸ aynı durum topluluk içerisinde kendilerine ek destek sağlayan ve bir irtibat noktası işlevi gören aile bireyleri olan kişiler içinde de geçerlidir.²⁰⁹ Ailelerini geride bırakarak ülkelerinden ayrılan kişiler ise ailelerine maddi yardımda bulunabilmek için kayıt dışı ve izinsiz çalışma yoluna gidebilir. Fakat yine de birçok ailenin gelecekte güvenli bir ülkede aile bireyleriyle bir araya gelebilecekleri umuduyla kendilerine dayatılan kısıtlamalara uzun süreler uydukları görülüyor.²¹⁰

Bireysel vakaları değerlendirirken kişinin yerel toplum ile kurduğu bağları da dikkate almak gerekir.²¹¹ Yerel toplumla kurulan bağlar kişinin yaşadığı yerde kalmaya devam etme ve burada kurduğu ilişkileri sürdürme olasılığının da artmasını sağlar. Kişinin yerel toplumla kurduğu bağları değerlendirmek için kullanılan göstergeler arasında topluluk içerisinde yakın aile üyelerinin ya da akrabalarının olması, dini gruplar dahil güçlü sosyal ağlara sahip olması, sabit bir adresinin, işinin, devam eden bir eğitim ya da okulunun, bir şirketi ya da mülkünün olması sayılabilir. Toplum içerisinde ne kadar süredir yaşadığı da toplumla kurulan bağları değerlendirme açısından kullanılabilir bir göstergedir.

Toplum ile herhangi bir bağı olmayan yeni gelenler ise kendilerine destek olan ve/veya salıverilmelerinin ardından vaka yönetiminde yardımcı olan dini bir örgüte ya da bir cemaate dahil olarak hızlıca bu bağları oluşturabilirler.

Aile ve toplum bağları genelde kefalet ya da denetim programları çerçevesinde ele alınır. Bu tür uygulamalarla ilgili açıklamalar

Bölüm 8.2.3'te sunulmuştur. Örnek olarak Hong Kong (Kutu 14), Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 24) ve Kanada (Kutu 25) uygulamalarına da bakılabilir.

6.4.5 Yükümlülüklere uyum geçmişi dahil kişinin karakter özellikleri

Birçok ülkede, tıpkı ceza adalet sisteminde olduğu gibi yükümlülüklere uyum geçmişi dahil kişinin karakter özellikleri en uygun yönetim seçeneği belirlenirken dikkate alınır. Kişinin geçmişte sergilediği tavır, tutum ve davranışlar gelecekte yapacağı seçimler açısından bilgilendiricidir. Karakter tahlilleri ise kişinin beklentilerinin makul düzeyde tutulabilmesi için önemlidir.

Bir kişinin düzensiz göçmen statüsünde olması kişinin kaçıp kaybolacağı anlamına gelmez.

Örneğin, bir kişinin geçmişte yetkili makamlarla iş birliği yapmış olması, aksi yönde bir veri ortaya çıkmadıkça, gelecekte de bu kişiye güven duyulabileceğine dair bir işarettir. Kişinin kamu hizmeti cezası ya da hapis cezası esnasında yükümlülüklerini yerine getirmiş olması geçmişte yetkililerle iş birliği yaptığının kanıtı olarak kabul edilebilir. Vaka çözümüne, bir suç işledikleri için ceza almış kişiler söz konusu olduğunda da topluluk temelli alternatifler kullanılarak ulaşılabilir. Bu kişiler doğrudan olarak toplum içi yerleştirme programlarının dışına itilmemelidir.²¹² Bu tür değerlendirmelerin yapıldığı ülkelerde yükümlülüklere uymama geçmişi olan kişiler tespit edilebilir ve kaçma kaybolma riskini azaltmak için, Bölüm 8.2 Şartlı ya da sınırlı kısıtlamalarla toplum içine yerleştirme bölümünde özetlendiği gibi daha katı tedbirler alınabilir.

Düzensiz göçmen statüsünün bizatihi kişinin kaçıp kaybolacağı anlamına gelmeyeceğini de burada ifade etmekte fayda var. Zulümden ya da ciddi saldırılardan kaçarken kişilerin sahte belge kullanmış olmaları da bir karakter özelliği olarak değerlendirilmemelidir.

Salıverilme ve ülkeden ayrılma şartlarına uyma da dahil olmak üzere karakter tahlili kaçma riskini değerlendirmede kullanılan faktörlerden biridir. Bu uygulamaya Avustralya (Kutu 16), Kanada (Kutu 25), Hong Kong (Kutu 14), Güney Afrika, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (Kutu 24) rastlıyoruz.

6.4.6 Sürece duyulan güven

IDC araştırma programı çerçevesinde elde edilen veriler sığınmacı, mülteci ve göçmenlerin adil bir sürece tabi tutulduklarına; bu süreç boyunca bilgilendirildiklerine ve desteklendiklerine ve ülkede yasal yollarla kalabilmelerini sağlayacak mevcut tüm seçenekleri değerlendirdiklerine inandıklarında vize başvuruları, uluslararası koruma başvuruları ya da diğer göçle ilgili prosedürler sonucunda alınan olumsuz kararları kabul etme ve bu kararlara uyma olasılıklarının arttığını gösteriyor.²¹⁵ Öte yandan, dosyalarının gereğince incelenmediğini ya da sürecin adilane bir biçimde yürütülmediğini düşünen kişilerin haklarında alınan olumsuz karara itiraz etme,

KUTU 14

KAPATILMASINA İHTİYAÇ OLMAYAN BİREYLERİN TESPİT EDİLMESİ

HONG KONG

Hong Kong Özel Yönetim Bölgesi yetkilileri idari gözetim seçeneğine başvurup başvurmayacaklarını değerlendirirken düzensiz göçmenlere yönelik bir tarama çalışması yapıyorlar.²¹⁷ İdari gözetim politikası çerçevesinde "bir kişinin kapatılıp kapatılmayacağına ya da salıverilip salıverilmeyeceğine karar verirken, Müdür /Başkanın vakayla ilgili tüm verileri dikkate alması gerekiyor. Bu veriler arasında şunları sayabiliriz:

- Kişinin makul bir süre içerisinde sınır dışı edilip edilemeyeceği;
- Kişinin toplum için bir tehdit/güvenlik riski taşıyıp taşımadığı;
- Kişinin kaçma kaybolma ve/veya suç işleme ya da tekrar suç işleme riski olup olmadığı;
- Kişinin kimliğinin tespit edilip edilmediği ya da kimlik bilgilerinin gerçek olup olmadığı;

- Kişinin Hong Kong'da sabit bir ikameti ya da Hong Kong ile yakın bağlarının olup olmadığı ve
- Vaka lehine bir durumun oluşup oluşmadığı.²¹⁸

Kısa bir süre idari gözetim altında tutulduktan sonra hassas durumda olan kişilerin büyük bir bölümü, sığınmacılar ve işkence mağdurları²¹⁹ da dahil olmak üzere yazılı taahhütleri üzerine salıveriliyorlar. Bu taahhüt çerçevesinde kişinin kendi kendine kefil olması ve asgari bildirim yükümlülüğüne uyması beklenebiliyor. Sığınmacı ve işkence mağdurlarına toplum içindeki statülerini de belirten bir taahhüt belgesi düzenleniyor. Finansmanı hükümet tarafından sağlanan ve idaresini bir sivil toplum örgütünün üstlendiği bir proje dahilinde taahhüt belgesiyle salıverilen sığınmacı ve işkence mağdurlarına barınma imkânı sağlanıyor, yiyecek, giyecek ve ilaç

tedarik ediliyor. Vaka yönetimi yaklaşımının benimsendiği bu projede, vaka sorumluları kayıt sırasında her bir vakayı değerlendiriyor ve mevcut kaynaklar dahilinde kişiye özel bir destek programı oluşturuyorlar. Refakatsiz küçükler gibi hassas durumda olan faydalanıcılara öncelik veriliyor ve mümkün mertebe ilave destek sağlanıyor. Bu programın günlük kişi başı maliyeti 109 Hong Kong doları ve program çerçevesinde elde edilen yükümlülüklerle uyma oranı %97.²²⁰ Vaka sorumluları yükümlülüklerle uyum meselelerinden sorumlu olmasalar da yükümlülüklerle uyulmaması durumunda bu ihlalleri yetkililere bildirmeleri gerekiyor. Hong Kong'un diğer sivil toplum örgütleri de sığınmacı ve işkence mağdurlarına bu toplum içi ortamı güçlendiren ücretsiz yasal danışmanlık ve destek hizmetleri sunuyor.

ülkede kalabilmek için alternatif bir yol arama ya da ikincil göç hareketine yönelme olasılıkları daha yüksek.²¹⁴ Kişinin sürece dair değerlendirmesini dikkate almak, sürdürülebilir vaka çözümüne ulaşmak için ilave desteğe ihtiyacı olan kişileri tespit etmeye de yardımcı olacaktır.

Ancak bazı kişiler bürokratik sürece güven duymayacaktır. Örneğin, kendi dosyasına benzer bir dosyada yetkili makamların farklı bir karara vardığını öğrenen bir kişinin bürokratik sürece duyduğu güven azalacaktır.²¹⁵ Aynı şekilde, menşe ülkelerine geri dönmeleri durumunda özgürlüklerine ya da yaşamlarına yönelik ciddi tehdit ile karşı karşıya kalacak olmalarına rağmen söz konusu tehdit durumu mevcut koruma mekanizmalarının kapsamına girmiyorsa yine bürokratik sisteme karşı güvensizlik oluşabilir.²¹⁶ Bu tür vakalarda, vaka sorumlularının ve avukatların kişinin duyduğu endişeyi anlayarak ülkede kalmasını sağlayacak mevcut diğer tüm seçenekleri gözden geçirmesi son derece önemlidir. Kişinin ülkede kalabilmesini sağlamak mümkün değilse, üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesi, ülkesinin farklı bir bölgesine gönderilmesi ya da kişinin olumsuz karar karşısında duyduğu şüpheyi aşmasını sağlayacak daha güçlü bir geri gönderme desteği sunulması gibi alternatif seçenekleri değerlendirmek gerekebilir. Bu tür alternatif bir yaklaşım ile sınır dışı işleminin yarattığı travma önenebilir ve sınır dışı işlemi sırasında güç kullanılmasının önüne geçilebilir. Sınır dışına yönelik çalışma yürütürken göçmenlere sunulabilecek ilave desteklerle ilgili daha fazla bilgi için bakınız Bölüm 7.2.

6.5 Toplum ortamı

Tarama ve değerlendirme uygulamasının son bileşeni, kişinin toplum içinde yaşamasını desteklemeyi sağlayacak seçeneklerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesidir. Genelde kişinin kontrolünün dışında gelişen çevresel faktörler, kişinin yetkili makamlar nezdindeki yükümlülüklerini yerine getirmesi ve vaka çözümü için iş birliği yapmasını zorlaştırabilir. Toplum ortamı, kullanılacak altyapı ve mekanizmaların tespiti için sistemik

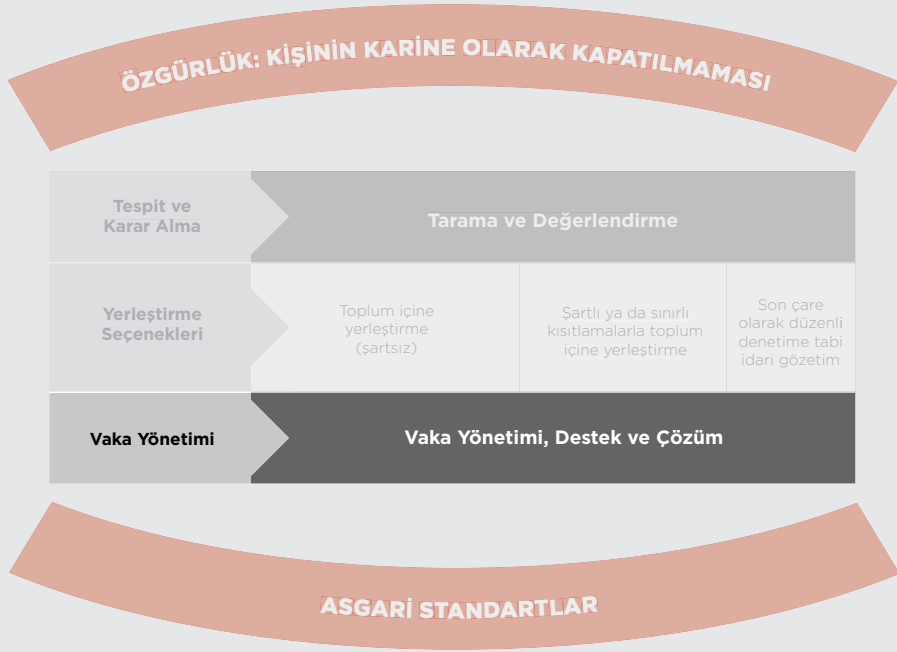
düzeyde; destek ihtiyaçları ve yerleştirme seçenekleriyle ilgili vakaya özel kararlar almak için ise bireysel düzeyde tahlil edilebilir. Bu değerlendirme, örneğin barınma, beslenme ve diğer asgari standartların karşılanmasına yönelik olarak yapılabilir. Aksi söz konusu ise ve bu ihtiyaçlar karşılanamıyorsa yetkili makamların ilave destek mekanizmalarını hareket geçirmeleri gerekecektir.

Hükümetler destek mekanizmalarını güçlendirmek ve göçle ilgili kaygıları azaltmak için toplum ortamına yatırım yapabilir.

Toplum ortamının tahlil edilmesi, karar vericilerin bireysel vaka için en iyi yerleştirme seçeneklerini tespit etmesine yardımcı olur. Ayrıca bu yöntem, tarama ve değerlendirme işlemine tabi tutulan kişinin, ihtiyaçlarını karşılayabileceği, haklarını kullanabileceği ve göç sürecine katılımını devam ettirebileceği, kendisine en uygun ve en etkin alternatife yönlendirilmesini sağlar. Burada emek yoğun bir değerlendirme söz konusu değildir: Başarılı bir değerlendirme yöntemi, mevcut seçeneklerin tespit edilmesini ve ardından kişinin bu seçeneğe yönlendirilmesinden ibarettir. Burada önemli olan, Zambiya örneğinde olduğu gibi (Kutu 11), bu tür bir süreci açık tespit mekanizmaları ve yönlendirme politikaları, pratik araçlar, bilgi ve çoklu paydaşlar arasında iş birliği çerçevesinde yürütebilmektir.

Toplum temelli seçenekleri geliştirmek ve yaygınlaştırmak isteyen hükümetlerin, toplum içinde halihazırda mevcut hangi mekanizmaların, bu mekanizmaların birincil görevi göçmenlere destek olmak olmasa da, göçmenlerin idari gözetim dışında idaresi ve onlara destek olmada kullanılabileceğini sistemik düzeyde tahlil etmeleri önemlidir. Ulusal çocuk koruma programının, Macaristan'da (Kutu 7) olduğu gibi, refakatsiz küçüklere de kapsayacak şekilde genişletilmesi bunun bir örneğidir.

7. Vaka yönetimi

Bu araştırma dahilinde tespit edilen başarılı alternatiflerin büyük bir çoğunluğunda vaka çözümüne yönelik olarak vaka yönetimi benimseniyor. Bu sayede kişinin sağlık ve refahı iyileştiriliyor ve toplum içinde kısıtlama ve şartlara uyma oranları yüksek seviyede tutuluyor. Vaka yönetiminde bireylerin kendi ortamlarında karşılaştıkları öznel sorunlara ve ihtiyaçlarına odaklanılıyor. Vaka yönetimi, sorunlarını bağımsız bir biçimde çözebilmelerini sağlamak için kişileri güçlendirmek ve ihtiyaç duyulduğunda onları ilave destek mekanizmalarıyla buluşturmak için tasarlanır. Vaka yönetimi, bireylerin ihtiyaçlarını ve güçlü noktalarını tespit etme; bu ihtiyaçlara cevap verme ve mevcut kaynaklar dahilinde kişinin güçlü noktalarından faydalanarak stratejiler kurma ve kişilere karşılarına çıkan durumlarla baş edebilmelerini sağlamak için

direnç kazandırmaya dayanır.²²¹ Vaka çözümünde ise yalnızca göç sürecinin sonucuna odaklanılır. Bu sorumluluk ilk elde göç makamlarına aittir. Ancak vaka yönetimi, göçe dair engelleri tespit ederek ve ortak çözümlere odaklanarak vakanın vakitlice çözülmesine katkıda bulunabilir. Vaka çözümünde vize, ikamet izni ve ülkeden ayrılma gibi geniş bir yelpaze içerisindeki farklı seçeneklere başvurulur.

7.1 Vaka yönetimi ve destek mekanizmaları

Vaka yönetimi, karmaşık ihtiyaçları olan bireylerin sağlık ve refahını desteklemek ve onlara eşgüdümlü bir çözüm yolu sunmak için tasarlanmış, kapsamlı ve sistematik bir hizmet tedariki yaklaşımıdır.²²² Vaka yönetimi, hem kişinin

kapasitesi, ihtiyaçları ve karşılaştığı zorlukları hem de içinde bulunduğu ortamın sunduğu imkanları tahlil etmeye ve çözüm sunmaya odaklanır. Bu çerçevede bireysel kaynaklar, hassas durumlar, koruma ve risk faktörleri de değerlendirilir.

Vaka yöneticileri yasal, pratik ve kişisel engelleri tespit ederek ve ortak çözümler üzerinde çalışarak vakanın vakitlice çözülmesine katkı sunabilir.

Vaka yöneticileri, bireyleri ve aileleri güçlendirmek, kişilerin kendilerini daha rahat hissetmelerini sağlamak, problem çözme kapasitelerini geliştirmek, mevcut sorunlarını çözmek, toplum içerisinde hizmet ve kaynaklara nasıl erişebilecekleri konusunda onlara bilgi vermek, kendini koruyamayacak durumda olan kişileri korumak için göçmelerle çalışma ilişkileri kurarlar. Vaka yöneticiliği görevini genelde sosyal çalışmacılar, psikologlar ya da diğer insani yardım alanında çalışan profesyoneller üstlenir.²²³

Göç bağlamında vaka yönetimi aşağıda daha detaylı bir biçimde tanımlanıyor. Pratik vaka yönetimi örnekleri için bakınız Macaristan (Kutu 7), İspanya (Kutu 8), Kanada (Kutu 10), Zambiya (Kutu 11), Hong Kong (Kutu 14), İki Vaka Çalışması (Kutu 15), Avustralya (Kutu 16), Hollanda (Kutu 17), Belçika (Kutu 18), ve İsveç (Kutu 21).

7.1.1 Göç bağlamında vaka yönetimi

Göç bağlamında uygulandığında vaka yönetimi mülteci, sığınmacı, vatansız kişiler ve düzensiz göçmenlere topluluk içinde ya da idari gözetim esnasında destek olmak ve göçü yönetmek için kullanılan bir stratejidir. Bu süreç içerisinde mülteci, sığınmacı, vatansız kişiler ve düzensiz göçmenlerle vaka çözümüne ulaşmak için birlikte çaba sarf ederler.²²⁴ Vaka yöneticisinin rolü, bir

göç yetkilisinin, bürokratin ya da sınır muhafızının rolünden farklıdır. Vaka yöneticileri, kişilerin göç süreçlerine dair karar almaz ya da yükümlülüklerle uymaları için yaptırımda bulunmaz. Bunun yerine, vaka yöneticisi birey, yetkili makamlar ve toplum arasında bir bağ kurar. Vaka yöneticilerinin rolü aşağıdaki alanlarda özellikle önemli olabilir:

→ **Hem karar vericilerin hem de kişinin bilgiye dayalı karar almasına destek olmak.** Vaka yöneticileri, her bir vaka özelinde, bireysel riskleri, hassas durumları ve ihtiyaçların sürecin en başında ve süreç boyunca değerlendirerek bunların kişilerin yetkililerle irtibatla kalma, kendilerine getirilen sınırlama ve yükümlülüklerle uymaları önünde engel oluşturmamasını sağlayabilirler. Bu tür erken ve devamlı müdahalelerle vaka yöneticileri, gerekli olmayan idari gözetim sayısını azaltır ve yerleştirme şart ve kısıtlamaları dahil yerleştirme kararlarının düzenli aralıklarla yeniden gözden geçirilmesini sağlarlar.

→ Vaka yöneticileri, aynı zamanda kişinin vakitlice ihtiyacı olan bilgiye, sahip olduğu seçenek ve haklara erişimini kolaylaştırabilir, yükümlülükler hakkında bilgi edinmesini sağlayabilir. Bu destek kişinin, göç statüsünü, yasal ve idari süreçleri ve menşe ülkesinde ya da başka bir ülkedeki mevcut seçenekleri anlamasına yardımcı olabilir. Süreç ne kadar şeffaf yürütülürse, vaka sahibi de o düzeyde başvurusunun dikkate alındığını düşünür ve önündeki seçenekleri esaslı bir şekilde değerlendirebilir. Böylece kişinin sisteme güven duyması ve adil bir sürece tabi tutulduğunu düşünmesi sağlanır.

→ **Vakitli ve adil vaka çözümünü desteklemek.**

Vaka yönetimi, statü değerlendirme süreçlerine güven duyulmasına, hukuki temeli olmayan itiraz sayısının azalmasına ve daha hızlı ve sürdürülebilir göç kararları alınmasına yardımcı olabilir. Bu durum, ister kişinin statü kazanması ister başvurusu reddedilen kişilerin gönüllü ya da kendi imkanlarıyla geri dönüşü olsun, göç sürecinin nihai sonucunu olumlu yönde etkiler. Örneğin, vaka yöneticisi ve göçmen arasında tutarlı bir güven ilişkisi kurulduğunda, faydalanıcı konumundaki kişi henüz yetkili makamlarla paylaşmadığı ancak vakasını ilgilendiren önemli bilgileri vaka yöneticisiyle paylaşabilir. Kişinin onayıyla ve bilgi toplama amacıyla kurulan

şeffaf iletişim çerçevesinde vaka yöneticileri kişi, avukatı ve göç yetkilileriyle birlikte çalışarak ve söz konusu bilginin ivedilikle göç dosyasına dahil edilmesini sağlayabilir ve bu sayede dosyanın ileride tekrar değerlendirilmesine engel olabilir. Ayrıca vaka yönetimi, danışanları hazırlamaya ve başvurunun reddedilmesi durumundan ülkeden ayrılma seçeneği de dahil, kişinin göç sürecine dair gerçekçi beklentiler oluşturmaya yardımcı olur.

→ **Hizmetlere ve destek ağlarına erişimde kolaylaştırıcı rol oynayarak, kişinin baş etme mekanizmalarının güçlendirilmesi ve kendini iyi hissetmesini sağlamak.** Hassas durumda olduğu tespit edilmiş bir kişi, örneğin ciddi bir sağlık sorunu olan ya da işkence mağduru bir birey, statü belirleme prosedüründe desteklenir ise, göç sürecinin nihai sonucu her ne olursa olsun, hem kişinin kendisi, hem toplum hem de hükümet açısından daha olumlu sonuçlar ortaya çıkacaktır. Örneğin, bir kişi mülteci statüsü aldığı anda ya da vize başvurusu kabul edildiğinde, statü değerlendirme süreci boyunca almış olduğu destek, topluma daha anlamlı bir katkı yapabildiğini sağlayabilir. Başvurusunun reddedilme durumunda da kişi ülkesine geri dönmek ve ülkesine yeniden yerleşebilmek için daha avantajlı bir konumda olması sağlanabilir. Vaka yöneticilerinin sınır dışı edilmeleri söz konusu olan kişilerle çalışırken kullandıkları stratejiler arasında ülkede yasal yollarla kalmayı sağlayacak seçenekleri değerlendirme, üçüncü ülke seçeneklerini gözden geçirme, eğer güvenli ise menşe ülkenin başka bir bölgesine yerleştirme ve geri dönüş desteği vardır. Ayrıca, vaka yöneticileri geri dönüşün önündeki engellere esnek çözümler üretmelidirler. Kişinin sağlık durumunu stabil hale getirmek, seyahat belgelerini temin etmek ve/veya kişinin ailesi, arkadaşları ya da geri gönderileceği ülkedeki sivil toplum örgütleri ile irtibat kurmak vaka yöneticilerinin başvurabileceği çözümler arasında yer alır.

7.1.2 Vaka yönetimi süreci

Tarama, değerlendirme, vaka planlaması, müdahale ve devamlı gözden geçirme, vaka yönetimi sürecinin temel aşamalarıdır. Bu süreç

Şekil 4'te görsel olarak sunuluyor. Aşağıda ise sürece dair detaylı açıklamalar yer alıyor.

Şekil 4: Vaka yönetimi süreci

1. Tarama

Taramanın mümkün olan en erken aşamada, yani kişi düzensiz olarak ülkeye giriş yapar yapmaz, düzensiz durumda olduğu belirlenen kişinin topluluk içinde tespit edilmesinin hemen ardından ya da sığınma veya koruma talebinde bulunduğu anda, yapılması tavsiye edilir. Hassas durum ya da risk durumlarına dair emareler görüldüğünde ise kişi kapsamlı bir değerlendirmeye yönlendirilmelidir.

2. Kapsamlı değerlendirme

Hassas durum ya da risk durumuna dair emarelerin tarama sürecinde tespit edilmesinin ardından yapılacak kapsamlı değerlendirme, karar alma sürecinde kullanılacak ek bilgilere ulaşmayı sağlar. Vaka yöneticisi, tüm mevcut sistem ve faktörlerin birey üzerindeki etkisini dikkate alarak kişinin temel gereksinimlerini ve koruma ihtiyaçlarını tespit eder. Bunları yaparken, hükümetlerin bireylerin göç statüsünü yönetme yükümlülüğü gibi daha sistemik

ve siyasi meseleleri de göz önüne alır. Vaka yöneticisi, danışan ve başlıca paydaşlarla, göç yetkilileri ile, sağlık çalışanları ve yasal danışmanlarla, kişinin aile bireyleriyle görüşerek danışanın hassas durumu, güçlü yanları ve karşı karşıya olduğu riskleri anlamaya çalışır. Buradaki temel amaç danışanın kendini iyi hissetmesini sağlamak ve vakanın vakitlice çözüme kavuşturulması için ihtiyaç duyulan destek türünü belirleyebilmektir. Bu süreç sonunda vaka yöneticisi, danışana en uygun yönetim seçeneklerine dair tavsiyelerini yetkililere iletebilir.

3. Vaka planlaması

Vaka çözümüne hızlı bir şekilde ulaşmak için atılması gereken adımlar, kişinin ihtiyaçları ve öncelikleri saptanarak ve kişinin içinde bulunduğu durumu anlaması sağlanarak tespit edilebilir. Örneğin, uluslararası koruma başvurusunda bulunabilmesi için kişiye hukuki destek sunulabilir ya da kişiye, yaşadığı travma veya işkencenin etkileriyle baş edebilmesi için danışmanlık hizmeti verilebilir. Vaka planlamasında değerlendirme süreci boyunca toplanan bilgiler tahlil edilir, hedefler belirlenir, öncelik sıralaması yapılır ve bir eylem planı oluşturulur. Vaka yöneticisi ve danışan birlikte çalışarak, belirlenen hedeflere ulaşmak için atılması gereken adımları özetleyen bir vaka planı oluşturur. Bu planda, söz konusu adımlara yönelik bir zaman çizelgesi ve her bir eylemden sorumlu kişinin tanımlandığı detaylı açıklamalara da yer verilir. Barınma, sağlık, gelir, sosyal destek ihtiyaçları, bildirim yükümlülükleri ve lojistik konuların da dikkate alınması ve planlamaya dahil edilmesi son derece önemlidir.

4. Müdahale

Üzerinde mutabakat sağlanan vaka planı uygulamaya koyulur. Bu plan, danışanın iletişim kurmasını, eğitim almasını, savunuculuk faaliyetlerinden faydalanmasını ve ihtiyacı olan hizmetlere erişimini sağlayarak göç yetkilileriyle irtibata geçmesi ya da irtibatla kalmasına yardımcı olmalıdır. Hem danışan nezdinde hem de başlıca paydaşlar nezdinde vakaya müdahil olunması göç vakalarının

çözümü ve hassas durumdaki bireylerin desteklenmesi açısından son derece kritik öneme sahiptir. Düzenli aralıklarla vaka toplantısı düzenlenmesi için kolaylaştırıcılık yapmak etkin bir müdahale yöntemi olabilir. Bu yöntemle, vaka yöneticisi ve danışan arasında devam eden ilişki temelinde, bireylerin, göç süreçleri başlar başlamaz, göç sürecinin muhtemel sonuçlarını gözden geçirebilmeleri sağlanır.

Düzenli ve devamlı değerlendirme faaliyeti

Çalışma ilerledikçe ve danışan ile vaka yöneticisi arasındaki ilişki geliştikçe, vaka yöneticisi kişinin durumunu düzenli olarak izlemeye devam eder. Vaka yöneticisi ortaya çıkabilecek yeni ihtiyaçları ya da kişinin durumundaki değişiklikleri tespit eder ve vaka çözümüne yönelik gerekli adımları atar.

5. Vakanın sonlandırılması

Kişi ülkeden ayrıldığında ya da kendisine yasal olarak ikamet hakkı tanındığında vaka sonlandırılır. Her iki durumda da eğer ihtiyaç duyulursa, danışanın destek almaya devam etmesi için diğer hizmet sağlayıcılara yönlendirilmesi söz konusu olabilir.

7.1.3 Etkin vaka yönetiminin temelleri

Vaka yönetimi şu bileşenler temelinde kurulur: :

- Erken müdahale
- Yüz yüze, birebir ilişki
- Düzenli aralıklarla değerlendirme ve kararları gözden geçirme
- Gizlilik ve bilgi yönetimi
- Başlıca paydaşlarla danışma
- Güven, ilişki kurma, tutarlı ilişkiler ve bilgi sağlama
- Kişinin kendi kararlarını alabilmesi için güçlendirilmesine yönelik mevcut tüm seçenekleri değerlendirme
- Açık rol tanımları ve beklentiler
- İhtiyaç duyulduğunda kişilere kaynak sağlama ve seçenekler sunma

7.1.4 Vaka yönetiminin uygulanması

Vaka yönetimi farklı şekillerde uygulamaya koyulabilir. Yüksek sayıda vaka söz konusu olduğunda uygulanan 'ayıklama' sistemlerinden karmaşık vakalarda uygulanan bireysel çalışmalara kadar geniş bir yelpazede vaka yönetimi yapılabilir. Birçok göçmen, ilave bir desteğe ihtiyaç duymadan vaka çözümünü için gerekli çalışmayı kendisi yürütecektir. Ancak ciddi ihtiyaçları olan ya da karmaşık bir durum içerisinde bulunan kişiler için daha yoğun bir çalışma yapmak gerekebilir. Burada

vaka yükü, tespit edilen ihtiyaçlar ve vakaların karmaşıklık derecesine göre değişecektir. Göç ya da sığınma dosyasıyla ilgili karar almak gerektiğinde, nihai bir ret kararı, idari gözetim veya sınır dışı kararı gibi kritik kararların söz konusu olduğu dönemlerde vaka yöneticileri, ikinci bir durum değerlendirmesi yapabilir. Vaka yöneticileri, göçle ilgili yasaların uygulanmasından sorumlu idari birimlere eğitim verebilir ve/veya bu programlar çerçevesinde kişinin sağlığı ve refahının korunması için izleme faaliyeti yürütebilir. Birçok ülkede, öncelikle küçük ölçekli pilot projeler denedikten

KUTU 15

GÖÇ BAĞLAMINDA VAKA YÖNETİMİ

İKİ VAKA ÇALIŞMASI

Vaka çalışması 1: Sınır dışı edilmeyi bekleyen aileler için vaka yönetimi

Cecilia yaşları yedi ve on altı olan iki çocuğun annesi.²²⁵ Brezilya'dan yola çıkarak kız kardeşinin yaşadığı Belçika'ya düzensiz yollarla giriş yaptı. Belçika'da beş yıl boyunca yaşadıkten sonra idari gözetim altına alındı ve Brezilya'ya geri gönderildi. Ancak geri gönderildikten bir ay sonra Belçika'ya tekrar giriş yaptı. Cecilia'nın bu aşamada ikamet izni talebi reddedildi ve sınır dışı işlemleri süresince çocuklarıyla birlikte Kutu 18'de detaylı olarak

sunulan açık aile kabul merkezine yerleştirildi. Belçika'da kalma konusunda son derece kararlı olduğu için ilk aşamada Cecilia'nın kaçma kaybolma riski olduğu değerlendirilmiştir.

Cecilia'nın vaka yöneticisi, ülkede yasal olarak ikamet etmesini sağlayacak tüm seçeneklerin detaylı bir biçimde değerlendirildiğinden emin olmak için yasal danışmanlık hizmetine başvurdu. Yasal danışman Cecilia'nın Brezilya'ya

geri dönmesini ve Belçika'ya yasal olarak giriş yapmak ve bu ülkede çalışabilmek için vize talebinde bulunmasını önerdi. Vaka yöneticisi Cecilia'nın Brezilya'da nasıl vize başvurusu yapacağını bildiğini teyit ettikten sonra, Uluslararası Göç Örgütü ile irtibata geçerek Cecilia ve ailesinin Brezilya'ya geri dönüşü için mevcut ihtimalleri değerlendirdi.

Bu süreç sonunda Cecilia, ailesiyle birlikte kendi imkanlarıyla Brezilya'ya geri dönmeyi kabul etti.

Vaka çalışması 2: Vaka yönetimi ve vaka çözümü

Ravi Avustralya'ya öğrenci olarak geldi ve daha sonra Hindistan'daki siyasi faaliyetleri nedeniyle zulüm görmekten korktuğu için sığınma başvurusunda bulundu.²²⁶ Değerlendirme sonucunda Ravi'nin koruma ihtiyacının olmadığına kanaat getirildi ve bu karara karşı yaptığı itiraz da reddedildikten sonra Avustralya'dan ayrılması gerektiği kendisine bildirildi. Ravi ülkeden ayrılmayı reddetti, zulüm görmekten korktuğunu ve eğer geri gönderilirse kendini öldüreceğini söyledi. Vaka yöneticisi, Ravi'nin zulüm

korkusunu ve Avustralya'da ikamet etme konusundaki beklentilerini inceledi. Bu inceleme sonucunda Ravi'nin güvenliği ile ilgili birtakım endişeleri olsa da hiç parası olmadan ülkesine geri dönme fikrinin ve bu durumda ailesiyle yüzleşmenin onu korkuttuğu da ortaya çıktı. Vaka yöneticisi Ravi'nin sığınma talebiyle ilgili hukuki danışmanlık talep etti ve Ravi'nin Avustralya'da yasal olarak ikamet etmesinin ne düzeyde gerçekçi olduğuna dair bilgi edindi. Vaka yöneticisi aynı zamanda, Ravi'nin mevcut

seçenekleri değerlendirebilmesi için üç ay daha yasal olarak ülkede kalmasına ve çalışmasına izin verilmesini sağladı. Ayrıca Ravi, ilave destek alabilmesi için bir danışmana da yönlendirildi. Üç aylık süre boyunca Ravi bir miktar para biriktirmeyi de başardı. Vaka yöneticisi, Ravi'nin ülkede yasal olarak ikamet etmesini sağlayacak bir dayanağının olmadığını gösteren hukuki değerlendirme ve dönüş seçeneklerini Ravi ile birlikte inceledi. Bunun sonucunda Ravi kendi imkanlarıyla Avustralya'dan ayrıldı.

sonra ulusal düzeyde vaka yönetimi programları uygulamaya koyuldu. Bu alandaki örnekler için bakınız Avustralya (Kutu 16) ve Belçika (Kutu 18).

7.2 Vaka çözümü

Sık sık birbirleriyle örtüşmeler de vaka çözümü ile vaka yönetimi aynı şey değildir. Vaka çözümü, göç sürecini daimî ya da geçici bir sonuca ulaştırmaya odaklanır. Burada nihai sorumluluk göç yetkililerinde olsa da vaka yöneticileri de, göç sürecinin bir sonuca ulaşmasını engelleyen muhtemel yasal, pratik ve kişisel bariyerleri tespit ederek vakitli vaka çözümüne katkı sunabilir. Vaka çözümü çeşitli vize ve ülkeden ayrılma seçenekleri de dahil bir dizi çözüm yöntemine dayanır. Vaka çözümü örnekleri için ilerleyen paragraflarda sunulan Vaka çalışmalarına (Kutu 15), Sınır dışı edilemeyenler için mevcut seçenekler (Kutu 19) ve insan ticareti mağdurlarının korunması (Kutu 20) bölümlerine bakınız.²²⁷

İlerleyen bölümlerde, özellikle karmaşık vakaların çözümünde karşılaşılan sorunlara ve göçmenlerin ülkeden ayrılmaya hazırlanmasına odaklanılıyor. Bazı göçmenlik vakalarında, karmaşık göç

meseleleri vaka çözümüne ulaşmak için ilave çalışmalar yürütmeyi gerektirebilir. Vatansız kişilere yönelik standart bir politikanın mevcut olmadığı durumlarda olduğu gibi, vakanın bürokratik bir zorluk nedeniyle ilerleyememesi, danışanın hassas durumunun ciddiyeti ya da ülkeden ayrılma önündeki diğer engeller nedeniyle bu ilave tedbirler zaruri hale gelebilir. Yoğun vaka çözümü, kişi ülkede kalmaya devam ederken, göç statüsünü çözüme kavuşturmasına yardımcı bir mekanizma olarak kullanılabilir. Tarama ve değerlendirme süreçlerinde tespit edilen karmaşık vakaların çözümü için ilave kaynak sunmak, kişi toplum içinde yaşamaya devam ederken vakasının çözüme kavuşturulmasını sağlayabilir. Bu raporda sunulan yoğun vaka çözümü stratejileri şunlardır:

- Karmaşık vakalar için vaka çözümü
- Ülkeden ayrılmaya hazırlık

7.2.1 Karmaşık vakalarda vaka çözümü

Bireyler, karmaşık vakalarda vakit, enerji ve dikkatlerini vermeleri gereken birden fazla ve karmaşık mesele olduğu için göç statülerini çözüme kavuşturmaya odaklanma konusunda daha fazla

KUTU
16

KARMAŞIK VAKALARDA YOĞUN VAKA ÇÖZÜMÜ

AVUSTURALYA

Avustralya'da çoklu ihtiyaçları olan hassas durumdaki göçmenler Statü Çözümü Destek Birimlerine (SRSS) yönlendirilir. Ekim 2014 tarihinden itibaren SRSS ile mevcut dört destek programının yerine geçti ve bu programların görevlerini üstlendi. SRSS yetkililerle irtibat kuran kişilere ilave destek verebilmek için tasarlanmış bir birim. SRSS'nin temel ilkesi, göçmenlerin kendi ihtiyaçlarını belirleyebilmeleri, bu ihtiyaçlara cevap verebilmeleri ve güçlü yanlarını kullanarak ilerlemelerini sağlamak. SRSS temel olarak yönlendirme, barınma ve vaka yönetimi alanlarında hizmet sunuyor.²²⁸ Bu hizmetler,

ciddi düzeyde sosyal hizmet desteğine ihtiyaç duyan ve ortalama altı yıldır Avustralya'da ikamet eden bir grup danışan için oluşturulan pilot projenin devamı niteliğinde. Bu engellere rağmen pilot proje çerçevesinde kayda değer sonuçlar elde edilmiş durumda. Mart 2006 ile Ocak 2009 tarihleri arasında destek sağlanan 918 vakanın 560'ında yani %61'inde nihai bir çözüme ulaşılabilmiş. Bu gruptaki 370 kişi yani grubun %66'sı ülkede kalabilmeleri için geçici ya da süresiz ikamet izni almış, 114 kişi, yani grubun %20'si kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmış, 37 kişi yani grubun %7'si kaçıp kaybolmuş, 33 kişi yani

grubun %6'sı sınır dışı edilmiş ve altı kişi yani grubun %1'lik bir bölümü vefat etmiş.²²⁹ Pilot projede toplam yükümlülüklerle uyum oranı %93. Uluslararası koruma başvurusu reddedilen kişilerin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma oranıysa %60. Programın günlük asgari maliyeti 38 Avustralya doları. İdari gözetimin günlük asgari maliyeti ise 125 Avustralya doları.²³⁰ Hükümet, kişilerin ihtiyaç duyduğu hizmetlere öncelik verme ve mevcut engelleri ortadan kaldırmaya odaklanmanın, göç sürecini sürdürebilir bir sonuca ulaştırmak için başarılı bir yöntem olduğunu ifade ediyor.²³¹

zorlanırlar. Karmaşık vakalar birbirinden son derece farklı olabilir ancak bu vakaların birçoğunda ciddi hastalık ya da travma gibi bir hassas durum, yoksulluk ve evsizlikle sonuçlanan temel ihtiyaçları karşılayamama durumu, kendi kendine zarar verme ya da intihar eğilimi veya ülkeden ayrılma konusunda engellerle karşılaşma gibi ortak özellikler tespit edilebilir. Kutu 16'da sunulan Avustralya örneğinde olduğu gibi, göç durumlarını etkileyen çeşitli meseleleri çözmek için bireylere ilave kaynak sağlanması, vaka çözümü önündeki engelleri aşmaya yönelik etkin bir yöntem olabilir.

7.2.2 Ülkeden ayrılmaya hazırlık

Ülkede kalmaya devam etmesi için yasal bir dayanağı olmayan kişilere yönelik geri dönüş hazırlık ve danışmanlık programları, alıkoyma uygulamalarına ya da sınır dışı işlemlerine başvurulmasına gerek kalmadan, bağımsız veya gönüllü geri dönüşü destekleyen etkin bir mekanizmadır. Geri dönüş hazırlık ve danışmanlık programları, danışmanların güçlü bir vaka yönetimi modelini kullanarak kişinin içinde bulunduğu ortamı bütünlüklü olarak ele alabildiği ve kişinin ülkede kalabilmesi için mevcut tüm seçenekleri değerlendirebildiğinde etkin bir yönetime dönüşür. (Bakınız Kutu 18 Belçika).

Devletler, gitgide daha fazla, gönüllü geri dönüşü göç yönetimi sistemlerine dahil etme eğilimindedir. Bir dizi program, göçmenlerin topluluk içinde yaşamaya devam ettikleri süre içerisinde gönüllü geri dönüşü ya da bağımsız geri dönüşü hazırlanmasını sağlıyor. Bu programlar arasında Uluslararası Göç Örgütü'nün yürüttüğü Gönüllü Geri Dönüş Yardımı ve Yeniden Entegrasyon programları da var.²³² Bu programlar çerçevesinde geri dönüş öncesi destek, geri dönüş/transit desteği ve geri dönüş sonrası kabul ve topluma uyum çalışmaları yürütülüyor. Somut geri dönüş desteği faaliyetleri arasında ise geri dönüş biletlerinin temin edilmesi, uçak rezervasyonlarının yapılması, kişinin ailesi ya da arkadaşlarıyla irtibata geçilmesi ve geri dönüş sonrası için plan yapılması sayılabilir. Bu tür programlar, geri dönmek isteyen ancak parasal sebepler ya da seyahat belgeleri olmadığı için buldukları ülkede sıkışıp kalan göçmenler için son derece faydalıdır. Yardımlı geri dönüş programlarını, kişinin herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadan kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılacak durumda olduğu dönem geçtikten sonra uygulamaya koymak yerine, göç değerlendirme süreçleri boyunca vaka yönetimiyle

entegre bir şekilde kullanmak, bağımsız ülkeden ayrılma açısından çok daha etkili olacaktır. (Bakınız: Kutu 17 Hollanda ve Kutu 21 İsviçre örnekleri)

Pratik destek sunmanın yanı sıra bu programlar, sınır dışı işleminin yarattığı utanç duygusuna ve gelecekte göç ülkesine giriş yapmasının önündeki engellere kıyasla yasal geri dönüşün faydalarının altını çizerek, kişilerin kendi imkanlarıyla ülkelerine dönmelerini teşvik eder. Bu tür 'geri dönüş danışmanlıklarının' ne düzeyde etkin olacağı kişinin bireysel durumuna ve vaka sorumlusuna duyduğu güvene bağlıdır. Kutu 24'te sunduğumuz Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırma ülkeden ayrılma planlamasının özellikle düzensiz göçmenler ve suç işlemiş yabacıların kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma ve yetkili makamlarla irtibata geçme oranlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koyuyor çünkü bu gruplar gelecekte, yasal yollarla göç ülkesine tekrar geri dönebilmeyi istiyorlar. Mevcut mekanizmalara ek olarak program, seyahat belgesi temin edilmesini, yol masraflarının karşılanmasını sağlayarak, yetkili makamlar nezdinde ülkeden ayrılma tarihini nasıl teyit edeceklerini göçmelere anlatarak ve göçmenlerin verdikleri teminatları onlar ülkeden ayrıldıktan sonra geri almak için çalışarak ülkeden ayrılma pratiklerini destekliyor.²³⁴ Benzer bir biçimde, Kanada'nın Ontario şehrinde uygulanan 'Reddedilen Mülteci Projesi' isimli bir program dahilinde, tüm itiraz yollarını tüketmiş sığınmacılara geri dönüş danışmanlığı ve maddi destek hizmeti veriliyor. Bu proje, vakaların %60'ında idari gözetime başvurmaya gerek kalmadan, kişilere ülkeden ayrılmaları için tanınan 30 günlük süre içerisinde geri dönüşün gerçekleşmesini sağlıyor.²³⁵ 2 numaralı vaka örneğinde de görüldüğü gibi (Kutu 15), kısa süreli çalışma hakkı geri dönüşü pratik olarak mümkün kılmak için kullanılabilir. Bazı durumlarda, sınır dışı işleminden önce kişinin uzun süreli alıkoyma uygulamaları ya da gerekli olmayan idari gözetim pratiklerine konu olmasının hükümetin, hedeflediği geri dönüş dahil amaçların aksi yönünde bir etki yarattığı gözlemleniyor. (Bakınız: Bölüm 1.3.2).

Başvurusu reddedilen sığınmacılar, standart geri dönüş destek programları çerçevesinde ülkelerine geri dönmekten korkabilirler. Dolayısıyla bu grupla geri dönüş üzerine çalışırken özel hassasiyet göstermek gerekir.²³⁶ Bireysel değerlendirme ve vaka yönetimi yetkililerin farklı göçmen grupları için en uygun geri dönüş yöntemini tespit etmelerine yardımcı olabilir.

Göç statüsünü çözüme kavuşturma

Bir göç vakası farklı biçimlerde çözüme kavuşturulabilir. Vaka çözümünde kişinin yasal ikamet hakkını elde etmesi, koruma ve diğer insani çözümler, aile birleşimi, evlenme gibi diğer daimî çözümler, orta vadeli seçenekler, kısa süreli geçici vizeler, üçüncü ülke, göç ülkesine düzenli giriş yapmak için menşe ülkeye geri dönüş, menşe ülkenin farklı bir bölgesine dönüş, gönüllü geri dönüş desteği ve diğer ülkeden ayrılma seçenekleri gibi farklı yollara başvurulabilir.

KUTU 17

GERİ DÖNÜŞ SONRASI İÇİN PLAN YAPMA

HOLLANDA

Hollanda'da bir sivil toplum örgütü, hakkında sınır dışı kararı alınmış ya da vizelerinin cezalılık süresi dolmuş kişilere yönelik bir program yürütüyor.²³³ Toplam 13 hafta süren bu program, kişilerin Hollanda'dan ayrılabilmesi için güçlendirilmeye ihtiyaçları olduğu ve kapatmanın cezalandırıcı ortamının geri dönüş karşısındaki gerçek engellerin ya da engel teşkil ettiği düşünülen unsurların üstesinden gelmeyi sağlamadığı ön kabulünden yola çıkılarak tasarlanmıştır. Vaka koçları ya da vaka sorumluları geri gönderilme aşamasında olan bireylerle güven ilişkisi

kuruyor ve geri dönüşün önündeki engelleri aşmalarına yardımcı oluyor. Program kişinin güçlendirilmesi ve geri dönüş için gerekli yetkinlik ve güveni yeniden inşa ederek, katılımcıların bağımsız hareket edebilme kabiliyetlerinin artırılmasına odaklanıyor. Program çerçevesinde iş ve yetkinlik eğitimleri veriliyor, bazı temel ihtiyaçların karşılanması için yardım sağlanıyor ve gerekli görüldüğünde psikososyal destek hizmetlerine yönlendirme yapılıyor. Katılımcılar ülkelerine geri döndüklerinde yeni bir iş kurabilmeleri için bir plan üzerinde çalışıyor ve bu

proje, geri dönüşün ardından uygulamaya koyabilmek için, mali destek alıyorlar. Program temel olarak hükümet tarafından finanse ediliyor. Bir kişiye sağlanan geri dönüş yardımının yıllık maliyeti 60.000 Euro yani 30 günlük idari gözetim uygulamasının maliyetiyle aynı. Program idari gözetime bir alternatif zira hükümet programa katılanların idari gözetime alınmayacağına dair taahhütte bulunuyor ve bazı vakalarda idari gözetim altında tutulan kişiler salıverilerek programa dahil ediliyor. Eylül 2014 itibarıyla, programa katılanların yarısından fazlası ülkelerine geri döndü.

KUTU
18

AİLELERİ KENDİ İMKANLARIYLA ÜLKEDEN AYRILMAYA HAZIRLAMA

BELÇİKA

Belçika'da²³⁷ ülkeyi terk etmesi gereken, sınır kapılarında sığınma talebinde bulunmuş ya da Dublin Yönetmeliği kapsamında değerlendirilen aileler için bir barınma merkezi kuruldu.²³⁸ Bu barınma mekanları toplu taşıma, okul ve mağazaların yakınında bulunuyor. Genelde her aileye bağımsız bir ev tedarik ediliyor. Binalara giriş çıkış serbest ve binalar güvenlik görevlileri tarafından denetlenmiyor. Aileler haftalık bir harcır, yemek kuponları ve yemek dışı aynı destek alıyor. Çocuklar yerel devlet okullarına gidebiliyor ve ihtiyaç durumunda aileler fiziksel ve ruhsal tedaviye de erişebiliyor. Her aileye bir 'koç' tayin ediliyor. Koç, Belçika Göç Dairesi tarafından

istihdam ediliyor. Bu koçlar yoğun vaka çalışması sonucu ailenin öznel ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş bütüncül destek veren vaka yöneticileri. Koçlar ailenin dosyasını değerlendiriyor ve yasal olarak ülkede kalma seçeneklerini inceliyor, gerektiğinde hukuki danışmanlık talep ediyor, ailenin geri dönüşü için gerekli pratik işlemleri tamamlıyor ve ailenin geri dönüşü kabul etmesi ve buna hazırlanması için çalışıyor. Vaka yöneticileri ailelerle kurdukları güven ilişkisine dayanarak onları hikayelerini eksiksiz paylaşmaya teşvik ediyor. Bu sayede gerçekçi bir biçimde ailenin seçenekleri teker teker değerlendirilebiliyor.

Projede yer alan ailelerin büyük bir kısmı, yaklaşık %70 ila %80'i

göç sürecinden kopmadı.²³⁹ Program dahilinde yüksek gönüllü geri dönüş oranları ve düşük kaçma kaybolma oranları yakalandı: Ekim 2008 ilâ Ağustos 2011 arasında toplam 217 aile ve 396 çocuk bu barınma mekanlarında ağırlandı.²⁴⁰ Bu gruptan 88 aile ülkesine geri döndü ya da Dublin Yönetmeliği çerçevesinde üçüncü bir ailelerin neredeyse tamamı, yani 80 aile kendi imkanlarıyla ülkeden ayrıldı ve yalnızca 8 aile zorla sınır dışı edildi. Kalan 129 aileden 69'u salıverildi ve 48 aile ülkeye girişlerini takip eden beş gün içerisinde kayıplara karıştı.²⁴¹ Ailelerin barınma mekânında ortalama kalış süresi 24 gündü.²⁴²

YASAL STATÜYE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ**

Amerika Birleşik Devletleri'nde Göçmen olmayanlar için T Statüsü ("T Vize") adı altında yeni bir statü oluşturuldu. Bu statü farklı şekillerde insan ticaretine maruz kalmış kişileri kapsıyor.²⁴³ Bu vize, ülkedeki yasal korumayı insan ticareti mağdurlarını kapsayacak şekilde genişletiyor. Böylece mağdurların, insan ticareti suçuna yönelik yürütülen soruşturma ya da yargılama sürecine katılabilmesi için ülkede kalmalarına izin verilmiş oluyor. T Vize ilk etapta dört yıllık geçici bir vize olarak düzenleniyor. Üç yılın sonunda ise vizenin hamili daimî oturma iznine başvurabiliyor. T Vize sahipleri çalışma hakkına sahip ve federal hükümet tarafından mültecilere sunulan tüm hizmet ve yardımlardan faydalanabiliyor. Ayrıca T Vize sahipleri insan kaçakçılarının tehdidi altındaki aile bireylerini korumak için de belirli bir düzeyde aile birleşimi prosedürlerinden faydalanabiliyor.²⁴⁴

YASAL STATÜYE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI**ARJANTİN**

Arjantin'de, büyük bir bölümü bölgedeki diğer ülkelerden gelen düzensiz göçmen nüfusunun idaresi için güçlü bir 'af' ve yasallaştırma stratejisi izlendi.²⁴⁵ Güney Amerika kıtasının tüm devletlerinin yer aldığı Mercado Común del Sur yani Güneyin Ortak Pazarı'na üye ülke vatandaşlarından sabıka kaydı olmayanların tümüne bu çerçevede ikamet izni verildi. Ayrıca doğal afet nedeniyle ülkesine geri dönemeyecek durumda olan kişilere de geçici ikamet izni verilmesini öngören yasal bir düzenleme kabul edildi.²⁴⁶ Arjantin 2007 ve 2010 yılları arasında ise "Patria Grande" isimli af programını uyguladı. Bu program çerçevesinde 560.131 kişiye geçici ya da süresiz ikamet izni verildi. Bu adım işsizlik ve yoksulluğun azalmasına katkı sundu.²⁴⁷ Düzenli göçün ekonomi için faydalı olduğu görüldüğü için düzensiz göçmenler büyük oranda 'af' stratejisiyle kayıtlı istihdam piyasasına yönlendirildi.

YASAL STATÜYE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI**FAS**

Fas'ta 10.000 ilâ 20.000 arasında Sahra-Altı Afrika'dan gelen düzensiz göçmen var. 2013 yılının Eylül ayında, Kral VI. Muhammet düzensiz göçmelerin bir bölümüne yasal ikamet hakkı tanınacağını ve ülkede yasal olarak çalışmalarına izin verileceğini duyurdu.²⁴⁸ Bu çerçevede yaklaşık 18.000 düzensiz göçmene bir yıllık ikamet izni verildi.²⁴⁹

YASAL STATÜYE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI**İSVEÇ**

2009 yılında Belçika en az beş yıldır düzensiz olarak ikamet eden göçmenlere yasal statü sağlamak için bir program başlattı. 15 Eylül -15 Aralık 2009 tarihleri arasında başvurular alındı. Başvurucular Belçika toplumuna entegre olduklarını kanıtlamakla yükümlüydüler. Dil bilgileri, okuma yazma kurslarına katılımları ya da çocuklarının Belçika'da okula devam ediyor olması topluma entegre olduklarının birer göstergesi olarak değerlendiriliyordu. Bu program dahilinde başvuruları en az üç yıldır değerlendirme aşamasında olup sözleşmeli bir işi ya da bölgesel çalışma izni olan sığınmacılara da süresiz ikamet izni düzenlendi. Bu program sayesinde 11.016 kişi yasal statü kazandı.²⁵⁰

YASAL STATÜYE ERİŞİMİN KOLAYLAŞTIRILMASI**BELÇİKA**

İsveç'te Kasım 2005 ve Mart 2006 tarihleri arasında bir af programı yürütüldü. Bu programda, hakkında nihai sınır dışı kararı alınmış kişiler hedeflendi. Bu program, medyanın düzensiz durumda olan ailelerin çocuklarına olan ilgisinin artması ve çocukların ailelerinin hukuki statüsü nedeniyle ağır psikolojik sorunlar yaşamasının gündeme gelmesi üzerine oluşturuldu. Toplam 31.120 ikamet izni başvurusu değerlendirildi ve 17.406 kişiye ikamet izni verildi. İkamet izinleri büyük oranda küçük çocuğu olan ve haklarında sınırdışı kararı alınmış olmasına rağmen ülkelerine dönemeyen göçmenlere verildi. Kişinin ya da ailenin İsveç'te ikamet süresi, menşe ülkesindeki genel durum ve kişinin sabıka kaydı olup olmaması, sosyal şartları ve sağlık durumu da değerlendirme sürecinde dikkate alınan faktörlerdi.²⁵¹

Ayrıca bakınız Kutu 26.

Macaristan – 2007 tarihli II numaralı Kanun uyarınca “sürgün” statüsü tanınmış olan ya da ülkede kalmasına müsamaha gösterilen kişiler için oturma izinleri düzenlenebilir.²⁵² İkamet izinleri bir yıllık bir süre için düzenleniyor ve bir yıl daha uzatılabilir. “Sürgün” statüsünde olan kişiler barınma ya da kira desteği, sağlık hizmetleri, eğitim desteği gibi sosyal yardımlardan faydalanabiliyor ve ülkeden ayrılmaya karar verdikleri aşamada da mali yardım alabiliyor.²⁵³

Almanya – Geri gönderilemeyen göçmenlerin Almanya’da kalmasına müsaade ediyor ve bu kişilere Duldung adı verilen bir belge düzenleniyor. Bu belgede kişinin ülkeden ayrılmak zorunda olduğu ancak mevcut durumda bunun mümkün olmadığı

belirtiliyor. Duldung belgesi farklı gerekçelerle düzenlenebilir. Örneğin, geri dönüşün idari sebeplerden mümkün olmaması yani kişinin seyahat belgesinin olmaması ya da ülkesinde devam eden çatışma durumunun söz konusu olması gibi gerekçelerle Duldung belgesi düzenlenebilir. Bir yılın sonunda, Duldung belgesine sahip kişilere sınırlı da olsa çalışma hakkı tanınıyor ve belge sahipleri temel sosyal yardımlardan faydalanabiliyor. Duldung belgesin sahipleri, Alman vatandaşlarının aldığı işsizlik yardımının %40’ı oranında yardım alabiliyor. Bu belge sahipleri kendilerine tayin edilen bölgede yaşamak zorunda ve seyahat edebilmeleri için yetkililerden izin almaları gerekiyor. Bu tür bir uygulamayla sosyal yardım ihtiyacı olan kişiler ülke geneline eşit bir biçimde dağıtılmış oluyor.

Amerika Birle ik Devletleri’nde yıkıcı doğal afetler, iç savaş ya da kişinin vatandaşı olduğu ülkeye güvenli bir şekilde dönmesini engelleyen geçici başka koşulların mevcudiyeti gibi sebeplerle bazı ülkelerden gelen kişilere Geçici Korunan Statüsü (TPS) adı verilen bir statü tanınıyor. TPS, bu statüye sahip olan kişilere Amerika Birleşik Devletleri’nde geçici olarak ikamet hakkı ve çalışma hakkı veriyor. Geçici korunan statüsünün alan kişiler kapatılmıyorlar ve belirlenen süre boyunca sınır dışı edilemiyorlar. Geçici korunan statüsü yalnızca belirli bir tarihten itibaren Amerika Birleşik Devletleri’nde ikamet eden ve TSP kapsamındaki ülkelere birinin vatandaşı olduğunu kanıtlayabilen kişilere veriliyor.

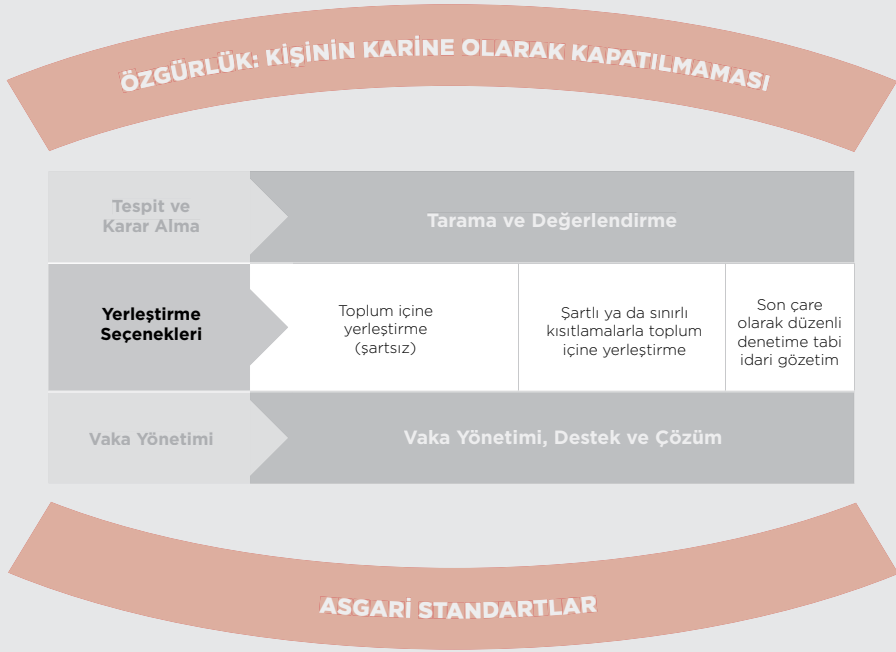
Düşünme dönemi “insan ticareti mağduruna sınır dışı edilme riski olmadan güvenli bir ortamda sahip olduğu seçenekleri değerlendirmesi için tanınan süredir”.²⁵⁴ İnsan ticareti mağdurunun düşünme döneminden faydalanmasını sağlamak en iyi uygulamalardandır. Bu uygulamanın yalnızca insan ticareti mağdurlarının haklarını korumakla kalmayıp insan tacirlerinin yargılanma sürecinde mağdurun yetkili makamlarla iş birliği yapmasının önünü de açtığı kabul edilir.²⁵⁵

Avrupa Konseyi’nin İnsan Kaçakçılığına Karşı Eylem Sözleşmesi mağdura yargı mercileriyle iş birliği yapmamasından bağımsız olarak 30 günlük bir düşünme süresinin tanınmasını zorunlu kılar. Sözleşmede ayrıca en az altı ay geçerli olacak şekilde mağdura yenilenebilir bir ikamet belgesi düzenlenmesi şartı da getirilmiştir. Yönergenin 8. maddesi uyarınca ikamet belgesi, (a) mağdura insan kaçakçılığı suçunun soruşturulması ya da yargılanması sürecinde ihtiyaç varsa, (b) mağdur açıkça iş birliği yapma niyetinde olduğunu ifade ettiyse,

(c) tacirlerle ilişkisine tamamen son veriyse ve (d) kamu düzeni, kamu politikaları ve güvenliği için bir risk oluşturuyorsa düzenlenebilir. İkamet izni sahiplerinin yaşamlarını sürdürebilecek standartlara erişimlerinin sağlanması, acil tıbbi tedaviye erişebilmeleri, çeviri ve tercüme hizmetlerinden faydalanabilmeleri ve yerel mevzuatın öngördüğü ölçüde psikososyal danışmanlık ve ücretsiz adli yardım hizmetlerine erişimlerinin sağlanması gerekir.

8. Yerleştirme Seçenekleri

Vaka çözüm sürecinde olan bir bireyi desteklemek için devletlerin başvurabileceği çeşitli yerleştirme seçenekleri mevcuttur. Toplum içine şartsız yerleştirme ya da serbest olarak toplum içine yerleştirme vakaların büyük bir çoğunluğunda tercih edilen yöntemdir. Toplum içine şartsız yerleştirme ise tarama ve değerlendirme süreci sonucunda gerekli görüldüğünde ve söz konusu bireyin öznel durumu ile orantılı bir şekilde kullanılır. Son olarak göç yönetimi kapsamındaki idari gözetime, bireysel vakada gereklilik, makullük ve orantılılık şartları karşılandığı taktirde istisnai durumlarda ve son çare olarak başvurulabilir.

8.1 Toplum içine şartsız yerleştirme

Tarama ve değerlendirme sürecinin sonunda kişiyi idari gözetim altına alınmasını meşru kılacak herhangi bir sebep tespit edilmediyse özgür bırakma tercih edilmesi gereken birinci yerleştirme seçeneğidir. Şartsız ya da herhangi bir kısıtlamanın dayatılması söz konusu olmadan toplum içine yerleştirme, kişinin özgürlük hakkı ve seyahat hürriyetinin muhafaza edilmesini sağlar. Bu tür bir yerleştirme Bölüm 5'te tanımlanan asgari standartlarla desteklenir.

Açık barınma merkezleri ya da kabul merkezleri bu tür bir yerleştirme seçeneğine örnek teşkil eden uygulamalardır. Bu tür merkezler, koğuştüründe uyuma alanları ve yemekhaneler ya da göçmenlerin kendi yemeklerini pişirdiği, daha bağımsız bir yaşam alanı sağlayan özel odalardan oluşabilir. Merkezlerde kalan kişiler istedikleri gibi giriş çıkış yapabilir ancak göç vakalarının ilerleyebilmesi için göç yetkilileri ile düzenli aralıklarla görüşmeleri de beklenebilir. Bu tür kurumsal modellerde genelde hukuki destek ya da danışmanlık gibi hizmetler merkez içinde sağlanır.

Bazı ülkeler kurumsal barınma merkezleri ya da küme ev modellerini kullanmayıp bireylerin doğrudan toplum içine dağılımları seçeneğini tercih eder. Bu modelde ise göçmenler toplum içinde ya da dini cemaat evlerinde, STK'ların işlettiği merkezlerde, arkadaşları ya da aileleriyle özel kişilerden kiraladıkları evlerde ikamet edebilirler.

Birçok ülkede, insan ticareti mağdurları, fiziksel ya da ruhsal engelli bireyler ve yalnız anneler gibi hassas durumdaki bireylere özel barınma imkanları tesis edilir. Bir dizi ülkede ise refakatsiz küçükler yerleşik çocuk koruma sistemi içerisine entegre edilir ve devlet yurtlarına yerleştirilir.

8.1.1 Barınma seçenekleri

Alternatiflere yönelik bütüncül bir yaklaşım geliştirmek önemlidir. Buna rağmen toplum içine yerleştirilen bireylerin nerede ikamet edeceğine özel önem atfedilir. Barınma aşağıdakileri kapsayabilir:

- Özel konut
- Birinci derece aile üyeleri, arkadaşlar ve akrabalarla yaşama
- Göç ülkesinin vatandaşlarıyla yaşama
- Devlet tarafından finanse edilen konutlar
- Yardım kuruluşlarının finanse ettiği özel konut
- Sığınmacılar için açık kabul merkezleri

- Mülteciler için açık kabul merkezleri
- Açık mülteci kampları
- İnsani yardım kapsamında kurulmuş yurtlar
- Refakatsiz küçükler ya da ebeveynlerinden ayrı küçükler için kurulan barınma merkezleri
- Koruyucu aile ya da yetimhaneler (vatandaş olan çocuklar için mevcut koruyucu aile ve çocuk yetiştirme yurtları gibi)
- Yardıma muhtaç durumda olanlar ve düzensiz göçmenler için kurulan barınma merkezleri
- Evsizler evi ya da evsizler için geçici barınma merkezleri
- Ülkeden ayrılmaya hazırlanan göçmenler için özel merkezler

8.1.2 Asgari destek ve gereklilikler

Bölüm 5'te de ifade edildiği gibi asgari standartlar yerleştirme seçenekleri destekleyici bir rol oynar. Asgari standartlar farklı ülkelerde farklı şekillerde tesis edilebilir. Bazı ülkelerde tüm temel ihtiyaçlar kurumsal bir çerçevede karşılanırken bazı ülkelerde temel ihtiyaçlar STK'lar tarafından karşılanır. STK'lar bu desteği sunarken hükümetten finansal yardım alabilir ya da almayabilir. Bir dizi ülkede sığınmacılar ve vaka çözümü sürecinde karar bekleyen diğer göçmenlere çalışma hakkı tanınır. Çalışma hakkı, hükümetler üzerindeki ekonomik yükü azaltır ve bireyin kendi kendine yetebilme ve süreçle baş edebilme kapasitesini güçlendirir. Bu sayede, göçmenin yasal statü alması durumunda entegrasyon, ülkesine geri gönderilmesi durumunda ise yeniden entegrasyon ve onurlu bir biçimde geri dönüş sağlanmış olur.

Topluluk içine yerleştirmenin uygulandığı birçok vakada herhangi bir kısıtlayıcı yaptırıma ihtiyaç duyulmayacaktır. Fakat, bireylerin göç sürecinde vaka çözümüne yönelik olarak aktif bir rol oynamaya devam etmeleri için topluluk

içinde bir dizi asgari gerekliliğe uymaları beklenebilir. Bu gereklilikler şunlar olabilir:

- Randevu, duruşma ve mülakatlarda hazır bulunma
- Vaka çözümüne yardımcı olmak için gerekli işlemleri yürütme
- Vize ya da oturma izni şartlarına uyma

Bu tür gereklilikler şartlar ve yaptırımlardan farklıdır. Şartlar ve yaptırımlar daha ağırdır. Kişinin özgürlüğünü ve seyahat hürriyetini kısıtlayıcı etkileri vardır. Ancak asgari gereklilikler, belirli durumlarda, bireysel vaka özelinde, bir şarta ya da kısıtlama içeren bir yaptırıma da dönüşebilir. Örneğin, bazı ülkelerde, göçmenler, göç yetkilileriyle yapacakları mülakatlara gitmediklerinde ya da vaka çözümünü için üzerlerine düşen bir görevi yerine getirmediklerinde otomatik olarak göç süreci çerçevesindeki yükümlülüklerini ihlal etmiş sayılabilirler. Bu doğrultuda, kendilerine daha ağır şartların dayatılması söz konusu olabilir. Benzer bir biçimde, vaka sorumlusuyla öznel durumuyla orantısız bir biçimde ve gereğinden fazla görüşme yapmanın dayatılması da bir gerekliliğin şarta ya da kısıtlayıcı bir yaptırıma dönüşmesi anlamına gelebilir.

Randevu, duruşma ve mülakatlarda hazır bulunma

Toplum içine yerleştirildiğinde kişiden vize başvuruları ya da göç statüleriyle ilgili randevulara gitmesi, duruşmalarda hazır bulunması ya da vaka sorumluları veya göç yetkilileriyle olan mülakatlarına katılması beklenebilir. Bu şekilde kişi, göç sürecinin ilerlemesine katkıda bulunmuş ve vaka çözümüne yönelik çaba sarf etmiş olur. Bu tür randevu, duruşma ya da mülakatlarda göçmenin hazır bulunması, kişinin durumunu takip etmeyi ve yerleştirildiği toplum içerisinde ilave desteğe ihtiyaç duyup duymadığını belirlemeyi de sağlar.²⁵⁶ Bunlar aynı zamanda vize başvurusu ya da diğer statü değerlendirmelerinde olumsuz sonuç alanların toplum içine yerleştirilme

şartlarını yeniden değerlendirmek için de kullanılabilir. Bu alandaki örnekler için bakınız Kanada (Kutu 10), Hong Kong (Kutu 14), Avustralya (Kutu 16) ve İsveç (Kutu 21).

Vaka çözümüne ulaşmak için gerekli işlemleri yürütme

Bireyden vaka çözümüne ulaşılmasına yardımcı olacak işlemleri yapması beklenebilir. Kutu 1'de sunulan Arjantin örneğinde olduğu gibi kişilere belirli bir tarihe kadar yasal statü kazanabilmelerini sağlayacak tüm seçenekleri değerlendirmeye yükümlülüğü getirilebilir. Benzer bir biçimde Brezilya'da göç prosedürünün ihlali söz konusu olduğunda yapılan ilk şey kişiyi ülkeyi terke davet etmek ya da belirli bir süre zarfında durumunu düzenle hale getirmesi ve/veya idari para cezası ödemesi yönünde karar almaktır.²⁵⁷

Kişiler ayrıca düzenli göçmen statüsü almak için yaptıkları başvuru çerçevesinde yetkili makamlarla paylaştıkları iddialara dair ek kanıtları (örneğin, belge ya da tanıklıklar gibi) belirli bir süre zarfından yetkililere iletmekle yükümlü tutulabilirler. Ayrıca göçmenlere, Avustralya (Kutu 16), Hollanda (Kutu 17), Belçika (Kutu 18) ve İsveç (Kutu 18) örneklerinde olduğu gibi geri dönüş için hazırlık yapmaları (örneğin, pasaport ya da herhangi bir seyahat belgesi edinmek için başvuruda bulunma veya uçak bileti temin etme gibi) yükümlülükler getirilebilir.

Vize ve oturma izni şartlarına uyma

Kişiler ayrıca kısa süreli vizeler ve diğer geçici göç statülerinin şartlarına uymakla da yükümlü tutulabilirler. Kısa süreli vize ya da diğer geçici göç statüleri, kişinin toplumun bazı kurumlarına katılımı sınırlandırabilir. Örneğin, sosyal yardım sistemi, sağlık hizmetleri ya da istihdam imkanlarından faydalanamamalarına neden olabilir. Ancak, bu tür kısıtlamaların vaka çözümü ve yükümlülüklerle uyma konusunda olumlu bir etki yarattığını gösteren somut veri bulunmamaktadır. Bölüm 2.4.1 ve Bölüm 5.2'de açıkladığımız gibi kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesinin vaka çözümüne katkı sunduğunu söylemek daha doğru olur. Vize ile ilgili başka bir gereklilik de vize hamilinin ülkeden izinsiz ayrılmasına izin verilmemesidir.

İsveç'te sığınmacılar hem kayıtlarının yapıldığı hem de sağlık ve diğer ihtiyaçlarının tespit edilmesi için bir tarama sürecinden geçirildikleri açık kabul merkezlerine yerleştiriliyor. Kabul merkezine girişte kişilerin kayıtları alınıyor ve kendilerine fotoğraflı bir kimlik belgesi düzenleniyor. Bu belgeyi göç yetkilileri sığınmacının vakasını takip etmek için, sığınmacılar ise toplum içinde hizmetlerden faydalanabilmek için kullanıyor.²⁵⁸ Bir vaka sorumlusu, sığınmacıları mülteci statüsü belirleme süreci ve İsveç'teki hak ve yükümlülükleri ile ilgili bilgilendiriyor. Birkaç hafta sonra sığınmacılar başka bir bölgeye transfer ediliyor ve İsveç Göç İdaresi'ne yakın ev ya da dairelerde barınmaları sağlanıyor. Sığınmacılar eğer kiralarnı kendi imkanlarıyla karşılayabilecek durumdalarsa bağımsız özel bir konut kiralayabiliyorlar. Yalnız yetişkin erkekler günde yaklaşık 11 Amerikan dolarına tekabül eden 71 İsveç kronu harcırah veriliyor. Ortak bir evi paylaşan yetişkinlere ve çocuklara verilen harcırah daha düşük. Acil sağlık hizmetleri ve dış tedavilerinde sığınmacılara indirimli fiyatlar uygulanıyor.

Bu hizmetler için yaklaşık 8 Amerikan dolarına tekabül eden 50 İsveç kronu harcırah alıyorlar. Sığınma talebinde bulunmuş çocuklar, İsveçli çocuklar gibi, ücretsiz sağlık hizmetinde faydalanabiliyor. Sığınmacılar ayrıca bir avukat talebinde de bulunabiliyor. Avukat, İsveç Göç Dairesi tarafından atanıyor ve avukatlık giderleri de yine bu kurum tarafından karşılanıyor. Kimliklerini ispat edebilen ya da kimlik tespiti sürecinde yetkililerle iş birliği yapan sığınmacılara çalışma hakkı tanınıyor. Sığınmacılar, İsveç Göç Dairesi tarafından kendilerine tayin edilen vaka sorumlularıyla düzenli toplantılar yapıyor. Gerektiğinde vaka sorumlusu danışanlarını sağlık, danışmanlık ve diğer hizmetlere yönlendirebiliyor. Vaka sorumluları ayrıca "motivasyon danışmanlığı" vererek sığınmacıyı, göç sürecinin muhtemel sonuçlarına hazırlıyor ve kişinin başvurusunun olumsuz sonuçlanması halinde kaçma kaybolma riski olup olmadığını değerlendiriyor. Sığınma başvurusu olumsuz sonuçlandığında üç farklı seçenek söz konusu: gönüllü geri dönüş,

vaka sorumlusunun refakatinde geri dönüş ya da polis birimlerine kişinin teslim edilmesinin ardından zorunlu geri dönüş. Gönüllü geri dönüşü kabul eden kişilere maddi destek dahil bir dizi teşvik edici imkan tanınıyor. Örneğin, geri dönüş seyahati vaka sorumlusu tarafından organize ediliyor ve dönüş bileti İsveç Göç Dairesi tarafından karşılanıyor.²⁵⁹ Kaçma kaybolma riski yok ise, başvurusu reddedilen sığınmacılara ülkeyi bağımsız olarak terk etmeleri için 14 ilâ 30 gün arasında bir süre tanınıyor. 2012 yılında ülkeyi terke davet edilen üçüncü ülke vatandaşlarının %68'i ya gönüllü geri dönüş ya da Gönüllü Geri Dönüş Desteği programı çerçevesinde ülkeden ayrıldı.²⁶⁰ Kişiler geri dönüş seçeneklerinden birini kabul etmediklerinde ve yetkililerle iş birliği yapmadıklarında, kişilere bildirim yükümlülüğü ya da mevcut hizmetlerden kısıtlı düzeyde faydalanabilme gibi birtakım yaptırımlar uygulanabiliyor.²⁶¹ Kutu 27'de açıklandığı üzere idari gözetim yalnızca son çare olarak sınır dışı işlemleri çerçevesinde ve insan onuru ve refahını gözetken koşullarda uygulanıyor.

Hareket halindeki göçmenler

Düzensiz karma göç hareketine dahil olup ülkeden geçiş yapmak isteyen yüksek sayıda göçmenin yaşadığı ülkeler ciddi bir baskıyla karşı karşıyadır.²⁶² Hedef ülkelerin hükümetleri transit göç hareketinin önünü almaya yönelik daha fazla çalışma içindeler. Fakat yasal göç seçenekleri ve yerel toplumların dışında bırakılmış olan göçmenler içinde buldukları duruma bir çözüm bulmak için daha da büyük riskler almaya hazırlar.²⁶⁴

Katı denetim tedbirleri insanları göçe yönelten nedenleri ortadan kaldırmıyor. İdari gözetim ve diğer yaptırım çeşitlerinin git gide daha yoğun bir şekilde kullanılması göçmenlerin yetkililerle yüz yüze gelmekten topyekün kaçmalarına, yasa dışı ya da kayıt dışı faaliyetlere yönelmelerine ya da yolculuklarına devam edebilmek için daha fazla riski göze almalarına neden oluyor.²⁶⁵ Libya'da yapılan bir araştırmada bu konuda şöyle bir sonuca varılmış:

Libya'da göç akınlarını yönetmek için insani ve düzenli kurallara sahip bir çerçeveyin mevcut olmaması Avrupa'nın güvenli topraklarına ulaşabilmek için hayatlarını Akdeniz'de riske atan göçmen, sığınmacı ve mültecilerin sayısını şüphesiz sürekli olarak artıran bir faktör.²⁶⁶

İkincil göç hareketlerine her zaman engel olunamasa da devletler çeşitli stratejileri kullanarak bu tür karma göç akınlarını daha iyi anlamaya, yönetmeye ve onlara mukabele etmeye çalışabilir. İlk elde, tarama ve değerlendirme faaliyetleri göçmenlerin yolculuğuna yön veren faktörleri anlamaya yardımcı olabilir. Bölüm 6'da ifade edildiği gibi hükümetler bu faktörleri kullanarak daha iyi yerleştirme kararları alabilir ve tespit ettikleri sorunlara çözüm bulmaya çalışabilirler. Örneğin, zulüm, sistemik şiddet ya da aşırı yoksulluk nedeniyle göç eden kişilerin göç sürecine dair beklentisi ailesiyle bir araya gelmeyi hedefleyen bir kişinin beklentisinden farklıdır.

Göçün temelinde yatan bu faktörleri anlamak ve bazı göçmenlerin, göç sürecinin sonucunu bekledikleri zaman zarfında, sistem içinde kalmaya devam etme eğilimini saptamak, doğru yerleştirme seçeneklerini belirlemeye yardımcı olacaktır. Böylelikle, örneğin, çocuklar, insan ticareti mağdurları ya da suç mağdurları sığınma evleri ya da yurtlara, sığınmacılar ise kabul merkezlerine yerleştirilebilir.

Yasal yollardan temel ihtiyaçlarını karşılayabildiklerinde, idari gözetim ya da geri gönderilme (*refoulement*) riski ile karşı karşıya olmadıklarında ve geleceğe dair umut besleyebildiklerinde göçmenlerin geçiş ülkesi içerisinde kaçma kaybolma olasılığının daha düşük olduğuna dair somut veriler mevcut.

Bu transit toplum modellerinde genelde kişinin toplum içinde seyahat özgürlüğü kısıtlanır; bazı ülkelerde göçmenlerin belirli bir şehirde (Türkiye - Kutu 13) ya da izinsiz olarak havalimanı ya da liman gibi sınır bölgelerinde (Endonezya) yaşamaları beklenir.²⁶⁷ Bildirim yükümlülüğü gibi şartlara ise yalnızca ihtiyaç olduğunda başvurulur. Tayland ve Endonezya'daki az sayıda kaçma kaybolma vakasının gösterdiği gibi, vaka yönetimi ilkeleri ve mevcut seçeneklere dair bilgi paylaşımı, düzensiz

transit göçmenlere yönelik geliştirilecek stratejilerin kilit unsurlarıdır. (Bölüm 2.4.1).

Siğınmacılar, mülteciler ve göçmenler eğer,

- temel ihtiyaçlarını yasal yollarla karşılayabiliyorlar,
- alıkonma ya da geri gönderilme riski altında değiller ve
- geleceğe dair umutlu olabiliyorlar ise ²⁶⁸

geçiş ülkesi olarak kullandıkları ülkede içerisinde kaçıp kaybolmayacaklardır. Çok sayıda transit göçmenin yaşadığı ülkelerde uygulanan alternatif örnekleri için bakınız: Polonya ve Hırvatistan (Kutu 2), Macaristan (Kutu 7), Panama, Endonezya İsrail ve Malta (Kutu 5), İspanya (Kutu 8), Romanya (Kutu 9), Türkiye (Kutu 13), Macaristan (Kutu 19), Yunanistan (Kutu 22), Solvenya (Kutu 23) ve Meksika (Kutu 26).

Bu stratejiler kullanılsa da vakaların tamamen kontrol altına alınması gerçekçi değildir: Etkin çözüme göçün temel sebeplerine odaklanan, ulus aşırı ve bölgesel çözümleri de içeren güçlü bir uluslararası külfet paylaşımı sistemi inşa eden proaktif ve önleyici mekanizmalarla ulaşılabilir. Amerika Birleşik Devleti, kısa bir

süre önce, refakatsiz küçüklerin düzensiz göç yollarını kullanmalarının temel nedenleri üzerine gitmeyi hedefleyen büyük bir fon oluşturduğunu duyurdu. Program, Kuzey Üçgeni ülkelerinin yani Guatemala, Honduras ve El Salvador'un güvenlik, iyi yönetim ve ekonomik kalkınma alanlarındaki çabalarına destek olmayı amaçlıyor. Başkan Yardımcısı Joe Biden planının duyurusunu yaparken "güvenli ve müreffeh bir Orta Amerika için bugün yapılan yatırımların maliyeti şiddet ve yoksulluğun bir iltihap gibi yayılmasına izin verdiğimizde karşımıza çıkacak maliyetin yanında son derece mütevazı kalıyor" demişti.²⁶⁹ Bu tür bir yaklaşımla, düzensiz göç meselesi bir uluslararası kalkınma ve güvenlik sorunu olarak yeni bir çerçevede ele alınıyor. İdari gözetim uygulamaları karma göç hareketlerini etkin bir şekilde azaltmayı sağlamayacaktır. Dolayısıyla, düzensiz göçmenleri transit ülkelerde yönetebilmek için bu kişileri göçe sevk eden gerekçeleri anlamak gerekiyor. Ancak bu sayede transit göç karşısında alınacak ulusal tedbirlerin adil, vakitli ve insani olması sağlanabilir ve uzun vadeli çözümler için daha kapsamlı bir diyalog kurmak mümkün olabilir.

KUTU 22

ALTERNATİF YÖNTEMLERİN KULLANILMASI İÇİN İDARİ GÖZETİM MERKEZLERİNİN KAPATILMASI

YUNANİSTAN

Yunanistan hükümeti, 2015 yılının Şubat ayında göçmenlere daha insani muamele etme politikası çerçevesinde idari gözetim altında tutulan kişileri serbest bırakmaya başladı.²⁷⁰ Oysa ki Yunanistan yaklaşık on yıldan daha uzun bir süredir ülkeye düzensiz yollarla giriş yapmış mülteci, siğınmacı ve göçmenleri sistematik olarak alıkoymuyordu. Yunanistan'daki bu uygulama, uluslararası asgari standartları karşılamadığı için ciddi eleştirilerin de hedefi oluyordu.

Kötü koşulları ile nam salmış Amygdaleza idari gözetim

merkezini ziyaret ettikten sonra İçişleri Bakan Yardımcısı "İdari gözetim merkezleriyle artık işimiz olmaz ... Bir bakan olarak değil bir insan olarak utanç duyuyorum ... Gördüklerime inanamıyorum. Gerçekten inanamıyorum. Bu durum değişmeli hem de hemen değişmeli" şeklinde bir beyanatta bulundu.²⁷¹

Söz konusu politika değişikliği aşağıdaki unsurları kapsıyor:

- Bakanlık kararı ile idari gözetimin 18 aylık süreyi aşacak şekilde uzatılması uygulamasına derhal son verilmesi,

- Refakatsiz küçükler dahil hassas durumdaki bireylerin derhal saliverilmesi ve barınma merkezlerine yerleştirilmesi,
- Altı aydan uzun bir süredir idari gözetim altında tutulan kayıtlı siğınmacıların saliverilmesi,
- İdari gözetim şartlarını esaslı bir biçimde iyileştirecek tedbirlerin derhal uygulanması,
- İdari gözetime alternatif oluşturan tedbirlerin kullanılması.²⁷⁶

8.2 Şartlı ya da sınırlı kısıtlamalarla toplum içine yerleştirme

Resmi statü ve belge temini, yasal danışmanlık, temel ihtiyaçların karşılanması ve temel hakların tanınmasını da kapsayan asgari standartlar, bireylerin vaka çözümü için takip etmeleri gereken idari prosedürlere katılmalarını sağlayacak güçlü bir ortam oluşturur. Bu yaklaşımla ilave şartlara ya da kısıtlamalara gerek kalmadan genelde tatmin edici sonuçlar elde edilir.

Ancak yükümlülöklere uyma açısından sabıkalı bir göçmen söz konusu olduğunda ya da tarama ve değerlendirme sürecinde ciddi sorunlar tespit edildiğinde, bir dizi şart ya da kısıtlama, gereksiz yere özgürlüklerinden mahrum etmeden ya da seyahat hürriyetlerine engel olmadan göçmenlerin yükümlülöklere uymasını sağlayabilir. Maalesef bu şart ya da kısıtlamaların her birinin etkinlik seviyesine dair sınırlı düzeyde veriye sahibiz.²⁷³ Mevcut veriler de kayıt altına alındı.

Şartlar ya da gereklilikler kapsamında aşağıdaki uygulamalara başvurulabilir:

- İzleme
- Denetleme
- Teminat ya da yükümlülöklere uymamanın diğer sonuçları

Birçok alternatifte, toplum içinde etkin yönetim programları oluşturmak için, asgari standartlarla (yani yasal danışmanlık hizmeti, temel ihtiyaçların karşılanması, yasal statü verilmesi ve belge düzenlenmesi ve vaka yönetimi) birlikte, yukarıda sıralanan mekanizmalara da başvurulabilir. Yerleştirme kararlarının düzenli olarak gözden geçirilmesi bölümünde ifade edildiği gibi, devamlı ve düzenli olarak yapılan değerlendirmeler kişinin durumu değiştiğçe şartları ya da kısıtlamaları yeniden müzakere etmek ya da kaldırmak için kullanılır. Böylece kişinin öznel durumuyla orantısız ya da bu öznel durumda gereksiz şart ya da kısıtlamaların dayatılmasının önüne

geçilmiş olur. Örneğin bir vaka, yükümlülöklere uymama ya da vize talebi veya uluslararası koruma başvurusunun reddi nedeniyle yeniden değerlendirdiğinde şartları ağırlaştırma veya kısıtlamaları artırma kararı alınabilir. Buna karşılık, yetkililerle iş birliği yapan bir kişiye dayatılan şartların ağırlık seviyesini ve türünü kişiye daha fazla özgürlük alanı tanıyacak şekilde değiştirmek uygun olacaktır. Kişinin toplum içine yerleştirme şartlarına uyup uymadığına dair inceleme diğer denetimlerden bağımsız olarak yapılmalıdır zira şart ve kısıtlamaların yalnızca gerekli olduğunda ve sınırlı sayıda durumda uygulanması doğrudur.²⁷⁴ Örneğin, Venezuela'da sınır dışı kararının işleme konması için dayatılan şartlar en fazla 30 gün boyunca uygulanabilir.²⁷⁵

İlave şart ya da kısıtlamalara gereğinden fazla başvurulması topluluk içi yerleştirme programlarının maliyetini artırabilir ve etkinliğini zayıflatabilir. Şart ya da kısıtlamalar, kişinin yönetemeyeceği veya adilane olmayan bir yaptırım anlamına geliyorsa yükümlülöklere uymama sorunu ortaya çıkabilir. Örneğin, bildirim yükümlülüğü, kişinin uzun ve maliyetli ulaşım yöntemlerini kullanmasını gerektiriyor, mesleğini icra etmesine engel oluyorsa ya da hastalara ya da çocuklarına bakmak durumunda olan kişilere bu tür bir yükümlülük getirildiyse, aşırı derecede zahmetli bir şarta dönüşebilir. Bu tür şartlar, kişi yetkililerle irtibatta kalmayı istediğinde dahi yükümlülöklere uyulmaması sonucunu doğurabilir. Eğer bu tür dayatmalar çok ağır ise ya da yoğun ve uzun süreler boyunca uygulanıyorsa, yükümlülöklere uyma ister istemez zarar görür.

8.2.1 İzleme

Yetkili makamlar, genelde izleme mekanizmalarını düzensiz durumda olan göçmenlerle irtibatta kalmak ve yerlerini tespit ederek göç dosyalarının ilerlemesine katkı sağladıklarından emin olmak için kullanırlar.²⁷⁶ İzleme mekanizmaları bir iletişim

kanalı oluşturmak ve kişinin bulunduğu yeri tespit edebilmek için tasarlanmıştır. İzleme faaliyeti denetleme faaliyetinden ya da vaka yönetiminde farklıdır zira burada kişinin durumundaki değişiklikler veya yükümlülüklerle uyma meseleleriyle ilgili herhangi bir adım atılması söz konusu değildir. İzleme mekanizmaları şunları kapsar:

- Kayıt işlemleri
- Yazışma adres bildirimini
- Seyahat belgelerinin yetkililere teslim edilmesi
- Bildirim yükümlülüğü
- İkamet bölgesinin yetkililerce belirlenmesi

Kayıt işlemleri

Kayıt tüm vakaların bir arada bulunduğu bir veri tabanı oluşturmayı sağlar ve genelde göçmenlere resmî belge düzenlenmesi aşaması ile de bağlantılıdır. Bu strateji birçok ülkede uzun zamandır kullanılıyor olsa da bazı bölgelerde bu yönetime git gide daha fazla başvurulduğu görülüyor. Örneğin, sığınmacı ve mültecilerin kayıt altına alınmaları Uganda, Zambiya ve Kenya'da daha az sayıda kişinin gerekli olmayan idari gözetime maruz kalmasını sağladı.²⁷⁷

Yazışma adresi bildirimini

Yazışma adresi bildirimini, farklı hükümetler tarafından farklı gerekçelerle başvuru bir yöntemdir. Bazı hükümetler bu mekanizmayı, başvuruda bulunan kişinin vakasıyla ilgili tüm resmî belgeleri tek bir adresten alması için kullanılıyor. Bazı hükümetler ise kişinin hareketlerini izlemek ve yerin tespit edilebilmek için kullanıyor.²⁷⁸ Kayıt altına alınacak yazışma adresi kişisel bir adres olabilir, barınma merkezi gibi kişinin ikamet ettiği adres ya da kişinin yasal danışmanı gibi üçüncü bir kişinin adresi olabilir. Yazışma adresi bildirme yükümlülüğü Kanada'da (Kutu 25) da uygulanan bir yöntemdir.

Seyahat belgelerinin yetkililere teslim edilmesi

Transit geçiş ya da kaçma kaybolma açısından yüksek risk grubuna mensup olduğu değerlendirilen kişiler söz konusu olduğunda, yetkili makamlar, kişinin pasaport gibi seyahat belgelerine göç süreci dahilinde yürütülen işlemler tamamlanıncaya kadar el koymaya karar verebiliyor. Bu tür bir uygulama sığınma prosedürünün ülkeye yasal yollarla giriş yapmak için ve ardından kısa bir süre boyunca izinsiz çalışabilmek için kullanılmasına karşı etkin bir strateji olarak görülüyor.²⁷⁹ Yetkililer seyahat belgelerinin güvenli bir ortamda muhafaza edilmesi ve kişi ülkeden gönüllü olarak ayrılmaya karar verdiğinde kendisine iade edilmesini sağlamalıdır. Bunlara ek olarak, göçmenlerin geçerli bir kimlik belgesi göstererek katılabilecekleri faaliyetlere devam edebilmeleri ve gerekli olmayan alıkoyma uygulamalarına maruz kalmamaları için el konulan belgeleri ikame edecek kimlik belgesi temin edilmesi de gerekir. Bu strateji Macaristan²⁸⁰, Avusturya,²⁸¹ Ürdün, Polonya ve Hırvatistan (Kutu 2), Kanada (Kutu 25) gibi birçok ülkede kullanılmaktadır.

Bildirim yükümlülüğü

Düzenli aralıklarla yetkililere bildirimde bulunma yükümlülüğü en sık başvuru şarttır. Bildirim bir izleme mekanizması rolü oynar, kişinin yetkililer tarafından kayıt altına alınmış olmasını ve yetkililerle süreklilik arz eden bir biçimde irtibatla kalmasını sağlar. Bizzat bildirimde bulunma yükümlülüğü, kişinin göç bürosu, polis merkezi ya da anlaşmalı başka bir kuruma düzenli aralıklarla giderek kendini tanıtmayı gerektirir. Genelde bildirimde bulunan kişinin bir yoklama defterini imzalaması da söz konusudur. Telefonla bildirimde ise kişi belirli bir saate belirli bir numaraya telefon ederek sesini kaydeder. Ses kaydı daha sonra ses tanıma teknolojisi kullanılarak kontrol edilir.²⁸²

Birçok ülkede bildirim yükümlülüğünün hangi sıklıkta uygulanacağına yetkililer ya da mahkemeler karar verir. Tarama ve devamlı değerlendirme faaliyetleri yetkililerin kişiye en uygun bildirim yükümlülüğünü tespit etmelerini sağlar ve aşırı zahmetli ya da gereksiz bildirim yaptırımlarının yaratacağı maliyeti ve etkiyi azaltır. Bu yükümlülüğün somut şartlarını belirlerken kişinin öznel durumu dikkate alınmalıdır. Sağlık durumları, engellilik durumları ya da hamilelik gibi nedenlerle hassas durumda olan bireylere telefonla bildirim gibi ya da bildirim sıklığının azaltılması gibi alternatif tedbirler önerilmelidir. Kat edilmesi gereken yol, toplu taşıma imkanları, bakım yükümlülükleri ve iş saatleri gibi faktörler de bildirim yükümlülüğünün sıklığı belirlenirken dikkate alınabilir. Bildirim yükümlülüğünün sıklığı gerektiğinde gözden geçirilmeli ve değiştirilmelidir. Örneğin, kişinin ülkeden ayrılma tarihi yaklaşıyorsa bildirim yükümlülüğünün sıklığını arttırmak gerekebilir. Öte yandan bildirim yükümlülüğünü düzenli bir şekilde yerine getirerek güven tesis etmiş bir kişiye daha zahmetsiz bildirim şartları uygulanabilir.²⁸³ Gereki olmayan bildirim yükümlülüğü sisteme duyulan güveni azaltacak ve kaynakların boşa harcanmasına neden olacaktır.²⁸⁴

Kişinin geçici ikametini bizzat yenilemesi gerektiğinde ya da yemek kuponları ya da diğer aynı yardımları bizzat teslim alması gerektiğinde ise fiili bildirimden bahsedilebilir;

ancak bu uygulama, yetkili makamlara kişinin yeterli bildirimde bulunmadığına dair bir şikâyetin ulaşması halinde izleme faaliyetini destekleyecektir. Kişinin sadece randevusunda hazır bulunmaması, faydalandığı yardımlardan mahrum edilmesine neden olmamalıdır. Bildirim yükümlülüğü yöntemine başvuran ülkeler arasında Türkiye (Kutu 13), Hong Kong (Kutu 14) ve Kanada (Kutu 10), Slovenya, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç ve Birleşik Krallık'ı sayabiliriz.

İkamet bölgesinin yetkililerce belirlenmesi

Bazı hükümetler, göçmenleri belirli bölgelerde yaşamaya yönlendirir. Bu yönlendirme fiili bir izleme faaliyeti işlevini görür. Örneğin, barınma ihtiyacı olan göçmenler belirli bir göçmen barınma merkezine yönlendirilebilir. Göçmenlere sabit bir adres temin etmenin dışında, merkezde kalmaya devam etmeyen kişilerin yetkili makamlara bildirilmesi suretiyle bu merkezlerde ilave izleme faaliyetleri de gerçekleştirilir. Ayrıca, bazı merkezlerde göç yetkilileri ya da vaka yöneticileri hazır bulunur ve göçmenlerin göç kurumlarıyla daha fazla irtibatta olması sağlanır. Bazı ülkelerde göçmenler ülkenin belirli bir bölgesinde ya da ilinde yaşamaya yönlendirilir. Burada amaç göçmenlerin sosyal refah sistemi üzerinde yaratacağı yükü ülke geneline yaimaktır. Bu tür bir uygulama Polonya ve Hırvatistan (Kutu 2), İspanya (Kutu 8), Türkiye (Kutu 13) ve Belçika'da (Kutu 18) mevcuttur.

8.2.2 Denetleme

Denetleme faaliyetinde göçmenlerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği doğrudan izlenir, değerlendirilir ve gerekli tedbirler alınır. Denetleme faaliyeti çerçevesinde izleme de yapılır. Denetleme vaka yönetiminden farklı bir faaliyettir zira denetlemenin odağı yükümlülüklerle uyum ve vaka çözümdür. İzleme faaliyetinden de daha faal bir faaliyettir çünkü göç yetkilisine kişinin değişen durumu karşısında karar alma ya da kişi yükümlülüklerini yerine getirmede yine gerekli tedbirleri alma hakkı tanır. Denetleme şunları kapsayabilir:

- Göç yetkilileri tarafından yürütülen denetleme faaliyetleri

- Denetlemenin başka bir kuruma devredilmesi

Göç makamları tarafından yapılan denetleme faaliyetleri

Yoğun denetleme faaliyeti, göç yetkilileri tarafından bir bireyin yerini ve etkinliklerini doğrudan gözlemek için kullanılır. Yoğun denetleme yetkili makamlarla birey arasındaki iletişim ve irtibatı, telefon görüşmeleri, toplantılar ve ev ziyaretleriyle ciddi düzeyde arttırır. Bu yoğun çalışma kişi hakkında bilgi temin etmek ve mevcut bilgilerin kontrol edilmesi için tasarlanmıştır. Bu çerçevede örneğin kişinin bildirdiği adreste ikamet edip etmediği denetlenebilir. Denetleme, yetkililerin vaka yönetimi ya da, geri dönüş dahil vaka

KUTU
23

BİR İZLEME MEKANİZMASI OLARAK BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

MUHTELİF ÜLKELER

Slovenya – Haklarında sınır dışı kararı alınan üçüncü ülke vatandaşlarının idari gözetim altına alınması yerine yaşadıkları yere en yakın polis merkezine bildirimde bulunmaları istenebilir.²⁸⁵ Bu kişilerin genelde ayda bir kez bildirimde bulunmaları beklenir.

Amerika Birleşik Devletleri – Amerika Birleşik Devletleri'nde hem bizzat bildirim hem de telefonla bildirim yöntemleri kullanılıyor. Telefonla bildirim şu şekilde işliyor: Ses tanıma programı sayesinde göçmenler belirli aralıklarla otomatik olarak aranıyor ve bu aramanın ardından göçmenlerin belirli bir süre zarfında yetkilileri yine telefonla geri aramaları gerekiyor. Göçmen geri arama yaptığında bir bilgisayar yazılımı sayesinde kişinin sesi biyometrik ses kaydıyla karşılaştırılıyor ve

kayıtların uyması durumunda kişi bildirim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılıyor.²⁸⁶

İsveç – Hakkında denetleme kararı alınan, yani hem bildirim yükümlülüğü getirilmiş hem de belgelerini yetkililere teslim etmiş olan bireyler, düzenli aralıklarla en yakın polis merkezine ya da İsveç Göç Dairesi'ne bildirimde bulunmak zorundalar. Bu düzenlemenin pratikte nasıl uygulanacağına dair standart bir usul öngörülmemiş; bunun yerine bildirim sıklığı vaka özelinde belirleniyor. Bildirim sıklığı genelde haftada bir ya da iki haftada bir olarak düzenleniyor. Ancak söz konusu göçmenin kaçma kaybolma olasılığı yüksek ise her gün bildirimde bulunması da beklenebilir. Bildirim yapılmaması durumunda takip değerlendirmesi yapılıyor.

Dolayısıyla kişi için doğrudan idari gözetim kararı alınmıyor. Eğer takip değerlendirmesi sonucunda yüksek kaçma kaybolma riski olduğu ortaya çıkar ise kişi hakkında idari gözetim kararı alınabiliyor.

Birleşik Krallık – Sığınmacılar ve düzensiz göçmenler düzenli aralıklarla İçişleri Bakanlığı bürolarında, bazı ender durumlarda da polis merkezlerinde bildirimde bulunmak zorundalar. Bildirim yükümlülüğü ve şartları Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı Kılavuz İlkeleri "Bildirim ve Operasyonel Uygulama Standartları" isimli belgede sunuluyor. Bildirim sıklığı değişebiliyor. Sığınmacı ve düzensiz göçmenlerin bazı durumlarda her gün, bazı durumlarda ise ayda bir kez bildirimde bulunulması beklenebilir.

çözümüne yönelik karar alabilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgileri temin eder. Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 24) örneğinde olduğu gibi yoğun denetleme programları vaka yönetimi, yasal destek, temel ihtiyaçların karşılanması ve belge temini ile birlikte yürütüldüğünde daha iyi sonuç verir.

Denetlemenin başka bir kuruma devredilmesi

Göç yetkilileri bazı durumlarda, düzensiz göçmenlerin salıverilme şartlarına uyup uymadığını denetleme görevini başka bir kuruma ya da kişiye devredebilir. Sivil toplum

kurumları, bazı durumlarda, daha kapsamlı destek programları çerçevesinde, özellikle de bu denetim kişinin idari gözetimden çıkarılmasının bir ön şartı ise, bu denetleme görevini üstlenmeyi kabul edebilir. Aile bireyleri ya da cemaatler mali kaynaklarını bir teminat ya da kefalet programına verdiklerinde de (bakınız Bölüm 8.2.3 Kefalet, teminat ya da garanti) gayri resmi bir denetleme türü ortaya çıkabilir çünkü kefil olanlar kişinin yükümlülüklerine uymamasının sonuçlarının bir kısmını üstlenmişlerdir. Devredilmiş denetlemeye örnek teşkil eden vakalara Kanada'da (Kutu 10) rastlanmaktadır.

**KUTU
24**

SINIR DIŞI SÜRECİNDE DENETLEME FAALİYETİ

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika Birleşik Devletleri'nde devlet yetkilileri Vera Adalet Enstitüsü ile sınır dışı sürecindeki kişilerin toplum içi denetlenmesi uygulamasının 1997-2000 yılları arasında, uygulanıp test edilmesi için anlaştı.²⁸⁷ Araştırma, program çerçevesinde salıverilen kişiler ile geleneksel teminat ya da sözlü taahhüt prosedürü çerçevesinde salıverilen kişilerin akıbetini karşılaştırdı. Programa katılacak kişiler kapsamlı bir tarama ve değerlendirme süreci sonucunda belirlendi ve bu kişilerin sabit bir ikamet adresi temin etmeleri zorunlu kılındı. Katılımcılar göç işlemleri ve yükümlülüklerine uymamanın doğuracağı sonuçlarla ilgili bilgilendirildiler, duruşma tarihleri kendilerine hatırlatıldı, yasal temsilciye ve aşevi ya da sağlık merkezileri gibi destek hizmetlerine yönlendirildiler. Yoğun denetlemeye tabi tutulan bir alt gruba dahil

olan katılımcılardan ise, yükümlülüklerine uymalarının ahlaki sorumluluğunu üstlenmeyi kabul eden bir kefil göstermeleri istendi.²⁸⁸ Katılımcılar düzenli bildirim yükümlülüğü çerçevesinde ya telefonda ya bizzat ya da ev ziyaretleriyle izlendiler. Programın maliyeti günlük kişi başı 12 Amerikan doları iken aynı dönemde kişi başı idari gözetim masrafı günlük 61 Amerikan doları idi.²⁸⁹ Bu program, duruşmalarda hazır bulunmalarını sağlamak için sınır dışı işlemleri devam eden tüm yabancıları idari gözetim altına almaya ihtiyaç olmadığını gösterdi: Yoğun denetleme programına katılanların %91'i tüm duruşmalarda hazır bulundu, bu oran kontrol grubunda %71 idi. Denetleme sayesinde yasal statü kazanma olasılığı son derece düşük olan kağıtsız göçmen işçilerin duruşmalara katılma oranı

son derece yüksekti. Bu grubun %88'i denetlemeye tabi tutulduklarında tüm duruşmalarda hazır bulundular, geleneksel kefalet prosedürü dahilinde serbest bırakılan kontrol grubunda ise bu oran %59 idi. Proje, denetlemenin hem maliyet etkin bir yöntem olduğunu hem de nihai kararlara uyma oranlarının ikiye katlanmasını sağladığını gösterdi. Yoğun denetleme programına tabi tutulan katılımcıların %69'u nihai karara uyarken, sözlü taahhüt ya da kefaletle salıverilen kontrol grubunda ise bu oran %38 idi. Bu programdan elde edilen olumlu sonuçlar, izleme ve denetleme faaliyetlerine ek olarak, aile ve topluluk bağları, mahkeme sürecinin detaylı olarak göçmenlere açıklanması ve ülkeden yasal yollarla ayrılma konusunda sağlanan destek ile de açıklanabilir.

Denetleme faaliyeti, temel ihtiyaçların karşılanması gibi diğer destek hizmetlerini sunan bir örgüt tarafından yürütüldüğünde, yükümlülükler ve yaptırımlar konusunda tarafların rolü ve görevinin açık bir şekilde tanımlanması gerekir. (Örnek için bakınız: Hong Kong Kutu 14) Hizmet tedarikine odaklanılması, bazı örgütlerin yetkili makamlara, yükümlülüklere uymama vakalarını bildirmelerine engel olabilir.

8.2.3 Teminat ve yükümlülüklere uymamanın diğer sonuçları

Toplum içi göç yönetim mekanizmalarının birçoğunda, belirli koşullar karşılanmadığında bazı somut olumsuz sonuçlar ortaya çıkar. Caydırıcı olması beklenen bu olumsuz

sonuçların, göçmenlerin saliverilme şartlarına riayet etme konusunda ne düzeyde etkin ve etkili olduğuna dair güvenilir veriler mevcut değildir.²⁹⁰ Bu veri eksikliğine rağmen hükümetler bu stratejiye sıklıkla başvurur. El kitabında söz konusu stratejiyi tartışmaya açmak için ele alıyoruz. Yükümlülüklere uymamanın sonuçları arasından şunları sayabiliriz:

- Kefalet, teminat veya garanti
- Diğer somut sonuçlar

Kefalet, teminat veya garanti

Kefalet, teminat veya garanti sisteminde yükümlülüklere uymamanın olumsuz finansal sonuçları vardır. Bu sistemlerin her birinde kefil

KUTU
25

YÜKÜMLÜLÜKLERE UYMAMANIN BİR SONUCU OLARAK KEFALET UYGULAMASI KANADA

Kanada'da sığınmacı ve düzensiz göçmenleri toplum içinde yönetme sistemi dahilinde kullanılan araçlardan biri kefalet mekanizması çerçevesinde uygulanan finansal yaptırımlardır.²⁹² İdari gözetim kararları düzenli aralıklarla bir mahkeme tarafından olarak yeniden değerlendirilir. Bu değerlendirme idari gözetim kararını takip eden 48 saat içerisinde, yedinci günün sonunda ve idari gözetim devam ettikçe her otuz günde bir Göç ve İltica Kurulu'nun bir üyesi tarafından yapılır.²⁹³ İdari gözetim kararıyla ilgili yeni olgular söz konusu ise, alıkonulan kişiler de bu kararın yeniden değerlendirilmesini talep edebilir. Adli yardım şartlarını taşıyan kişilere ücretsiz yasal temsil hizmeti verilebilir.

İdari gözetim duruşmalarında, idari gözetimin yasada öngörülen bir gerekçeyle devam etmesi gerektiğini ispatlama yükümlülüğü sınır hizmetleri kurumuna aittir. İdari gözetim altında tutulan kişi saliverilme taleplerini destekleyici ek bilgileri yetkililerle paylaşabilir. Kefalet, kişinin saliverilmesi için bu duruşmalarda otomatik olarak değerlendirilen bir seçenektir.

Bu duruşmalarda, kişinin şartlı ya da şartsız olarak saliverilmesine karar verilebilir. Saliverme kararının alınmasında etkili olan faktörlerden biri idari gözetim altında tutulan kişinin saliverilme başvurusunun bir "kefil" tarafından desteklenmesidir. Kefil belirli bir miktar kefalet bedeli ödemeyi

Kabul eder. Eğer kefil olduğu göçmen saliverilme şartlarına uyar ise kefil yatırdığı parayı geri alabilir. Saliverilme şartları resmi yazışma adresi temin etmek, seyahat belgelerini yetkililere teslim etmek ya da bildirim yükümlülükleri gibi yaptırımları kapsayabilir. Bazı durumlarda kefalet bedeli yalnızca kişi saliverilme şartlarına uymadığı takdirde ödenir. Kefil genelde idari gözetim altında tutulan göçmeni kişisel olarak tanıyan ve bu kişinin yetkililerle iş birliği yapma niyetinde olduğuna inanan biri olacaktır.²⁹⁴ Kanada'da birçok sivil toplum kurumu idari gözetim altında tutulan ancak yeterli mali kaynağa ya da aile/cemaat bağlarına sahip olmayan kişilere kefil olmayı kabul eder.

olunan kişi göç süreci dahilindeki prosedürlerin gereğini yerine getirmez ya da toplum içine yerleştirilme şartlarına uymaz ise belirli bir meblağın tahsil edilmesi söz konusudur. Söz konusu meblağ ya göçmenden ya da aile bireyleri, arkadaşları ya da bir dernek gibi üçüncü kişilerden alınır.²⁹¹ Bu mekanizmaların bazılarında kefalet ya da teminat bedelinin önden ödenmesi gerekir. Ödenen meblağ yükümlülüklerin yerine getirilmesi durumunda iade edilecektir. Bazı mekanizmalarda ise ancak kişi taahhütlerine uymaz ise yetkililere ödeme yapılır. Bu tür mekanizmaların hem etkin hem de göçmenler açısından erişilebilir olması için, kefalet ya da teminat bedelinin, mekanizmadan faydalanan göçmenin mali durumuna göre belirlenmelidir. Mali sonuçlar doğuran sistemlerin kullanıldığı birçok ülkede, sivil toplum kurumları, bu tür kefalet ya da teminat programlarına başvurabilmek için yeterli mali kaynağa sahip olmayan göçmenler için fon sağlamaktadırlar. Bu uygulamaların örneklerine Hong Kong (Kutu 14), Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 24) ve Kanada'da (Kutu 10) rastlıyoruz.

Diğer sonuçlar

Son olarak bazı ülkelerde yükümlülüklere uymamanın olumsuz sonuçlarının bir tehdit unsuru olarak kullanılması söz konusudur. Örneğin, yükümlülüklere uyulmadığı için bir kişinin mevcut salıverilme şartları ağırlaştırılabilir. Bu kişiye ilave şartların dayatılması ya da bildirim yükümlülüğü gibi mevcut şartların ağırlaştırılması anlamına gelebilir. Aynı zamanda bazı hükümetler barınma yardımı gibi temel sosyal hizmetlere erişimi yükümlülüklere uyulmadığında kesebilir. Ancak bu tür uygulamalar vaka çözümü açısından istenilenin aksi bir etki yaratabilir. Ayrıca her ne olursa olsun kişiye sağlanan hizmetler açısından asgari standartlardan ödün vermemek gerekir. Temel ihtiyaçların tartışıldığı Bölüm 5.2'de görüldüğü gibi evsiz kalan ya da yoksul göçmenlerin yetkililerle irtibatla kalma ihtimali daha düşüktür.

5. Bölümde detaylarıyla açıldığı gibi asgari standartlara uymak vaka çözümüne yardımcı olabilir.

Yükümlülükler uymama söz konusu olduğunda kullanılan bir diğer tehdit mekanizması da idari gözetimdir. İdari gözetim tehdidinin hangi şekilde kişilerin yükümlülükler uymasını sağladığı açık değildir ve idari gözetim uygulamalarının ülkeden ayrılma gibi bir vaka çözümüne katkı sağladığı kesin olarak kanıtlanmamıştır.²⁹⁵ Ayrıca ülkede ikamet etmeye devam etmelerini sağlayacak hiçbir dayanağı kalmamış olanlar açısından idari gözetimin sonuçlarından biri de kişinin kendi imkanlarıyla geri dönmesi ya da geri dönüş desteği seçeneğini ortadan kaldırmasıdır. Kişinin ülkeden kendi imkanlarıyla ayrılması, kişinin özerkliğini belirli bir düzeyde korumasına, yola çıkmadan önce kişisel eşyalarını toplamasına, mali durumu ile ilgili işlemleri tamamlamasına (örneğin, mevcut banka hesabını kapatması) ve ailesine ve dostlarına veda edebilmesine imkân tanır. Zorla ülkeden ayrılma ya da sınır dışı ise travma yaratan ve aşağılayıcı bir deneyimdir. Burada göçmenler, tamamen devlet birimlerinin denetimi altında hareket ederler. Ayrıca sınır dışı işlemi ülkeye giriş yaşağını beraberinde getirir. Bu durum kişinin gelecekte yapacağı uluslararası seyahatler açısından da çeşitli olumsuz sonuçlar yaratabilir. Ayrıca, sınır dışı edilen kişinin sınır dışı işleminin maliyeti oranında devlete borçlanması da söz konusu olabilir.²⁹⁶ Bu olumsuz sonuçlar, kişileri kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılmayı tercih etmeye teşvik etmek için tesisi edilmiştir. Yükümlülükler uymama durumunda ortaya çıkan sonuçlar Hong Kong (Kutu 14), ve İsveç (Kutu 21) örneklerinde gözlemlenebilir.

8.3 Son çare olarak düzenli denetime tabi idari gözetim uygulaması

Uluslararası insan hakları hukuku ve standartları, göç yönetimi kapsamındaki idari gözetimin yalnızca istisnai vakalarda, son çare olarak ve mevcut diğer tüm seçenekler bireysel vakaya uygun olmadığına başvurulabileceğini açıkça ifade ediyor. İdari bir süreç dahilinde bireylerin alıkonulması, kişinin sağlığı, refahı ve insan hakları açısından yarattığı olumsuz etki nedeniyle son derece tartışmalı bir uygulamadır. Hassas

durumda olan kişiler asla idari gözetime alınmamalı ve genel anlamda idari gözetim uluslararası, bölgesel ve ulusal düzenleme ve standartlarla uyumlu olmalıdır. Bu çerçevede idari gözetimin gereklilik, makullük ve orantılılık şartlarının tümü her bireysel vakada karşılanıyor olmalıdır. İdari gözetim uygulamalarının yarattığı bu ciddi kaygılara rağmen, bu uygulamalara, yalnızca istisnai durumlarda, son çare olarak ve tespit edilen sorunların diğer yöntemlerle çözülemediği kanaatine bağımsız bir yargı mercii önünde gerçekleştirilen kapsamlı değerlendirme

KUTU
26

SALIVERİLME SEÇENEKLERİ

MUHTELİF ÜLKELER

Filipinler – Adalet Bakanlığı'nın 1998 tarihli talimat yazısının 13. bölümü iltica talebinde bulunmuş kişilerin geçici olarak salıverilmesini öngörüyor.²⁹⁸ Sığınma talebinde bulunan alıkonulan kişiler Adalet Bakanlığı emri ile salıverilebiliyor. Uygulamada sığınmacılara BMMYK ile koordineli olarak bir Statü Sertifikası düzenleniyor. Bu belge göç komiserine gönderiliyor. Göç komiseri ise salıverme emrini veriyor. Buradaki tek şart sığınmacının mülteci statüsü belirleme sürecinin gerekliliklerini yerine getirmesi.

Avusturalya'da bir dizi "köprü vize" adı verilen vize çeşitleri var. Bu vizeler ülkesine geri dönmeye hazırlanan ya da uzun süreli vize talebinde bulunmuş göçmenlere geçici olarak yasal statü sağlamak için kullanılıyor.²⁹⁹ Bu sistem içerisinde, Avusturalya,

göçmenlerin kontrolünün dışındaki nedenlerle, örneğin menşe ülke yetkilileri ya da bir önceki ikamet ülkelerinin yetkilileri sınır dışı edilmesi söz konusu olan kişiye seyahat belgesi düzenlemediği ya da düzenleyemediğinde, idari gözetim altında tutulan kişileri salıvermek için yasal yollar öngörüyor. "Sınır Dışı Öncesi Köprü Vize" adı verilen bu vize türü sınır dışı sürecinde yetkililerle iş birliği yapan göçmenlerin sınır dışı işlemleri devam ederken geri gönderme merkezinden salıverilmelerini sağlıyor. Bu vize hamiline, istihdam piyasası, sağlık hizmetleri ve temel sosyal yardımlara erişim sağlıyor. Bu süreçte vize sahipleri ülkeden ayrılabilmesi için yapılan hazırlıklara aktif olarak katılmakla yükümlüler.

Meksika yasalarına göre, seyahat belgeleri temin edilemeyen ya da kimliği

ve/veya uyruğu tespit edilemeyen veyahut ciddi fiziksel veya ruhsal sağlık sorunları olan kişilerin sınır dışı işlemi 60 günlük bir süre zarfında gerçekleştirilemez ise bu kişilerin salıverilmesini öngörüyor. Bu durumda Göç Kanunu'nun 111. maddesi uyarınca kişiye geçici ikamet belgesi düzenleniyor ve çalışma hakkı tanınıyor.

Güney Kore'de yetkililere, bazı göçmenleri salıverme konusunda takdir alanı bırakan bir geçici vize türü mevcuttur. Göç Kontrolü Kanunu'nun 65. maddesiyle tesis edilen bu vize, şu faktörler değerlendirildikten sonra düzenlenebiliyor: Alıkonulan kişiye idari gözetimin telafisi mümkün olmayan bir zarar vermesi, kişinin kaçma kaybolma ihtimali ve insani gereksinimler.³⁰⁰

sonucunda varıldığında kullanılabilir bir yöntem olarak El kitabında yer verdik.

Eğer idari gözetim uluslararası hukuk kurulları çerçevesinde uygulanacak ise bir dizi ön koşulun öncelikle karşılanması gerekir. İdari gözetim:

- Hukuki olmalıdır
- Mevcut koşullarda gerekli ve makul olmalıdır
- Meşru bir amacı olmalıdır
- Bu meşru amaç ile orantılı olmalıdır
- Ayrımcılık güdülmeden uygulanmalıdır

Bu meşru hedefe ulaşmak için başvurulabilecek başka bir alternatif olmadığında idari gözetim son çare olarak kullanılabilir.

Yetkililer idari gözetim kararının, idari gözetim gerekçeleri dikkate alındığında gerekli ve orantılı olduğunu ve bu kararı ayrımcılık yapmadan, söz konusu bireyin öznel durumunu kapsamlı bir biçimde değerlendirdikten ve mevcut diğer tüm seçenekleri gözden geçirdikten sonra aldıklarını somut bir şekilde ortaya koymalıdır. Bu tür durumlarda, uygun şartlarda, kısa süreli, uluslararası standartlar doğrultusunda düzenli olarak yargı denetimine ya da diğer bağımsız denetim prosedürlerine tabi bir idari gözetim uygulamasına son çare olarak başvurulabilir.

İdari gözetim söz konusu olduğunda denetlenmesi ve titizlikle incelenmesi gereken alanlara dair kapsamlı bilgi çeşitli kaynaklarda mevcuttur.²⁹⁷ Bu alanları burada detaylı bir şekilde ele almasak da, mevcut kaynaklarda alıkoyma ve göç prosedürleri; kişilere nasıl muamele edildiği ve güvenceler; güvenlik, düzen ve disiplin; maddi koşullar; etkinlikler; sağlık hizmetleri; personel/çalışanlar; ve risk grupları/hassas durumdaki bireyler başlıkları altında bu konunun tartışıldığını ifade edelim.

8.4 Alternatif idari gözetim uygulamaları

IDC araştırma programında, göç statüleri değerlendirilirken göçmenlerin toplum içinde özgürlüklerini ve seyahat hürriyetlerini muhafaza ederek yaşamalarına imkân tanıyan göç yönetim sistemlerine odaklanıldı. Konuya bu şekilde odaklandığımız için fiili olarak alıkoyma anlamına gelen, kasıtlı ya da kasıtsız olarak, kişiyi kısıtlayıcı bir etki yaratan ya da kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasına ve seyahat hürriyetinin elinde alınmasına neden olan her türlü göç yönetim şekli bir tür idari gözetim olarak kabul edildi. Muhtelif idari gözetim uygulamaları arasında transit bölgede, kapalı barınma merkezlerinde, alternatif mekanlarda tutma, sokağa çıkma yasağı dahil ev hapsi ve göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim uygulamalarını sayabiliriz.

Bunlara ek olarak, bazı elektronik izleme yöntemleri de seyahat hürriyeti ve kişi özgürlüğünü esaslı bir biçimde sınırladığı için alternatif idari gözetim yöntemi olarak değerlendiriliyor. Elektronik izleme aygıtları ya da 'ayak bileği kelepçesi', hareket alanı belirli bir bölgeyle ya da belirli saatlerle sınırlanmış bir kişinin, bulunduğu yeri izlemek için kullanılıyor.³⁰¹

Alternatif idari gözetim modellerinin uygulanmasına ancak son derece yüksek bir eşik aşıldığında izin verilmeli, bu tür alternatif yöntemlerin bağımsız denetime tabi olması ve yasa ile düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Bu aygıtlar kişinin bedenine bir biçimde monte edilir, genelde güvenli bir şekilde bileğe

İsveç'te yalnızca haklarında alınan nihai bir karar ile ülkeyi terke davet edilen ancak bu karara uymadıkları için sınır dışı edilmeyi bekleyen kişiler idari gözetime altına alınabiliyor.³⁰² Bu ülkedeki geri gönderme merkezleri küçük, kapalı barınma merkezleridir. İdari gözetim altına alınan kişiler merkez içinde serbestçe hareket etme hakkına sahipler ve iki ya da dört kişilik odalarda kalıyorlar. Merkezde televizyon, bilgisayar, internet erişimi ve spor

aletlerinin olduğu dinlenme salonları var. Odaların büyük bölümünde bahçe kısmına bakan pencereler var. İdari gözetim altındaki kişiler binanın ortasında bulunan avluya gözetim altında çıkabiliyor ve böylece açık havaya sınırlı da olsa erişimleri sağlanıyor. Kişiler merkez içinde kamerasız cep telefonlarını kullanabiliyorlar. Merkez çalışanları alıkonulan kişilerle onurlu ve saygılı bir ilişki kurmaya çalışıyor. Güvenlik görevlileri üniforma giymiyor, silah taşımıyorlar.

Ziyaretçi odalarında masalar, sandalyeler, kanepeler ve çocuklar için oyuncaklar var. İki sivil toplum kurumunun merkeze sınırsız erişimi var. Bu kurumlar alıkonulan kişilere destek oluyor, onlara etkinlikler sunuyor ve idari gözetim şartlarını izliyorlar. Uluslararası gözlemciler, bu merkezdeki idari gözetim şartlarının son derece yüksek standartta olduğunu ifade ediyorlar.³⁰³

takılır. Bu aygıtların bazıları GPS (Küresel Konumlama Sistemi) teknolojisine sahiptir ve kişinin bulunduğu mekânı tespit edebilir. Bazı aygıtlar ise sokağa çıkma yasağına kişinin riayet edip etmediğini denetlemek için kullanılır. Bu aygıtları kişiler üzerlerinde devamlı olarak taşımak durumundadır. Diğer elektronik denetleme aletlerinde ise kişinin belirli saatlerde belirli bir mekânda denetim aygıtını üzerinde taşıması öngörülür. Böylece kişinin sokağa çıkma yasağına uyup uymadığı kontrol edilebilir. Bu tür düzenlemelere

idari gözetimle ilgili bu bölümde yer verdik çünkü elektronik denetim mekanizmaları kişinin özgürlüğünü ve seyahat hürriyetini ciddi düzeyde sınırlar. Dolayısıyla da bu tür yöntemlerin son derece istisnai durumlarda uygulanması gerekir. Bu uygulamalar da, diğer alıkoyma türlerinde olduğu gibi kapsamlı yasal düzenlemelerle tanımlanmalı, ivedi ve düzenli yargı denetimi dahil bağımsız denetime tabi tutulmalı ve izlenmelidir.

9. Sonuç

El kitabında, göç statülerinin kesinleşmesini ya da sınır dışı edilmeyi beklerken yabancıların özgürlüklerinden ve seyahat hürriyetlerinden mahrum kalmadan toplum içinde yaşamaya devam edebilmelerini sağlayan yasa, politika ve uygulamalar tespit ve tarif edildi. Bu pragmatik yaklaşım, insan hakları ve idari gözetimin kişilere verdiği zararı asgariye indirme temelinde oluşturuldu. Ancak yaklaşımımız, aynı zamanda hükümetlerin yükümlülüklerine uyma, vakitli vaka çözümü ve maliyetle ilgili meşru kaygılarıyla şekillendi. Bu düzeyde kapsamlı bir yaklaşımı benimseyen IDC araştırma programı, bir yandan gerekli olmayan idari gözetimi önlemeyi ve idari gözetim sürelerini azaltmayı sağlayan stratejileri tespit ederken öte yandan toplum içine yerleştirme ve vaka yönetimi programlarının başarısını etkileyen faktörleri ana hatlarıyla ortaya koydu.

Etkin yasa ve politikalar, açık ve net sistemler ve iyi bir uygulama ile çoğu kez sığınmacı, mülteci ve düzensiz göçmenlerin toplum içinde yönetilmesi sağlanabilir.

Bu bulgular gözden geçirilmiş TTDY modelinde bir araya getirildi. Gözden geçirilmiş TTDY modeli gerekli olmayan idari gözetimi önlemeyi ve toplum içine yerleştirme seçeneklerini destekleyen ilke ve süreçleri ortaya koyuyor. Gözden geçirilmiş TTDY modeli göç yönetiminde hükümetlerin karşılaştığı muhtelif sorunlara tek bir çözüm sunmak iddiasında değil. Bunun yerine model, bu zorlu politika alanında hükümetlerin ilerleyebilmesini sağlayacak yol ve yordamları saptamaya çalışıyor. Gözden geçirilmiş TTDY modeli bu alanda yürütülen tartışmaları bir çerçeveye

oturtmaya ve mevcut meselelere dair ortak bir kavrayış geliştirmeye yardımcı olabilir. Somut ülke örnekleri ise uygulamaların farklı yönlerini irdeliyor ve toplum temelli yönetim ile idari gözetim uygulamalarının azaltılmasını hem mümkün hem de konunun taraflarının çıkarına olduğunu somut olarak ortaya koyuyor. Alternatiflerle ilgili yapılacak ilave araştırma ve değerlendirmeler, bu alanda geliştirilecek politikaların daha güçlü bir zemin üzerine bina edilmesini sağlayacaktır.

Bu El kitabında, idari gözetim uygulamaları değerlendirilirken, bu uygulamaların güçlü yönlerine odaklanılan bir yaklaşım benimsendi. Bu çerçevede, seyahat özgürlüğünü en az düzeyde kısıtlayan ya da idari gözetim kararını alma eşiğinin en yüksek olduğu yasa, politika ve programlara odaklanıldı. Bir ülkenin idari gözetim ya da göç politikaları endişe uyandıracak yönleri sahip olsa da, ülkedeki mevcut yasa, politika veya uygulamaların olumlu yanlarını El kitabına taşıdık çünkü bu iyi örneklerin başka ülke bağlarına aktarılmaya değer olduğunu düşündük.

Hükümetlerin insan haklarına saygılı ve göçmenleri gerekli olmayan alıkoyma uygulamalarına karşı koruyan göç sistemleri oluşturmaya atfettiği önemin yanında, bu El kitabı, sivil toplum kurumlarının hükümet yetkilileri ile birlikte ya da bağımsız olarak alternatifler geliştirme yönünde attıkları adımların da altını çiziyor. Bu raporda, hem sivil toplum kurumlarının hem de idari kurumların göç sistemi içerisinde olumlu ve faydalı bir değişim yaratmak için birlikte çalışabilecekleri alanları işaret etmeye çalıştık.

El kitabı, hükümetlerin gerekli olmayan idari gözetimi en aza indirmek ve toplum temelli yönetim modellerinin başarısını arttırmak için kullanabilecekleri alternatifler olduğunu ortaya koyuyor. İdari gözetimin birçok alternatifi var. IDC araştırma programı 60'tan fazla ülkede 250'den fazla alternatif örneği tespit etti. Bu ülkeler arasında yoğun karma göç akınlarıyla

karşı karşıya olup kısıtlı kaynaklara sahip ülkeler de var. Ayrıca alternatifler, vakaların büyük bir bölümünde uygulanabiliyor. Tatmin edici bir vaka çözümüne ulaşmak için çalışırken, idari gözetime başvurmak nadiren gerekir. Yerleştirme seçenekleri, asgari düzeyde düşük risk grupları için toplum içinde barındırmadan, hapis cezasını tamamlamalarının ardından sınır dışı edilecek olan yabancılar gibi yüksek risk grubuna mensup kişiler için bu kişilerin sıkı sıkıya denetlenmesi ve vakalarının yönetilmesine uzanan geniş bir yelpazedeki seçenekleri içerir.

Alternatifler aynı zamanda bir dizi fayda da sağlıyor. Alternatifler öncelikle daha düşük işletme maliyetleri sayesinde idari gözetim uygulamalarına kıyasla %80 daha az maliyetlidirler. Alternatifler ayrıca pahalı dava ve yargılama masraflarının ve tazminat taleplerinin de önüne geçiyor. İkinci olarak alternatifler idari gözetime nazaran alıkonulan kişilere daha az zarar verirler. Toplum içine yerleştirme, kişinin sağlığını ve refahını desteklerken insan haklarını da güvence altına alıyor. Göç statüleri çözüme kavuştuktan sonra, ister ülkeden ayrılma ister entegrasyon yönünde olsun, göçmenlerin hayatlarına yön verebilmeleri ve ilerleyebilmeleri için daha avantajlı bir konumda olmalarını sağlıyor. Üçüncü olarak ise alternatifler etkin vaka çözümü sonuçlarına ulaşmayı sağlıyor. Alternatifler sayesinde %95 oranında yetkili makamlarla irtibatta kalma ve göç dosyası reddedilenler arasında %60 oranında gönüllü geri dönüş ya da kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma sağlanabiliyor.

Bir yandan toprakları üzerindeki yetki ve otoritelerini muhafaza ederken, bir yandan da yabancıların insani ve onurlu bir muamele görmelerini sağlayacak şekilde göç akınlarını

yönetmek devletler için zor bir denklem. Bu araştırma kapsamında, idari gözetimi önlemek için kullanılan bir dizi alternatif uygulamanın bir yandan sığınmacı, mülteci ve düzensiz göçmenlerin hak, hukuk ve onurunu gözetirken bir yandan da hem hükümetin hem de toplumun beklentilerine cevap verebildiğini tespit ettik. Bu raporda tasvir edilen politikalar, TTDY modelinde de özetlendiği gibi, halihazırda birçok ülkede, yoğun bir biçimde, idari gözetime başvurmadan göçmenlerin göç yasalarına riayet etmesini sağlamak için kullanılıyor. Bu tür hedefe yönelik uygulamalar, ulusal sınırlar içinde bulunan ve çeşitlilik arz eden düzensiz göçmen ve sığınmacı grupları karşısında kapsamlı çözümler üretilmesini sağlıyor.

Düzensiz göç yönetimi hükümetlerin gün be gün karşı karşıya oldukları bir mesele. Bu El kitabına temel oluşturan araştırmaların da gösterdiği gibi etkin yasa ve politikalar, açık ve net bir sistem ve iyi bir uygulamayla, sığınmacıları, mültecileri ve düzensiz göçmenleri birçok durumda toplum içinde yönetmek mümkün olabiliyor. İdari gözetim riski taşıyan ya da gözetim altındaki her bireysel vakayı gereğince tarama ve değerlendirmeyi öğrenerek, yetkili makamlar vakaların büyük bir bölümünü toplum temelli uygulamalar dahilinde yönetmeyi öğrenebilirler ve böylece idari gözetim uygulamalarının insani ve finansal maliyeti de bertaraf edilmiş olur. El kitabı uygun maliyetli ve güvenilir alternatiflerin farklı çerçevelerde kullanıldığını ve bu politika alanı içinde yer alan bir dizi paydaşın bu uygulamanın olumlu sonuçlarından faydalandığını gösteriyor.

Önerilen ek okumalar

Bu makalelerin bir kısmının İngilizce versiyonuna IDC'nin internet sitesi üzerinden erişebilirsiniz : <http://idcoalition.org/issues/alternatives-to-detention>

El kitabının Türkçe baskısına, Mülteci Hakları Merkezi'nin internet sitesinden erişebilirsiniz: <http://www.mhd.org.tr>

1. The Forced Migration Review Special Issue 44, Detention, alternatives to detention, and deportation 2013, <http://www.fmreview.org/detention/contents>
2. Costello, C. & Kaytaz, E. (2013). Building empirical evidence into alternatives to detention: Perceptions of asylum-seekers and refugees in Toronto and Geneva. Geneva: UNHCR.
3. De Bruycker, P. (Ed.), Bloomfield, A., Tsourdi, E. & Pétin, J. (2015). Alternatives to immigration and asylum detention in the EU: Time for implementation. Odysseus Network and the European Union.
4. Edwards, A. (2011). Back to basics: The right to liberty and security of person and 'alternatives to detention' of asylum-seekers, stateless persons, and other migrants. UNHCR Legal and Protection Policy Research Series. Geneva: UNHCR.
5. European Migration Network. (2014). The use of detention and alternatives to detention in the context of immigration policies: Synthesis report for the EMN Focussed Study 2014. European Commission.
6. Field, O., & Edwards, A. (2006). Alternatives to detention of asylum seekers and refugees. Geneva: UNHCR.
7. Jesuit Refugee Service Europe. (2010). Becoming vulnerable in detention: Civil society report on the detention of vulnerable asylum seekers and irregular migrants in the European Union. Brussels: JRS Europe.
8. Jesuit Refugee Service Europe. (2011). From deprivation to liberty - alternatives to detention in Belgium, Germany and the United Kingdom. Brussels: JRS Europe.
9. Lutheran Immigration and Refugee Service. (2009). Alternatives to detention programs: An international perspective. Washington, D.C.: LIRS.
10. Mitchell, G., & Kirsner, S. (2004). Asylum seekers living in the Australian community: A casework and reception approach, Asylum Seeker Project, Hotham Mission, Melbourne. *Refuge*, 22(1), 119-128.
11. Robinson, V., & Segrott, J. (2002). Understanding the decision-making of asylum seekers. London: Home Office.
12. Sampson, R. (2013). Embodied borders: Biopolitics, knowledge mobilisation and alternatives to immigration detention. PhD thesis, Politics, La Trobe University.
13. Sampson, R., & Mitchell, G. (2013). Global trends in immigration detention and alternatives to detention: Practical, political and symbolic rationales. *Journal on Migration and Human Security*, 1(3), 97-121. <http://dx.doi.org/10.14240/jmhs.v1i3.14>.
14. Sullivan, E., Mottino, F., Khashu, A., & O'Neil, M. (2000). Testing community supervision for the INS: An evaluation of the appearance assistance program Volume 1. New York: Vera Institute for Justice.
15. UN High Commissioner for Refugees. (2012). Detention guidelines: Guidelines on the applicable criteria and standards relating to the detention of asylum-seekers and alternatives to detention. Geneva: UNHCR.
16. UN High Commissioner for Refugees. (2014). Beyond detention: A global strategy to support governments to end the detention of asylum-seekers and refugees. Geneva: UNHCR, <http://www.refworld.org/docid/536b564d4.html>

Terimler sözlüğü

Terim	Tanım
Kaçma kaybolma	Kişinin göç prosedürleri ve/veya bu prosedürlerin sonuçlarıyla karşı karşıya kalmamak için göç yetkilileriyle yüz yüze gelmekten kaçınması
İdari gözetime alternatif oluşturabilecek yöntem(ler) ('alternatifler')	Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim dışında, kişilerin toplum içinde yaşamasını sağlayan her tür yasa, politika ve uygulama.
Alternatif idari gözetim uygulamaları	Resmi olarak idari gözetim olarak tanınmamasına ve sınıflandırılmamasına rağmen, fiili olarak idari gözetim anlamına gelen, kasıtlı ya da kasıtsız olarak kişiyi kısıtlayıcı bir etki yaratan ya da kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasına ve seyahat hürriyetinin elinde alınmasına neden olan her tür göç kontrolü yöntemi.
Siğınmacı	Mülteci statüsü almak için başvuruda bulunmuş ancak başvurusuna henüz nihai bir cevap almamış kişi.
Vaka yönetimi	Karmaşık ihtiyaçları olan bireyleri desteklemek ve kişilerin sağlık ve refahı için koordineli bir biçimde çalışmayı sağlamak üzere tasarlanmış kapsamlı ve sistematik bir hizmet yaklaşımıdır. Vaka yönetiminde birey ve bireyin içinde bulunduğu ortam, hassas durumu, koruma ve risk faktörleri dahil, tekil ihtiyaç ve zorluklarının anlaşılmasına ve bunlara cevap verilmesine odaklanılır.
Vaka Çözümü	Kişinin göç ülkesinde kalmasına izin verilmesi, menşe ülkesine ya da son ikamet ülkesine geri dönüş, ya da üçüncü bir ülkeye gitmek üzere göç ülkesinden ayrılması dahil, kişinin göç statüsünün nihai sonucu.
Çocuk	On sekiz yaşından küçük birey.
Yükümlülüklere uyma	Yetkili merciler tarafından ülkedeki ikametini düzenli hale getirebilmesi ya da ülkeden ayrılması için kişiye dayatılan tüm şart ya da göçle ilgili yükümlülükler.
Toplum	Bir ülke sınırları içerisindeki halk. Toplum temelli alternatiflerde, kişileri sivil halk içine yerleştirmek ve idari gözetim dışında tutmak için hükümet ve/veya sivil toplumun desteğinden faydalanılır. Bu terim etnik topluluklar ya da yerel topluluklar gibi özel bir topluluğu ifade etmek için kullanılmamaktadır.
Şartlar	Şartlar kişinin yükümlülüklerine uyması için yapması gerekenlerdir. Şartlar bireysel vaka özelinde gerekli ve orantılı olmalıdır aksi taktirde keyfi şartlar söz konusu olur.

Terim	Tanım
Sınır dışı	<p>Kişinin ülkede kalma talebi reddedildikten ya da kişi cezalandırıldıktan sonra ya da hiçbir zaman ülkede kalma izni almamış bir kişinin devlet yetkililerince ülke dışına çıkarılmasıdır. Bir kişi menşe ülkesine, son ikamet ülkesine ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.</p> <p>El kitabında aksi belirtilmedikçe 'sınır dışı' terimi 'zorla geri gönderme' terimi ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu terimlerin ulusal ve uluslararası hukukta farklı anlamlarda kullanılabildiğini ifade etmek isteriz.</p>
Özgürlükten mahrum bırakma	Herhangi bir yargı, idari ya da diğer bir makamın kararı üzerine kişinin kendi iradesiyle ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel bir gözetim alanına kapatılması, yerleştirilmesi ya da hapsedilmesi. Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Seçmeli Protokolü (OPCAT), Madde 4(2)
Vasi	Tayin edilmiş yetkin bir yetişkin ile, bir çocuk ya da dezavantajlı konumdaki bir kişi arasında kurulan ve hassas durumdaki kişinin haklarını güvence altına alma ve korumaya yönelik hukuki olarak tanınmış temsiliyet ilişkisi. Vasinin vesayet altındaki kişi üzerinde bir dizi yetkisi, hakkı ve bu kişiye karşı bir dizi sorumluluğu vardır. Vasi çocuğun haklarını kullanma ve yüksek yararını gözetme gibi bir dizi hak ve sorumluluğa sahiptir.
Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetim	Göç yönetimi kapsamında kişinin özgürlüğünden mahrum edilmesi.
Kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma	Göç yetkililerinin refakati olmaksızın, belirli bir süre sonunda göç ülkesinden ayrılma yükümlülüğüne uyarak kişinin menşe ülkesine, son ikamet ülkesine ya da üçüncü bir ülkeye gitmesi (örneğin gönüllü geri dönüş).
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
Düzensiz göçmen	Ülkeye giriş, kalış ve ikamet şartlarını karşılamayan göçmen.
Göçmen	Vatandaşı olduğu ya da bir önceki ikamet ülkesinin dışında olan kişi. Göçün geçici, yasal, düzenli ya da düzensiz, zorunlu olup olmamasına, korumaya erişim, ekonomik sebepler ya da herhangi başka bir gerekçeyle göç edilmiş olup olmamasına bakılmaksızın kişi göçmen kabul edilir.
Mülteci	Mültecilerin Statüsüne Dair 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü ya da herhangi bir bölgesel uluslararası koruma aracında yer alan "mülteci" tanımını karşılayan kişi. Mülteci statüsünün kabulü, mevcut mültecilik durumunu yalnızca tescil eden bir işlemdir ve mülteciler kendilerine bir karar verici tarafından mülteci statüsü verilmeden bu statünün sağladığı haklara sahiptirler. Bu nedenle El Kitabı'nda aksi belirtilmedikçe ve vaka çözümü için iki terim arasında ayırım yapmak gerekmedikçe "mülteci" terimi sığınmacıları da kapsamaktadır

Terim	Tanım
Düzenli hale getirme	Düzenli hale getirme kağıtsız göçmenlerin yasal göç statü kazanmasını sağlayan süreçtir. Düzenli hale getirme süreci hem, yalnızca belirli bir süre ile sınırlı, tek seferlik inisiyatifleri diğer adıyla 'af' uygulamalarını, hem de devamlılık arz eden programları kapsar. Düzenli hale getirme uygulamaları çerçevesinde belirli bir grup hedeflenebilir ya da insani koruma, tıbbi ihtiyaç durumu veya aile birleştirmesi gibi gerekçelerle vaka bazında göçmenlere yasal statü sağlanabilir.
Kısıtlama	Kısıtlamalar, yükümlülöklere uymasını sağlamak için kişiye dayatılan sınırlamalardır. Kısıtlamalar belirli bir düzeyde kişi hürriyeti ve seyahat özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına gelir ve her daim bireysel vaka özelinde gerekli ve vaka ile orantılı olmalıdır.
Ailesinden ayrı düşmüş çocuk	"Her iki ebeveyninden, yasal veya geleneksel sebeplerle bakımını üstlenmiş kişilerden ayrılmış, ancak diğer akrabalarından ayrılmamış olabilecek çocuklardır. Dolayısıyla, bu tanım yetişkin bir aile üyesinin eşlik ettiği çocukları da kapsamaktadır." Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.6 (2005), Menşö Ülkesinin Dışında Olan Refakatsiz ve Ebeveynlerinden Ayrı Çocuklar ile İlgili Olarak Gözetilmesi Gereken Hususlar.
Vatansız kişi	1954 tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne Dair Sözleşme'nin 1. maddesi uyarınca kendi yasalarının işleyişi içinde hiçbir devlet tarafından vatandaş sayılmayan kişi. Bu El kitabında, "vatansız kişi" terimi vatansız duruma düşme riski altında olan kişiler için de kullanılmaktadır.
İnsan ticareti mağduru	Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle ya da diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, gücü kötüye kullanma ya da kişinin hassasiyetinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkasına kazanç ya da çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması ya da teslim alınmasıdır. BM Genel Kurulu, Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin BM Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretini, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretini Önleme, Durdurma ve Cezalandırmaya İlişkin BM Protokolü, 15 Kasım 2000.
Refakatsiz küçük	"Her iki ebeveyninden ve diğer akrabalarından ayrı düşmüş" ve "bakımı yasal olarak ya da teamülen sorumlu bir yetişkin tarafından sağlanmayan" çocuk. Çocuk Hakları Komitesi, Genel Yorum No.6 (2005), Menşö Ülkesinin Dışında Olan Refakatsiz ve Ebeveynlerinden Ayrı Çocuklar ile İlgili Olarak Gözetilmesi Gereken Hususlar.
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğı
Gönüllü geri dönüş	Kişinin ülkeden tamamen gönüllü olarak ayrılmaya karar vermesi ve kendi ülkesi, son ikamet ülkesi ya da üçüncü bir ülkeye gitmesi. Gönüllü geri dönüş göç ülkesinde yasal ikamet hakkı kazanmayı sağlayacak imkanların mevcut olduğu durumda da yapılabilir (örneğin kendi imkanlarıyla ülkeden ayrılma)

Ek A - Araştırma Yöntemleri

Araştırma projesi #1

Bu araştırmanın amacı, göç yönetimi kapsamındaki idari gözetime alternatif oluşturan toplum temelli alternatiflerin tespit ve tasvir edilmesiydi. Burada hedeflenen:

- Göç yönetimi kapsamındaki idari gözetimin dayandığı politika hedeflerini tespit etmek,
- Bu politika hedeflerine idari gözetime başvurmadan ulaşılan, mülteci, sığınmacı ve göçmenleri kapsayan göç yönetim sistemi örneklerini saptamak,
- Uluslararası düzeyde kullanılmakta olan alternatifleri tespit etmek ve farklı bağlam/ bölgelerde, hassas durumdaki kişileri de kapsayacak şekilde bu uygulamaları detaylı olarak tarif etmek,
- Devlet ve devlet kurumlarının idari gözetime alternatif yöntemler oluşturma ve uygulama konusundaki görevlerini tarif etmek,
- Sivil toplum kurumlarının ve toplumun idari gözetime alternatif yöntemler oluşturma ve bu uygulamaların devamlılığını sağlama konusundaki görevlerini tarif etmek,
- Alternatiflerin göç süreci açısından sonuçları ve maliyet verileri mevcut olduğunda, alternatiflerin sağladığı mali tasarrufun tarif edilmesi,
- Toplum temelli alternatiflerin etkin olmasını sağladığını düşündüğümüz faktörlerin gözden geçirilmesi.

Veri toplama çalışması üç aşamada yapıldı. Bir önceki aşamada toplanan veriler bir sonraki aşamaya yön verdi.

1. Aşama: Masa başı çalışması

Veri toplama çalışmasının ilk aşamasında üç farklı yazılı kaynak incelendi. Bu kaynaklar

arasında 1) mevcut verilerin kullanılması ve yeni saha araştırmaları yapılarak elde edilen verilere dayanan "alternatif" araştırmaları, 2) ilgili hükümetler ya da hükümet danışmanlarının oluşturduğu politika ve programların değerlendirilmesi ve 3) ilgili kanun, politika ve uygulamaları tarif eden politika belgeleri dahil bilimsel çalışmalar. Ayrıca göç yönetiminin nasıl bir genel çerçevede ele alındığını anlamak için uluslararası ve bölgesel sözleşmeler de incelendi.

2. Aşama: İnternet üzerinden yapılan uluslararası anket çalışması

IDC çalışanları ile yapılan danışmalar ve masa başı çalışmalarına dayanarak, 2009 yılının Kasım-Aralık aylarında İnternet üzerinden bir anket çalışması yapıldı. IDC ağı, Forced Migration e-mail grubu ve diğer uluslararası örgüt ve ağlar gibi bir dizi ağa, ankete katılım daveti gönderildi. 28 farklı ülkeden 88 kurum ve kuruluş davetimize cevap vererek ankete katıldı. Ankete katılan 8 kişi belirli bir ülke ismi vermeden anket sorularına cevap verdi. Anket sonuçları hem uluslararası alan çalışmasını tasarlamak ve bu çalışmaya yön vermek hem de niteliksel veri kümesinin bir parçası olarak yapılan genel analize dahil edildi.

3. Aşama: Uluslararası saha çalışması

Alan çalışması için ülkeleri seçerken, ülkedeki mevcut alternatifler ve hedef kitle dahil bir dizi faktör dikkate alındı. Derinlemesine alan çalışması sekiz ülkede 2010 yılının Ocak ve Mart ayları arasında gerçekleştirildi. Alan çalışması dahilinde, genel politika konuları tartışıldığı gibi belirli alternatif türleriyle ilgili de sorular soruldu. Saha çalışmaları dahilinde:

İDARİ GÖZETİME ALTERNATİFLER (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI)

- Macaristan'da refakatsiz küçüklerin bakım ve barınmalarının sağlandığı bir çocuk yurdu,
- İspanya'da sığınmacılar için bir barınma merkezi,
- İspanya'da yoksul göçmenler için bir barınma merkezi,
- Belçika'da aileler için geri dönüş danışmanlığı programı,
- İsveç'te sığınmacılar için bir kabul programı,
- İsveç'te bir geri gönderme merkezi,
- Amerika Birleşik Devletleri'nde refakatsiz küçük göçmenler için bir yurt ve
- Hong Kong'da bir göçmen destek programı

ziyaret edildi.

İsviçre'nin Cenevre kentinde bulunan bazı uluslararası örgüt temsilcileriyle de ek mülakatlar yapıldı.

Toplam 57 katılımcı ile 43 mülakat yapıldı ve sekiz farklı saha ziyareti gerçekleştirildi. Katılımcılar arasında kamu otoritesi temsilcileri, sivil toplum örgütleri, uluslararası savunuculuk örgütleri ve BM kurumları vardı.

Araştırma yöntemine dair daha fazla detay için Sampson, R., Mitchell, G. and Bowring, L. (2011). İdari Gözetime Alternatifler: Göç Yönetimi Kapsamındaki Zorunlu Olmayan İdari Gözetimi Önlemeye Yönelik El Kitabı. Melbourne: International Detention Coalition, sayfa 14-15.

Araştırma projesi #2

IDC'nin 2011 yılında yayımladığı El kitabında benimsenen yaklaşım doğrultusunda, farklı hükümetlerin, mülteci, sığınmacı, vatansız kişiler ve düzensiz göçmenleri alıkoyma uygulamalarına başvurmadan, topluluk içinde yönetmek için kullandığı yasa, politika ve uygulamaları incelemek için niteliksel araştırma metodu kullanıldı. Niteliksel yöntemler araştırmanın hedefleri doğrultusunda ihtiyaç duyulan verileri toplamak için en uygun yöntem olarak belirlendi.

Aşağıda sıralanan 20 ülke Amerika, Asya-Pasifik, Avrupa, Orta Doğu ve Kuzey, Güney ve Batı Afrika bölgelerinden seçildi. Araştırma çerçevesinde transit göçün yaşandığı; yoğun mülteci, sığınmacı, vatansız ve düzensiz göçmen nüfuslarına sahip; ve/veya bu toplulukları yönetmek için kısıtlı kaynağa sahip ülkeler değerlendirildi.

Asya/Pasifik Tayland, Endonezya, Pakistan, Malezya
Orta Doğu/Kuzey Afrika Yemen, Fas, Ürdün, Mısır
Güney/Doğu Afrika Uganda, Zimbabve, Tanzanya, Botsvana
Güney Amerika Brezilya, Kosta Rika, Ekvador, Meksika
Avrupa Malta, Polonya, Romanya, Türkiye

Veri toplama çalışması çerçevesinde, her bölge ve ülkeyle ilgili kaynak taraması yapıldı ve kamu kurumları, yerel, bölgesel ve uluslararası sivil toplum kurumları ve göç yönetimi alanında çalışan uluslararası kurum ve örgütlerle derinlemesine mülakatlar yapıldı. Mülakatlarda idari gözetim uygulamaları ve alternatiflere odaklanıldı. Bölgesel ve uluslararası uzmanlar ve akademisyenlerle de idari gözetim ve alternatifler üzerine görüşmeler yapıldı. Bilgi ve uzmanlığına başvuru katılımcılar tematik kaynak taraması ve IDC çalışanları ve üye örgütleriyle yapılan istişareler sonucunda belirlendi.

Uluslararası saha ve gözlem çalışması 20 ülkenin üçünde (Türkiye, Endonezya ve Meksika) 2013 yılında yapıldı. Ayrıca Botsvana, Endonezya, Ürdün, Meksika, Malezya ve Türkiye'de yüz yüze görüşmeler gerçekleştirildi. Finansal ve zamansal kısıtlamalar nedeniyle sınırlı sayıda yüz yüze görüşme yapılabildi. Diğer tüm mülakatlar Skype üzerinden ya da telefonla gerçekleştirildi. Bazı görüşmelerde tercüman kullanıldı.

Ülke	STK (yerel ya da uluslararası)	Hükümetler	Uluslararası Kurumlar	Diğer
Yemen	0	0	2	
Fas	0	0	0	
Ürdün	3	3	2	
Mısır	1	0	1	
Zimbabve	0	0	0	
Botsvana	2	0	1	2
Tanzanya	1	0	1	
Uganda	1	0	0	
Kosta Rika	2	1	1	
Meksika	*	*	*	
Ekvador	3	1	0	
Brezilya	0	0	1	
Türkiye	4	1	2	
Polonya	3	1	0	
Romanya	1	1	1	
Malta	1	0	0	
Endonezya	3	0	2	2
Malezya	6	2	1	
Pakistan	2	0	0	
Tayland	3	0	0	
ÜLKELER TOPLAMI	36*	10*	15*	4
UZMANLAR	2		3	1
TOPLAM	38*	10*	18*	5
TOPLAM MÜLAKAT SAYISI				71

Diğer bilgi kaynakları

Bu iki araştırma farklı bölge ve ülke bağlamlarında kullanılan alternatifleri tespit etmek için yapıldı. Meksika'da uygulanan alternatiflerle ilgili ek bir araştırma, 2012 yılında, IDC Amerika ofisi sorumluluğunda gerçekleştirildi. Bu araştırma kapsamında bir alan çalışması yürütüldü ve kamu otoritesi, yerel, bölgesel ve uluslararası sivil toplum örgütlerini temsilen 32 kişi ile mülakat yapıldı.

Son olarak, IDC sekreteryası çalışanları ve IDC'ye üye grupların beş yıldan uzun bir süre boyunca devam eden çalışmaları çerçevesinde alternatiflere dair kayda değer bir bilgi ve birikime sahip olduğunun da altını çizelim. IDC çalışanları ve üyeleri alternatiflerle ilgili önemli uluslararası, bölgesel ve ulusal yuvarlak masa toplantıları ve istişare görüşmeleri organize ettiler ya da bu tür toplantılara katıldılar. Bu toplantı ve istişarede elde ettikleri değerli bilgi ve görüşler El kitabı gözden geçirilirken edilirken kullanıldı.

Araştırma programının sınırları

Araştırmanın bazı sınırları da var.

Öncelikle araştırma farklı politikaların etkinliğini ölçmek için tasarlanmadı. Bunun yerine, farklı politikaların etkinliğini değerlendirirken mülakat yapılan kamu kurum temsilcileri ve hizmet sağlayıcıların paylaştığı veriler ve mevcut araştırma ve resmi raporlarda yer alan bulgular dikkate alındı. Bazı alanlarda görece kısıtlı kanıtlar sunmamızın nedeni, belirli politikalar ile yükümlülükler uyma seviyesi, maliyet ve vaka çözümü arasındaki ilişkinin her zaman yeterince açık olmayışındadır. Özellikle de araştırma çerçevesinde göçmenlerin sağlığı ve kendilerini iyi hissetmeleri açısından daha iyi sonuçlar ortaya koyduğu düşünülen programları tespit ederken, eş zamanlı olarak bu programların mülteciler, sığınmacılar, vatansız kişiler ve düzensiz göçmenler tarafından nasıl tecrübe edildiğini ya da bu politikaların

onlar üzerindeki etkisini değerlendirmemiz mümkün olmadı. Sonuç olarak, bu politika ve programlardan en dolayimsız şekilde etkilenen kişilerin tecrübelerinin dikkate alınmaması bir eksiklik olarak karşımıza çıkıyor. Bu politikaların, sahadaki farklı paydaşlar açısından değerlendirilmesi bu alanda ileride yapılabilecek çalışmalara önemli bir katkı sunacaktır.

İkinci olarak mali ve zamansal kısıtlamalar nedeniyle az sayıda yüz yüze görüşme yapılabildi. Yüz yüze görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda ülkeye özel masa başı çalışması ve uzaktan, skype ya da telefonla yapılan mülakatlarla veri toplandı. Uzaktan yapılan mülakatlarda, yüz yüze görüşmelerde sorulan soruların aynıları katılımcılara yöneltildi. IDC her daim yüz yüze görüşme yapılamamış olmasını bir eksiklik olarak değerlendirmiyor çünkü uzaktan yapılan mülakatlarda elde edilen bilgiler yüz yüze mülakatlarda elde edilen bilgilere eşdeğeri. Mülakatları skype ya da telefonla yapmak coğrafi ve finansal sınırlılıkları aşmak için önemli bir yöntemdi.

Üçüncü olarak, mülakatlarla ilgili muhtemel sınırlılıklar da var. Mülakatlar birden fazla kişi tarafından yapıldığı için toplanan veriler açısından mülakatlar arasında tutarsızlıklar olabilir. Ayrıca bazı kişiler IDC'nin mülakat talebine olumlu cevap vermedi, bazı katılımcıların mülakatlarını belirlenen zaman zarfında gerçekleştirmek mümkün olmadı, bazı katılımcılar ise örgütsel kısıtlamalar ya da araştırmaya katılmalarının riskli olacağını düşündükleri için mülakat vermeyi son anda reddettiler. Dolayısıyla bazı ülkelerde, araştırmanın genelinde benimsenen yöntemsel çoğulculuk yaklaşımı uygulanamadı. Fas ve Zimbabve'de hiç mülakat yapılamadı.

Son Notlar

1. Bu El kitabında "toplum" kelimesi ile göç ülkesinin toplumu ifade edilmektedir. Bu terim etnik ya da yerel bir topluluklar gibi özel bir topluluğu ifade etmek için kullanılmamaktadır.
2. Association for the Prevention of Torture, International Detention Coalition, ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, *Monitoring Immigration Detention: Practical Manual*, (APT ve BMMYK, 2014), <<http://idcoalition.org/publications/monitoring-immigration-detention-practical-guide/>>; BMMYK, *Guidelines on the Applicable Criteria and Standards Relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention*, (Cenevre: BMMYK, 2012).
3. Dünya genelinde göçmenlerin sayısı 1990 yılında 154 milyon iken 2013 yılında 232 milyona ulaştı. Bakınız: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi (UNDESA), 'The Number of International Migrants Worldwide Reaches 232 Million,' Population Facts no. 2013/2 (UNDESA Population Division, 2013), <http://esa.un.org/unmigration/documents/The_number_of_international_migrants.pdf>
4. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Human Development Report 2009: Overcoming Barriers: Human Mobility and Development, (New York: UNDP, 2009), <<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2009/>>
5. 2008 yılında Avrupa Birliği'ne üye 27 ülke sınırları içerisinde yaşayan 28,9 milyon yabancıların 1,9 ilâ 3,8 milyonunun düzensiz durumda olduğu tahmin ediliyor: Vasela Kovacheva ve Dita Vogel, 'The Size of the Irregular Foreign Resident Population in the European Union in 2002, 2005 and 2008: Aggregated Estimates,' (Hamburg: Hamburg Institute of International Economics, 2009), http://irregular-migration.hwwi.net/typo3_upload/groups/31/4_Background_Information/4.7Working_Papers/WP4_Kovacheva-Vogel_2009_EuropeEstimate_Dec09.pdf. 2012 yılında, Amerika Birleşik Devletleri'nde, 11,2 milyon düzensiz göçmenin ikamet ettiği tahmin ediliyordu. Bu sayı toplam göçmen nüfusunun %26'sına tekabül ediyor: Jeffrey S. Passel ve D'Vera Cohn, 'Unauthorized Immigrant Totals Rise in 7 States, Fall in 14' (Washington: Pew Research Center's Hispanic Trends Project, 2014). Farklı bölgeleri kapsayan karşılaştırmalı verilere ulaşmak gücü: c.f. Graeme Hugo, "Migration in the Asia-Pacific Region," (Adelaide: Global Commission on International Migration, 2005).
6. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *World Migration Report 2010. The Future of Migration: Building Capacities for Change* (2005) 29 <http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf>
7. *Birle mi Milletler Kalkınma Programı, Human Development Report 2009*, (bakınız sn.4).
8. Amy Nethery ve Stephanie J. Silverman, ed. *Immigration Detention: The Migration of a Policy and Its Human Impact* (Ashgate: Routledge, 2015). Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri, 1994 yılında günde 6.785 kişi olan alıkoyma kapasitesini, 2013 yılında günde 34.000 kişiye çıkardı: Global Detention Project 'United States detention profile' (Mart 2009) <<http://www.globaldetentionproject.org/de/countries/americas/united-states/introduction.html>>. Dünya genelinde alıkoyma kapasitesi ile ilgili daha detaylı bilgilere ulaşmak için bakınız Robyn Sampson ve Grant Mitchell, "Global Trends in Immigration Detention and Alternatives to Detention: Practical, Political and Symbolic Rationales." *Journal on Migration and Human Security* 1, no. 3 (2013): 97-121.
9. Michel Coutu ve Marie-Helene Giroux, "The Aftermath of 11 September 2001: Liberty Vs. Security before the Supreme Court of Canada," *Int J Refugee Law* 18, no. 2 (2006): 313-32; Donald Kerwin, "The Use and Misuse of 'National Security' Rationale in Crafting U.S. Refugee and Immigration Policies," *Int J Refugee Law*, 17 no. 4 (2005): 749-763.
10. Bu konuyla ilgili detaylı tartışma için bakınız Khalid Koser, *Irregular Migration, State Security and Human Security*, (Londra: Global Commission on International Migration, 2005), <<http://www.gcim.org/attachments/TP5.pdf>>
11. Gemma Aubarell, Ricard Zapata-Barrero ve Xavier Aragall, "New Directions of National Immigration Policies: The Development of the External Dimension and Its Relationship with the Euro-Mediterranean Process," In *EuroMesco Paper 79, 2009* http://www.iemed.org/documents/EuroMeSCo%20Paper%2079_eng.pdf; Global Detention Project 'United States' (Bakınız sn. 8); Derek Lutterbeck, "Policing Migration in the Mediterranean," *Mediterranean Politics* 11, no. 1 (2006): 59 - 82; Savitri Taylor, "The Impact of Australia-PNG Border Management Cooperation on Refugee Protection," *Local-Global: Identity, Security, Community* (Special issue: Beyond border control) 8 (2010): 76-99.
12. Aubarell, Zapata-Barrero ve Aragall, "New Directions," (Bakınız sn. 11); Sandra Lavenex ve Emek M. Uçarer, "The External Dimension of Europeanization," *Cooperation and Conflict* 39, no. 4 (2004): 417-43; Ricard Zapata-Barrero, Johantán Zaragoza ve Xavier Aragall, "Cooperation and the Externalization of Borders and of Migration Policies: Spain's New Political Orientations," *In New Directions of National Immigration Policies: The*

- Development of the External Dimension and Its Relationship with the Euro-Mediterranean Process*, 2009, <http://www.euromesco.net/images/joint%20migration%20report.pdf>.
13. Sampson and Mitchell, "Global Trends," (Bakınız sn. 8).
  14. Global Detention Project'in amacı, uluslararası düzeyde, mevcut idari gözetim altyapılarını belgelemek. Ancak bu proje dahilinde, küresel ölçekte idari gözetim altyapısına dair tahmini bir rakam telaffuz edilmiyor. Altyapı konusunda ülke özelinde tahmini veriler için bakınız www.globaldetentionproject.org
  15. Bu bölümün büyük bir kısmı, IDC'nin, 2015 yılının Nisan ayında yayımladığı, Robyn Sampson tarafından kaleme alınan *Does Detention Deter?* bilgi notundan alınmıştır. <http://idcoalition.org/detentiondatabase/does-detention-deter/>
  16. Arjen Leerkes ve Dennis Broeders, "A Case of Mixed Motives? Formal and Informal Functions of Administrative Immigration Detention," *British Journal of Criminology* 50, no. 5 (2010): 830-50.
  17. Alice Edwards, *Back to Basics: The Right to Liberty and Security of Person and 'Alternatives to Detention' of Asylum-Seekers, Stateless Persons, and Other Migrants*, (Cenevre: BMMYK, 2011).
  18. Örneğin, Avustralya Göç Bakanı şu beyanda bulundu: "Biz hali hazırda gelişmiş Batı dünyasındaki en sert zorunlu alıkoyma rejimini uyguluyoruz ama yine de insanlar Avustralya'ya gelmeye devam ediyor... Dolayısıyla zorunlu alıkoyma uygulamasının caydırıcı bir rol oynadığını düşünmüyorum." Bakınız Michael Owen and Tony Barrass, "Getting Tougher 'Won't Stop Boats' Says Chris Bowen," *The Australian*, November 2nd, 2010. <http://www.theaustralian.com.au/news/nation/getting-tougher-wont-stop-boats-says-chris-bowen/story-e6frq6nf-1225946353586>
  19. Edwards, *Back to Basics* (bakınız sn. 17).
  20. Heather Crawley, *Chance or Choice? Understanding Why Asylum Seekers Come to the UK*. (Londra: UK Refugee Council, 2010); Kate Day and Paul White, "Choice or Circumstance: The UK as the Location of Asylum Applications by Bosnian and Somali Refugees," *GeoJournal* 56, no. 1 (2002): 15-26; Alan Gilbert ve Khalid Koser, "Coming to the UK: What Do Asylum-Seekers Know About the UK before Arrival?" *Journal of Ethnic and Migration Studies* 32, no. 7 (2006): 1209-1225; Tetty Havinga ve Anita Bocker, "Country of Asylum by Choice or by Chance: Asylum-Seekers in Belgium, the Netherlands and the UK," *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25, no. 1 (1999): 43-61; Thomas Holzer, Gerald Schneider ve Thomas Widmer, "The Impact of Legislative Deterrence Measures on the Number of Asylum Applications in Switzerland (1986-1995)," *International Migration Review* 34, no. 4 (2000): 1182; Eric Neumayer, "Asylum Destination Choice: What Makes Some West European Countries More Attractive Than Others?" *European Union Politics* 5, no. 2 (2004): 155-80; Roslyn Richardson, "Sending a Message? Refugees and Australia's Deterrence Campaign," *Media International Australia*, no. 135 (2010): 7-18; Vaughan Robinson and Jeremy Segrott, *Understanding the Decision-Making of Asylum Seekers*, (Londra: Home Office, 2002); Eiko Thielemann, *Does Policy Matter? On Governments' Attempts to Control Unwanted Migration*, (San Diego: Center for Comparative Immigration Studies, 2004).
  21. Robinson and Segrott, *Understanding Decision-Making* (bakınız sn. 20).
  22. Day ve White, "Choice or Circumstance," (bakınız sn. 20); Gilbert ve Koser, "Coming to the UK," (bakınız sn.20); Havinga ve Bocker, "By Choice or by Chance" (bakınız sn. 20); Robinson and Segrott, *Understanding Decision-Making* (bakınız sn.20).
  23. Richardson, "Sending a Message?" (bakınız sn. 20).
  24. Robinson and Segrott, *Understanding Decision-Making*, (bakınız sn. 20).
  25. Richardson, "Sending a Message?" (bakınız sn. 20).
  26. Guy J. Coffey, Ida Kaplan, Robyn C. Sampson ve Maria Montagna Tucci, "The Meaning and Mental Health Consequences of Long-Term Immigration Detention for People Seeking Asylum," *Social Science & Medicine* 70, no. 12 (2010): 2070-79.
  27. London Detainee Support Group, *No Return, No Release, No Reason: Challenging Indefinite Detention*, (Londra: LDSG, 2010) <http://www.lds.org.uk/files/uploads/NoReasonReport0910.pdf>. Buna ek olarak, havayolları şirketleri, sınır dışı işlemine karşı koyan kişileri uçağa almayı reddetme hakkına sahipler: Matthew Gibney ve Randall Hansen, "Deportation and the Liberal State: The Forcible Return of Asylum Seekers and Unlawful Migrants in Canada, Germany and the United Kingdom," *In New Issues in Refugee Research Paper No. 77*, (Cenevre: BMMYK, 2003) 12.
  28. Mieke Kox, *Leaving Detention? A Study on the Influence of Immigration Detention on Migrants' Decision-Making Processes Regarding Return*, (The Hague: IOM, 2011).
  29. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (bakınız sn. 26).
  30. Richard Black, Khalid Koser, Karen Munk, Gaby Atfield, Lisa D'Onofrio ve Richmond Tiemoko, *Understanding Voluntary Return: Home Office Online Report 50/04*, (Londra: Home Office, 2004); Robyn Sampson, Ignacio Correa-Velez ve Grant Mitchell, *Removing Seriously Ill Asylum Seekers from Australia* (Melbourne: Refugee Health Research Centre, 2007).

31. Joris Van Wijk, *Reaching out to the Unknown: Native Counselling and the Decision-Making Process of Irregular Migrants and Rejected Asylum Seekers on Voluntary Return* (Lahey: IOM, 2008).
32. Anne Bathily, *Immigration detention and its Impact on Integration - A European approach* (Milano: Fondazione ISMU, 2014).
33. Equal Rights Trust, *Unravelling Anomaly: Detention, Discrimination and the Protection Needs of Stateless Persons* (Londra: The Equal Rights Trust, 2010).
34. London Detainee Support Group, *No Return, No Release, No Reason* (bakınız sn. 27).
35. B van Alphen, T Molleman, A Leerkes, J van Hoek, Van bejegining tot vertrek - *Eenonderzoek naar de werking van vreemdelingenbewaring* (The Hague: Onderzoek en beleid 308, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014), 150; A. Leerkes, E. Boersema, *Het lot van het inreisverbod, Memorandum 2014-2*, (The Hague: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014), http://www.wodc.nl/images/mem2014-2-volledigetekst_tcm44-555776.pdf; Mark Provera, "The Criminalisation of Irregular Migration in the European Union," in *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe*, 80 (2015).
36. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26); Axel Klein and Lucy Williams, "Immigration Detention in the Community: Research on the Experiences of Migrants Released from Detention Centres in the UK," *Population, Space and Place* 18, no. 6 (2012): 741-753.
37. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (bakınız sn. 26).
38. Physicians for Human Rights and the Bellevue/ NYU Program for Survivors of Torture, *From Persecution to Prison: the Health Consequences of Detention for Sylum Seekers* (Boston & New York: PHR and The Bellevue/NYU Program for Survivors of Torture, 2003); Katy Robjant, Rita Hassan ve Cornelius Katona, "Mental Health Implications of Detaining Asylum Seekers: Systematic Review," *The British Journal of Psychiatry* 194 (2009): 306-12; Zachary Steel and Derrick Silove, "The Mental Health Implications of Detaining Asylum Seekers," *eMedical Journal of Australia* 175 (2001): 596 - 99.
39. Soorej Jose Puthooppambal, Magdalena Bjerneld ve Carina Källestål, "Quality of Life Among Immigrants in Swedish Immigration Detention Centres: A Cross-Sectional Questionnaire Study," *Global Health Action* 8 (2015), doi: 10.3402/gha.v8.28321.
40. Physicians for Human Rights et al., *From persecution to prison*, 5 (Bakınız sn. 38).
41. Kathy Eagar, Janette Green, Kerry Innes, Lauren Jones, Carmel Cheney-Fielding, Peter Samsa ve Peter Eklund, *The Health of People in Australian Detention Centres - Health Profile and Ongoing Information Requirements*, (Wollongong, NSW: Centre for Health Service Development, University of Wollongong, 2007); Aamer Sultan ve Kevin O'Sullivan, "Psychological Disturbances in Asylum Seekers Held in Long Term Detention: A Participant-Observer Account," *eMedical Journal of Australia* 175 (2001): 593 - 596.
42. Ann Lorek, Kimberly Ehntholt, Anne Nesbitt, Emmanuel Wey, Chipso Githinji, Eve Rossor ve Rush Wickramasinghe, "The Mental and Physical Health Difficulties of Children Held within a British Immigration Detention Center: A Pilot Study," *Child Abuse & Neglect* 33, no. 9 (2009): 573-85; Sarah Mares ve Jon Jureidini, "Psychiatric Assessment of Children and Families in Immigration Detention - Clinical, Administrative and Ethical Issues," *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 28, no. 6 (2004): 520-26; Zachary Steel, Shakeh Momartin, Catherine Bateman, Atena Hafshejani, Derrick M. Silove, Naleyva Everson, Konya Roy ve diğerleri "Psychiatric Status of Asylum Seeker Families Held for a Protracted Period in a Remote Detention Centre in Australia," *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 28, no. 6 (2004): 527-36; Zachary Steel ve Louise Newman, "The Child Asylum Seeker: Psychological and Developmental Impact of Immigration Detention," *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America* 17, no. 3 (2008): 665-683.
43. Coffey ve diğerleri "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26); Masao Ichikawa, Shinji Nakahara ve Susumu Wakai, "Effect of Post-Migration Detention on Mental Health among Afghan Asylum Seekers in Japan," *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 40, no. 4 (2006): 341-46; Zachary Steel, Derrick Silove, Robert Brooks, Shakeh Momartin, Bushra Alzuhairi ve Ina Suslijk, "Impact of Immigration Detention and Temporary Protection on the Mental Health of Refugees," *British Journal of Psychiatry* 188 (2006): 58-64.
44. Tony Ward, *Long-term Health Costs of Extended Mandatory Detention of Asylum Seekers*, (Melbourne: Yarra Institute for Religion and Social Policy, 2011).
45. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 9. maddesi keyfi alıkoyma uygulamalarına karşı koruma sağlıyor. Aynı sözleşmenin 12. maddesi ise seyahat özgürlüğünü güvence altına alıyor.
46. Bu konu ile ilgili kapsamlı bir tartışma için bakınız Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17); Isabel Ricupero ve Michael Flynn, *Migration and Detention: Mapping the International Legal Terrain*, (Cenevre: Global Detention Project, 2009).

47. Bu araştırmada sorulara verilen cevaplar farklılık gösterebiliyordu. Ancak "alternatifler" kelimesi kullanıldığında, görüşmeciler ya alternatiflerin ne olduğunu bilmiyor ya kendi ülkelerinde bu alternatiflerin mevcut olmamasını sert bir dille eleştiriyor ya da yalnızca bazı alternatif türlerinden bahsediyorlardı. Mülakat esnasında, "alternatifler" kelimesi ile kastedilen yöntemler daha açık bir biçimde kişilerle paylaşıldığında onlar da mevcut alternatiflerle ilgili detaylı bilgiler verebiliyorlardı. Örgüt ve kurumların alternatifleri nasıl tanımladığı ve değerlendirdiğine dair daha detaylı bilgi için bakınız, örneğin, BMMYK, *Guidelines on the Applicable Criteria and Standards Relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention*, (Cenevre: BMMYK, 2012); Equal Rights Trust, *Unravelling Anomaly* (Bakınız sn. 33); European Union Agency for Fundamental Rights, *Detention of Third-Country Nationals in Return Procedures: Thematic Report*, (Vienna: FRA, 2010), 72-81.
48. Sampson ve Mitchell, "Global Trends" (Bakınız sn. 8).
49. Natasa Chmelickova, ed. *Survey on Alternatives to Detention of Asylum Seekers in EU Member States*, (Regional Advocacy Coalition, 2006); Cathryn Costello ve Ezra Kaytaz, *Building Empirical Evidence into Alternatives to Detention: Perceptions of Asylum-Seekers and Refugees in Toronto and Geneva*, (Cenevre: BMMYK, 2013); European Migration Network, *The Use of Detention and Alternatives to Detention in the Context of Immigration Policies: Synthesis Report for the EMN Focussed Study 2014*, (European Commission, 2014); Ophelia Field ve Alice Edwards, *Alternatives to Detention of Asylum Seekers and Refugees*, (Cenevre: BMMYK, 2006).
50. Uluslararası Af Örgütü, *Irregular Migrants and Asylum-Seekers: Alternatives to Immigration Detention*, (Londra: Uluslararası Af Örgütü, 2009); Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* (Bakınız sn. 49).
51. Nina Siulc, Zhifen Cheng, Arnold Son ve Olga Byrne, *Legal Orientation Program: Evaluation and Performance and Outcome Measurement Report, Phase II*, (New York: Vera Institute of Justice, 2008). The lack of an evidence-base for migration programs is discussed in International Organization for Migration, *Assessing the Costs and Impacts of Migration Policy: An International Comparison*, (Cenevre: IOM, 2008).
52. Jane Aspden, *Evaluation of the Solihull Pilot for the United Kingdom Border Agency and the Legal Services Commission*. (UKBA ve LSC, 2008); Andrew Cranfield, *Review of the Alternative to Detention (A2D) Project*, (Londra: Tribal Group, 2009); Department of Immigration and Citizenship, *Community Care Pilot and Status Resolution Trial*, (Canberra: DIAC, 2009); Lisa Nandy, *An Evaluative Report on the Millbank Alternative to Detention Project*, (Londra: The Children's Society and Bail for Immigration Detainees, 2009); Eileen Sullivan, Felinda Mottino, Ajay Khashu ve Moira O'Neil, "Testing Community Supervision for the INS: An Evaluation of the Appearance Assistance Program Volume 1" (New York: Vera Institute for Justice, 2000), <http://www.vera.org/content/testing-community-supervision-ins-evaluation-appearance-assistance-program>; Verbauwheide, *Alternatives to Detention for Families with Minor Children - The Belgium Approach* (Belgian Presidency of the Council of the European Union, 2010), http://idcoalition.org/wp-content/uploads/2010/09/discussant_alternatives_for_detention.pdf
53. International Detention Coalition, *Case Management as an Alternative to Immigration Detention: The Australian Experience*, (Melbourne: IDC, 2009); International Detention Coalition, *Dignity Without Exception: Alternatives to Immigration Detention in Mexico*, (Mexico City, Meksika: IDC, 2013); Grant Mitchell ve Sara Kirsner, "Asylum Seekers Living in the Australian Community: A Casework and Reception Approach, Asylum Seeker Project, Hotham Mission, Melbourne," *Refuge*, 22, no. 1 (2004): 119-28; Rutgers School of Law - Newark Immigrant Rights Clinic and American Friends Service Committee, *Freed But Not Free: A Report Examining the Current Use of Alternatives to Immigration Detention*, (New Jersey: Rutgers and AFSC, 2012); Susan Weishar, "A More Humane System: Immigration Detention through Community-Based Alternatives (Part 2)," *JustSouth Quarterly*, no. Spring (2011): 4 & 9.
54. Department of Immigration and Citizenship, *Annual Report 2009-2010*, (Canberra: DIAC, 2010) 159; Dita Vogel and Norbert Cyrus, *Irregular Migration in Europe - Doubts on the Effectiveness of Control Strategies*. (Hamburg: Hamburg Institute of International Economics, 2008).
55. Örnekler 4. Bölümde sunulmuştur.
56. Valerie Braithwaite, *Compliance with Migration Law: Report for the Department of Immigration and Citizenship*, (Canberra: DIAC, 2010); Costello and Kaytaz *Building Empirical Evidence* (Bakınız sn. 49); Ilan Katz, Abigail Powell, Sandra Gendera, Tricia Deasy ve Erik Okerstrom, *The Experiences of Irregular Maritime Arrivals Detained in Immigration Detention Facilities: Final Report*. (Sydney: Social Policy Research Centre, University of New South Wales and Australian Survey Research Group, 2013).
57. Braithwaite, *Compliance with Migration Law* (Bakınız sn. 56); Costello ve Kaytaz, *Building Empirical Evidence* (Bakınız sn. 49); Katz ve diğerleri, *Irregular Maritime Arrivals Detained* (Bakınız sn. 56).
58. Costello ve Kaytaz, *Building Empirical Evidence* (Bakınız sn. 49).

59. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
60. U.S. Government Accountability Office, *Alternatives to Detention: Improved Data Collection and Analyses Needed to Better Assess Program Effectiveness* (Washington, D.C.: US GAO, 2014), http://www.gao.gov/products/GAO-15-26_30-31.
61. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
62. Toronto Kefalet Projesi direktörünün 30.07.2015 tarihli elektronik postası. IDC'de bu e-postanın bir kopyası mevcuttur.
63. International Detention Coalition, *Case Management as an Alternative* (Bakınız sn. 53).
64. Department of Immigration and Border Protection, *Annual Report 2009-10* (Canberra: DIAC, 2010) 171.
65. United Kingdom Home Office, *UK Freedom of Information Request - 34114*. IDC'de bu e-postanın bir kopyası mevcuttur.
66. 13 Mart 2015 tarihli BMMYK Endonezya temsilciliği e-postası. IDC'de bu e-postanın bir kopyası mevcuttur.
67. Julie Myers Wood'un sözlü tanıklığı, "S. 744 and the Immigration Reform and Control Act of 1986: Lessons Learned or Mistakes Repeated?" Hearing before the U.S. House of Representatives Committee on the Judiciary, One Hundred Thirteenth Congress, First Session on s.744. 22 May 2013. <http://judiciary.house.gov/cache/files/3498f4a0-82f4-4902-a73b-da2d54055f44/113-30-81174.pdf> 81.
68. Ülkeyi terke davet edilen 19.905 üçüncü ülke vatandaşından 12.988'i gönüllü geri dönüş yaptı ve 614 kişi ise Gönüllü Geri Dönüş programının desteğinden faydalandı. European Migration Network, "Country Factsheet: Sweden 2012." http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/country-factsheets/sweden-emn-country-facthseet_en.pdf 6.
69. Jesuit Refugee Service Europe, *From Deprivation to Liberty: Alternatives to Detention in Belgium, Germany, and the United Kingdom*, (Brussels: JRS Europe, 2011).
70. Benzer maliyet tasarruflarıyla ilgili bir analiz için bakınız Susan Banki and Ilan Katz, *Resolving Immigration Status Part 2: Comparative Case Studies*, (Sydney NSW: Social Policy Research Centre UNSW, 2009); Edwards, *Back to Basics* 84 (Bakınız sn. 17); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* 48-50 (Bakınız sn. 49).
71. National Immigration Forum, *The Math of Immigration Detention* (2013) 1 <http://www.immigrationforum.org/images/uploads/mathofimmigrationdetention.pdf>
72. Avustralya'da bir kişinin yıllık alıkonma maliyeti 2013-2014 döneminde 239.000 Amerikan doları idi: Australian National Commission of Audit, *The Report of the National Commission of Audit* (Canberra: NCOA, 2014) 10.14 <http://www.ncoa.gov.au/report/appendix-vol-2/10-14-illegal-maritime-arrival-costs.html>
73. Sığınmacı Destek Şeması işletme maliyeti. 2009-2010 döneminde 2.802 kişiye sağlanan toplam 9,058 milyon Avustralya doları üzerinden hesaplanmıştır: Australia Department of Immigration and Citizenship, *Annual Report 2009-2010*, (Canberra: DIAC, 2010), Administered Item - Payments to the Australian Red Cross Society for the Asylum Seeker Assistance Scheme <http://www.immi.gov.au/about/reports/annual/2009-10/html/outcome-2/administered2-1-5.htm>
74. 2008-2009 döneminde, azami 400 kişiye, günlük ortalama 38,30 Avustralya dolarlık bir maliyet ile sunulan Toplum Bakımı Pilot projesinin işletme maliyeti toplam 5,6 milyon Avustralya doları idi. Vaka yönetimi masrafları bu toplam tutara dahil değildir. Bakınız Joint Standing Committee on Migration, "Inquiry into Immigration Detention in Australia: Report 2 - Community-Based alternatives to Detention," (Canberra: Commonwealth of Australia, 2009), 122. http://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Joint/Completed_Inquiries/mig/detention/report2
75. Philippe De Bruycker (Ed.), Alice Bloomfield, Evangelia (Lilian) Tsourdi ve Joanna Pétin, "Alternatives to Immigration and Asylum Detention in the EU: Time for Implementation," (Odysseus Network ve Avrupa Birliği, 2015), 129 <http://odysseus-network.eu/wp-content/uploads/2015/02/FINAL-REPORT-alternatives-to-detention-in-the-EU.pdf>
76. De Bruycker, "Alternatives in the EU," 129 (Bakınız sn. 75).
77. 2013 rakımları. Alıntı: European Migration Network, *The Use of Detention and Alternatives to Detention in the Context of Immigration Policies in Belgium*, (Brussels: EMN, 2014), <http://www.emnbelgium.be/publication/detention-and-alternatives-detention-belgium>
78. EMN, *Immigration Policies Belgium*, (Bakınız sn.77). 2013 verilerine ulaşmak mümkün olmasa da, sığınmacıların, açık merkezlerde kişi başı günlük barınma ve destek maliyeti 2009 yılında 53 Euro idi (yaklaşık 68 Amerikan doları). FEDASIL'in sözcüsü Mieke Candaele'nin şu çalışmada yer alan ifadesi: BMMYK, "Alternatives to the Detention of Asylum-Seekers in Belgium," (UNHCR, November 2011), <http://www.refworld.org/docid/524fc3ef4.html>
79. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).

80. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
81. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
82. Bu rakam refakatsiz mülteci ve sığınmacı çocuklara barınma imkânı sağlanan yurtlarla ilgilidir. Bu rakam kira masrafları, haftalık harcırah bedeli, güvenlik, erzak ve çocuklara sunulan faaliyet ve etkinlik masraflarını kapsamaktadır. Ancak sağlık giderleri, mobilya ve diğer ekipman masrafları bu meblağa dahil değildir. BMMYK Endonezya temsilciliğinin 2015 tarihli e-posta. Bu e-postanın bir kopyası IDC'de mevcuttur.
83. U.S. GAO, *Improved Data Collection* 19 (Bakınız sn. 60).
84. ISAP programı. U.S. GAO, *Improved Data Collection* 19 (Bakınız sn. 60).
85. Robyn Sampson tarafından saha çalışması esnasında gerçekleştirilen mülakat.
86. UK National Audit Office, *Returning failed asylum applicants*, (Londra: The Stationary Office, 2005) 44.
87. Her iki modelde de, bazı maliyetlerin aynı olması nedeniyle (örneğin uçak bileti masrafları ve personel giderleri) burada karşılaştırma "ortak olmayan giderler" üzerinden yapılmaktadır (örneğin kiralama, alkoyma yerine danışmanlık verme, harcırah ödemesi). Bu şekilde karşılaştırılacak giderleri tahmini olarak hesaplamak mümkün olmaktadır. Senate Legal and Constitutional Legislation Committee, *Additional Budget Estimates Hearing: Immigration and Citizenship Portfolio*, (2009) http://www.aph.gov.au/senate/committee/legcon_ctte/estimates/add_0809/diac/38.pdf
88. Bakınız Medical Justice, *Review into Ending the Detention of Children for Immigration Purposes: Response by Medical Justice*, (2010), alıntı Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
89. O'Brien, Natalie, "Asylum Compo Bill Tops \$16m," *The Sydney Morning Herald*, June 12 2011.
90. Ward, *Long Term Health Costs* (Bakınız sn. 44).
91. Bölüm 1.3.3'te detaylı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bakınız: Ichikawa ve diğerleri, "Effect of Post-Migration Detention (Bakınız sn. 43); Steel et al. *Impact of Detention* (Bakınız sn. 43).
92. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26).
93. Cornelis J. Laban, Ivan H. Komproe, Hajo B. P. E. Gernaat ve Joop T.V.M. de Jong. "The Impact of a Long Asylum Procedure on Quality of Life, Disability and Physical Health in Iraqi Asylum Seekers in the Netherlands." *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 43, no. 7 (2008): 507-15; Susan Rees, "Refugee or Retrauma? The Impact of Asylum Seeker Status on the Wellbeing of East Timorese Women Asylum Seekers Residing in the Australian Community," *Australasian Psychiatry*, 11 Supplement, (2003): 96-101.
94. Ilan Katz, Geraldine Doney ve Effie Mitchell, *Evaluation of the Expansion of the Community Detention Program: Final Report to the Department of Immigration and Citizenship*, (Sydney: Social Policy Research Centre, UNSW, 2013) 8.
95. Katz, *Evaluation of Community Detention* (Bakınız sn. 94).
96. Australian Human Rights Commission, *Immigration Detention at Villawood: Summary of Observations from Visit to Immigration Detention Facilities at Villawood*, (Canberra: AHRC, 2012), 16.
97. Örneğin, mevcut veriler, uzun bir süre boyunca Avustralya'da alıkonulduktan sonra geri gönderilen sığınmacıların kendilerine yeni bir hayat kurarken, alıkonulmadan ülkelerine geri gönderilen sığınmacılardan daha fazla zorlandıklarını gösteriyor: David Corlett, *Following Them Home: The Fate of the Returned Asylum Seekers*. (Melbourne: Black Inc., 2005) 59. Kötü sağlık koşullarının geri dönüş hazırlık üzerindeki etkisi için bakınız Sampson, Correa-Velez and Mitchell Removing Seriously Ill Asylum Seekers (Bakınız sn. 30) ve vize ile serbest bırakıldıktan sonra yeni bir hayat kurmaya çalışan alıkonulmuş kişilerin karşılaştıkları zorluklar için bakınız Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26).
98. Field ve Edwards, sığınmacıların uluslararası koruma başvurularının sonucunu bekledikleri süre boyunca, gelecekte yasal bir statü elde edebilmek için, hedef ülkelerindeki mevcut mevzuat ve prosedürlere uymak istediklerini savunuyor, Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* (Bakınız sn. 49).
99. BMMYK, *Refugee Protection and Mixed Migration: A 10-point Plan of Action*, (Cenevre: BMMYK, 2007). Farklı düzensiz göçmenlik durumlarıyla ilgili bir tartışma için bakınız Ryszard Cholewinski ve Kristina Touzenis, "Irregular Migration into and through Southern and Eastern Mediterranean Countries: Legal Perspectives," *CARIM Analytic and Synthetic Notes* 2009/01 (Floransa: Consortium for Applied Research on International Migration, 2009) and Vogel and Cyrus *Irregular Migration in Europe* (Bakınız sn. 54) içinde.
100. Ayrıca bakınız Bölüm 2.4.1. İspanya, İsveç, Hong Kong ve Hollanda'da yapılan saha çalışmaları bu durumu son derece açık bir şekilde ortaya koydu. Bu bulgu şu çalışmalarla da ortaya konmuş: Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* (Bakınız sn. 49); Mitchell ve Kirsner *Casework and Reception Approach* (Bakınız sn. 53); Sullivan ve diğerleri, "Testing Community Supervision" (Bakınız sn. 52). Bir ülkenin transit ya da hedef ülke olup olmadığı her bir göçmen için vaka temelinde belirlenebilir. (Bakınız Bölüm 6.4.3).

101. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, iv (Bakınız sn. 49).
102. Bakanız Rutvica Andrijašević, "Lampedusa in Focus: Migrants Caught between the Libyan Desert and the Deep Sea," *Feminist Review* 82, no. 1 (2006): 120-25; Jacqueline Hagan, Karl Eschbach ve Nestor Rodriguez, "U.S. Deportation Policy, Family Separation, and Circular Migration," *The International Migration Review* 42, no. 1 (2008): 64; Stephen H. Legomsky, "The USA and the Caribbean Interdiction Program," *Int J Refugee Law* 18, no. 3-4 (2006): 677-95; Janet Phillips ve Harriet Spinks, "Background Note: Boat Arrivals in Australia since 1976," (Canberra: Parliamentary Library, Commonwealth of Australia, 2011).
103. Ayrıca bakınız Bölüm 5 Asgari Standartlar. İsveç, Belçika ve Hong Kong'da yapılan saha çalışmaları bu durumu son derece açık bir şekilde ortaya koydu. Bu bulgu, şu çalışmaların bulgularıyla da destekleniyor: Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17); Jesuit Refugee Service Europe, *From Deprivation to Liberty*, (Bakınız sn. 69); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* 30-35 (Bakınız sn. 49); Lucy Fiske ve Mary Ann Kenny, "'Marriage of Convenience' or 'Match Made in Heaven': Lawyers and Social Workers Working with Asylum Seekers," *Australian Journal of Human Rights* 10, no. 1 (2004): 137-57; Fleay, Caroline ve Lisa Hartley, 2015. "'I Feel Like a Beggar': Asylum Seekers Living in the Australian Community Without the Right to Work." *Journal of International Migration and Integration* (2015): 1-18, doi: 10.1007/s12134-015-0453-x; Lutheran Immigration and Refugee Service, *Alternatives to Detention Programs: An International Perspective*, (Washington, D.C.: IIRS, 2009); Mitchell and Kirsner *Casework and Reception Approach* (Bakınız sn. 53).
104. Bu konuya dair daha fazla bilgi ve tartışma için bakınız: Jesuit Refugee Service Europe *Living in Limbo: Forced Migrant Destitution in Europe* (Brussels: Jesuit Refugee Service Europe, 2010). <http://www.irseurope.org/publications/JRS%20Europe%20Living%20in%20Limbo%20-18-18h.pdf>
105. Alice Bloch ve Liza Schuster, "Asylum and Welfare: Contemporary Debates," *Critical Social Policy* 22, no. 3 (2002): 393-414; Wayne A. Cornelius, "Controlling 'Unwanted' Immigration: Lessons from the United States, 1993-2004," *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31, no. 4 (2005): 775-94; Sylvie Da Lomba, "The Threat of Destitution as a Deterrent against Asylum Seeking in the European Union," *Refuge* 23, no. 1 (2006): 81-93; Thielemann *Does Policy Matter* (Bakınız sn. 20).
106. Hildegard Dumper, Richard Malfait ve Nick Scott Flynn, *Mental Health, Destitution & Asylum Seekers: A Study of Destitute Asylum Seekers in the Dispersal Areas of the South East of England*, (South of England Refugee & Asylum Seeker Consortium, 2006). Bu bulgular mültecilerin ruhsal durumlarının mevcut sosyo-politik duruma göre şekillendiğini gösteren araştırmalarla da bağdaşır: Matthew Porter ve Nick Haslam, "Predisplacement and Postdisplacement Factors Associated with Mental Health of Refugees and Internally Displaced Persons: A Meta-Analysis," *Journal of American Medical Association* 294, no. 5 (2005): 602-12. Değerlendirme süreci boyunca ruh sağlığının desteklenmesinin önemi için bakınız Ignacia Correa-Velez, Vanessa Johnston, Joanne Kirk ve Angeline Ferdinand, "Community-Based Asylum Seekers' Use of Primary Health Care Services in Melbourne," *The Medical Journal of Australia* 188, no. 6 (2008): 344-348; Sampson, Correa-Velez ve Mitchell *Removing Seriously Ill Asylum Seekers* (Bakınız sn. 30).
107. Bu konu Bölüm 7 Vaka yönetimi ve Bölüm 5.4 Hukuki Danışmanlık bölümlerinde detaylı olarak tartışılıyor. Birleşik Krallık, İsveç, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Belçika'da bu durum son derece açık ve şu çalışmaların bulguları ile de desteklendi: *Evaluation of the Solihull Pilot* (Bakınız sn. 52); Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17); Field and Edwards, *Alternatives to Detention* 45 (Bakınız sn. 49); Fiske and Kenny, "'Marriage of Convenience'" (Bakınız sn. 103); Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework to Asylum Seekers at the Final Stages: Discussion Paper*, (Melbourne: Hotham Mission, 2006), <http://idcoalition.org/paper-providing-casework-to-asylum-seekers-at-the-final-stages/>; Sullivan et al., "Testing Community Supervision" (Bakınız sn. 52).
108. Glasgow "aile geri dönüş projesi" için bakınız: Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17). Ayrıca bakınız Jesuit Refugee Service Europe, *From Deprivation to Liberty* (Bakınız sn. 69).
109. Macaristan, Hong Kong ve İspanya'da bu durum son derece açıktır. Maalesef geçiş ülkelerinde toplum temelli yönetim yöntemlerinin etkinliğini ortaya koyacak çok az veri mevcut. Bazı araştırmalarda geçiş ülkelerinin birçok kişinin de hedef ülkesi olduğunu ortaya koydu: "Sahra çölünü aşan tüm göçmenlerin ya da göçmenlerin büyük bir bölümünün Avrupa'ya doğru geçiş yapma niyetinde olduğunu düşünmek yanlış bir kanıdır. Mağrip ülkelerinde yaşayan Sahra-Altı Afrika'dan gelen göçmen sayısı muhtemelen Avrupa'da yaşayan Sahra-Altı Afrikalı göçmenlerden daha çoktur ... Libya önemli bir hedef ülke olmakla birlikte, Avrupa'ya giremeyen ya da bu tür bir girişimde bulunmaktan kaçınan birçok göçmen, en iyi ikinci seçenek olarak Kuzey Afrika'da kalmayı tercih ediyor." Hein de Haas, "Irregular Migration from West Africa to the Maghreb and the European Union: An Overview of Recent Trends," In *IOM Migration Research Series*, (Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü, 2008) 9.
110. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 51 (Bakınız sn. 49).
111. MHub, *Detained Youth: The Fate of Young Migrants, Asylum-Seekers and Refugees in Libya Today*, (MHub, 2015), <http://www.>

- mixedmigrationhub.org/wp-content/uploads/2015/07/MHUB_2015_Detained-Youth.pdf
112. Edwards, *Back to Basics*, (bakınız sn 17).
113. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komiseri Ofisi (OHCHR) insan haklarına dayalı göç yönetimi için bazı ilke ve kılavuz ilkeler oluşturdu. Bu ilkelerin temel dayanağı, statülerine, ülke sınırlarına nasıl ulaştıklarına, nereden geldiklerine veya neye benzediklerine bakılmaksızın tüm göçmenlerin insan haklarına sahip olmasıdır. Bakınız: OHCHR, *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights at International Borders*, (Cenevre: OHCHR, 2015) http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Migration/OHCHR_Recommended_Principles_Guidelines.pdf
114. İdari gözetime dair uluslararası standartlar için bakınız: International Detention Coalition, *Legal Framework and Standards Relating to the Detention of Refugees, Asylum Seekers and Migrants*, (Melbourne: IDC, 2011); Ayrıca bakınız: Uluslararası Af Örgütü, *Migration-Related Detention: A Research Guide on Human Rights Standards Relevant to the Detention of Migrants, Asylum-Seekers and Refugees*, (Londra: Amnesty, 2007) <http://www.unhcr.org/refworld/docid/476b7d322.html>; BMMYK, *Detention Guidelines* (Bakınız sn. 2).
115. Özgürlük karinesini tesis eden insan haklarına dair tartışma için bakınız: Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17) ve European Union Agency for Fundamental Rights, *Detention of Third-Country Nationals*, 80-81 (Bakınız sn. 47).
116. Ruben Giustiniani, ed. *Migración: Un Derecho Humano* (Migration: A Human Right), (Buenos Aires: Prometeo, 2004); Cristina Zurbriggen ve Lenin Mondol, *Estado actual y perspectivas de las políticas migratorias en el MERCOSUR* (Current situation and perspectives of migration policies in MERCOSUR), (Montevideo: FLACSO, 2010); Barbara Hines, "The Right to Migrate as a Human Right: The Current Argentine Immigration Law," *Cornell Int'l L.J.* 471 (2010); Ayrıca hükümet raporları için bakınız: Argentine Republic, *Initial Report Submitted by the Argentine Republic under Article 73 of the Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families*, 4 August 2010, CMW/C/ARG/1; *Informe Nacional de la República Argentina sobre la Implementación de los Compromisos emanados de la Cuarta Cumbre de las Américas* (National Reports on the Implementation of Commitments from the Fourth Summit of the Americas), XLVII GRIC/SIRG Ministerial, GRIC/Inf.1/07, 22 May 2007.
117. 2008/115/EC sayı ve 16 Aralık 2008 tarihli, Yasadışı olarak Üye Ülkelerde İkamet eden Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Geri Gönderilmesine Ortak Standart ve Usullere dair Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Yönergesi.
118. 2013/180/96 sayı ve 26 Haziran 2013 tarihli, Uluslararası Koruma Talebinde Bulunan Başvurucular için Standartlara dair Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Yönergesi (değişik)
119. European Union Agency for *Fundamental Rights, Fundamental Rights: Challenges and Achievements in 2012*, (Vienna: EU FRA, 2012).
120. European Migration Network, *Synthesis Report for the EMN Focussed Study 34* (Bakınız sn. 49).
121. European Union Agency for *Fundamental Rights, Fundamental Rights*, 80-81 (Bakınız sn. 119). Raporla Avusturya, Almanya, Danimarka, Hollanda ve Slovenya'da da benzer içtihatların mevcut olduğunu gösteriyor. Hong Kong içtihatına göre de hükümetin alıkoyma gerekçelerini açıkça sunması gerekiyor: Mark Daly, "Refugee Law in Hong Kong: Building the Legal Infrastructure," *Hong Kong Lawyer* 09 (2009): 14-30.
122. UN Committee on the Rights of the Child, *Report of the 2012 Day of General Discussion: The Rights of all Children in the Context of International Migration*, (2012) <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/discussion2012/ReportDGDChildrenAndMigration2012.pdf>
123. BM Genel Kurulu, *Report of the Special Rapporteur on the Human Rights of Migrants, François Crépeau*, A/HRC/20/24 (2012). para 72(f); Ayrıca bakınız Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), *Children First and Foremost: A Guide to Realizing the Rights of Children and Families in an Irregular Migrant Situation*, (PICUM, 2013) <http://picum.org/picum.org/uploads/publication/Children%20First%20and%20Foremost.pdf>
124. BM Genel Kurulu, *Report of the Special Rapporteur para 72(f)* (Bakınız sn. 123).
125. UNICEF, *Administrative Detention of Children: A Global Report*, (Cenevre: UNICEF, 2011), 167, 226, 229.
126. Michael Dudley ve Bijou Blick, *The Heart of the Nation's Existence - A Review of Reports on the Treatment of Children in Australian Detention Centres*, (ChilOut, 2002) Appendix E; Sarah Mares ve Jon Jureidini, "Psychiatric Assessment of Children and Families in Immigration Detention - Clinical, Administrative and Ethical Issues." *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 28, no. 6 (2004): 520-526; Human Rights and Equal Opportunity Commission, *A Last Resort? National Enquiry into Children in Detention*, (Canberra: HREOC, 2004); Zachary Steel, "The Politics of Exclusion and Denial: *The Mental Health Costs of Australia's Refugee Policy*," *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 37, (2003): A45-A46.
127. "Görece güvenli koşullar söz konusu olsa da kapatılma göçmen çocuklara, özellikle de daha

- önce yüksek düzeyde travma yaşamış olanlar için zarar verir.” Alıntı : Rachel Kronick, Cécile Rousseau ve Janet Cleveland. “Asylum-Seeking Children’s Experiences of Detention in Canada: A Qualitative Study,” *American Journal of Orthopsychiatry*, 85, no. 3 (2015): 287-94. Ayrıca bakınız: David Corlett, Grant Mitchell, Jeroen Van Hove, Lucy Bowring ve Katherine Wright, *Captured Childhood*, (Melbourne: International Detention Coalition, 2012) 51; Lorek ve diğerleri, ‘Children in Detention’ (Bakınız sn. 42).
128. Kronick, Rousseau ve Cleveland, “Asylum-seeking children’s experiences of detention” (Bakınız sn. 127).
129. Ayrıca bakınız BMMYK ve IRC, *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines*, (Geneva: UNHCR and IRC, 2011); UNHCR, *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, (Cenevre: BMMYK, 2008).
130. Terry Smith ve Laura Brownlees, *Age Assessment Practices: A Literature Review & Annotated Bibliography*, (New York: UNICEF, 2011).
131. Corlett ve diğerleri, *Captured Childhood*, 65 (Bakınız sn. 127)
132. Corlett ve diğerleri, *Captured Childhood*, 65 (Bakınız sn. 127)
133. BM Çocuk Hakları Komitesi, General Comment No. 6: *Treatment of Unaccompanied and Separated Children outside their Country of Origin* (2005), <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G05/438/05/PDF/G0543805.pdf?OpenElement>
134. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, *Guardianship for Children Deprived of Parental Care - A Handbook to Reinforce Guardianship Systems to Cater for the Specific Needs of Child Victims of Trafficking*, (Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2014).
135. BM Çocuk Hakları Komitesi, *General Comment No. 6*, para 33 (Bakınız sn. 133).
136. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, *Guardianship* (Bakınız sn. 134).
137. Macaristan’ın 2007 yılında yürürlüğü giren II. Kanununun 56. Bölümünde ailesi ile birlikte olan çocukların son çare olarak ve azami 30 gün boyunca, göç makamları, kişilerin seyahat belgelerini teslim almakla ya da belirli bir adreste ikamet mecburiyeti getirmekle de istenilen hedefe ulaşmanın mümkün olmadığı kanaatinde ise idari gözetim altında tutulabileceğini, bu durumda dahi çocuğun yüksek yararının dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir.
138. European Migration Network, *Policies, Practices and Data on Unaccompanied Minors in 2014: Hungary*, (Avrupa Komisyonu, 2014) http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/unaccompanied-minors/13a_hungary_unaccompanied_minors_en.pdf
139. European Migration Network, *Policies, Practices and Data Hungary* (Bakınız sn. 138).
140. European Migration Network, *Policies, Practices and Data Hungary* (Bakınız sn. 138).
141. European Union Agency for Fundamental Rights, *Fundamental Rights: Challenges and Achievements in 2014*, (Vienna: EU FRA. 2014), http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-annual-report-2014_en.pdf; BMMYK, Detention Guidelines (Bakınız sn. 2).
142. John A. Dent, *Research Paper on the Social and Economic Rights of Non-Nationals in Europe*, (ECRE, tarihsiz).
143. Bölüm 2.5’te açıklandığı gibi.
144. Tartışma için bakınız: Jesuit Refugee Service Europe, *Living in Limbo* (Bakınız sn.104).
145. Bloch ve Schuster, “Asylum and Welfare: Contemporary Debates” (Bakınız sn. 105); Cornelius “Controlling ‘Unwanted’ Immigration” (Bakınız sn.105); Da Lomba, “The Threat of Destitution” (Bakınız sn.105); Thielemann *Does Policy Matter* (Bakınız sn. 20).
146. Dumper ve diğerleri, *Mental health, Destitution & Asylum Seekers* (Bakınız sn. 106). c.f. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework*, (Bakınız sn. 107); Sampson, Correa-Velez and Mitchell *Removing Seriously Ill Asylum Seekers* (Bakınız sn. 30).
147. Bölüm 2.5’te açıklandığı gibi.
148. Avrupa Birliği Konseyi, *Yönerge 2013/33/EU*, Madde 17 (Bakınız sn. 118).
149. Avrupa Birliği Konseyi, *Yönerge 2013/33/EU*, Madde 15 (Bakınız sn. 118).
150. Bu kutudaki bilgiler gerçekleştirilen mülakat ve saha ziyaretlerinde toplanan bilgilerden derlenmiştir.
151. “C.A.R.’ın genel amacının, Merkez’de yaşayan kişilerin, İspanyol toplumuna entegre olma kapasitesini geliştirmek olduğunu unutmadan Merkez’in entegrasyon sürecinde aracı bir işlevi var.” Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, *Refugee Reception Centres (C.A.R.)*, (Madrid: Calidad Administracion Publica, 2007).
152. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, C.A.R.: Refugee Reception Centre, (Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 2006).
153. BMMYK, *Submission by the UNHCR for the OHCHR’s Compilation Report Universal Periodic Review Spain*, (Cenevre: BMMYK, 2009).
154. Vizenin göç statüsünün çözümünde oynadığı role dair tartışma için bakınız: Susan Banki ve Ilan Katz,

İDARİ GÖZETİME ALTERNATİFLER (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI)

- Resolving Immigration Status Part 1: Review of the International Literature*, (Sydney NSW: Social Policy Research Centre UNSW, 2009); Banki ve Katz, *Resolving Immigration Status Part 2* (Bakınız sn. 70).
155. BMMYK, *Options Paper 2: Options for Government on Open Reception and Alternatives to Detention*, (Genevre: BMMYK, 2015) 6.
156. Müsamaha statüsü, Romanya'nın yabancıların hukuki durumunu düzenleyen 194/2002 sayılı Romanya Aciliyet Kanunu'nun 99. maddesinde yer alan koşulları karşılayan kişilere veriliyor. Bu kişiler arasında hakkında idari gözetim kararı alınmış ancak 6 ay içerisinde geri gönderilmesi mümkün olmayanlar; insan ticareti mağduru olduklarına dair güçlü işaretler mevcut ise; ve sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altına alınmış ancak iki yıllık bir süre zarfında sınır dışı edilmesi mümkün olmayan kişiler var.
157. European Migration Network, *Synthesis Report for the EMN Focussed Study*, 34 (Bakınız sn. 49).
158. Bölüm 2.4.1 ve 2.5'te açıklandığı gibi. Göçmenlere bilgi tedarikinin önemi şu çalışmalarda tespit edildi: Aspden, *Evaluation of the Solihull Pilot* (Bakınız sn. 52); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention* 45 (Bakınız sn. 49); ve Lutheran Immigration and Refugee Service, *An International Perspective* (Bakınız sn. 103).
159. Costello ve Kaytaz, *Building Empirical Evidence*, 35 (Bakınız sn. 49).
160. Ramji-Nogales, Schoenholtz ve Schrag, "Refugee Roulette" (Bakınız sn. 214).
161. American Bar Association, *Reforming the Immigration System: Proposals to Promote Independence, Fairness, Efficiency, and Professionalism in the Adjudication of Removal Cases*, (Washington DC: ABA, 2010); Aspden, *Evaluation of the Solihull Pilot* (Bakınız sn. 52).
162. Rutgers School of Law - Newark Immigrant Rights Clinic and American Friends Service Committee, *Freed But Not Free* (Bakınız sn. 53).
163. Telefon üzerinden verilen tercüme hizmetleri bazı ülkelerde mevcut. Örneğin, Avustralya'da bir dizi şirket telefonda tercümanlık hizmeti veriyor. Bu hizmet özellikle belirli bir dilde ya da kırsal alanlarda her iki dili de konuşan az sayıda tercüman mevcut ise faydalı oluyor. Tercümanlık hizmetinin telefon üzerinden sağlanması tabii ki de en ideal durum değil ancak bu hizmet iletişim kurulabilmesini sağlıyor ve de aile üyeleri gibi gayri resmi tercümanların hizmetlerine daha az başvurulmasına imkân tanıyor.
164. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26).
165. London Detainee Support Group, *No Return, No Release, No Reason* (Bakınız sn. 27). Ayrıca, havayolları şirketleri, sınır dışı işlemine karşı koyan kişileri uçağa almayı reddetme hakkına sahiptirler: Gibney ve Hansen, "Deportation and the Liberal State," (Bakınız sn. 27).
166. BMMYK, *Detention Guidelines: Guidelines on the Applicable Criteria and Standards Relating to the Detention of Asylum-Seekers and Alternatives to Detention*, (Geneva: UNHCR, 2012), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/503489533b8.html>
167. BMMYK and OHCHR, *Global Roundtable on Alternatives to Detention of Asylum-Seekers, Refugees, Migrants and Stateless Persons: Summary Conclusions*, (May 2011) 31, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e315b882.html>
168. Rutgers School of Law - Newark Immigrant Rights Clinic and American Friends Service Committee, *Freed But Not Free*, 17 (Bakınız sn. 53).
169. Avrupa Birliği Temel Hakları Ajansı, *Handbook on European Law Relating to Asylum, Borders and Immigration*, (Viyana: EU FRA, 2014), 165.
170. Almanya'da, göç ve iltica makaleleri, sınır görevlileri ve polis, idari gözetim gerekçelerini bireysel vaka temelinde değerlendirmeyi sağlayan mülakatları yapmakla görevliler. Bu yetkililer aynı zamanda mahkemelere üçüncü ülke vatandaşının idari gözetim altına alınması için başvuruda da bulunuyorlar. İdari gözetim ile ilgili nihai kararı ancak mahkemeler alabilir. Bakınız European Migration Network, *Synthesis Report for the EMN Focussed Study*, 25 (Bakınız sn. 49).
171. Eleanor Acer, "Living up to America's Values: Reforming the U.S. Detention System for Asylum Seekers," *Refuge* 20, no. 3 (2004): 44-57; Vladeck, Stephen I. "Boumediene's Quiet Theory: Access to Courts and the Separation of Powers." *Notre Dame Law Review* 84, no. 5 (2009): 2107-2150.
172. Vatansız kişilerin karşı karşıya kaldığı meselelerle ilgili bir tartışma için bakınız: Equal Rights Trust *Unravelling Anomaly* (Bakınız sn. 33).
173. Bu programın detaylı bir tasviri için bakınız: Edwards *Back to Basics* (Bakınız sn. 17); Field ve Edwards *Alternatives to Detention*, 85-89 (Bakınız sn. 49).
174. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
175. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
176. Toronto Kefalet Projesi Direktörü'nün 30.07.2015 tarihli e-postası. Bu e-postanın bir kopyası IDC'de mevcuttur.
177. Avrupa Birliği Temel Hakları Ajansı, *Handbook on European Law* (Bakınız sn. 169).
178. Örneğin, Avustralya'nın, mevcut zorunlu alıkoyma kanunları nedeniyle en az beş farklı vakada keyfi alıkoyma uygulamalarından korunma hakkını ihlal ettiğine hükmedildi. Australian Human Rights Commission, *Migration Laws Must Live*

- up to Australia's Human Rights Commitments, Basın açıklaması, 6 Ağustos 2006, http://www.humanrights.gov.au/about/media/media_releases/2006/59_06.html
179. Uluslararası Göç Örgütü, National Referral Mechanism (NRM) for the Protection of Vulnerable Migrants in Zambia, (IOM, tarihsiz), <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/National-Referral-Mechanism-NRM-for-the-Protection-of-Vulnerable-Migrants-in-Zambia.pdf>
180. Uluslararası Göç Örgütü, Guidelines: Protection Assistance for Vulnerable Migrants in Zambia. (IOM Development Fund and the European Union, tarihsiz), http://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/Guidelines_Protection-Assistance-for-Vulnerable-Migrants.pdf
181. Uluslararası Göç Örgütü, Guidelines, Annex 1 (Bakınız sn. 180).
182. Uluslararası Göç Örgütü, *Training Manual* (Facilitator's Guide): Protection Assistance for Vulnerable Migrants in Zambia, (IOM, tarihsiz), <https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/Manual-Protection-Assistance-for-Vulnerable-Migrants.pdf>; Uluslararası Göç Örgütü, Participant Handbook: Training on Protection Assistance for Vulnerable Migrants in Zambia, (IOM, tarihsiz), <http://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/Participants-Handbook-Protection-Assistance-for-Vulnerable-Migrants.pdf>
183. Kathleen King ve Peter Vodicka, "Screening for Conditions of Public Health Importance in People Arriving in Australia by Boat without Authority," eMJA 175 (2001): 600-02.
184. Ciddi sağlık sorunları olan kişilerin sınır dışı edilmesiyle ilgili tartışma için bakınız Sampson, Correa-Velez ve Mitchell *Removing Seriously Ill Asylum Seekers* (Bakınız sn. 30).
185. İsveç'te gerçekleştirilen mülakat.
186. Godfried Engbersen ve Dennis Broeders, "The Fight against Illegal Migration: Identification Policies and Immigrants' Counterstrategies," *American Behavioral Scientist* 50, no. 12 (2007): 1592-609.
187. Costello ve Kayatz, *Building Empirical Evidence* (Bakınız sn. 49); Ilan Katz Abigail Powell, Sandra Gendera, Tricia Deasy ve Erik Okerstrom, *The Experiences of Irregular Maritime Arrivals Detained in Immigration Detention Facilities: Final Report - SPRC Report 11/13*, (Sydney: Social Policy Research Centre, University of New South Wales and Australian Survey Research Group, 2013).
188. Citizenship and Immigration Canada, ENF 20: *Detention*. (CIC, 2007), Section 5.8 <http://www.cic.gc.ca/english/resources/manuals/enf/enf20-eng.pdf>
189. Lutheran Immigration and Refugee Service, *Unlocking Liberty: A Way Forward for U.S. Immigration Detention Policy*, (Baltimore, MD: LIRS, 2011) 19.
190. LIRS, "Unlocking Liberty", 19 (Bakınız sn. 189).
191. Mark Noferi ve Robert Koulish, "The Immigration Detention Risk Assessment," *Georgetown Immigration Law Journal 29 Advanced Access* (2015): 45-93; Sampson ve Mitchell, "Global Trends" (Bakınız sn. 8).
192. Jesuit Refugee Service Europe, *Becoming Vulnerable in Detention: Civil Society Report on the Detention of Vulnerable Asylum Seekers and Irregular Migrants in the European Union*, (Brüksel: JRS Europe, 2010).
193. Lynn Gillam, "Ethical Considerations in Refugee Research: What Guidance do Australia's Research Ethics Documents Have to Offer?" *Researching Refugees and Asylum Seekers: Ethical Considerations* at the University of Melbourne konferansında yapılan sunum, 17 Kasım 2010; JRS Europe, *Becoming Vulnerable in Detention* (Bakınız sn. 192).
194. 2003/9/EC sayılı Üye Ülkelerde Sığınmacıların Kabulü İçin Asgari Standartlara dair Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi Yönergesinin 17.1. maddesi (Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde 6 Şubat 2003 tarihinde L 31/20 sayısı ile yayımlanmıştır) hassas grupların bir listesini vermektedir: "18 yaşından küçükler, refakatsiz küçükler, engelli bireyler, yaşlılar, hamile kadınlar, 18 yaşından küçük çocuğu olan yalnız ebeveynler ve işkenceye, tecavüze ya da diğer psikolojik, fiziksel ya da cinsel saldırılara maruz kalmış kişiler" (Madde 17.1).
195. Birçok menşee ülkede bireylerin "yaşlı" olarak kabul edildiği yaş, hedef ülkelerde bireylerin "yaşlı" kabul edildikleri yaştan farklıdır. Genelde menşee ülkelerde bireyler daha erken bir yaşta "yaşlı" kabul edilirler: Rebecca Atwell, Ignacio Correa-Velez ve Sandra M. Gifford, "Ageing out of Place: Health and Well-Being Needs and Access to Home and Aged Care Services for Recently Arrived Older Refugees in Melbourne, Australia," *International Journal of Migration, Health and Social Care* 3, no. 1 (2007): 4-14.
196. Kanada'da, yetkililer, yaşlılar söz konusu olduğunda idari gözetime alternatif oluşturabilecek yöntemleri göz önüne alma ve mümkün mertebe idari gözetim uygulamasına başvurmama ya da bu uygulamayı son çare olarak kullanmak yönünde talimat alırlar: Citizenship and Immigration Canada, *ENF 20*, Section 5.13 (Bakınız sn. 188).
197. Laurel Anderson, "Punishing the Innocent: How the Classification of Male-to-Female Transgender Individuals in Immigration Detention Constitutes Illegal Punishment under the Fifth Amendment," *Berkeley Journal of Gender, Law & Justice* 25, no. 1 (2010): 1-31.

198. Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen mülakat.
199. Department of Immigration and Citizenship, *Fact Sheet 64: Community Assistance Support Program*. (Canberra: DIAC, 2009).
200. International Detention Coalition, *Legal Framework and Standards* (Bakınız sn. 114).
201. Eduardo Arboleda, "Refugee Definition in Africa and Latin America: The Lessons of Pragmatism," *Int J Refugee Law* 3, no. 2 (1991): 185-207.
202. Bunun yerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca kişiler yetişkin akrabalarının kendilerine bakım sağlayabileceği tesislere ya da bir koruyucu aile yanına yerleştirilirler. Bu işlem refakatsiz göçmen çocuğun görüşü alındıktan sonra yapılır. 16 yaşından büyük refakatsiz küçükler kabul merkezlerine yerleştirilebilir.
203. BMMYK, *Refugee Protection and Mixed Migration: The 10-Point Plan of Action*, (Geneva: UNHCR, 2012).
204. Field ve Edwards *Alternatives to Detention*, 248 (Bakınız sn. 49).
205. Coffey ve diğerleri, "Meaning and Mental Health Consequences" (Bakınız sn. 26); Eagar et al., Health in Immigration Detention (Bakınız sn. 41); Jesuit Refugee Service Europe, *Becoming Vulnerable in Detention* (Bakınız sn. 192).
206. Equal Rights Trust *Unravelling Anomaly* (Bakınız sn. 33); A Face to the Story, *Point of No Return: The Futile Detention of Unreturnable Migrants*, (Brüksel: Flemish Refugee Action (Belçika), Detention Action (BK), France terre d'asile (Fransa), Menedék - Hungarian Association for Migrants, and ECRE, 2014), http://pointofnoreturn.eu/wp-content/uploads/2014/01/PONR_report.pdf
207. Sullivan ve diğerleri, "Testing Community Supervision," 30 (Bakınız sn. 52); Field ve Edwards *Alternatives to Detention*, 25 (Bakınız sn. 49).
208. Field ve Edwards *Alternatives to Detention*, 27 (Bakınız sn. 49); Jesuit Refugee Service Europe, *Alternatives to Detention of Asylum Seekers: Working Paper*, (Brüksel: JRS Europe, 2008) 11.
209. Örneğin, Hong Kong hükümeti, idari gözetim ihtimalini arttıran faktörler arasında aile ya da toplum bağlarının eksik ya da zayıf olmasını saymaktadır: "Alıkonulan kişinin, yetkililerce yerinin kolayca tespit edilmesini sağlayacak sabit bir ikamet adresine ya da yakın aile ya da arkadaşlık bağları yok". Security Bureau Immigration Department, Detention Policy, (Hong Kong SAR: The Government of the Hong Kong Special Administrative Region, tarihsiz). Bu durum ayrıca kefaletle salıverme kararlarını etkileyen faktörler incelendiğinde de karşımıza çıkar: Field and Edwards *Alternatives to Detention*, 206 BK and 225 ABD (Bakınız sn. 49).
210. Cécile Rousseau, Marie-Claire Rufagari, Déogratias Bagilishya ve Toby Measham, "Remaking Family Life: Strategies for Re-Establishing Continuity among Congolese Refugees During the Family Reunification Process," *Social Science & Medicine* 59, no. 5 (2004): 1095-1108; Brooke Wilmsen and Sandra Gifford, *Refugee Resettlement, Family Separation and Australia's Humanitarian Programme*, (Cenevre: BMMYK, 2009).
211. Amerika Birleşik Devletleri (Kutu 12), Hong Kong (Kutu 14), ve Kanada'da (Kutu 25), kişinin toplum içerisinde kurduğu bağlar salıverilme kararı alınırken göz önüne bulundurulabilir bir faktör. Bu tespit, sınır dışı açısından, ülkeye yasal olarak giriş yapan bir kişinin yerini tespit etmenin daha kolay olduğu zira kişinin bu tür bir durumda toplum içindeki farklı yapılarla ilişkide olduğu iddialarıyla da güçleniyor: Gibney ve Hansen, *Deportation and the Liberal State* (Bakınız sn. 27).
212. Yabancılar arasında tekrar suç işleme oranları ile ilgili bir araştırmanın gösterdiği gibi: "Düzensiz durumda olan yabancıların tekrar tekrar suça karışma eğiliminde olduğu iddiaları mevcut bulgularla desteklenmiyor." Jennifer S. Wong, Laura J. Hickman ve Marika Suttorp-Booth, "Examining Recidivism among Foreign-Born Jail Inmates: Does Immigration Status Make a Difference over the Long Term?" *Global Crime* (2015): 17.
213. Bölüm 2.5.2 de aktarıldığı gibi.
214. Bölüm 2.5.2 de aktarıldığı gibi.
215. İltica ve vize başvuruları değerlendirilirken benzer vakalara dair farklı kararların alınabildiğini gösteren bir çok araştırma var. Düzenli eğitim çalışmaları ve karar vericilerin denetlenmesinin yanında, başvuru sahiplerine yasal danışmanlık hizmeti verilmesi, karar vericilerin yerinde ve birbirleriyle tutarlı kararlar alması açısından son derece önemli bir faktördür: Jaya Ramji-Nogales, Andrew I. Schoenholtz ve Philip G. Schrag, "Refugee Roulette: Disparities in Asylum Adjudication," *Stanford Law Review* 60, no. 2 (2007): 295(117).
216. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework* (Bakınız sn.107); Sampson, Correa-Velez ve Mitchell *Removing Seriously Ill Asylum Seekers* (Bakınız sn. 30).
217. Bu kutudaki bilgiler gerçekleştirilen mülakatlar ve saha ziyaretlerinden derlenmiştir. İdari gözetim politikalarını bireysel vakalarda alınan kararlar ciddi düzeyde etkilemektedir. *A, F, AS and YA v Director of Immigration* [2008] HKCU 1109 (CACV 314-317 of 2007, 18 July 2008) and *Hashimi Habib Halim v Director of Immigration* [2008] HKCU 1576 (HCAL 139 of 2007, 15 October 2008). Tartı ma için bakınız Daly, "Refugee Law in Hong Kong" (Bakınız sn. 121).

218. Security Bureau Immigration Department, *Detention Policy*, (Bakınız sn. 209).
219. Hong Kong Özel Yönetim Bölgesi'nde işkence mağdurlarının ya da işkence görme riski ile karşı karşıya olan kişilerin başvurabileceği özel bir koruma statüsü oluşturuldu. Bakınız Daly, "Refugee Law in Hong Kong" (Bakınız sn. 121).
220. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn.17).
221. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework* (Bakınız sn. 107); International Detention Coalition, *Case Management as an Alternative* (Bakınız sn. 53).
222. Bu tanım yapılırken Case Management Society of Australia, *What is Case Management?* (CMSA, tarihsiz) çalışmasından esinlenilmiştir. <http://www.cmsa.org.au/definition.html>; Sheldon Gelman ve Arthur J. Frankel, *Case Management: An Introduction to Concepts and Skills*, (Chicago, Ill: Lyceum Books, 2004).
223. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework* (Bakınız sn. 107). Göç ba lamında vaka yöneticisinin rol tanımı için bakınız Kutu 15 Vaka örnekleri.
224. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework* (Bakınız sn. 107). Bu yöntemin göç makamlarınca kullanımına örnek olarak bakınız Göç ve Çokkültürlülük Bakanlığı, *Göç ve Çokkültürlülük Bakanlı ında Vaka Yönetimi* (Canberra: DIMA, n.d.).
225. Vaka için çalışan bir uzmanın araştırmacılarla paylaştığı bir vaka örneği. Kişinin gerçek adı yerine rumuz kullanılmıştır.
226. Vaka çözümüne kişisel olarak katkı sunmuş bir araştırmacıardan birinin paylaştığı vaka örneği. Kişinin gerçek adı yerine rumuz kullanılmıştır.
227. Ayrıca bakınız: Sebastian Sunderhaus, *Regularization Programs for Undocumented Migrants: Working paper* 142, (Koln/New York: The Center for Comparative Immigration Studies, 2006) http://ccis.ucsd.edu/wp-content/uploads/WP_142.pdf
228. Göç ve Sınır Koruma Bakanlı ı ki ileri SRSS programına gruplar halinde yönlendiriyor: ardından ki ilerin içinde buldukları gruplara göre program dahilinde sunulan hangi hizmetlerden faydalanacakları belirleniyor. Farklı gruplar ve bu gruplara sunulan hizmetlerle ilgili detaylı bilgi için bakınız: Australian Red Cross, *Addressing the Humanitarian Needs of Migrants in Transition: Status Resolution Support Overview*, (Australian Red Cross, tarihsiz) <http://refugeehealthnetwork.org.au/wp-content/uploads/Red-Cross-SRSS-overview1.pdf>; Adult Multicultural Education Services, *Status Resolution Support Services (SRSS) - Overview*, (AMES, 2014), <http://refugeehealthnetwork.org.au/wp-content/uploads/AMES-SRSS-Overview.pdf>
229. Department of Immigration and Citizenship, *Community Care Pilot* (Bakınız sn. 52).
230. Masraf ve giderler şu şekilde hesaplandı: 2008-2009 döneminde, azami 400 kişi için, günlük ortalama 38,30 Avustralya doları maliyetle ToplumBakımı Pilot projesinin işletme giderleri toplam 5,6 milyon Avustralya doları idi. Bu toplam maliyete vaka yönetimi masrafları dahil edilmedi: Joint Standing Committee on Migration, "Inquiry into Immigration Detention, 122 (Bakınız sn. 74). Joint Standing Committee on Migration, *Inquiry into Immigration Detention in Australia: A New Beginning. First report: Criteria for Release from Detention*, (Canberra: Commonwealth of Australia, 2008) 112.
231. Department of Immigration and Citizenship *Annual Report* 2009-2010, 168 (Bakınız sn. 73).
232. Uluslararası Göç Örgütü "düzensiz durumda olan kişileri ülkelerine geri gönderen hükümetler, göçmenlerin menşe ülkelerinde yeniden entegrasyonlarını desteklemek için ilave yatırımlar yapmasının daha yerinde olduğunu zira bu şekilde diğer göçmenlerin gönüllü olarak ülkelerine geri dönmeye ya da geri dönenlerin ülkelerinde kalmaya teşvik edilmesi gibi ek faydalar yarattığını" ortaya koydu. Uluslararası Göç Örgütü: *Return Migration: Policies and Practices in Europe*, (Geneva: IOM, 2004) 7.
233. Bu kutuda yer alan bilgiler gerçekleştirilen mülakatlardan derlenmiştir.
234. Sullivan ve diğerleri, "Testing Community Supervision," 16 (Bakınız sn. 52).
235. Field ve Edwards *Alternatives to Detention*, 92 (Bakınız sn. 49).
236. Hotham Mission Asylum Seeker Project, *Providing Casework* (Bakınız sn. 107); c.f. The Centre for Social Justice, Asylum Matters: *Restoring Trust in the UK Asylum System*. (Londra: The Centre for Social Justice, 2008) 4.
237. Bu kutuda sunulan bilgiler gerçekleştirilen mülakat ve saha ziyaretlerinden derlenmiştir.
238. Bu kriterleri karşılamayan ailelere, Holsbeek kentinde 2013 yılında inşa edilen geri gönderme merkezinde kısa süreliğine barınma imkanı sağlanıyor. Merkez FEDASIL ve Göç Bürosu tarafından yönetiliyor. Aileler merkezde geçirdikleri süre boyunca geçerli bir ikamet izni alma ya da ülkelerine gönüllü geri dönüş yapma konusunda danışmanlık alıyorlar. Bakınız European Migration Network, *Focused study of Belgium* (Bakınız sn. 77).
239. BMMYK, *Alternatives to the Detention of Asylum-Seekers in Belgium*. (Brüksel: BMMYK, 2011) 14, http://www.unhcr.be/fileadmin/user_upload/pdf/documents/UNHCR-alternatives_to_Detention-Roadmap-Belgium-ENG-screen.pdf

240. BMMYK, *Alternatives in Belgium* 14 (Bakınız sn. 238).
241. 241. Pieter Stockmans, "Return Homes as an Alternative to Detention," Presentation at the *Expert Meeting on Detention in the Framework of the Eastern Partnership Panel on Migration and Asylum*, Chisinau, Moldova. 26-27 Mart 2014.
242. BMMYK, *Alternatives in Belgium* 14 (Bakınız sn. 238).
243. US Citizenship and Immigration Services 1: Questions and Answers: *Victims of Human Trafficking, T Nonimmigrant Status*. (Washington, D.C.: US Citizenship and Immigration Services, 2010).
244. Sarah Craggs ve Ruzayda Martens, *Rights, Residence and Rehabilitation: A Comparative Study Assessing Residence Options for Trafficked Persons*, (Cenevre: IOM, 2010) 67.
245. Bu bilgiyi IDC ile bölgesel bir uzman paylaştı.
246. BMMYK, *High Commissioner's Dialogue on Protection Challenges: Breakout Session 1: Gaps in the International Protection Framework and in Its Implementation 8-9 December*, (Cenevre: BMMYK, 2010) <http://www.unhcr.org/4d09e47a9.pdf>
247. Arjantin Dışişleri Bakanlığı, *Informe elaborado en cumplimiento de la A/RES/67/172: La perspectiva de derechos humanos en el tratamiento de la cuestión migratoria en la República Argentina*, (FMA, 2013).
248. P.A.R. "Migration through Morocco: No Way Forward or Back," *The Economist*, February 11th, 2014, <http://www.economist.com/blogs/pomegranate/2014/02/migration-through-morocco>
249. IRIN, "Morocco: The Forgotten Frontline of the Migrant Crisis," 29 Temmuz 2015, <http://allafrica.com/stories/201507301776.html>
250. Centre for Equal Opportunities and Opposition to Racism, *Annual Report on Migration*, (Brüksel: CEOOR, 2013) 118.
251. Isabelle Johansson, *Particularly Distressing Circumstances: Regularization and Employment in Sweden, REGAINE Assessment Report* (International Centre for Migration Policy Development, 2014) 17-18.
252. 2007 tarihli II numaralı Kanunun 2. Maddesine göre "sürgün", kendisine geçici olarak barınma imkanı sağlanan, idam cezası, işkence ya da diğer zalimane, gayri insani ve küçültücü muamelelere maruz kalma riski nedeniyle vatandaş olduğu ülke ya da vatansız bir kişi söz konusu ise, daha önce yaşadığı ülkeye geri gönderilemeyen, kendisini koruma altına alabilecek üçüncü bir ülke bulamayan, mültecilik, vatansızlık şartlarını ya da herhangi bir diğer ikincil koruma veya geçici koruma şartlarını karşılamayan kişilerdir.
253. European Migration Network, "Ad-Hoc Query on Implementing Tolerated Stay," (EMN, 2014), http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/ad-hoc-queries/illegal-immigration/549_emn_ahq_on_implementing_tolerated_stay_03072014_en.pdf
254. Cragg ve Martens, *Rights, Residence and Rehabilitation*, 132 (Bakınız sn. 244).
255. United Nations Office on Drugs and Crime, *Toolkit to Combat Trafficking in Persons*, (Geneva: UNODC, 2008) 326.
256. Bölüm 7'de tartışıldığı gibi, güçlü bir vaka yönetimi sistemi ve vaka sorumlularının düzenli müdahaleleriyle bireyler, vaka çözümüne ulaşılması için toplum içinde daha iyi desteklenir ve idare edilir.
257. 19 Ağustos 1980 tarih ve 6815 sayılı Yabancıların Statülerine ilişkin Brezilya yasasının 57. ve 127. Bölümleri (*Estatuto do Estrangeiro*).
258. Bu kutuda yer alan bilgiler gerçekleştirilen mülakat ve saha ziyaretlerinden derlenmiştir. Daha fazla bilgi için bakınız http://www.migrationsverket.se/info/skydd_en.html
259. Grant Mitchell, "Asylum Seekers in Sweden," (August 2001) <http://www.fabian.org.au/940.asp>
260. Ülkeyi terke davet edilen 19.905 üçüncü ülke vatandaşından 12.988 kişi gönüllü geri dönüş yaptı ve 614 kişi ise Gönüllü Geri Dönüş programından faydalandı. European Migration Network, "Country Factsheet: Sweden 2012," (EMN, 2012) 6, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/country-factsheets/sweden-emn-ountry-facthseet_en.pdf.
261. Grant Mitchell, *Asylum Seekers in Sweden: An Integrated Approach to Reception, Detention, Determination, Integration and Return*, (2001), <http://idcoalition.org/asylum-seekers-in-sweden/>
262. Franck Düvell, "Transit Migration: A Blurred and Politicised Concept," *Population, Space and Place* 18, no. 4 (2012): 415-427; Aspasia Papadopoulou-Kourkoulou, *Transit Migration: The Missing Link between Emigration and Settlement* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008).
263. Avrupa Birliği, Doğu Avrupa, Türkiye ve Kuzey Afrika ülkeleri dahil, en yakın komşularına yönelik büyük ölçekli ekonomik ve siyasi yatırımlar yapıyor. Bu yatırımların amacı söz konusu komşu ülkelerin göçmenlerin Avrupaya doğru seyahat etmesine engel olma kapasitelerini desteklemek. Amerika Birleşik Devletleri'nde de Meksika ve diğer Güney Amerika ülkelerinden gelen göç akınlarını azaltmak için benzer adımlar atıldı. Avustralya ise bu tür yatırımları Endonezya'ya yaptı. Bakınız: Jason De León, "The Efficacy and Impact of the Alien Transfer Exit Programme: Migrant

- Perspectives from Nogales, Sonora, Mexico," *International Migration* 51, no. 2 (2013): 10-23; Raúl Hernández i Sagrera, "Exporting EU Integrated Border Management Beyond EU Borders: Modernization and Institutional Transformation in Exchange for More Mobility?" *Cambridge Review of International Affairs* 27, no. 1 (2014): 167-83; Kemal Kirişçi, "Reconciling Refugee Protection with Efforts to Combat Irregular Migration: The Case of Turkey and the European Union," *Global Migration Perspectives içinde*, ed. Jeff Crisp ve Khalid Koser, (Cenevre: Global Commission on International Migration, 2004); Amy Nethery ve Stephanie J. Silverman, ed. *Immigration Detention: The Migration of a Policy and Its Human Impact*, (Ashgate: Routledge, 2015); Amy Nethery, Brynna Rafferty-Brown ve Savitri Taylor, "Exporting Detention: Australia-Funded Immigration Detention in Indonesia," *Journal of Refugee Studies* (2012) doi: 10.1093/jrs/fes027; Florian Trauner and Stephanie Deimel, "The Impact of EU Migration Policies on African Countries: The Case of Mali," *International Migration* 51, n. 4(2013): 20-32.
264. Papadopoulou-Kourkoulou, *Transit Migration* (Bakınız sn. 262).
265. Antje Missbach, "Making a "Career" in People-Smuggling in Indonesia: Protracted Transit, Restricted Mobility and the Lack of Legal Work Rights," *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia* 30, no. 2(2015): 423-454.
266. MHub *Detained Youth* (Bakınız sn. 111).
267. Bu bilgi IDC ile bir yerel uzman tarafından paylaşılmıştır.
268. Bu durum Macaristan, Hong Kong ve İspanya'da son derece açıktı. Malesef toplum temelli seçeneklerin geçiş ülkelerindeki etkinliğine dair çok az araştırma var. Bazı araştırmalar geçiş ülkelerinin birçok göçmen için bir hedef ülke olabildiğini gösteriyor: de Haas, "Irregular Migration from West Africa," (Bakınız sn. 109).
269. Joe Biden, "A plan for Central America," *The New York Times*, 29 Ocak 2015, <http://www.nytimes.com/2015/01/30/opinion/joe-biden-a-plan-for-central-america.html>
270. Mana Rabiee, "Greece pledges to shut immigration detention centers," *Reuters U.S.*, 14 Şubat 2015, <http://www.reuters.com/video/2015/02/14/greece-pledges-to-shut-immigrant-detenti?videoId=363197263>
271. Karolina Tagaris, "Greece pledges to shut immigration detention centers," *Reuters U.K.* 14 Şubat 2015. <http://uk.reuters.com/article/2015/02/14/uk-greece-politics-immigrants-idUKKBN0LIOQ720150214>
272. BMMYK, "UNHCR Welcomes the Envisaged Changes in the Administrative Detention of Third Country Nationals" 19 Şubat 2015 tarihli basın açıklaması <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/24dcef5d13ebd29a1559fc4d7339ad10/unhcr-welcomes-the-envisaged-changes.html>
273. Banki ve Katz, *Resolving Immigration Status Part 2*, 102 (Bakınız sn. 70); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 47 (Bakınız sn. 49).
274. Edwards, *Back to Basics* (Bakınız sn. 17).
275. Bakınız 24 Mayıs 2004 tarih ve 37.944 sayılı Venezuela Göç Kanunu'nun 46. maddesi.
276. Banki ve Katz, *Resolving Immigration Status Part 2*, 14-16 (Bakınız sn. 70); Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 45 (Bakınız sn. 49).
277. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 35 (Bakınız sn. 49).
278. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 30 (Bakınız sn. 49).
279. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 35 (Bakınız sn. 49).
280. Macaristan'ın Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Kabulü ve Oturma İzinlerine dair 2007 tarihli II numaralı Kanununun 48(2) bölümü uyarınca
281. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 35 (Bakınız sn. 49).
282. SMS, Skype, ya da web tabanlı yazılımlar gibi yeni iletişim teknolojilerini kullanan yetkililerle karşılaşmadık. Bu hususta daha detaylı inceleme yapmak önemli olabilir zira bu tür teknolojiler, göçmenlerin, gündelik hayatlarını asgari düzeyde kısıtlayarak yetkililerle irtibatta kalmalarını sağlar.
283. "Toronto Kefalet Projesi çerçevesinde serbest bırakılan kişilerden haftada iki kez Toronto'nun merkezinde bulunan Toronto Kefalet Projesi Ofisine bildirimde bulunmaları talep edilir. Her iki taraf arasında güven arttıkça ve kişi bildirim yükümlülüğünü gereğince yerine getirdiğinde, bu yükümlülük azaltılır." Edwards, *Back to Basics*, 58 (Bakınız sn. 17).
284. Rutgers School of Law - Newark Immigrant Rights Clinic and American Friends Service Committee, *Freed But Not Free*, 16 (Bakınız sn. 53).
285. Bu kutudaki bilgiler şu çalışmadan alıntılanmıştır: De Bruycker, "Alternatives in the EU," 129 (Bakınız sn. 75).
286. Saha çalışması esnasında elde edilmiş bilgiler.
287. Bu kutuda yer alan bilgiler için bakınız: Sullivan ve diğerleri, "Testing Community Supervision" (Bakınız sn. 52).
288. Kefalet ya da teminat programlarının aksine burada, göçmenin programın gerekliliklerini yerine getirmemesi kefil açışından herhangi bir mali sonuç yaratmaz.

289. Maliyete dair detaylı bilgilere için bakınız: Sullivan ve diğerleri, "Testing Community Supervision," 64-69 (Bakınız sn. 52).
290. Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 45 (Bakınız sn. 49) isimli çalışmalarında bu alanda araştırma yapılmasını öneriyor.
291. Bazı alıkonulan kişilerin vicdansız kefillere borçlanmaları durumunda sörmürüye maruz kalabileceklerini de ifade etmek gerekir.
292. Bu kutuda yer alan bilgiler Edwards'ın, *Back to Basics* (Bakınız sn 17) isimli çalışması ve belirtilmiş diğer kaynaklardan derlenmiştir.
293. Citizenship and Immigration Canada, *ENF 20* (Bakınız sn. 188).
294. Community Legal Education Ontario, *Being Arrested and Detained for Immigration Reasons*, (CLEO, 2008), <http://www.cleo.on.ca/english/pub/onpub/PDF/immigration/arrdetim.pdf>
295. Bölüm 1.3.2'de ifade edildiği gibi. Ayrıca bakınız Costello ve Kaytaz, *Building Empirical Evidence* (Bakınız sn. 49); London Detainee Support Group, *No Return, No Release, No Reason* (Bakınız sn. 27).
296. Sürdürülebilir geri dönüş meselesine dair detaylı bir tartışma için bakınız: Ruerd Ruben, Marieke Van Houte ve Tine Davids. "What Determines the Embeddedness of Forced-Return Migrants? Rethinking the Role of Pre- and Post-Return Assistance." *International Migration Review* 43, no. 4 (2009): 908-37.
297. APT, IDC ve BMMYK, *Monitoring Immigration Detention* (Bakınız sn. 2).
298. Department Order No. 94/1998, *Establishing a Procedure for Processing Applications for the Grant of Refugee Status* [Philippines], 4 Mart 1998, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ede2d914.html>
299. Bu kutuda yer alan bilgiler IDC'nin ve Göç ve Yurttaşlık Bakanlığı'nın uzman bilgi birikimine dayanılarak derlenmiştir, *Fact Sheet 85: Removal Pending Bridging Visa*, (Canberra: DIAC, 2007).
300. Bu bilgiyi IDC ile yerel bir uzman paylaşmıştır.
301. Elektronik izleme yöntemleri temel olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde göç yönetimi kapsamında kullanılır: Field ve Edwards, *Alternatives to Detention*, 36-38 (Bakınız sn. 49).
302. Bu kutuda sunulan bilgiler gerçekleştirilen mülakat ve saha ziyaretlerinden derlenmiştir. Daha fazla bilgi için bakınız: http://www.migrationsverket.se/info/skydd_en.html
303. Committee for the Prevention of Torture, *Report to the Swedish Government on the Visit to Sweden Carried Out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CPT) from 9 to 18

June 2009, <http://www.cpt.coe.int/documents/swe/2009-34-inf-eng.pdf>

Bu yayın Mülteci Hakları Merkezi tarafından, Danimarka Mülteci Konseyi ile birlikte yürütülen ve Avrupa Birliği İnsani Yardım Kurumu tarafından desteklenen bir proje çerçevesinde hazırlanmıştır.

Avrupa Birliği tarafından fonlanmıştır.

Bu yayında yer alan fikirler ve görüşler yalnızca yazarlarına ait olup Avrupa Birliği'nin veya Avrupa Birliği İnsani Yardım Kurumu'nun görüşlerini yansıtmamaktadır.

Yer alan bilgi ve verilere dayanarak verilecek kararların sonuçlarından sorumlu tutulamazlar.

Avrupa Birliği
İnsani Yardım
Kurumu tarafından
finanse edilmektedir